

Deloitte.

**Predhodna ocena potreb trga
in vrzeli financiranja na trgu za
izvajanje finančnih
instrumentov v programskem
obdobju 2021–2027**

Končno poročilo

Ljubljana, 25.07.2022

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI STRUKTURNI
IN INVESTICIJSKI SKLADI

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ

Naročnik: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Kotnikova 5, 1000 Ljubljana

Izvajalec: Deloitte svetovanje d.o.o., Dunajska 165, 1000 Ljubljana

Projekt: Izvedba predhodnih ocen potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje finančnih instrumentov v programskem obdobju 2021–2027 na način posodobitve in razširitve predhodne ocene vrzeli pripravljene za programsko obdobje 2014–2020

Št. pogodbe: C1541-21M800010

Člani projektne ekipe: Polona Čufer Klep, Mitja Kumar, Jurij Kodre, Gregor Skender, Kim Turk Mehes, Patrik Trobec, Niko Korpar, Jan Sedliacik

Izvirna različica Končnega poročila je v slovenskem jeziku in je prevedena tudi v angleški jezik. V primeru neskladja jezikovnih različic Končnega poročila prevlada izvirna jezikovna različica, tj. različica v slovenskem jeziku.

Kazalo

POVZETEK ŠTUDIJE	8
Uvod	17
Cilji študije	18
Struktura študije	19
1. Metodološki pristop k izvedbi študije	20
1.1 Pristop k pripravi študije.....	20
1.2 Metodološki pristopi in orodja	21
1.3 Deležniki	24
2. Predhodna ocena smotrnosti uporabe finančnih instrumentov po specifičnih ciljih	27
2.1 Identifikacija primernih specifičnih ciljev za uporabo podpore finančnih instrumentov	28
2.2 Cilji politik, za katere je bila ugotovljena smotrnost uporabe finančnih instrumentov.....	35
3. Pregled gospodarskih razmer v Sloveniji	40
4. Pregled sedanjega stanja finančnih instrumentov v Sloveniji, preteklih izkušenj udeležencev finančnih instrumentov in dobrih praks iz drugih držav članic	44
4.1 Pregled ponudbe finančnih instrumentov v Sloveniji.....	44
Pregled ponudbe finančnih instrumentov in drugih vrst financiranja.....	44
Podroben pregled finančnih instrumentov iz vira EKP v programskem obdobju 2014–2020.....	46
4.2 Pregled preteklih izkušenj udeležencev finančnih instrumentov	48
Analiza izvajanja finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020.....	51
4.3 Dobre prakse iz drugih držav članic	55
Ugotovitve iz pregleda implementacije FI na ravni EU in v drugih državah članicah v PO 2014–2020	56
Primeri in dobre prakse uporabe FI iz drugih držav članic EU	58
5. Predhodna ocena vrzeli na trgu financiranja na izbranih področjih	65
Identifikacija nedelovanja trga na nacionalni ravni in ravni kohezijskih regij Republike Slovenije, kjer naj bi se finančni instrumenti izvajali	65
Metodološki pristop k analizi vrzeli med ponudbo in povpraševanjem	68
5.1 Mala in srednje velika podjetja.....	69
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb	71
5.2 Digitalizacija	76
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb	77
5.3 Zeleni prehod.....	81
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb	84
5.4 Raziskave, razvoj in inovacije.....	92
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb	93
5.5 Urbani razvoj	96
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb	97
6. Predlog nove naložbene strategije finančnih instrumentov	100
6.1 Ključni elementi predlaganih FI	100
Nabor predlaganih FI	100
Možnost kombiniranja z nepovratnimi sredstvi	101
Vzpostavitev in kvantifikacija pričakovanih rezultatov finančnih instrumentov	105
Učinek vzvoda.....	105
Skladnost s pravili o državni pomoči.....	106
Ocena potreb in opredelitev nagrajevanja udeležencev (posrednikov) izvajanja FI	107
6.2 Program InvestEU	108
6.3 Predlagani finančni instrumenti ter njihove karakteristike	113
Predlog alokacije sredstev	113
Finančni instrumenti za mala in srednje velika podjetja	115
Finančni instrumenti za digitalizacijo.....	123
Finančni instrumenti za zeleni prehod	126
Finančni instrumenti za raziskave, razvoj in inovacije	131

Finančni instrumenti za urbani razvoj	133
6.4 Predstavitev možnih struktur izvajanja in upravljanja finančnih instrumentov	135
Možnosti za implementacijo finančnih instrumentov	135
Struktura izvajanja FI prek Posebnega sklada	136
Pregled obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja finančnih instrumentov ter ocena njene uspešnosti	137
Predlog Akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje finančnih instrumentov s predlogom indikativnega časovnega okvirja v programskem obdobju 2021–2027	138
Spremembe predhodne ocen trga in financiranja na trgu za izvajanje FI v prihodnje	140
Zaključek	141
Reference	143
Priloge	149
Priloga 1: Pregled ciljev politik	149
Priloga 2: Vprašalnik za podjetja	156
Priloga 3: Rezultati predhodne ocene smotrnosti uporabe FI po SC	165
Priloga 4: Celovit pregled gospodarskih razmer v Sloveniji	171
Priloga 5: Pregled obstoječih programov financiranja	182
Priloga 6: Glavni poudarki intervjujev	191
Priloga 7: Metodološka pojasnila	202
Priloga 8: Zapisnik poteka usklajevanja končnega poročila	203

Kazalo tabel

Tabela 1: CP skladov	27
Tabela 2: Pregled v študijo vključenih skladov glede na CP	28
Tabela 3: Parametri za predhodno oceno smotrnosti uporabe FI po SC	28
Tabela 4: Rezultati analize primernosti SC za uporabo FI	32
Tabela 5 Področja za plasiranje FI glede na relevanten SC	35
Tabela 6: Pregled FI EKP na ravni Sklada skladov in FP do 31.12.2021 v PO 2014–2020	47
Tabela 7: Pregled FI EKP na ravni Sklada skladov COVID-19 in FP do 31.12.2021 v okviru operacije COVID-FI v PO 2014–2020	48
Tabela 8: Povzetek ključnih spoznanj deležnikov EKP 2014–2020	51
Tabela 9: Povzetek SWOT analize izvajanja FI v PO 2014–2020	52
Tabela 10: Pregled predstavljenih dobrih praks iz PO 2014–2020	55
Tabela 11: Število FI in sredstva namenjena zanje v primerljivih državah članicah; pregled realizacije izplačil	57
Tabela 12: Gibanje števila MSP	69
Tabela 13: Karakteristike MSP v letu 2020	70
Tabela 14: Tržne nepopolnosti in vrzeli v financiranju MSP	71
Tabela 15: Vrzel na področju dolžniškega financiranja	75
Tabela 16: Vrzel na področju lastniškega financiranja	76
Tabela 17: Vrzel na področju digitalizacije	81
Tabela 18: Pregled tematskih podpodročij Zelenega prehoda	81
Tabela 19: Vrzel na področju zelenega prehoda	91
Tabela 20: Vrzel na področju RRI	96
Tabela 21: Predlagani finančni instrumenti za PO 2021–2027	101
Tabela 22: Kazalniki učinkovitosti	105
Tabela 23: Tematska področja InvestEU v povezavi s specifičnimi cilji Programa 2021–2027	110
Tabela 24: SWOT analiza za program InvestEU	112
Tabela 25: Primerjava naslavljanja SC 1.1 ter 1.2 v okviru InvestEU ter deljenega upravljanja	112
Tabela 26: Prilagojena vrzel (brez urbanega razvoja in energetske učinkovitosti)	114
Tabela 27: Potencialna alokacija sredstev po FI	115
Tabela 28: Predlagan finančni instrument za mikroposojila	116

Tabela 29: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki posojil	118
Tabela 30: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki portfeljskih garancij	120
Tabela 31: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki lastniškega financiranja	122
Tabela 32: Predlagan finančni instrument za digitalizacijo	124
Tabela 33: Predlagan finančni instrument na področju posojil za investicije v energetska učinkovitost	126
Tabela 34: Predlagan finančni instrument na področju posojil za investicije v krožno gospodarstvo	129
Tabela 35: Predlagan finančni instrument na področju posojil za RRI	131
Tabela 36: Predlagan finančni instrument na področju urbanega razvoja	133
Tabela 37: Pregled ciljev politik, skladov ESSR, ESS, KS in ESPRA glede na obseg sredstev v obdobju 2021–2027 ..	149
Tabela 38: Pregled ciljev politik, prednostnih naložb in specifičnih ciljev skupaj z predvideno uporabo FI in relevantnimi obstoječimi strategijami, ki naslavlja v študiji pregledana področja	150
Tabela 39: Pregled prednostnih naložb in specifičnih ciljev sklada ESPRA, ki so relevantni za Slovenijo z vidika izvajanja FI	154
Tabela 40: Rezultati predhodne ocene smotrnosti uporabe FI po SC	165
Tabela 41: Pregled povratnih sredstev izbranih institucij, ki so trenutno na voljo (stanje 21.4.2022)	182
Tabela 42: Pregled skladov lastniškega kapitala	187
Tabela 43: Pregled razpisov SID Banke in SPS za plasiranje FI, financiranih iz EKP v okviru OP 2014–2020	188
Tabela 44: Glavni poudarki intervjujev z deležniki	191
Tabela 45: Izkušnje Upravljalca FI v PO 2014–2020	193
Tabela 46: Ključni poudarki intervjuja s SPS	196
Tabela 47: Ključni poudarki intervjujev z izvajalci FI (komercialne finančne institucije – banke in hranilnice)	197
Tabela 48: Izkušnje dveh bank, ki nista sodelovali v zadnjem PO	199
Tabela 49: Glavni poudarki intervjuja s predstavnicami mestnih občin (ZMOS)	200
Tabela 50: Prednosti in pomanjkljivosti možnih načinov upravljanja in izvajanja FI	201

Kazalo slik

Slika 1: Prikaz pristopa k izdelavi študije	23
Slika 2: Investicijska platforma za zavarovanje pred izgubami	59
Slika 3: Shema programa IFFRU 2020	61
Slika 4: Shema Sklada skladov FOSTER	62
Slika 5: Finančni tokovi in shema poteka potrjevanja projektov	63
Slika 6: Prikaz tržnih nepopolnosti in vrzeli v financiranju	65
Slika 7: Ponudba in povpraševanje v popolni konkurenci	66
Slika 8: Prikaz optimalnega posega na trg	67
Slika 9: Metoda kvantifikacije naložbene vrzeli	69
Slika 10: Naložbena strategija	100
Slika 11: Garancija v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi	102
Slika 12: FI v kombinaciji s subvencionirano obrestno mero ali garancijo	103
Slika 13: FI v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi namenjenimi pripravi investicije (vavčerji)	103
Slika 14: FI v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi	104
Slika 15: FI v kombinaciji s kapitalnim rabatom	104
Slika 16: Prikaz vstopanja zasebnih sredstev v različnih fazah izvajanja FI	106
Slika 17: Prikaz programa InvestEU	109
Slika 18: Možne strukture izvajanja FI	136
Slika 19: Življenjski cikel FI	138
Slika 20: Predlog akcijskega načrta	139

Kazalo grafov

Graf 1: Letna sprememba rasti BDP v obdobju od 2014 do 2023 (v %)	40
Graf 2: Ali so se naslednji kazalniki podjetja v zadnjih 3 letih znižali, ostali nespremenjeni ali povečali?	72
Graf 3: Ali ste v zadnjih treh letih (v obdobju od 2018 do 2021) zaprosili za naslednje vrste financiranja?	73
Graf 4: Za katere namene ste oz. bi potrebovali povratne oblike podpore v letih 2018–2021?	73
Graf 5: Koliko sredstev boste v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije?	78
Graf 6: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?	79
Graf 7: Kazalniki energetske učinkovitosti za Slovenijo, 2014–2020	82
Graf 8: Na katerem področju bi izvajali investicije?	88
Graf 9: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu zelenega prehoda, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?	88
Graf 10: Na katerem področju bi vas zanimala investicije v RRI?	93
Graf 11: Koliko sredstev nameravate v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu RRI?	94
Graf 12: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu RRI, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?	94

Seznam kratic

BDP	Bruto domači proizvod
BS	Banka Slovenije
COSME	Program za konkurenčnost podjetij in MSP za obdobje 2014–2020
CP	Cilji politik
EIB	Evropska investicijska banka
EIF	Evropski investicijski sklad
EFSI	Evropski sklad za strateške naložbe
EKP	Evropska kohezijska politika
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ESI(S)	Evropski strukturni in investicijski skladi
ESPRA	Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS+	Evropski socialni sklad plus
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
Eurostat	Evropski statistični urad
FI	Finančni instrument(i)
FP	Finančni posrednik(i)
GBER	Uredba o splošnih skupinskih izjemah (General Block Exemption Regulation)
InnovFin	EU sredstva za financiranje inovacij
JN	Javno naročilo
JZP	Javno-zasebno partnerstvo
KRVS	Kohezijska regija Vzhodne Slovenije
KRZS	Kohezijska regija Zahodne Slovenije
KS	Kohezijski sklad
ktoe	Kilotona naftnega ekvivalenta
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIS	Medresorska interdisciplinarna skupina

MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	Mala in srednje velika podjetja
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NEPN	Nacionalni energetske in podnebni načrt
NOO	Načrt za okrevanje in odpornost
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OP	Operativni program
OU	Organ upravljanja
OVE	Obnovljivi vir energije
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
PN	Prednostna naloga
PO	Programsko obdobje
RRA	Regionalna razvojna agencija
RRI	Razvoj, raziskave in inovacije
RS	Republika Slovenija
SID Banka	Slovenska izvozna in razvojna banka, d. d.
SOF	Sporazum o financiranju za operacijo »Finančni instrumenti 2014–2020«
SC	Specifični cilj
SRS 2030	Strategija razvoja Slovenije 2030
SPP	Sklad za pravični prehod
SPS	Slovenski podjetniški sklad
SRIP	Strateško razvojno-inovacijsko partnerstvo
SRRS	Slovenski regionalno razvojni sklad
SSRS	Stanovanjski sklad Republike Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SVRK	Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti)
TP	Tematsko področje
TRL	Raven tehnološke pripravljenosti (Technology Readiness Level)
UMAR	Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
ZMOS	Združenje mestnih občin Slovenije

POVZETEK ŠTUDIJE

1. Uvod

Finančni instrumenti so pomemben instrument izvajanja kohezijske politike Evropske unije in udejanjanja razvojnih usmeritev Evropske unije v Republiki Sloveniji. Med finančne instrumente spadajo različne oblike kapitalskih, , garancijskih in posojilnih instrumentov, ki spodbujajo oziroma financirajo trajnostno gospodarsko rast in razvoj ter inovacijska vlaganja. V primerjavi s financiranjem prek nepovratnih sredstev sta glavni prednosti finančnih instrumentov vračljivost vloženih sredstev ter možnost multiplikacije sredstev in finančnega vzvoda. Zato so finančni instrumenti najbolj primerna oblika pomoči za projekte, ki generirajo zadosten finančni tok. Ta lahko zagotovi vračilo sredstev, ki so potem ponovno na voljo za druge projekte. V sklopu kohezijske politike to pomeni odmik od nepovratnega financiranja tistih projektov, ki imajo zaradi ustvarjanja denarnega toka potencial za vsaj delno vračilo sredstev. V primerjavi z nepovratnimi oblikami sofinanciranja, ki se praviloma izvajajo z dodanim prispevkom nacionalnih javnih proračunskih sredstev, se finančni instrumenti lahko izvajajo tudi brez nacionalnih javnih proračunskih sredstev. Glede na obliko finančnega instrumenta (kredit, garancije, lastniški kapital in navidezni lastniški kapital) je donosnost naložbe odvisna od poplačila glavnice in obresti na dano posojilo, vračila skozi dividende ali obresti iz dobička od investicije, ki se pretvori v kapital ali navidezni lastniški kapital, ter plačila glavnice podrejenega dolga in dohodka od prodaje nekaterih ali vseh prispevkov v projekt. V okviru evropske kohezijske politike je pomembna novost v obdobju 2021–2027, da se spodbuja kombiniranje finančnih instrumentov in nepovratnih virov v okviru ene operacije, kar dodatno prispeva k učinkovitosti celotnega ukrepa. Na tak način lahko finančni instrumenti na ravni kohezijske politike podpirajo gospodarske subjekte na strateško pomembnih področjih, ki prispevajo k dolgoročnemu razvoju države.

2. Cilji študije

Predmet študije je izvedba predhodnih ocen potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje finančnih instrumentov v programskem obdobju 2021–2027 na način posodobitve in razširitve predhodne ocene vrzeli, pripravljene za programsko obdobje 2014–2020. Ta je obvezni pogoj za izvajanje finančnih instrumentov v posameznem programskem obdobju.

Študija vključuje štiri sklope ciljnih nalog:

- 1) izvedbo predhodne ocene potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje finančnih instrumentov v programskem obdobju 2021–2027 glede na izbrane specifične cilje in prioriteta naložbena področja,
- 2) identifikacijo ustreznih ciljnih skupin, za katere se opredeli programiranje na nacionalni in/ali regionalni ravni in se plasirajo operacije na trg,
- 3) pripravo predloga nove naložbene strategije z naborom finančnih instrumentov (oz. kombinacij finančnih instrumentov/finančnih produktov) za izbrane ciljne skupine,
- 4) Opredelitev načina, ki bo čim prej omogočil dostop do finančnih instrumentov in maksimalno načrtovane možne pozitivne učinke podpore za izbrana prioriteta področja, kjer se bo podpora s finančnimi instrumenti izkazala kot potrebna in optimalna.

Študija Organu upravljanja, Službi Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, in v primeru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo tudi Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, predstavlja strokovno podlago za vzpostavitev in učinkovito upravljanje finančnih instrumentov kot del programa Evropske kohezijske politike. Pri tem upošteva pridobljene izkušnje vseh deležnikov Evropske kohezijske politike pri dosedanjem izvajanju finančnih instrumentov, predvsem z vidika uspešnosti izvedbe finančnih

instrumentov v programskem obdobju 2014–2022, potreb trga za uporabo finančnih instrumentov in institucionalnega okvira za izvajanje in upravljanje.

3. Pristop k izvedbi študije

Študija je bila izvedena v treh fazah:

Prva faza je obsegala oceno stanja in je vključevala pregled ključnih poudarkov politik skladov, vključenih v študijo; pregled gospodarskih razmer v Sloveniji; pregled obstoječih finančnih instrumentov z analizo ponudbe in povpraševanja na slovenskem trgu finančnih instrumentov; pregled finančnih instrumentov v drugih državah članicah z namenom identifikacije dobrih oz. primerljivih in za Slovenijo relevantnih praks uporabe finančnih instrumentov; povzetek preteklih izkušenj udeležencev Evropske kohezijske politike, upravljavca in izvajalcev finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020; izvedbo SWOT analize na podlagi prejetih informacij in izkušenj.

Druga faza je obsegala oceno trga po prioritetnih področjih in je vključevala določitev tistih specifičnih ciljev, ki dejansko zadostujejo osnovnim pogojem za smotrno plasiranje finančnih instrumentov (predhodna ocena); analizo nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb na ravneh: cilj politik – prednostna naloga – specifični cilj skladno s predhodno oceno, oceno dodane vrednosti predlaganih finančnih instrumentov ter oceno dodatnih javnih in zasebnih virov, ki jih finančni instrumenti pritegnejo.

Tretja faza je obsegala pripravo predloga uvedbe in upravljanja finančnih instrumentov in je vključevala predlog nove naložbene strategije finančnih instrumentov z naborom predlaganih finančnih instrumentov, naborom kombinacij finančnih instrumentov in nepovratnih sredstev, naborom alternativnih kombinacij med oz. s posameznimi skladi, oceno potreb in opredelitev nagrajevanja finančnih posrednikov pri izvajanju finančnih instrumentov, pregled obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja finančnih instrumentov, oceno njene uspešnosti (s posebnim poudarkom na zaznanih ozkih grlih oziroma nefunkcionalnostih in predlogih izboljšav) in predlog posodobitev ter predlog akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje finančnih instrumentov s predlogom indikativnega časovnega okvira.

Deloitte je v izvedbo študije vključil vse relevantne deležnike, med njimi:

- Udeležence Evropske kohezijske politike (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Združenje mestnih občin Slovenije),
- Upravljavca finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020 (Slovenska izvozna in razvojna banka),
- Izvajalce finančnih instrumentov (Slovenski podjetniški sklad, komercialne finančne institucije),
- Pretekle in potencialne končne prejemnike sredstev finančnih instrumentov (mala in srednje velika podjetja, velika podjetja, socialna podjetja, občine),
- Druge relevantne deležnike (regionalne razvojne agencije, strateška razvojno-inovacijska partnerstva, banke, ki ne izvajajo FI).

Vključeni deležniki so bili ključen vir informacij o dosedanjem izvajanju finančnih instrumentov, kot tudi o obstoječem institucionalnem okviru za izvajanje.

Metodologija in deležniki so obravnavani v Poglavju 1.

4. Predhodna ocena smotrnosti uporabe finančnih instrumentov po specifičnih ciljih

Slovenija pripravlja Partnerski sporazum in Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027, v katerem so opredeljeni ukrepi po posameznih ciljih politik, prednostnih nalogah in specifičnih ciljih. Program obsega 5 ciljev politik, ki jih pokrivajo Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad plus, Kohezijski sklad ter Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo, pri čemer se le-ta vključuje v cilja politik 2 in 5:

- **Cilj politik 1:** konkurenčnejša in pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe ter regionalne povezljivosti na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij,
- **Cilj politik 2:** bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki je odporna in prehaja na gospodarstvo z ničelnim ogljičnim odtisom s spodbujanjem čistega in pravičnega energetskega prehoda, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj ter trajnostne mestne mobilnosti,
- **Cilj politik 3:** bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti,
- **Cilj politik 4:** bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic,
- **Cilj politik 5:** Evropa, ki je bliže državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud.

V okviru ciljev politik je definiranih 8 prednostnih nalog in 33 specifičnih ciljev. Vsi specifični cilji zaradi svojih tematskih omejitev niso primerni za izvajanje finančnih instrumentov. Za Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo so posebej definirane 4 prednostne naloge in 9 specifičnih ciljev, ki so relevantni za Slovenijo.¹ Na podlagi predhodnih ocen v skladu z izbrano metodologijo kvantitativnega ocenjevanja smotrnosti glede na devet parametrov (predhodno predvidena uporaba finančnih instrumentov, velikost vrzeli, možnost pridobitve nepovratnih sredstev; dodelitev sredstev iz programa, nevarnost izrivanja, obstoj ovir – pravnih, političnih ipd., sofinanciranje, (ne)interes finančnih posrednikov za izvajanje finančnih instrumentov glede na velikost predvidene kvote sredstev Evropske unije in tveganja, ki jih prevzema, pričakovana likvidnost, pričakovana stopnja donosa), podkrepjenega s kvalitativnimi ocenami, so bili kot smotrni za rabo finančnih instrumentov izbrani naslednji specifični cilji, ki spadajo pod cilje politik 1, 2 in 5:

- **Specifični cilj 1.1:** Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij,
- **Specifični cilj 1.2:** Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij ter ustvarjanje delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih, vključno s produktivnimi naložbami,
- **Specifični cilj 1.4:** Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljanke, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe,
- **Specifični cilj 3.1:** Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov,
- **Specifični cilj 3.6:** Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri,
- **Specifični cilj 3.7:** Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja,
- **Specifični cilj 9.1:** Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih.

¹ Glede na OP za izvajanje ESPRA v Republiki Sloveniji za obdobje 2021–2027.

Skladno z izbranimi specifičnimi cilji so se določila tematska področja za določanje vrzeli in potencialno izvedbo finančnih instrumentov.

- Mala in srednje velika podjetja,
- Digitalizacija,
- Zeleni prehod, vključno z energetske učinkovitostjo in prehodom v krožno gospodarstvo,
- Raziskave, razvoj in inovacije,
- Urbani razvoj.

Finančni instrumenti za Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo so bili presojani v okviru 1. in 3. tematskega področja (Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo se vključuje v cilja politik 2 in 5).

Metodologija in rezultati analize primernosti so podani v Poglavlju 2.

5. Ocena trga

Za tiste specifične cilje, ki so na podlagi predhodne ocene uporabe finančnih instrumentov za cilje politik v programskem obdobju 2021–2027 identificirani kot potencialno primerni za finančne instrumente, se je izvedlo naslednje aktivnosti:

- 1) opredelitev konteksta ter značilnih tržnih vrzeli za posamezno tematsko področje,
- 2) analiza ponudbe in povpraševanja,
- 3) kvantifikacija naložbenih vrzeli.

Za vsako izmed tematskih področij je bila izračunana letna vrzel financiranja s finančnimi instrumenti, ki je odvisna od identificiranih potreb po financiranju v primeru ugodnih pogojev, potrebnih dodatnih finančnih sredstev za naložbe v prihodnosti in števila subjektov glede na velikost podjetja. Rezultati kvantifikacije naložbenih vrzeli so prikazani spodaj:

Tematsko področje	Letna vrzel (mio EUR)
Mala in srednje velika podjetja (dolžniško)	1.035
Mala in srednje velika podjetja (lastniško)	587
Digitalizacija	739,4
Zeleni prehod	1.054
Raziskave, razvoj in inovacije	1.329
Urbani razvoj	Vrzel je velika (zaradi omejitev je ni mogoče kvantificirati ²)

Metodologija izračuna vrzeli je podana v Poglavlju 5.

² Za utemeljitev glej poglavje 5.5.

6. Predstavitev predlaganih finančnih instrumentov oz. naložbene strategije finančnih instrumentov

Na podlagi ocenjene vrzeli na trgu in priporočil deležnikov glede na izkušnje iz programskega obdobja 2014–2020 so bili oblikovani predlogi finančnih instrumentov za programsko obdobje 2021–2027. Predlogi finančnih instrumentov vključujejo:

- 1) predlagani znesek programskega prispevka v finančne instrumente in oceno o učinkih finančnega vzvoda³,
- 2) predlagane finančne produkte, ki se ponudijo, vključno z morebitno potrebo po diferencirani obravnavi vlagateljev,
- 3) predlagana ciljna skupina končnih prejemnikov,
- 4) pričakovani prispevek finančnih instrumentov k doseganju specifičnih ciljev.

Povzetki predlaganih finančnih instrumentov so podani spodaj. Predlogi finančnih instrumentov so podrobno razdelani v Poglavju 6.

Finančni instrumenti za mala in srednje velika podjetja

Vrsta finančnega produkta:	Mikroposojila
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe manjših vrednosti
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 31 mio (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	47 mio
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Ne

Vrsta finančnega produkta:	Posojila za MSP
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 31 mio (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	47 mio

³ Metodologija predlagane alokacije sredstev ter učinki vzvoda so predstavljeni v poglavju 6.3.

Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi: Ne

Vrsta finančnega produkta:	Portfeljske garancije
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 19 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 2,5 (enak v obeh kohezijskih regijah)
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine:	47 mio
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Subvencioniranje obrestne mere

Vrsta finančnega produkta:	Lastniško financiranje
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v malih in srednje velikih podjetjih, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo lastniška sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 37 mio EUR (1/4 KRVS, 3/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 2,2 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	80 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Možno kombiniranje z nepovratnimi sredstvi, če to pokažejo tržni testi

Finančni instrument za digitalizacijo

Vrsta finančnega produkta:	Posojila za digitalizacijo
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.4: Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo sredstva za investicije v digitalizacijo (večje investicije)
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 13 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)

Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 3,0 ⁴ KRVS: 2,4; KRZS: 5,0
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	39 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Da (v okviru ene operacije – investicijska nepovratna sredstva)

Finančna instrumenta za zeleni prehod

Vrsta finančnega produkta:	Posojila za investicije v energetske učinkovitost
Specifični cilj:	Specifični cilj 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov
Ciljna skupina:	Zasebni storitveni sektor Lastniki večstanovanjskih stavb
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 15 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	23 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Možnost samostojne izvedbe ali kombiniranje z nepovratnimi sredstvi, ki so vezani na učinkovitost ⁵
Vrsta finančnega produkta:	Posojila za investicije v krožno gospodarstvo
Specifični cilj:	Specifični cilj 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri
Ciljna skupina:	MSP, ki potrebujejo sredstva za investicije na področju krožnega gospodarstva
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 32 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	48 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Da (v okviru ene operacije – nepovratna sredstva za pripravo investicije ⁶)

⁴ Vzvod je izračunan na osnovi metodologije »vsa sredstva/sredstva EKP.« Zaradi nizke alokacije sredstev na področje digitalizacije MSP se predvideva dodajanje nepovratnih sredstev iz nacionalnega proračuna, kar zvišuje vzvod. Glej poglavje 6.

⁵ Predlagani FI, vključno s kalkulacijami vzvoda, je trenutno zasnovan na samostojni izvedbi.

⁶ Nepovratna podpora v obliki vavčerja je namenjen tehnični pripravi investicije, ki je predhodno izkazala ekonomsko ustreznost in je investitor že zavezan k izvedbi.

Finančni instrument za raziskave, razvoj in inovacije

Vrsta finančnega produkta:	RRI posojila
Specifični cilj:	Specifični cilj 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij
Ciljna skupina:	Podjetja, ki potrebujejo sredstva za investicije na področju raziskovalnih in razvojnih projektov
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: 112 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod: 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine:	169 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Ne

Finančni instrument za urbani razvoj

Vrsta finančnega produkta:	Posojila za urbani razvoj
Specifični cilj:	SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja, SC 9.1: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih.
Ciljna skupina:	Občine, javni skladi, gospodarska javna infrastruktura, zadruga, kooperative
Predlagana višina sredstev iz skladov Evropske kohezijske politike:	ESRR: SC 3.7 - 5 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS) ESRR: SC 9.1 - 15 mio EUR (3/4 KRVS, 1/4 KRZS)
Pričakovan finančni vzvod:	Skupni vzvod – 1,5 KRVS: 1,2; KRZS: 2,5
Pričakovana višina sredstev za ciljno skupino ob upoštevanju vzvoda:	ESRR: SC 3.7 - 8 mio EUR ESRR: SC 9.1 - 23 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi:	Ne ⁷

7. Upravljanje in izvedba finančnih instrumentov

Študija ocenjuje, da je upravljavska struktura finančnih instrumentov v obdobju 2014–2020 kljub določenim izzivom, ki jih je treba nasloviti, ustrezna. Iz študije izhaja, da je za PO 2021–2027 ugotovljena smotrnost podpore FI na več tematskih področjih in več specifičnih ciljih, zato se priporoča struktura holdinškega sklada. Predstavljene pa so prednosti in slabosti več možnih izvedb FI. Posodobitve morajo zagotoviti večjo fleksibilnost pri izvajanju finančnih

⁷ Predlagani FI je zasnovan samostojno, a je možno oblikovati tudi FI, ki bo vključeval kombiniranje z nepovratnimi sredstvi, če se bo to izkazalo za smiselno.

instrumentov (predvsem pri likvidnostnem preusmerjanju sredstev), za učinkovito izvedbo finančnih instrumentov in za hiter dostop končnih prejemnikov do sredstev pa je predvsem nujna pravočasna izvedba vzpostavitve in izvajanja finančnih instrumentov. Faza priprave, ki glede na predlagani akcijski načrt vključuje tri ključne korake (strateško potrditev finančnih instrumentov, vzpostavitev strukture upravljanja in izbor upravljavca ter izbiro finančnih posrednikov), mora biti zaključena v roku 18 mesecev, tj. do konca leta 2023. Upravljavška struktura finančnih instrumentov je razdelana v Poglavju 6.5.

Uvod

Finančni instrumenti so pomemben instrument izvajanja kohezijske politike Evropske unije in udejanjanja razvojnih usmeritev Evropske unije v Republiki Sloveniji. Med finančne instrumente spadajo različne oblike kapitalskih, garancijskih in posojilnih instrumentov, ki spodbujajo oziroma financirajo trajnostno gospodarsko rast in razvoj ter inovacijska vlaganja. V primerjavi s financiranjem prek nepovratnih sredstev sta glavni prednosti finančnih instrumentov vračljivost vloženi sredstev ter možnost multiplikacije sredstev in finančnega vzvoda, zato so najbolj primerna oblika pomoči za projekte, ki generirajo zadosten finančni tok. Ta lahko zagotovi vračilo sredstev, ki so potem ponovno na voljo za druge projekte. V sklopu kohezijske politike to pomeni odmik od nepovratnega financiranja tistih projektov, ki imajo zaradi ustvarjanja denarnega toka potencial za vsaj delno vračilo sredstev. V primerjavi z drugimi oblikami financiranja, ki se praviloma izvajajo z dodanim prispevkom nacionalnih javnih (proračunskih) sredstev, se finančni instrumenti lahko izvajajo tudi brez nacionalnih javnih sredstev. Glede na obliko finančnega instrumenta (kredit, garancija, lastniški kapital in navidezni lastniški kapital) je donosnost naložbe odvisna od poplačila glavnice in obresti na dano posojilo, vračila skozi dividende ali obresti iz dobička od investicije, ki se pretvori v kapital ali navidezni lastniški kapital, ter plačila glavnice podrejenega dolga in dohodka od prodaje nekaterih ali vseh prispevkov v projekt. V okviru evropske kohezijske politike je pomembna novost v obdobju 2021–2027, da se spodbuja kombiniranje finančnih instrumentov in nepovratnih virov v okviru ene operacije, kar dodatno prispeva k učinkovitosti celotnega ukrepa. Na tak način lahko finančni instrumenti na ravni kohezijske politike podpirajo gospodarske subjekte na strateško pomembnih področjih, ki prispevajo k dolgoročnemu razvoju države.

Dobro zasnovani FI imajo v primerjavi z nepovratnimi sredstvi tri prednosti:

- 1) Lahko učinkujejo kot finančni vzvod (aktiviranje dodatnih zasebnih in/ali javnih sredstev kot dopolnitev začetnih javnih vložkov) in s tem povečujejo celoten obseg naložb v gospodarstvo, omogočajo učinkovito alokacijo kapitala ter spodbujajo razvoj finančnih in kapitalskih trgov. V primeru garancij delujejo kot multiplikator, saj predstavljajo finančna sredstva zgolj rezervacijo za potencialne unovčitve garancij,
- 2) Zaradi narave v FI alociranih sredstev Evropskih strukturnih in investicijskih skladov (v nadaljevanju: ESI) se ista sredstva, zaradi svoje povratnosti, lahko uporabijo v več ciklih v okviru istega ali drugega FI in tako dolgoročno spodbujajo razvojno in gospodarsko aktivnost,
- 3) To, da je treba posojila odplačati in jamstva sprostiti oz. pri kapitalskih naložbah vrniti, načeloma lahko vpliva na obnašanje končnih prejemnikov, privede do bolj smotrne porabe javnih sredstev in zmanjša verjetnost, da bodo končni prejemniki postali odvisni od javne podpore.⁸ Posamezne subvencije namreč izkrivljajo trg tako, da izbranim prejemnikom zagotavljajo ne le primerjalno, ampak absolutno prednost na trgu v primerjavi s konkurenco, presežek sredstev pa prejemnikov ne motivira k učinkovitemu upravljanju sredstev. Donosnost FI naj bi naslovlila to deformacijo trga ter prejemnike motivirala k boljšemu gospodarjenju s prejetimi sredstvi, s tem pa vplivala tudi na povečanje njihove konkurenčnosti in racionalno delovanje na trgu,
- 4) FI ne obremenjujejo proračuna, saj niso financirani iz proračunskih sredstev, pač pa zgolj iz virov Evropske kohezijske politike (v nadaljevanju: EKP) in zasebnih ter drugih javnih (ne-proračunskih) virov.

Predmet študije, ki jo je izvedla družba Deloitte svetovanje, d.o.o. (v nadaljevanju: Deloitte), je izvedba predhodnih ocen potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje FI v programskem obdobju (v nadaljevanju: PO) 2021–2027 na način posodobitve in razširitve predhodne ocene vrzeli pripravljene za PO 2014–2020. Predhodna ocena je obvezni pogoj za izvajanje FI v posameznem PO in je bila zahtevana že v PO 2014–2020.⁹ Pri pripravi predhodne ocene je Deloitte upošteval tehnične specifikacije javnega naročila (v nadaljevanju: JN) in usmeritve naročnika, tj.

⁸ Evropsko računsko sodišče, 2016

⁹ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2013

Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (v nadaljevanju: SVRK), ter naročnikove medresorske interdisciplinarne skupine (v nadaljevanju: MIS), ki jo sestavljajo:

- 1) Ministrstvo za finance (v nadaljevanju: MF),
- 2) Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP),
- 3) Ministrstvo za infrastrukturo (v nadaljevanju: MZI),
- 4) Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT),
- 5) Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ), ter
- 6) Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP).

V skladu s pogodbo in zahtevami JN je posodobitev predhodne ocene za PO 2014–2020 pripravljena na podlagi izkušenj udeležencev EKP, preteklih upravljavcev, izvajalcev in končnih prejemnikov FI ter trenutnih razmer na trgu, ter dodatno nadgrajena, prilagojena in ponekod tudi spremenjena v skladu z Uredbo (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR), Evropskem socialnem skladu plus (v nadaljevanju: ESS+), Kohezijskem skladu (v nadaljevanju: KS), Skladu za pravični prehod (v nadaljevanju: SPP) in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (v nadaljevanju: ESPRA) ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (v nadaljevanju: Uredba 2021/1060)¹⁰. Ta predvideva številne poenostavitve, ki med drugim vključujejo izboljšano integracijo FI v proces programiranja, lažje kombiniranje povratnih in nepovratnih sredstev ter jasnejša pravila za ponovno uporabo vrnjenih sredstev, na podlagi skupnih pravil financiranja pa omogoča tudi možnosti kombinacij ali uporabe FI InvestEU.¹¹

Poenostavitve se nanašajo tudi na samo predhodno oceno potreb in vrzeli na trgu FI. 58. člen Uredbe 2021/1060 določa nabor zahtevanih elementov, ki jih mora predhodna ocena za izvajanje FI v PO 2021–2027 vsebovati. Ti so:

- 1) Predlagani znesek programskega prispevka v FI in oceno o učinkih finančnega vzvoda skupaj z dodano kratko obrazložitvijo,
- 2) Predlagani finančni produkti, ki se ponudijo, vključno z morebitno potrebo po diferencirani obravnavi vlagateljev,
- 3) Predlagana ciljna skupina končnih prejemnikov,
- 4) Pričakovani prispevek FI k doseganju specifičnih ciljev (v nadaljevanju: SC).

Cilji študije

Študija je bila izvedena na način, da vključuje štiri sklope ciljnih nalog:

- 1) Izvedbo predhodne ocene potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje FI v PO 2021–2027 glede na izbrane SC in prioriteta naložbena področja,
- 2) Identifikacijo ustreznih ciljnih skupin, za katere se opredeli programiranje na nacionalni in/ali regionalni ravni in za katere se na trg plasirajo operacije,
- 3) Predlog nove naložbene strategije z naborom FI (oz. kombinacij FI/finančnih produktov) za izbrane ciljne skupine,
- 4) Način, ki bo čimprej omogočil dostop do FI in maksimalno načrtovane možne pozitivne učinke podpore za izbrana prioriteta področja, kjer se bo podpora s FI izkazala kot potrebna in optimalna.

Študija za organ upravljanja (v nadaljevanju: OU) SVRK ter v primeru ESPRA MKGP, predstavlja ustrezno strokovno

¹⁰ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021a

¹¹ Evropska komisija, 2018b

podlago za učinkovito upravljanje FI kot del programa EKP.

Struktura študije

Struktura študije, ki je pripravljena na način, da predstavi vse zahtevane informacije na uporabniku prijazen način, je opisana spodaj.

- 1) **Prvo poglavje** opiše metodološki pristop, ki je bil uporabljen za razvoj študije, vključno z utemeljitvijo izbrane metodologije in opisom različnih orodij, ki so bila uporabljena za zbiranje podatkov in njihovo analizo,
- 2) **Drugo poglavje** opiše ključne poudarke politik skladov, ki so podlaga za določanje smotrnosti in izvedbo predhodnih ocen za uporabo FI v PO 2021–2027 v Sloveniji,
- 3) **Tretje poglavje** poda opis gospodarskih razmer v Sloveniji kot pomembno osnovo za razumevanje obstoja tržnih nepopolnosti in neoptimalnih naložbenih situacij,
- 4) **Četrto poglavje** predstavi analizo sedanjega stanja na področju FI, dosedanjih izkušenj z izvajanjem FI ter relevantne primere dobrih praks iz drugih držav članic. Vse prejete informacije so obdelane s SWOT analizo, ki vključuje identifikacijo ključnih faktorjev uspeha in izzivov,
- 5) **Peto poglavje** predstavi analizo tržnih vrzeli, dodano vrednost potencialnih FI in dodatne vire, ki naj bi jih FI pritegnili,
- 6) **Šesto poglavje** je namenjeno predstavitvi predlaganih FI oz. predlagane naložbene strategije FI. Obravnava potrebe po nagrajevanju potencialnih udeležencev, splošne vidike in možne posledice predvidenih FI na državne pomoči. Podana je ocena obstoječega načina upravljanja ter potencialnih alternativ. Na koncu je predstavljen tudi akcijski načrt.

Študijo dopolnjujejo:

- a) Povzetek s predstavljenimi cilji študije, njeno strukturo in ključnimi ugotovitvami,
- b) Priloge, ki služijo kot dopolnitev študije.

1. Metodološki pristop k izvedbi študije

To poglavje obsega predstavitev metodološkega pristopa in podatkovnih virov, ki so bil uporabljeni pri pripravi študije. Obširnost tematike in zastavljenih nalog je zahtevala uporabo različnih orodij in metod, tako kvalitativnih kot kvantitativnih, za namen zbiranja informacij in izkušenj deležnikov ter predvsem za čim bolj natančno oceno tržnih nepopolnosti in vrzeli. Zbrane informacije so služile kot osnova za pripravo predloga posodobitve naložbene strategije FI. Specifični metodološki pristopi, uporabljeni zgolj pri nekaterih poglavjih, npr. za izračun vrzeli na trgu financiranja, so podrobneje opisani v uvodu teh poglavij.

1.1 Pristop k pripravi študije

Celovit pristop k pripravi študije upošteva določbe tretjega odstavka 58. člena Uredbe EU 2021/1060 ter predlog EU upravnih poenostavitve (poglavje VIII. Finančni instrumenti, točka 59)¹². Metodološka podlaga za študijo je Splošna metodologija za pripravo predhodnih ocen za finančne instrumente Evropske komisije (v nadaljevanju: EK) in EIB¹³. Končni pristop je bil pripravljen upoštevaje posebnosti lokalnega okolja in prilagojen specifičnim izzivom, npr. dostopnosti podatkov.

Študija je bila izvedena v več fazah, kot je prikazano na Sliki 1 (spodaj), pri čemer je Deloitte skladno z JN sledil priporočilom za izvedbo predhodne ocene ter napotkom, podanim s strani MIS, in jih nadgradil z evropskimi priporočili, predvsem v delu zasnove metodologije študije.

Prva faza¹⁴ je obsegala oceno stanja. Vključevala je:

- 1) Pregled ključnih poudarkov politik skladov, vključenih v študijo,
- 2) Pregled gospodarskih razmer v Sloveniji, predvsem v luči implikacij na izbor in izvajanje FI,
- 3) Pregled obstoječih FI z analizo ponudbe in povpraševanja na slovenskem trgu FI,
- 4) Pregled FI v drugih državah članicah, katerega namen je bila identifikacija dobrih oz. primerljivih in za Slovenijo relevantnih praks uporabe FI,
- 5) Zbor preteklih izkušenj udeležencev EKP in upravljavca ter izvajalcev FI v PO 2014–2020,
- 6) Izvedbo SWOT analize na podlagi prejetih informacij in izkušenj.

Druga faza¹⁵ je obsegala oceno trga po prioritetnih področjih. Vključevala je:

- 1) Določitev tistih SC, ki dejansko zadostujejo osnovnim pogojem za smotrno plasiranje FI (predhodna ocena),
- 2) Analizo nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb na ravneh: CP – PN – SC skladno s predhodno oceno,
- 3) Oceno dodane vrednosti predlaganih FI, ki je predstavljena pri opisu posameznega finančnega instrumenta,
- 4) Oceno dodatnih javnih in zasebnih virov, ki jih FI pritegnejo,
- 5) Oceno potreb in opredelitev nagrajevanja finančnih posrednikov (v nadaljevanju: FP) pri izvajanju FI.

Tretja faza¹⁶ je obsegala pripravo predloga uvedbe in upravljanja FI. Vključevala je:

- 1) Predlog nove naložbene strategije FI, ki vsebuje nabor predlaganih FI, nabor kombinacij FI in nepovratnih sredstev, ter nabor alternativnih kombinacij med oz. s posameznimi skladi,
- 2) Pregled obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja FI, oceno njene uspešnosti (s posebnim

¹² Evropska komisija, 2018b

¹³ Evropska investicijska banka, 2014

¹⁴ Aktivnosti prve faze so podrobneje opisane v poglavjih 4, 5 in 6.

¹⁵ Aktivnosti druge faze so podrobneje opisane v poglavju 7.

¹⁶ Aktivnosti tretje faze so podrobneje opisane v poglavju 8.

poudarkom na zaznanih ozkih grlih oziroma nefunkcionalnostih in predlogih izboljšav) in predlog posodobitev,

- 3) Predlog akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje FI, s predlogom indikativnega časovnega okvirja.

1.2 Metodološki pristopi in orodja

Pri pripravi študije so bili uporabljeni naslednji metodološki pristopi in orodja, kot jih prikazuje Slika 1 (spodaj).

Analiza sekundarnih virov

Sekundarni viri, ki so bili analizirani z namenom pridobitve jasnega pregleda trenutnega stanja, so vključevali vse podatkovne vire, navedene v JN, in dodatne vire, ki jih je posredoval naročnik, kot tudi vire, s katerimi razpolaga ali jih je pripravil izvajalec. Poleg tega je Deloitte pri analizi trenutnega stanja uporabil širok nabor študij, analiz in smernic, dostopnih na portalu fi-compass, analize Banke Slovenije (v nadaljevanju: BS), napovedi Urada RS za makroekonomske analize in razvoj (v nadaljevanju: UMAR), letna in četrletna poročila Sklada skladov po letih izvajanja operacije FI v PO 2014–2020 ter poročila Evropske investicijske banke (v nadaljevanju: EIB).

Primerjalna analiza

Z analizo primerov uporabe FI v drugih državah članicah, identificiranih s pomočjo sekundarnih virov (npr. tistih, zbranih na portalu fi-compass), intervjuji z deležniki in s pomočjo mreže podjetja Deloitte so bili na podlagi določenih kvantitativnih in kvalitativnih kriterijev opredeljeni primeri dobre prakse uporabe FI, še posebej v okviru ciljev politik (v nadaljevanju: CP) in ciljnih skupin, kjer v Sloveniji manjka izkušenj.

Strukturirani individualni in skupinski intervjuji

Za pripravo analize trenutnega stanja in razumevanja potreb na trgu FI sta bila izvedena dva kroga strukturiranih intervjujev. V prvi fazi so bili intervjuji izvedeni z udeleženci EKP in upravljavcem ter izvajalci FI, v drugi fazi pa z drugimi relevantnimi deležniki (npr. s poslovnimi bankami ki trenutno ne izvajajo FI). Pregled glavnih poudarkov intervjujev je podan v poglavju 4.

Predhodna ocena smotrnosti uporabe FI po SC

Z definiranjem določenih kriterijev so bili v luči smotrnosti uporabe FI analizirani CP, prednostne naloge (v nadaljevanju: PN) in SC. Na podlagi izvedene predhodne ocene so bili definirani tisti SC, kjer je uporaba FI smiselna, izvedljiva in predstavlja dodano vrednost. To pomeni, da je za vsak SC utemeljeno, zakaj uporaba FI za konkreten SC ni smiselna in/ali izvedljiva. Definirana področja ocenjevanja so bila za vsak SC ocenjena z oceno od 1-5 s strani Deloitte (na podlagi prejetih vhodnih informacij), pristojnih ministrstev in OU. Končna ocena predstavlja povprečje vseh pozitivnih podanih ocen za posamezni SC in je dopolnjena s kvalitativnimi poudarki, zbranimi tekom priprave študije.

Anketni vprašalnik

Deloitte je pripravil spletni anketni vprašalnik, ki ga je posredoval preteklim in potencialnim končnim prejemnikom FI sredstev iz zasebnega sektorja, pri čemer so bila zajeta podjetja različnih vrst in oblik – mala in srednje velika podjetja (v nadaljevanju: MSP), velika podjetja in socialna podjetja, iz različnih panog ter iz obeh kohezijskih regij. Anketni vprašalnik je bil zasnovan na podlagi metodoloških pristopov iz predhodnih analiz tržnih nepopolnosti in vrzeli na trgu iz primerljivih držav članic. Zajel je na osnovi predhodnih ocen izbrana tematska področja (v nadaljevanju: TP) MSP, digitalizacije, zelenega prehoda ter raziskav, razvoja in inovacij (v nadaljevanju: RRI), pri čemer TP izhajajo iz SC, ki so opisani v poglavju 2. Cilj anketnega vprašalnika je bil pridobiti ključne podatke o

podjetjih in nato skozi sistematičen pregled TP pridobiti oceno vrzeli na trgu in tržnih nepopolnosti. Vprašanja so bila zastavljena s ciljem razumevanja obstoječih potreb podjetij po financiranju v kontekstu investicijskih ciljev, ki bi nastali ob predpostavki dostopnih virov financiranja pod ugodnimi pogoji. Reprezentativnost vzorca je bila zagotovljena z vključitvijo ustreznega deleža različnih podjetij glede na število zaposlenih, realizirane dohodke, panožno in tudi geografsko razpršenost (med KRVS in KRZS). Celoten vprašalnik je podan v Prilogi 2, dodatna metodološka razlaga pa v Prilogi 5.

SWOT analiza

Na podlagi informacij, ki so bile pridobljene z analizo sekundarnih virov, strukturiranih intervjujev in anketnega vprašalnika, so bili z uporabo matrike prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* – SWOT) analizirani ključni elementi preteklih naložbenih področij z namenom identifikacije faktorjev pasti in uspehov za bodoče FI. SWOT analiza je vključena v poglavje 4.

Slika 1: Prikaz pristopa k izdelavi študije

Legenda:

Analiza sekundarnih virov	Strukturirani individualni in skupinski intervjuji	Anketni vprašalnik
SWOT analiza (matrika PSPN)	Predhodna ocena ciljev politik	Primerjalna analiza – benchmarking
Uvodno poročilo	Vmesno poročilo	Končno poročilo

Vir: Deloitte

1.3 Deležniki

Za uspešno izvedbo študije je Deloitte izvedel kartiranje ključnih deležnikov, ki so služili kot ključen vir informacij o dosedanjem izvajanju FI, potrebah in vrzelih na trgu FI, v delu pa tudi o obstoječem institucionalnem okviru za izvajanje.

Glavne deležnike v strukturi upravljanja, izvajanja in uporabe FI lahko okvirno razdelimo v 4 skupine:

Udeleženci EKP v PO 2014–2020 in potencialni udeleženci EKP v PO 2021–2027

Udeleženec EKP	Vloga v pripravi in kasnejši implementaciji FI
SVRK	OU za ESRR in KS. Naročnik izvedbe predhodnih ocen FI, ki vodi in koordinira MIS. Član Usmerjevalnega odbora za izvajanje FI v PO 2014–2020.
MF	Organ za potrjevanje, revizijski organ. Član MIS, fokus na zagotavljanju proračunskih sredstev in skladnosti državne/ <i>de minimis</i> pomoči (v fazi oblikovanja predloga FI/finančnih produktov). Član Usmerjevalnega odbora za izvajanje FI v PO 2014–2020.
MGRT	Posredniški organ za FI in skrbnik pogodbe za Sklad skladov v PO 2014–2020 in za Sklad skladov COVID-19 v obdobju 2020–2023. V PO 2021–2027 fokus na CP 1 in CP 2, povratna sredstva planirana. Član MIS. Član Usmerjevalnega odbora za izvajanje FI v PO 2014–2020.
MOP	Sodelujoče ministrstvo v PO 2014–2020. V PO 2021–2027 potencialno sodelujoče ministrstvo, fokus na CP 2 in 5, povratna sredstva še niso planirana. Član MIS. Član Usmerjevalnega odbora za izvajanje FI v PO 2014–2020.
MZI	Sodelujoče ministrstvo v PO 2014–2020. V PO 2021–2027 potencialno sodelujoče ministrstvo, fokus na CP 2, PN 4, povratna sredstva še niso planirana. Član MIS. Član Usmerjevalnega odbora za izvajanje FI v PO 2014–2020.
MIZŠ	V PO 2021–2027 potencialno sodelujoče ministrstvo, fokus na CP1, povratna sredstva še niso planirana. Član MIS.
MKGP	OU (ESPRA). Fokus na CP 2 in CP5 (skladno z določili JN). Opomba: Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja v okviru obstoječega JN ni vključen v obravnavo. Član MIS.
ZMOS	Posredniški organ za FI v okviru celostnih teritorialnih naložb v PO 2014–2020. Ni član MIS.

Upravljevec FI v PO 2014–2020

Upravljevec	Vloga v FI in kontekstu študije
Slovenska izvozna in razvojna banka (v nadaljevanju: SID Banka)	<p>V letu 2017 sta MGRT in SID Banka podpisali Sporazum o financiranju za operacijo »Finančni instrumenti 2014–2020« (v nadaljevanju: SOF) v višini 253 mio EUR.</p> <p>Na podlagi SOF se je oblikoval Sklad skladov, ki je namenjen financiranju štirih naložbenih področij:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) RRI, 2) MSP, 3) Energetska učinkovitost, 4) Urbani razvoj. <p>Poleg opravljanja nalog upravljavca Sklada skladov SID Banka tudi sama deluje kot FP. Vloga SID Banke je podrobneje opisana v poglavju 4.</p>

Upravljavec	Vloga v FI in kontekstu študije
	<p>V letu 2020 sta MGRT in SID Banka podpisali »Sporazum o financiranju za operacijo FI COVID-19« (v nadaljevanju: SOF COVID-19), v višini 65 mio EUR. Oblikovan je bil Sklad skladov COVID-19, namenjen financiranju dveh naložbenih področij:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) RRI, 2) MSP.

Izvajalci FI v PO 2014–2020

Izvajalci	Vloga v FI in kontekstu študije
Komercialne finančne institucije	<p>SID Banka prek JN izbira FP, ki izvajajo FI, v primeru garancij pa v funkciji FP izvaja javne pozive za finančne institucije, ki na podlagi jamstva oblikujejo nov kreditni portfelj. Trenutno so na tem področju aktivne naslednje komercialne finančne institucije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sberbank¹⁷, 2) Primorska hranilnica Vipava, 3) Gorenjska banka, 4) Nova Ljubljanska banka, 5) Delavska hranilnica. <p>Vloga poslovnih bank pri zagotavljanju FI je podrobneje opisana v poglavju 4.</p>
Slovenski podjetniški sklad (v nadaljevanju: SPS)	<p>SPS je javni sklad, ki mikro, malim in srednje velikim podjetjem, zagonskim ter hitro rastočim podjetjem nudi učinkovite finančne in vsebinske spodbude. Trenutno je edini FP, ki ima s Skladom skladov sklenjen sporazum za izvajanje lastniških FI. Poleg lastniških FI SPS podeljuje tudi mikroposojila. V PO 2007–2013 je bil SPS holdinški sklad in upravljavec sredstev finančnega inženiringa.</p> <p>Vloga SPS pri zagotavljanju FI je podrobneje opisana v poglavju 4.</p>

Pretekli in potencialni prejemniki sredstev

Primeri preteklih in potencialnih prejemnikov, vključenih v študijo	
Podjetja	<ul style="list-style-type: none"> • Velika podjetja, • MSP, • Socialna podjetja (glede na evidenco socialnih podjetij¹⁸), • Podjetja z raziskovalnimi in razvojnimi oddelki.
Drugi relevantni deležniki	
Občine in organizacije lokalnih institucij	<ul style="list-style-type: none"> • Združenje mestnih občin Slovenije (v nadaljevanju: ZMOS) je interesno združenje na nacionalni ravni, ki zastopa interese mestnih občin na državni in mednarodni ravni. ZMOS zastopa mestne občine kot potencialnega prejemnika FI. Ni član MIS. • Regionalne razvoje agencije (v nadaljevanju: RRA) so razvojne agencije, k povezujejo več občin na regionalni ravni, kjer na različne načine podpirajo gospodarske, infrastrukturne, socialne, kulturne in kreativne dejavnosti. Vse

¹⁷ Banka je od marca 2022 naprej članica skupine NLB d.d. pod novim imenom N banka, d.d.

¹⁸ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2022

RRA so bile pozvane k deljenju izkušenj s FI iz PO 2014–2020 in pričakovanj za obdobje 2021–2027. Razvojni center Novo Mesto je edina RRA, ki se je odzvala in sicer na način izpolnitve spletnega vprašalnika.

**Strateško-razvojna
inovativna partnerstva (v
nadaljevanju: SRIP)**

- SRIP so tematske povezave slovenskega gospodarstva, izobraževalno-raziskovalnih in razvojnih institucij, nevladnih organizacij in drugih zainteresiranih, v sodelovanju z državo, z namenom razvoja strateških področij gospodarstva v skladu s Strategijo pametne Specializacije. Vsi SRIP so bili pozvani k deljenju izkušenj s FI iz PO 2014–2020 in pričakovanj za obdobje 2021–2027. Odzvali so se SRIP Turizem, SRIP Tovarne prihodnosti in SRIP Pametne stavbe in dom z lesno verigo.
-

2. Predhodna ocena smotrnosti uporabe finančnih instrumentov po specifičnih ciljeh

Predhodna ocena smotrnosti uporabe FI po SC je bila narejena v več korakih, ki so podrobneje predstavljeni v podpoglavjih. V prvem koraku je bil narejen pregled CP skladov, ki so vključeni v študijo. Za vsak CP je bil narejen načrt izvedbe presoje uporabe FI. Nato je bila na podlagi vnaprej pripravljenega obrazca izvedena identifikacija primernosti, ki je bila dopolnjena s komentarji deležnikov. Na podlagi teh ugotovitev so bili izbrani SC, za katere je uporaba FI smotrna, opredeljena pa so bila tudi širša TP za namene lažje izvedbe analize potreb trga in kasnejše komunikacije rezultatov. Na koncu poglavja so izbrani CP in SC predstavljeni tudi opisno, skupaj s skupinami prejemnikov FI.

V skladu z Uredbo 2021/1060 Slovenija pripravlja Program za izvajanje Evropske kohezijske politike (EKP) v obdobju 2021–2027. V njem so opredeljeni vsi ukrepi na posameznih CP, SC ter PN, ki so v domeni držav članic. V nadaljevanju so predstavljeni ključni poudarki CP ter z njimi povezani SC in PN, v skladu z osnutkom Programa za izvajanje EKP v obdobju 2021–2027 z dne 4.3.2022¹⁹. Podrobni pregled CP, PN in SC glede na sklade ESRR, ESS+, KS in ESPRA je predstavljen v Prilogi 1.

Ključni poudarki politik skladov, ki so vključeni v študijo, obsegajo v Tabeli 1 zajete CP.

Tabela 1: CP skladov

CP 1	Konkurenčnejša in pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe ter regionalne povezanosti na področju IKT
CP 2	Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki je odporna in prehaja na gospodarstvo z ničelnim ogljičnim odtisom s spodbujanjem čistega in pravičnega energetskega prehoda, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj ter trajnostne mestne mobilnosti
CP 3	Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti
CP 4	Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic
CP 5	Evropa, ki je bliže državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud

CP sovpadajo s SC Uredbe 2021/1060, v kateri so opredeljeni CP, ki jih pokrivajo v obravnavo študije zajeti skladi ESRR, ESS+ in KS. Ključni poudarki politik skladov zajemajo nabor FI za vsakega izmed zgoraj navedenih CP. V sklopu CP 2 so komplementarno predvideni tudi ukrepi, ki se lahko financirajo iz ESPRA. Ti sovpadajo s SC, opredeljenimi v Uredbi (EU) 2021/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter spremembi Uredbe (EU) 2017/1004²⁰.

Tabela 2 povzema pregled skladov vključenih v študijo in CP, ki jih skladi pokrivajo. Prikaz vključuje ob času pisanja zadnji dostopni podatek (osnutek Programa izvajanja EKP z 31.5.2022²¹) skupne vsote, namenjene posameznemu CP, in aktivnost, vezano na predhodno oceno, ki je bila za posamezen CP izvedena v okviru študije, skladno s tehničnimi specifikacijami JN.

¹⁹ SVRK, 2022a

²⁰ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021b

²¹ SVRK, 2022b

Tabela 2: Pregled v študijo vključenih skladov glede na CP

Cilj politik	Sklad, ki pokriva CP	Skupna vsota na voljo v 2021–2027 brez sklada ESPRA ²² (v mio EUR)	Aktivnost izvedena v okviru študije
CP 1	ESRR	757,98	Izvedena predhodna ocena
CP 2	ESRR, KS, ESPRA	827,38	Izvedena predhodna ocena
CP 3	ESRR, KS	526,81	Izvedena predhodna ocena
CP 4	ESRR, ESS+	753,45	Ocena smotrnosti plasiranja FI in utemeljitev
CP 5	ESRR, ESPRA	88,32	Ocena smotrnosti plasiranja FI in utemeljitev

2.1 Identifikacija primernih specifičnih ciljev za uporabo podpore finančnih instrumentov

Na podlagi osnutka Programa evropske kohezije za obdobje 2021–2027 z 18.11.2021²³ je bila v prvi fazi projekta pripravljena predhodna ocena uporabe FI z namenom identifikacije tistih SC, za katere bi na podlagi celostne analize zbranih podatkov bila primerna uporaba FI. Pri CP 2 in CP 5 je analizirana tudi smiselnost implementacije FI iz ESPRA.

Predhodna ocena temelji na enajstih parametrih, oblikovanih na osnovi primerljivih študij iz drugih držav članic in predlogov članov MIS. Ti parametri so bili ocenjeni kot ključni za pridobitev ocene potenciala uporabe FI. Vsakemu od parametrov je bila dodeljena vrednost od 0 do 5, njihova sorazmerna utež pa je bila določena na lestvici od 0 do 2 glede na pomembnost parametra. Parametri so skupaj z definicijami in dodatnimi pojasnili k točkovanju predstavljeni v Tabeli 3.

Tabela 3: Parametri za predhodno oceno smotrnosti uporabe FI po SC

Merilo	Parameter, ki vpliva na potencial FI	Definicija	Primer vrednotenja	Utež
1	Predhodno predvidena uporaba FI	Ali je za določeno programsko področje predviden FI, skladno s predlogom naložbenih potreb.	0 – ministrstva/OU popolnoma odklanjajo možnost za implementacijo FI 1 – ministrstva/OU ne vidijo možnosti za implementacijo FI 2 – ministrstva/OU menijo, da je možnost za implementacijo FI majhna 3 – ministrstva/OU so indiferentna do vprašanja FI 4 – ministrstva/OU predvidevajo uporabo FI 5 – ministrstva/OU so prepričana v implementacijo FI	2

²² Skupna vsota sklada ESPRA za Slovenijo v obdobju 2021–2027 je 23,93 mio EUR.

²³ SVRK, 2021c

2	Velikost vrzeli	Ocena stopnje potrebe po dejanski javni intervenciji, točkovanje na podlagi splošne ocene stopnje zavrnjenih vlog za sredstva v preteklih letih. Če ni mogoče oceniti, zaradi novih aktivnosti, ki niso bile podprte v preteklem obdobju, se poda oceno glede na pričakovanja.	<p>0 - ponudba sredstev bistveno presega povpraševanje po virih financiranja, pomanjkanje kakovostnih projektov</p> <p>1 - tržni mehanizmi so sposobni v celoti in učinkovito zagotoviti povpraševanje po virih financiranja, ponudba nekoliko presega povpraševanje</p> <p>2 - uravnotežen trg, ni preveč povpraševanja po virih financiranja, vsi kakovostni projekti se izvajajo</p> <p>3 - manjše število projektov ne more pridobiti finančnih virov, presežek povpraševanja po nedosegljivih virih</p> <p>4 - veliko število projektov ne more pridobiti financiranja</p> <p>5 - projekti nimajo dostopa do finančnih virov, kljub temu, da ustvarjajo pozitiven denarni tok</p>	1
3	Možnost pridobitve nepovratnih sredstev	Ocena obsega pridobivanja nepovratnih sredstev na področju, ki ga obravnava FI.	<p>0 - projekti lahko vse finančne potrebe zadovoljijo z nepovratnimi viri</p> <p>1 - veliko število projektov lahko pridobi vsa potrebna sredstva s pomočjo nepovratnih virov</p> <p>2 - nepovratna sredstva predstavljajo glavni steber finančnih virov, vseeno ostaja manjša vrzel, ki bi se jo lahko pokrilo z drugimi viri</p> <p>3 - za projekte so nepovratna sredstva pomemben vir, vseeno ostaja precejšnja vrzel</p> <p>4 - nepovratnih sredstev je malo, zato so priložnosti za druge oblike financiranja velike</p> <p>5 - projekti ne morejo pridobiti nepovratnih virov</p>	1
4	Dodelitev sredstev iz Programa	Ocena, ali je vzpostavitev FI smiselna, glede na obseg sredstev, ki so v okviru Programa namenjena določenim področjem.	<p>0 - SC ima namensko dodelitev, ki ne doseže zneska 20 mio EUR</p> <p>1 - SC ima namensko dodelitev, ki znaša od 20 do 80 mio EUR</p> <p>2 - SC ima namensko dodelitev, ki znaša od 80 do 120 mio EUR</p> <p>3 - SC ima namensko dodelitev, ki znaša od 120 do 160 mio EUR</p> <p>4 - SC ima namensko dodelitev, ki znaša od 160 do 200 mio EUR</p> <p>5 - SC ima namensko dodelitev, ki presega 200 mio EUR</p>	1

5	Nevarnost izrivanja	Ocena, ali obstaja nevarnost, da bo zadevno področje pokrila podobna pomoč, zagotovljena v okviru tematskega programa, ki ne uporablja FI. Pri tem je treba upoštevati nacionalno raven ter raven EU.	0 - tržno vrzel bo v celoti naslovil drug inštrument v pripravi 1 - večino tržnih vrzeli bo odpravila druga pomoč 2 - tudi v okviru drugih ukrepov se bo učinkovito naslavljal tržne vrzeli 3 - obstaja precejšnja verjetnost, da bodo vrzeli naslavljeni tudi drugi mehanizmi 4 - možnost, da bi vrzeli naslovili z drugimi mehanizmi, je majhna 5 - FI ESI skladov so edini mehanizem, ki lahko naslovi tržno vzelo	1
6	Obstoj ovir – pravnih, političnih ipd.	Ocena, ali za področje velja zakonodaja, ki ne omogoča uvajanja FI, ocena možnih političnih tveganj.	0 - SC nakazuje veliko ovir/tveganj/nejasnosti, ki lahko zapletejo postopek črpanja 1 - SC nakazuje številne ovire/tveganja/nejasnosti, ki lahko otežijo potek absorpcije 2 - SC nakazuje problematična ali sporna področja, ki so rešljiva, z minimalnim vplivom na absorpcijo 3 - SC nakazuje problematična ali sporna področja, ki so rešljiva, brez vpliva na absorpcijo 4 - SC nakazuje problematična ali sporna področja, vendar se zdi naslavljanje le-teh netežavno 5 - SC ne nakazuje problematičnih ali spornih področij, ki bi lahko vplivala na začetek in potek črpanja	1
7	Sofinanciranje	Privlačnost projektov za privabljanje drugih virov financiranja, tako javnih kot zasebnih.	0 - projekti ne morejo privabiti dodatnih sredstev 1 - projekti se lahko (so)financirajo z lastnimi sredstvi, a v majhnem deležu 2 - projekti se lahko sofinancirajo z znatnim deležem lastnih sredstev 3 - projekti lahko privabijo tudi druga povratna sredstva 4 - sredstva FI omogočajo precejšen učinek vzvoda (od 3 do 4) 5 - sredstva FI lahko ustvarijo močan učinek vzvoda (nad 4)	1
8	(Ne)interes FP za izvajanje FI glede na velikost predvidene kvote EU sredstev in tveganja, ki jih prevzema	Ocena, ali bodo FP zainteresirani za izvajanje FI, glede na obseg dodeljenih sredstev in tveganja, ki jih s tem prevzamejo.	0 - FP z gotovostjo ne bodo zainteresirani za implementacijo FI 1 - FP z veliko verjetnostjo ne bodo zainteresirani za implementacijo FI 2 - obstaja precejšnja verjetnost, da FP ne bodo zainteresirani za implementacijo FI 3 - FP bodo najverjetneje implementirali FI, a obstajajo tveganja 4 - FP bodo z veliko verjetnostjo	0,5

			pripravljeni implementirati FI 5 - interes za implementacijo FI pri FP bo z gotovostjo zelo velik	
9	Pričakovana likvidnost	Ocena sposobnosti tipičnega projekta za ustvarjanje prihodkov iz poslovanja – obstoj neposrednih prihodkov ali prihrankov operativnih stroškov. Pozitivne ocenjevalne točke se dodelijo FI, ki ciljajo projekte, pri katerih je mogoče pričakovati pozitivni letni denarni tok iz poslovanja.	0 - projekti ne ustvarjajo prihodkov 1 - projekti ustvarjajo zelo malo prihodkov 2 - projekti imajo potencial za ustvarjanje ustreznih prihodkov, a so ti nestabilni 3 - projekti imajo potencial za ustvarjanje stabilnih prihodkov, a je tveganje za nelikvidnost precejšnje 4 - projekti imajo stabilne in ustrezno visoke prihodke 5 - projekti ustvarjajo takšne prihodke, da je možnost nelikvidnosti zelo majhna	0,5
10	Pričakovana stopnja donosa	Ocena odraža možnost, da bodo projekti, ki jih naslavlja FI v življenjskem ciklu naložbe, dobičkonosni.	0 - projekti se ne bodo nikoli poplačali 1 - projekti ustvarjajo prihodke in prihranke, a je možnost, da se poplačajo, majhna 2 - obdobje povračila projektov je v razponu od 16 do 20 let 3 - obdobje povračila projektov je v razponu od 11 do 15 let 4 - obdobje povračila projektov je v razponu od 6 do 10 let 5 - obdobje povračila projektov je v razponu od 1 do 5 let	0,5
11	Možnost kombiniranja nepovratnih in povratnih sredstev	Ocena potencialnih možnosti kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev v okviru enega FI	0 - ni možnosti za kombiniranje povratnih in nepovratnih sredstev 1 - kombiniranje nepovratnih in povratnih sredstev se zdi nepraktično 2 - kombiniranje povratnih in nepovratnih sredstev bi bilo zaradi različnih ovir težavno 3 - priložnosti za kombiniranje, a dileme glede izvedljivosti 4 - dobre možnosti za kombiniranje povratnih in nepovratnih sredstev 5 - kombiniranje povratnih in nepovratnih sredstev se zdi nuja	0,3

Pri predhodni analizi se nismo opredeljevali do primernosti FI po posameznih regijah. Pri predhodni oceni se je ocenilo, da je SC za FI relevanten, če je relevanten v vsaj eni kohezijski regiji. V nadaljevanju je povzet proces identifikacije za FI primernih SC. Proces je potekal v dveh fazah. V prvi fazi so bile s pomočjo meril opisanih v Tabeli 3 zbrane ocene primernosti za vsak SC znotraj obravnavanih CP. Ocene so podala sodelujoča ministrstva in OU ter izvajalec študije Deloitte. Ocene izvajalca so temeljile na strokovnem mnenju članov skupine za pripravo študije in

drugih strokovnjakov iz partnerske mreže Deloitte z izkušnjami na področju FI, črpale pa so tudi iz osnutka Programa izvajanja EKP v obdobju 2021–2027 v Sloveniji in iz relevantnih projektnih izkušenj, pridobljenih v PO 2014–2020, upoštevajoč komplementarnost z Načrtom za okrevanje in odpornost (v nadaljevanju: NOO) in drugimi viri financiranja.

Po pridobitvi ocen so bili najprej izloženi vsi SC, ki so jih vsi sodelujoči ocenili z 0. Gre za SC, ki vključujejo aktivnosti, ki ne generirajo finančnih tokov in so kot taki neprimerni za FI. Ostalo je 13 SC, za katere so bila izračunana povprečja vseh pozitivnih ocen. S tem se je omogočilo razvrščanje preostalih SC glede na številčne ocene.

V drugi fazi so bile za končno oceno primernosti SC za uporabo FI pridobljene kvantitativne ocene, podkrepjene s kvalitativno oceno, ki jo je izdelal Deloitte na podlagi komentarjev, dodanih k kvantitativnim ocenam, analize zakonodaje in strateških dokumentov, ter ostalih raziskovalnih aktivnosti, npr. pogovorov z deležniki. Ta korak je bil nujen, saj je bilo ugotovljeno, da zgolj kvantitativna ocena ne predstavlja dovolj celovite ocene primernosti posameznih SC za FI, in da je za končno oceno treba upoštevati tudi dodatne dejavnike. Na podlagi zgoraj navedenih aktivnosti je bil pripravljen končni nabor sedmih SC, ki so po mnenju izvajalca in MIS primerni za uporabo FI. Vsi izbrani SC so prejeli kvantitativno oceno primernosti nad 2,5, štirje od teh pa več kot 3,0. Tabela 4 prikazuje vse SC, za katere je bila izvedena kvantitativna in kvalitativna presoja primernosti skupaj s kratko utemeljitvijo izbora. Vsi rezultati kvantitativne in kvalitativne analize primernosti so podani v Prilogi 3.

Tabela 4: Rezultati analize primernosti SC za uporabo FI

Specifični cilj	Kvantitativna ocena	Kvalitativna opredelitev smotrnosti uporabe FI	Rezultat analize primernosti za uporabo FI v OP 2021–2027
SC 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij	2,52	FI so se na tem področju uspešno izvajali v PO 2014–2020; projekti so se izkazali za dovolj donosne in likvidne. Kljub predvideni omejenosti sredstev obstaja na področju RRI razvojna vrzel med Slovenijo in najbolj razvitimi članicami EU.	SC je primeren za uporabo FI
SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami	3,97	Na podlagi dosedanjih izkušenj je interes na strani končnih prejemnikov velik. Izvajalci so s FI na tem področju imeli dobre izkušnje. Na strateški ravni obstaja potreba po finančni podpori MSP predvsem za namene zelenega in digitalnega prehoda.	SC je primeren za uporabo FI
SC 1.4: Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe	3,54	Ugotovljeno je, da ni dovolj instrumentov, ki bi ustrezno naslavljali predvsem digitalizacijo gospodarstva. To je pomembno z vidika ugotovljene razvojne vrzeli med Slovenijo in najbolj razvitim delom EU, npr. pri DESI indeksu ²⁴ . FI so smotrni in relevantni predvsem v luči razvojnih politik EU vezanih na digitalno preobrazbo gospodarstva. ²⁵	SC je primeren za uporabo FI

²⁴ Evropska komisija, 2022f

²⁵ Glej poglavje 5.2

SC 2.1: Izboljšanje digitalne poveztljivosti	1,96	Vrzel na tem področju sicer obstaja, a bo obravnavana z drugimi instrumenti, zlasti z nepovratnimi ter s komercialnimi viri. Izkušnje iz tujine kažejo, da je implementacija FI na tem področju sicer možna.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov	3,01	Vrzel pri doseganju ciljev Nacionalnega energetskega in podnebne načrta (v nadaljevanju: NEPN) ²⁶ in drugih ključnih strateških dokumentov na tem področju je kljub nekaterim oviram, predvsem konkurenci nepovratnih sredstev, dovolj velika ²⁷ , da je uporaba FI smiselna.	SC je primeren za uporabo FI
SC 3.2: Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, vključno s trajnostnimi merili, določenimi v navedeni direktivi	2,88	Kljub obstoju vrzeli pri doseganju nacionalnih ciljev uporabe obnovljivih virov energije (v nadaljevanju: OVE) ²⁸ uporaba FI na področju OVE ni predvidena, ker je naslavljanje te vrzeli (ki sicer obstaja) že urejena z drugimi FI (Eko sklad, Borzen ipd.). Področje je za FI sicer primerno.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 3.3: Razvoj pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E)	1	Uporaba FI na tem področju ni predvidena, saj velika regulacija elektroenergetskega sektorja zaenkrat na tem področju preprečuje večje število tržno zanimivih projektov. Demonstracijski projekti se financirajo predvsem iz nepovratnih sredstev oz. jih izvajajo velike elektroenergetske družbe v državni lasti.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri	3,35	Uporaba FI na tem področju je predvidena, saj bo država v okviru spodbujanja zelenega prehoda spodbujala podjetja (zlasti MSP) k investicijam v krožno gospodarstvo. Na tem področju do sedaj poslovne banke niso bile dovolj aktivne, ocenjeno pa je, da so tovrstni projekti ustrezno donosni in likvidni.	SC je primeren za uporabo FI
SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja	2,72	Uporaba FI na tem področju je smiselna za spodbujanje urbanega razvoja (hkrati s SC 9.1) na podlagi uspešnega izvajanja FI na tem področju v OP 2014–2020 in vrzeli na področju financiranja urbanega razvoja, identificirane v študiji Predlog za oblikovanje sklada za urbani razvoj ²⁹ .	SC je primeren za uporabo FI
SC 4.1: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika	1,99	Kljub visoki (mejni) kvantificirani oceni in prisotnosti strateške vrzeli na področju postavitve alternativnih polnilnih sistemov je ugotovljeno, da zaradi več dejavnikov, med drugim ocenjene nizke donosnosti projektov oziroma težav z generiranjem denarnih tokov, zapletenega	SC ni primeren za uporabo FI

²⁶ Ministrstvo za infrastrukturo, 2020

²⁷ Glej poglavje 5.3

²⁸ Glej NEPN; Ministrstvo za infrastrukturo, 2020

²⁹ Križanič et al., 2022

		<p>pravnega okvirja in predvidenega dotoka nepovratnih sredstev, uporaba FI za to področje ni smiselna, saj bo razvojno področje ustrezno naslovljeno na druge načine.</p> <p>Glede na mejno vrednost predhodne ocene glede smiselnosti uporabe FI za SC 4.1. ter mnenje ZMOS, da je SC smiseln za uporabo FI, je smotrnost uporabe FI v okviru SC 4.1. lahko predmet dodatnih študij (organa upravljanja, upravljavca FI, ipd.) in tržnih testov, ki bodo dopolnjevali ugotovitve obstoječe študije.</p>	
SC 5.1 Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega na podnebne spremembe	1,54	SC ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove, zaradi česar uporaba FI za to področje ni primerna.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 5.2: Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo	1,54	SC ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove, zaradi česar uporaba FI za to področje ni primerna.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 8.1: Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah	2,67	Uporaba FI na tem področju kljub primernosti z vidika potencialne donosnosti projektov ni predvidena zaradi omejenih sredstev. Ob tem je to področje tradicionalno pokrito z nepovratnimi sredstvi, zaradi česar uvajanje FI ni smiselno.	SC ni primeren za uporabo FI
SC 9.1: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih	2,73	Ugotovljeno je, da je uporaba FI za področje urbanega razvoja smiselna, kar temelji na podlagi dobrih izkušenj izvajalcev FI v OP 2014–2020, ob tem pa je na tem področju ugotovljena vrzel, kar je dokazano tudi v študiji »Predlog za oblikovanje sklada za urbani razvoj«, ki naslavlja dolgoročno financiranje projektov na področju urbanega razvoja in priporoča uporabo FI.	SC je primeren za uporabo FI
SC 9.2: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja	2,35	Uporaba FI na SC 9.2 ni primerna, saj se bo v okviru tega SC izvajal Instrument izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (CLLD), kjer se, tako kot v OP 2014–2020, na za FI primernih projektih pričakuje le podpora v obliki nepovratnih sredstev.	SC ni primeren za uporabo FI

2.2 Cilji politik, za katere je bila ugotovljena smotrnost uporabe finančnih instrumentov

Na osnovi predhodne ocene in opravljenih razgovorov z deležniki so bili kot podlaga za relevantna področja za plasiranje FI v PO 2021–2027 prepoznani spodaj navedeni SC in z njimi povezani CP in PN. Opredelitve CP so narejene na podlagi osnutka Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji. Za namene lažjega komuniciranja je oblikovanih sedem TP, ki se vsebinsko povezujejo z zajetimi SC. Izbrani CP, SC in TP so prikazani v Tabeli 5.

Tabela 5 Področja za plasiranje FI glede na relevanten SC

Cilj politik	Prednostna naloga	Specifični cilj	Tematsko področje za izvedbo FI
CP 1	PN 1: Inovacijska družba znanja	1.1	Raziskave, razvoj in inovacije
		1.2	Mala in srednje velika podjetja
		1.4	Digitalizacija
CP 2	PN 2: Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost		Zeleni prehod
		3.1	Energetska učinkovitost
		3.6	Prehod v krožno gospodarstvo
		3.7	
CP 5	PN 9: Trajnostni razvoj lokalnih območij	9.1	Urbani razvoj

Predhodna ocena smotrnosti financiranja FI iz ESPRA

Presoja uporabe sredstev iz sklada ESPRA zahteva dodatna pojasnila zaradi specifičnosti sklada, ki se odražajo predvsem v omejenem obsegu sredstev (23,99 mio EUR) in lastnih, na sklad vezanih SC, opredeljenih v Uredbi (EU) 2021/1139³⁰, ki ne sovpadajo s SC, obravnavanimi v analizi primernosti SC za uporabo FI, katere rezultati so predstavljeni v Tabeli 4. Dodatna specifična, povezana s skladom ESPRA, je ciljni sektor sklada, saj je le ta v Sloveniji izrazito majhen; obstaja namreč zgolj eno večje podjetje iz področja predelave izdelkov iz akvakulture, medtem ko so gospodarski subjekti v sektorju akvakulture in ribištva v veliki meri bodisi mikro podjetja bodisi fizične osebe. Kljub identificiranim posebnostim sklada je bila sprejeta odločitev, da se možnost financiranja FI ESPRA vseeno vključi v analizo prek targetiranja sektorja skozi anketni vprašalnik. Zato so bila v vprašalnik za ugotavljanje potreb trga in vrzeli (glej poglavje 5) vključena tudi podjetja iz sektorjev pomorstva, ribištva in akvakulture. Podatki sicer nakazujejo zanimanje za FI (izražen je bil interes po skoraj vseh vrstah financiranja), vendar zaradi majhnosti vzorca (5 prejetih odgovorov) rezultatov ni mogoče posplošiti na celoten sektor in posamezne dejavnosti znotraj njega. Iz tega razloga študija ugotavlja, da na podlagi spletnega vprašalnika ni mogoče podati objektivne ocene o smotrnosti financiranja FI iz ESPRA.

Ker zaradi omejitev ni bilo mogoče izpeljati predhodne ocene na način, kot je bila izvedena za ostale SC EKP, in ker objektivna obravnava povpraševanja po finančnih sredstvih zaradi majhnosti vzorca ni bila mogoča, je v študiji podano mnenje, da se FI za sektorjev pomorstva, ribištva in akvakulture ne oblikuje. K tej odločitvi so prispevale tudi specifične sektorja v Sloveniji, načrtovana alokacija sredstev znotraj ESPRA, in tudi izkušnje uporabe FI za obravnavane sektorje iz Estonije, ki je kot edina država članica EU izvedla FI za podporo ribištva (glej poglavje 4), pri čemer FI ni učinkovito zaprl vrzeli³¹. Neskladje med velikostmi gospodarskih subjektov, na eni strani fizičnih oseb in mikro podjetij, na drugi pa enega večjega podjetja (Delamaris d.o.o.), pomeni, da bi bila uporaba zgolj

³⁰ Evropski parlament in Svet Evropske Unije, 2021b

³¹ fi-compass, 2022b.

enega FI nesmiselna, saj ne bi učinkovito naslavljala različnih potreb gospodarskih subjektov po sredstvih. Hkrati je zaradi omejenega obsega sredstev nerealistično ponudbo FI dodatno razdelati na več FI, saj bi bil v tem primeru en FI oblikovan posebej za le eno podjetje (Delamaris d.o.o.). Ob upoštevanju, da je za to področje skupaj namenjenih nekaj več kot 20 mio EUR, bi za doseganje ustreznega obsega FI moral znaten del sredstev biti namenjen FI, kar pa je glede na povprečno alokacijo med FI ter nepovratnimi sredstvi ter identiteto sektorja nerealistično. Premajhen FI bi bil zaradi vseh stroškov vzpostavitve neracionalen, prav tako pa ni pričakovati, da bo v prihodnosti za to področje namenjenih veliko več sredstev, saj so obravnavani sektorji v SLO zelo majhni. Poleg tega lahko podjetja iz omenjenih sektorjev dostopajo do sredstev iz drugih FI. Ob tem velja upoštevati tudi izkušnjo Estonije.

V nadaljevanju so predstavljeni CP in z njimi povezani SC, za katere je bila ugotovljena smotrnost uporabe FI.

CP 1: Konkurenčnejša in pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe ter regionalne povezljivosti na področju IKT

CP 1 je namenjen krepitvi konkurenčnosti gospodarstva z vlaganji v inovacijski in tehnološki sistem. Temeljni izziv Slovenije, ki ga bo obravnaval CP1, je predvsem počasna rast konkurenčnosti, ki je podlaga za preseganje razvojnega razkoraka od najbolj uspešnih držav EU. Med razlogi za trenutno stanje so nizka raven investicij v prebojna področja (digitalno in zeleno), počasna rast produktivnosti, premajhno vlaganje v raziskave in razvoj, predvsem v aplikativne in tehnološke raziskave, ter premajhno vlaganje v inovacijski sistem. Posledica tega je slabša inovativnost slovenskih MSP, povezana tako s programi za raziskave in razvoj, kot tudi z uporabo naprednih tehnologij in vlaganji v človeške vire in druge oblike neoprijemljivega kapitala. Iz teh razlogov je treba povečanje javnofinančnih sredstev, vloženih v raziskave, razvoj, uporabo IKT in krepitev inovacijskih sistemov. Ukrepi na tem področju bodo usmerjeni v pospešitev rasti konkurenčnosti skozi višanje investicijske aktivnosti gospodarstva, kar bo zagotavljalo krepitev RRI, digitalno preobrazbo in prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Znotraj krovnega CP 1 sta predvideni PN 1, namenjena spodbujanju inovativne in pametne gospodarske preobrazbe, ter PN 2, namenjena spodbujanju digitalizacije v gospodarstvu v okviru SC 1.4. Na ravni domačih politik bodo rabo sredstev iz CP 1 usmerjale: prenovljena Strategija Pametne Specializacije, Raziskovalna in inovacijska Strategija Slovenije 2021–2030 in Slovenska industrijska Strategija 2021–2030. PN 2 bo usmerjal predvsem Načrt razvoja gigabitne infrastrukture. Skupna količina sredstev namenjenih za CP 1 je 768,57 mio EUR, celotna količina pa bo zagotovljena iz sklada ESRR. Glede na operativni program (v nadaljevanju: OP) so FI predvidena zgolj za PN 1, ne pa tudi za PN2.

Glavne ciljne skupine CP 1 so predvsem MSP, in v omejenem obsegu tudi velika podjetja, javne in zasebne raziskovalne organizacije, javni sektor (še posebej občine), univerze in samostojni visokošolski zavodi, raziskovalci, subjekti s področja kulture, razvojna partnerstva, konzorciji in podjetniško inovacijsko podporno okolje. Ključna ciljna skupina za FI so v okviru SC 1.2 in 1.4 predvsem MSP, v okviru SC 1.1 pa tudi različni subjekti iz javne in zasebne sfere, ki so aktivni na raziskovalno-inovacijskem področju.

Glede na izvedeno analizo primernosti je uporaba FI znotraj PN 1 predvidena za SC 1.1, 1.2 in 1.4.

PN 1: Inovacijska družba znanja

SC 1.1 Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij

Cilj SC 1.1 je izboljšanje ekosistema za RRI in zagotavljanje usklajenih in stabilnih spodbud temu področju z namenom krepitve rasti produktivnosti in povečanja dodane vrednosti gospodarstva skozi izboljšanje rezultatov na področju inovativnosti.

Vlaganja na tem področju so lahko v okviru FI namenjena:

- Krepiti vlaganj v raziskovalno razvojne in inovacijske projekte ter sodelovanje med raziskovalnimi organizacijami, gospodarstvom, upravo in ostalimi deležniki.

SC 1.2 Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami

Cilj SC 1.2 je izboljšanje ekosistema za podporo podjetništvu, inovativnosti in omogočanje hitrejše rasti MSP ter krepitev konkurenčnosti skozi večjo prisotnost na tujih trgih in sodelovanje na regijski ravni.

Vlaganja na tem področju so lahko v okviru FI namenjena:

- Področju prehoda novih podjetniških podjetij in novonastalih podjetij v fazo hitrejše rasti (start-up podjetja in podjetja v prehodu v naslednjo fazo rasti) in ukrepov za hitrorastoča podjetja (scale-up podjetja),
- Področju rasti in razvoja podjetij (različne spodbude, kot npr. spodbude za inovacije, vključno z družbenimi, idr.).

SC 1.4 Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe

Cilj SC 1.4 je namenjen pospežitvi procesa digitalizacije v družbi in gospodarstvu. Naslavlja več področij v katerih je predvidena digitalna preobrazba.

Priporočeno je, da so vlaganja na tem področju v okviru FI namenjena:

- Vsebinam spodbujanja digitalne preobrazbe MSP.

CP 2: Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki je odporna in prehaja na gospodarstvo z ničelnim ogljičnim odtisom s spodbujanjem čistega in pravičnega energetskega prehoda, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj ter trajnostne mestne mobilnosti

CP 2 obravnava okrevanje po epidemiji COVID-19 in preobrazbo v nizkoogljično gospodarstvo, ki sta ključna za doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050. Velik izziv za Slovenijo predstavlja tudi doseganje načrtov brezogljičnosti, opredeljenih v NEPN. V obdobju 2021–2027 je treba povečati vlaganje v OVE in dosledno slediti ciljem NEPN. Dodaten izziv predstavljata tudi snovna učinkovitost in reciklaža odpadkov. Potrebno je dodatno vlaganje v sisteme za preprečevanje in obvladovanje nesreč zaradi podnebnih sprememb (zgolj v letu 2019 naj bi poplave povzročile več kot 115 mio EUR posredne škode). V Sloveniji je delež gospodinjstev, priključenih na vodovodne sisteme, visok, vendar je še vedno treba dodatno vlagati v izboljšanje stanja v določenih zaostalih regijah. Predvidene so tudi investicije za ohranjanje biotske raznovrstnosti, med drugim zaradi zaraščenosti kmetijskih zemljišč, velikega števila turističnih obiskov naravnih znamenitosti in tudi večje prisotnosti invazivnih tujerodnih vrst. Zaostanek, ki naj bi ga naslavljal naložbe, je tudi v prometu, ki je velik vir emisij in je na področju rabe alternativnih goriv še vedno omejen z uvozom biogoriv in omejenim številom javno dostopnih polnilnic.

Znotraj krovnege CP 2 sta predvideni PN 3, namenjena doseganju nizkoogljične Evrope s prehodom na zeleno energijo, krožno gospodarstvo in s prilagajanjem ter obvladovanjem podnebnih sprememb, ter PN 4, namenjena trajnostni večmodalni urbani mobilnosti. Na ravni domačih politik bo rabo sredstev iz CP 2 na ravni PN 3 usmerjalo več načrtov, strategij in resolucij: NEPN do leta 2030, Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050, Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami skupaj z državno oceno tveganj za nesreče; Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode; Operativni program oskrbe s pitno vodo; Program upravljanja območij NATURA 2000; Prednostni okvir ukrepanja za Slovenijo (ang. *Prioritised action framework – PAF*); ter Operativni program ravnanja z odpadki in Program preprečevanja odpadkov RS.

V sklopu CP 2 so komplementarno predvideni tudi ukrepi, ki jih lahko financira ESPRA. Predvsem je pričakovati, da bo Slovenija sledila ciljem spodbujanja trajnostnih ribogojnih dejavnosti, ki krepijo konkurenčnost ribogojne proizvodnje in hkrati zagotavljajo dolgoročno okoljsko trajnost. Prav tako so predvidene naložbe v energetske učinkovitost objektov, kar je še posebej koristno pri zaprtih sistemih, ki so sicer lahko precej dragi. Predvideno je spodbujanje akvakulture, trženja, kakovosti in dodane vrednosti ribiških proizvodov ter predelava proizvodov iz ribištva in akvakulture. Vlaganja so predvidena tudi v predelovalni industriji, kjer so MSP upravičenci ESPRA nepovratnih sredstev, večja podjetja (v Sloveniji je le eno večje podjetje na tem področju) pa bi do sredstev ESPRA dostopala prek FI.

Skupna količina sredstev, namenjenih za CP 2, je enaka 826,17 mio EUR, denar bo zagotovljen iz sklada ESRR (518,09 mio EUR) in sklada KS (295,1 mio EUR), v celoten znesek so všteta tudi sicer minimalna sredstva iz sklada ESPRA (23,93 mio EUR). Glede na osnutek Programa za izvajanje EKP v Sloveniji z dne 4.3.2022 so FI predvidena zgolj za PN 3 in ne tudi PN 4.

Glavne ciljne skupine CP 2 so različne oblike podjetij (MSP in velika podjetja), javni sektor (še posebej občine) in institucije regionalnega razvoja, v okviru financiranja iz ESPRA pa tudi subjekti gospodarskega ribolova, MSP na področju akvakulture in predelave, ter subjekti z akvakulturo kot dopolnilno dejavnostjo na kmetiji.

Glede na izvedeno analizo primernosti je bila uporaba FI znotraj PN 3 prvotno predvidena za SC 3.1 in 3.6 in 3.7.

PN 3: Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost

SC 3.1 Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov

Cilji, vezani na SC 3.1, se osredotočajo na spodbujanje energetske učinkovitosti in naslavljaajo problematiko emisij toplogrednih plinov v sklopu preobrazbe v brezogljično družbo.

Vlaganja v okviru SC 3.1 so namenjena:

- Ukrepom energetskih prenov stavb (tudi javnih) z upoštevanjem trajnostne gradnje ter naprednim upravljanjem sistemov v in na stavbah (tudi javnih).

SC 3.6 Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri

Cilj SC 3.6 predvideva vzpostavitev pogojev za krožno gospodarstvo, izgradnjo naprav za učinkovito soproizvodnjo toplotne ter električne energije ter za energetske izrabo preostankov komunalnih odpadkov.

Vlaganja na tem področju so lahko v okviru FI namenjena:

- Spodbujanju krožnih inovacijskih procesov in učinkovite rabe virov v podjetjih,

SC 3.7 Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja

Cilji SC 3.7 so vezani na izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti v omrežju Natura 2000 in na drugih prednostnih območjih varstva narave za izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov, v manjšem delu tudi ureditvi z obiskom najbolj obremenjenih delov narave ter vlaganjem v zeleno infrastrukturo v urbanem okolju in podpori revitalizacije razvrednotenih območij v mestih.

Vlaganja na tam področju so lahko v okviru FI namenjena:

- Ukrepom za zagotavljanje in izboljšanje zelene infrastrukture ter dostopa prebivalcev do zelene infrastrukture v urbanih območjih in podpori revitalizacije razvrednotenih območij v mestih.

CP 5: Evropa, ki je bliže državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud

CP 5 je osredotočen na trajnostni in celostni teritorialni razvoj ob upoštevanju lokalnih pobud in gradi okolje, ki je bližje državljanom. V prihodnosti je predvidena spodbuditev celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulturne dediščine in varnosti v mestnih območjih. Enaki ukrepi so predvideni na podeželju in obalnih območjih prek lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.

Skupna količina sredstev, namenjenih za CP 5, znaša 99,3 mio EUR skupaj s sicer minimalnimi viri iz sklada ESSR.

Glavne ciljne skupine CP 5 so različne oblike podjetij, združenja, društva, občine, lokalne akcijske skupine (tudi za ESPRA) in ostali razvojni partnerji na ravni regij oziroma izbranih lokalnih območij.

Uporaba FI v je sklopu CP 5 predvidena za SC 9.1.

PN 9: Trajnostni razvoj lokalnih območij

SC 9.1 Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih

Cilj SC 9.1 je prispevati k povečanju kakovosti, raznolikosti in dostopnosti urbanih vsebin, krepitvi kakovosti življenja v mestu z oživljanjem razvrednotenih in premalo izkoriščenih območij v mestih in aktivaciji občanov ter druge zainteresirane javnosti.

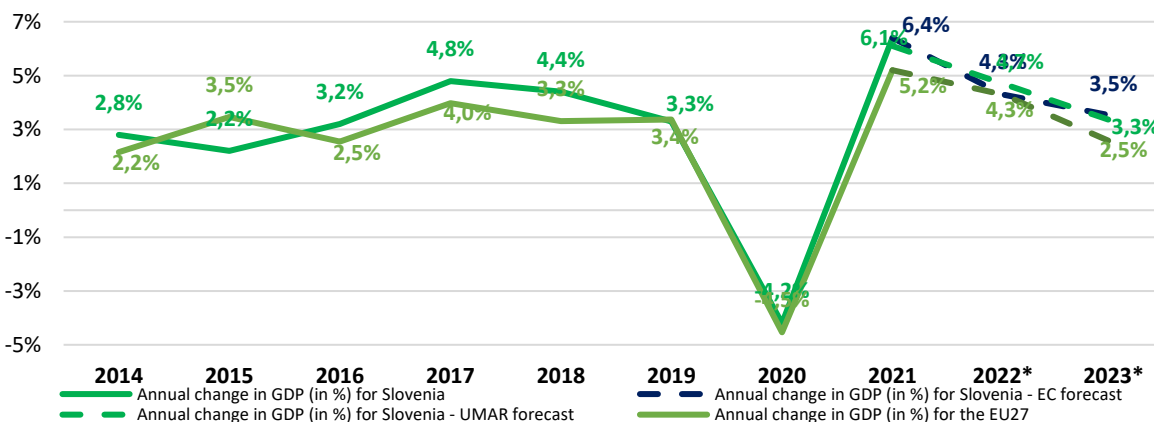
V okviru SC 9.1 se prek teritorialnih pristopov predvideva naslavljanje urbanega razvoja v skladu s pripravljenimi trajnostnimi urbanih strategijami. V sklopu SC 9.1 se podpira predvsem ukrepe urbane prenovs s poudarkom na revitalizaciji degradiranih urbanih območij, celovite prenovs (protipotresna varnost, energetska učinkovitost, dostopnost, funkcionalnost) objektov (udi objektov kulturne dediščine), nakup zgradb v javnem interesu, ureditev javnih površin, vzpostavitev zunanjih večfunkcionalnih površin ter urbane kulture (npr. javni odprti in zaprti prostori, ki ponujajo prostor za družbeno inoviranje, večje vključevanje občanov v skupnost, spodbujanje multikulturalnosti).

3. Pregled gospodarskih razmer v Sloveniji

Zaostrene geopolitične razmere in posledice gospodarskega šoka, ki je nastal zaradi epidemije, in z njimi povezani strukturni izzivi svetovnega gospodarstva, med njimi rasti cen energentov in surovin, bodo vplivale na makroekonomske razmere in državne politike Slovenije ne le v 2022, pač pa tudi v prihodnjih letih. Nove politično-ekonomske razmere bodo vplivale tudi na finančno stanje gospodarskih in javnih subjektov, ki bodo prejemniki FI. V nadaljevanju je podan zbirni pregled razmer, celovit pregled pa je del Priloge 4.³²

Po začetnem šoku ob izbruhu epidemije je slovensko gospodarstvo okrevalo hitreje od povprečja EU in je predkrizno raven bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju: BDP) doseglo že v 3. četrtletju 2021. Epidemija je slovensko gospodarstvo zajela po obdobju štirih let (2016–2019), ko je povprečna medletna realna rast BDP s 3.9% močno presegala povprečje EU-27 v istem obdobju (2.1%). Pričetek epidemije je predvsem zaradi strmega upada mednarodne trgovine in prvega zaprtja države povzročil močan padec BDP v 2. četrtletju 2020 z –11%. Zaradi hitrega okrevanja mednarodnih dobavnih verig in državne podpore podjetjem in prebivalstvu v tiski je bil upad BDP v Sloveniji v letu 2020 z –4.2% manjši od pričakovanega. Medtem ko so slovenski izvozni sektorji dosegli predkrizno raven obsega trgovanja že v prvi polovici 2021, se je s sprostitvijo ukrepov za zaježitev epidemije spomladi 2021 in posledično ponovnim zagonom zasebne potrošnje ter investicij gospodarska aktivnost v drugem kvartalu 2021 močno povečala. Na medletni ravni je realni BDP v 2021 zrasel za 8,1%.³³ Vlada se je na situacijo odzvala s protikoronski ukrepi v obliki paketov zakonodaje. Sprejetih je bilo 10 paketov v skupni vrednosti cca. 5 milijard EUR, od česar je bilo cca. 4,5 milijard EUR namenjenih gospodarstvu.

Graf 1: Letna sprememba rasti BDP v obdobju od 2014 do 2023 (v %)

Vir: SURS, Eurostat, UMAR

Natančne ocene ekonomskega učinka vojne v Ukrajini v času priprave te študije še niso na voljo, je pa po mnenju BS³⁴ zelo verjetno, da bo gospodarska rast v 2022 in prihodnjih letih nižja od pričakovane. Glavna mehanizma prenosa negativnih ekonomskih posledic bosta predvsem višja inflacija zaradi dodatne podražitve energentov in nekaterih drugih surovin, ter potencialno tudi upad povpraševanja pri glavnih trgovinskih partnericah. V letu 2022 naj bi po oceni UMAR rast BDP, predvsem iz naslova večje potrošnje in investicij, znašala 4,2%.³⁵ V letu 2023 naj bi se glede

³² Analiza ne odraža trenutnih trendov na trgu, ki so povezani predvsem z zaostreno geopolitično situacijo zaradi vojne v Ukrajini in posledic, ki jih ima ta na gospodarstvo, vsesplošno druginjo in potencialne težave z dobavo energentov, saj je bila kot podlaga za nadaljnje korake izvedena v prvi fazi študije.

³³ Banka Slovenije, 2022b

³⁴ Banka Slovenije, 2022b

³⁵ UMAR, 2022

na napoved UMAR v primerjavi z letom prej rast BDP še nekoliko upočasnila in ustalila pri 3%. V prihodnjih letih bo pomembno vlogo pri spodbujanju rasti odigral tudi Mehanizem za okrevanje in odpornost.³⁶

Slovenija je z letom 2021 vstopila v obdobje višje rasti cen. V letu 2021 se je povprečna letna stopnja inflacije zaradi pospešenega okrevanja po zaprtju družbe in globalnih dejavnikov po oceni BS dvignila na 2%.³⁷ Največji prispevek so k povprečni rasti cen v Sloveniji v 2021 dodale visoke cene energentov.³⁸ Višanje cen surovin in energentov ima posledice tudi za blagovno menjavo. Cene za prodajo na domačem in tujem trgu so se v decembru 2021 v primerjavi z letom prej zvišale za 10,6%. V proizvodnji so se cene zvišale v skoraj vseh panogah, najvišja rast 38,8% je bila prisotna v proizvodnji kovin. V 2022 je predvsem zaradi geopolitičnih tenzij mogoče pričakovati visoko inflacijo nad 4%,³⁹ ki se bo poznala tudi pri cenah hrane. Inflacija naj bi se prihodnjih letih umirila in ponovno padla pod 2% na letni ravni.

Blagovna menjava je od začetka epidemije okrevala najhitreje med vsemi komponentami BDP. V letu 2021 naj bi se izvoz povečal za 10,9%, celotna vrednost izvoza blaga in storitev pa naj bi znašala 41,5 mio EUR. Uvoz naj bi se povečal za 12,9%, celotna vrednot uvoza blaga in storitev naj bi znašala 37,8 milijarde EUR.⁴⁰ Presežek tekočega računa plačilne bilance je v 2020 znašal 7,6%, visoki presežki (nad 4%) pa naj bi se nadaljevali tudi v prihodnjih letih.⁴¹

Serija obdobj ukrepov za zaježitev epidemije je predvsem zaradi zaprtja nenujnih gospodarskih dejavnosti močno vplivala na upad zasebne potrošnje, ki pa je v drugem četrtletju 2021 zaradi ponovnega odprtja in realizacije odložene potrošnje močno narasla in bo po oceni EK na medletni ravni v 2021 narasla za 4,6%,⁴² kar kaže na prilagoditev potrošne dejavnosti novim razmeram. Zaradi padca zasebne potrošnje in ukrepov, vezanih na zaježitev epidemije, se je povečalo varčevanje gospodinjstev, ki je v letu 2020 zraslo za 11,7%.⁴³

Javna potrošnja se je s stopnjo rasti 4,2% v letu 2020 in 2,4% v letu 2021 precej povečala, predvsem zaradi zelo ohlapne fiskalne politike zaradi spopadanja s epidemijo in zaporednih epidemičnih valov. V prihodnosti naj bi se javna potrošnja stabilizirala in rasla bolj zmerno.⁴⁴

Delež investicij glede na BDP v Sloveniji je bil v obdobju 2014–2020 pod povprečjem EU. Slovenska podjetja kljub epidemiji investirajo, predvsem v opredmetena sredstva. Po treh zaporednih letih rasti bruto investicij v osnovna sredstva je vrednost le-teh v letu 2020 v Sloveniji znašala 5,6 milijard EUR oziroma 16,8% manj kot v letu 2019. Največji delež investicij je bil ponovno ustvarjen v predelovalni industriji (24,2% vseh investicij), vendar je bil ta za razliko od leta 2019 nižji za 13,9%. Večinski del investicij je bil izveden v opredmetena sredstva: 48% sredstev je bilo vloženi v gradbene objekte ali prostore in 46,6% v stroje in opremo. Neopredmetena sredstva so predstavljala zgolj 5,4% vrednosti investicij v letu 2020. V letu 2021 se je medletna rast investicij v osnovna sredstva močno okrepila, tako državnih (25%), kot zasebnih (10,7%).⁴⁵ Zaradi učinka izrednih EU sredstev (ReactEU in NOO), namenjenih okrevanju, in konca trenutnega PO je pričakovati, da bo investicijska dejavnost ostala živahna tudi v letih 2023–2024.⁴⁶

³⁶ UMAR, 2021a

³⁷ Banka Slovenije, 2021

³⁸ Banka Slovenije, 2022a

³⁹ Po najnovejši dostopni oceni EK bo inflacija v 2022 znašala 3,7%, vendar je bila napoved narejena še pred začetkom vojne v Ukrajini; glej Evropska komisija, 2022b.

⁴⁰ UMAR, 2021a

⁴¹ UMAR, 2021a

⁴² Evropska komisija, 2021b

⁴³ Koprivnikar Šušteršič, 2021

⁴⁴ Evropska komisija, 2021b

⁴⁵ SURS, 2020

⁴⁶ Evropska komisija, 2021b

Vrednosti tujih investicij v razmerju do BDP v zadnjih letih narašča.⁴⁷ V letu 2020 in 2021 je pri tujih neposrednih naložbah na globalni ravni zaradi epidemije COVID-19 prišlo do stagnacije oziroma manjše rasti, kar se je pokazalo tudi v Sloveniji. Kljub temu je bila vrednost tujih neposrednih naložb v Sloveniji v letu 2020 za 2,4% višja kot leta 2019 in je znašala 16,6 milijard EUR (oziroma 36% BDP).⁴⁸

Hiter odziv s sprejetjem zakonodajnih ukrepov za ohranitev delovnih mest in ublažitev negativnih vplivov epidemije je pripomogel k manjši rasti brezposelnosti po izbruhu epidemije. Okrevanje trga dela se je s postopnim sproščanjem določenih ukrepov nadaljevalo tudi v letu 2021 s stopnjo anketne brezposelnosti 4,7%. Trenutno prihaja zaradi povečanega povpraševanja na trgu dela do pomanjkanja razpoložljivega kadra za potrebe določenih panog gospodarstva. Največje pomanjkanje razpoložljivega kadra je prisotno v gradbeništvu, gostinstvu, prometu, skladiščenju ter zdravstvu in socialnem varstvu.⁴⁹

Leto 2020 je po daljšem obdobju uravnoteženih javnih financ zahtevalo visoke izdatke za blažitev ekonomskih in socialnih posledic epidemije COVID-19. Visok deficit je bil prisoten tudi v letu 2021, vendar v manjšem obsegu 5,2% vrednosti BDP.⁵⁰ Zaradi pospešenega ekonomskega okrevanja naj bi se deficiti v naslednjih letih zmanjševali.⁵¹ V letu 2022 se pričakuje odprava še preostalih ukrepov za blažitev epidemije, kar naj bi za dodatnih 2,4% znižalo izdatke državne blagajne, ki pa bodo kljub temu v nominalni vrednosti ostali na višjem nivoju v primerjavi z letom 2020. Ob tem se je v 2020 in 2021 precej povečal tudi strukturni deficit sektorja država, kar lahko privede do makroekonomskih neravnovesij in potrebe po nižanju izdatkov v prihodnjih letih.⁵² Posledica visokih javnofinančnih primanjkljajev v letih 2020 in 2021 je tudi rast javnega dolga, ki je v 2021 znašal 74,7% BDP.⁵³

Po dveh letih epidemije so slovenska podjetja in gospodinjstva podpovprečno zadolžena, bančni sektor pa je v dobrem finančnem stanju. V drugem četrletju 2020 je bil delež dolga slovenskih podjetij do BDP približno 80%, kar je precej manj od povprečja evrskega območja (približno 155%). Prav tako so bila precej manj od evrskega povprečja zadolžena slovenska gospodinjstva, ki so zaradi varčevanja v 2020 močno okrepila vsoto bančnih vlog, v 2021 pa se je s sproščanjem povečalo povpraševanje predvsem po dolgoročnih kreditih.⁵⁴ Finančne obveznosti bank so se v 2021 povečale na največjo raven od leta 2008, predvsem zaradi vlog, okrepila pa se je tudi posojilna dejavnost bank. V 3. četrletju 2020 se je obseg posojil zvišal za 650 mio EUR, medletno pa se je obseg posojil nebančnemu sektorju zvišal za 4,8%. Finančna izpostavljenost bank do MSP je novembra 2021 znašala 14%, delež nedonosne izpostavljenosti (NPE) MSP pa je znašal 3,9%, kar je manj kot decembra 2019, ko je znašal 5,5%. Delež odloženih posojil MSP kot posledica epidemije je med vsemi odloženimi dolgovi znašal 17,4%, in je skupaj znašal približno 7,1 milijarde EUR. Kakovost celotnega portfelja bank, merjena z NPE (1,3%), je v 2021 ostala nespremenjena, kar kaže na dobro stanje podjetij in pozitiven učinek ukrepov za blaženje posledic epidemije, se je pa delež NPE povečeval v gostinstvu in nekaterih storitvenih panogah. Banke so v 2021 zabeležile visoko stopnjo dobička iz poslovanja, le-ta se je medletno povečal za 6,6%. Do novembra 2021 je donosnost na kapital pred obdavčitvijo znašal 10,5%, količnik likvidnostnega kritja pa je znašal 303%, kar je precej več od regulatorne zahteve (100%).⁵⁵

Ker aktualne in pričakovane gospodarske razmere vplivajo na izvajanje in uspešnost FI v smislu razdelitve in porabe, zlasti v času kriz, ko država na trg usmerja tudi velik obseg nepovratnih sredstev, je njihovo redno spremljanje nujno treba. Z vidika povečane geopolitične in makroekonomske negotovosti zaradi zgoraj opisanih kriznih razmer,

⁴⁷ Vienna Institute for International Economic Studies, 2021

⁴⁸ Banka Slovenije, 2020

⁴⁹ Banka Slovenije, 2022a

⁵⁰ SURS, 2022

⁵¹ Banka Slovenije, 2021

⁵² Evropska komisija, 2021b

⁵³ SURS, 2022

⁵⁴ Banka Slovenije, 2022a

⁵⁵ Banka Slovenije, 2022c

povezanih s posledicami epidemije in z vojno v Ukrajini, je nujno, da je predlog nove naložbene strategije zasnovan na način, ki bo še naprej omogočal prilagajanje na trenutne razmere, na primer s premeščanjem sredstev med FI glede na potrebe končnih prejemnikov. Primer takega pristopa je dobra praksa iz PO 2014–2020, ko je zaradi kriznih razmer prišlo do preusmerjanja sredstev med FI glede na potrebe MSP po večji likvidnosti (mikroposojila) in vzpostavitve Sklada skladov COVID-19.⁵⁶

⁵⁶ Pomembno je tudi izvajanje rednih analiz trga (*market test*)

4. Pregled sedanjega stanja finančnih instrumentov v Sloveniji, preteklih izkušenj udeležencev finančnih instrumentov in dobrih praks iz drugih držav članic

4.1 Pregled ponudbe finančnih instrumentov v Sloveniji

Pregled obstoječih FI v Sloveniji podaja celovit pogled na ponudbo FI, ki je bila končnim prejemnikom na voljo od začetka izvajanja OP 2014–2020 do časa priprave tega dokumenta (13.6.2022). Zajema tako pregled inštitucij, ki izvajajo FI, pregled samega izvajanja FI iz vira EKP v PO 2014–2020 glede na najbolj ažurne dostopne informacije, posredovane iz naslova Sklada skladov, kot tudi pregled aktualne ponudbe razpisov za plasiranje FI končnim prejemnikom. Predstavljeni so FI, ki se izvajajo v okviru PO 2014–2020 (vključno z operacijo FI COVID-19) prek SPS in SID Banke kot dveh najpomembnejših izvajalcev FI, ter SID Banke kot upravljavca Sklada skladov (COVID), od začetka PO 2014–2020 do sedaj.⁵⁷

Z namenom čim bolj celovite analize ponudbe FI pregled vsebuje tudi druge možnosti financiranja, ki so zaradi razlikovanja od FI iz okvira EKP označena kot »povratna sredstva«. Gre za tiste vire financiranja, ki so glede na dostopne informacije trenutno na voljo slovenskim prejemnikom in niso popolnoma ali delno financirana iz okvira EKP, pač pa iz drugih virov – evropskih (EIB, Evropski investicijski sklad (v nadaljevanju: EIF) itd.), proračunskih oziroma drugih zasebnih virov (npr. poslovnih bank).

Pregled ponudbe finančnih instrumentov in drugih vrst financiranja

V nadaljevanju je predstavljen pregled ostalih FI, ki jih izvajajo finančne inštitucije in FP. Podrobnejši pregled obstoječe in načrtovane ponudbe FI ter pregled preostalih programov povratnih sredstev in lastniškega financiranja (ki niso financirani iz vira EKP) je podan v Prilogi 4. Pregled se osredotoča na TP, ki so prepoznana kot relevantna glede na predhodno izbrane SC (glej poglavje 2).

SID – Slovenska izvozna in razvojna banka (SID Banka)

SID Banka je bila ustanovljena leta 2008⁵⁸ z namenom zagotavljanja financiranja in zavarovanja projektov trajnostnega razvoja v Sloveniji. SID Banka je holdinška družba v skupini SID Banka, ki ponuja širok nabor storitev za spodbujanje mednarodne konkurenčnosti in trajnostnega razvoja.

SID Banka v PO 2014–2020 nastopa v vlogi upravljavca Sklada skladov za operacijo FI 2014–2020 (253 mio EUR) ter Sklada skladov COVID-19 (65mio EUR) za operacijo FI COVID-19. Skupno upravlja 318 mio EUR sredstev EKP (ESI skladov).

Poleg vloge upravljavca Sklada skladov določene FI v okviru omenjenih operacij (FI Posojila za RRI, FI Posojila za RRI COVID-19, FI Portfeljske garancije za RRI za velika podjetja, FI Urbani razvoj in FI Energetska učinkovitost) izvaja kot FP. Znotraj tega nabora FI, ki bo na voljo do konca 2023, je skupaj na voljo 38,5 mio EUR za financiranje projektov celovite energetske prenove javnih zgradb⁵⁹, 42 mio EUR iz naslova posojil RRI, dodatnih 7,5 mio EUR za posojila RRI iz vira COVID-19 in 7,4 mio EUR za projekte urbanega razvoja.

Ob tem SID Banka iz drugih virov, med drugim iz vira MGRT, MZI, EIB in EIF, ponuja vrsto drugih relevantnih programov, med drugim posojila za projekte krožnega gospodarstva (skupaj 40 mio EUR), posojila za okolju prijazno

⁵⁷ Za pregled FI iz PO 2007–2013 glej PwC, 2015

⁵⁸ SID Banka je naslednica Slovenske izvozne družbe d.d., ki je delovala kot finančna razvojna institucija, predvsem za namene podpiranja slovenskih izvoznikov.

⁵⁹ Sklad skladov je v analizi izvajanja FI ugotovil, da na področju energetske učinkovitosti do konca perspektive ne bodo dosežene načrtovane vrednosti realizacije do končnih prejemnikov iz razlogov, podanih v sami analizi. Zato je sodelujoče ministrstvo (MZI) podalo predlog za nižanje operacije FI 2014–2020 v delu, ki se nanaša na to področje iz dosedanjih 25 mio EUR EKP sredstev na 6,73 mio EUR (nižanje za 18,27 mio EUR EKP sredstev).

družbo in proizvodnjo, posojila za RRI (skupaj 100 mio EUR), javni sektor, infrastrukturo, financiranje MSP in dodatno financiranje za podjetja, ki so jih prizadele posledice epidemije COVID-19.

SID Banka izvaja tudi programe lastniškega financiranja. Od aprila 2022 naprej ponuja sklad SEGIP (*Slovene equity growth investment programe*), dodatne vire lastniškega financiranja, ki se napajajo iz dodatnih 120 mio EUR iz vira SID Banke in EIF (financiranje zagona, rasti in razvoja MSP in zagonskih podjetij). Cilj SEGIP je podpora MSP v fazi rasti, privabljanje mednarodnih naložb zasebnega kapitala v Slovenijo in gradnja finančne in institucionalne zmogljivosti v Sloveniji s podpiranjem upravljavcev skladov zasebnega kapitala. Izvaja se tudi platforma CEETT (*Central Eastern European Technology Transfer*), katere cilj je pospeševanje prenosa tehnologij iz raziskovalnih institucij v gospodarstvo. Viri sredstev CEETT so EIF (20 mio EUR) ter SID banka in HBOR (vsaka 10 mio EUR).

Slovenski podjetniški sklad

Slovenski podjetniški sklad (SPS) je specializirana finančna institucija, ki mikro, malim in srednje velikim podjetjem, zagonskim podjetjem ter hitro rastočim podjetjem nudi finančne in vsebinske spodbude v obliki prevzemanja tveganj in povratne podpore oziroma FI (mikroposojil, posojil, garancije in (kvazi)lastniškega financiranja) ter nepovratne podpore (vavčerji, vsebinska podpora v obliki mentoriranja, svetovanja, usposabljanja, subvencije za digitalno transformacijo itd.). Osnovna naloga SPS je, da s svojimi instrumenti in ukrepi prispeva k olajšanju dostopa do finančnih in vsebinskih spodbud podjetjem, predvsem MSP. Ob tem SPS prispeva tudi k udeležanju trajnostnega razvoja in uresničevanja ciljev EK in ostalih mednarodnih institucij v okviru politike razvoja podjetništva.

V PO 2014–2020 SPS nastopa kot FP za FI Mikroposojila, Mikroposojila COVID-10 in FI Lastniško financiranje, pri čemer je iz naslova lastniškega financiranja za leto 2022 in 2023 načrtovanih še 5,4 mio EUR sredstev, iz naslova mikroposojil iz vira COVID-19 pa 15 mio EUR (EKP in vzvod). Iz vira Evropskega sklada za strateške naložbe (v nadaljevanju: EFSI) je na voljo tudi program garancij za MSP.

SPS je prejel tudi sredstva iz interventne zakonodaje (ZIUOOPE, ZIUPOPDVE, ZIUPGT) za garancije (30 mio EUR) in brezobrestna posojila (10 mio EUR, 87,3 mio EUR). Izvajal je ukrepe v obliki subvencij (vavčerji za različna vsebinska področja, digitalna transformacija) in kombinacije nepovratnih in povratnih virov (semenski kapital + vsebinska podpora v obliki mentoriranja, svetovanja, usposabljanja).

V PO 2007–2013 je SPS deloval kot Holdinški sklad za področje MSP (garancije, mikrokrediti, lastniško financiranje) in ukrepe še vedno izvaja iz teh obnovljivih⁶⁰ sredstev. Poleg tega je pridobil sredstva EK (Program za konkurenčnost podjetij in MSP za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju: COSME), Program EU za zaposlovanje in socialne inovacije (*EU Programme for Employment and Social Innovation – EaSI*), ki jih je kombiniral z EKP in nacionalnimi sredstvi. Finančne instrumente je izvajal tudi že v obdobju 2004–2006.

Eko sklad

Eko sklad je javni sklad, ustanovljen z namenom podpore okoljskim investicijam prebivalstva, gospodarstva in javnega sektorja skozi subvencije, ugodna posojila in programe ozaveščanja. Med drugim nudi v 2022 in naslednjih letih programe posojil, kombiniranih s subvencijami za kreditiranje okoljskih naložb v višini 10 mio EUR, naložbe v energetske učinkovitost gospodarstva v višini 7 mio EUR in spodbude za skoraj ničenergijske stavbe v višini 5,7 mio EUR.

Slovenski regionalno razvojni sklad

Slovenski regionalno razvojni sklad (v nadaljevanju: SRRS) kombinira javna in lastna sredstva z namenom financiranja

⁶⁰ Ang. *revolving*

regionalnega razvoja s ciljem zmanjševanja razlik med regijami in uresničevanja ciljev evropskega zelenega dogovora. Nudi ugodna posojila za infrastrukturne projekte za občine in druge javne institucije, katerih načrtovana vrednost od 2022 do 2026 je 50 mio EUR, in posojila, namenjena MSP, s ciljem izboljševanja konkurenčnosti, varstva okolja, učinkovite rabe virov in naložb v raziskave in razvoj v višini 52 mio EUR od 2023 do 2026.

Stanovanjski sklad Republike Slovenije

Stanovanjski sklad Republike Slovenije (v nadaljevanju: SSRS) je javni nepremičninski in finančni sklad, katerega namen je financiranje gradnje, prenove in nakupa stanovanjskih enot s ciljem zagotavljanja stanovanjskih potreb prebivalcev Slovenije. Nudi posojila oziroma programe soinvestiranja, ki omogočajo tudi prenove zgradb, vključno z energetske učinkovitostjo, v skupni višini 12 mio EUR do konca leta 2022.

Poslovne banke

Poslovne banke NLB, Sberbank, Gorenjska banka in Primorska hranilnica Vipava kot izbrani izvajalci FI prek JN oziroma kot prek javnih pozivov izbrane finančne institucije sodelujejo pri izvedbi FI v PO 2014–2020 z izvajanjem FI Posojila za RRI, FI Posojila za RRI COVID-19, Portfeljske garancije za RRI za MSP, Portfeljske garancije za MSP in Mikroposojila ter Mikroposojila COVID-19. Natančen pregled sodelovanja naštetih bank v operacijah FI je podan v Tabelah 6 in 7.

Iz virov EIB in EIF banke ponujata Sparkasse in SKB banka tudi sklade lastniškega financiranja in tveganega kapitala za financiranje zagona, rasti in razvoja ter digitalizacije MSP in zagonskih podjetij.

Investicijski skladi

Na slovenskem trgu je prisotna vrsta zasebnih mednarodnih skladov, ki ponujajo mešanico lastnih sredstev, kombiniranih z viri EIB, EIF, EU sredstev za financiranje inovacij (v nadaljevanju: InnovFin) in COSME, pri čemer točni podatki o trenutno razpoložljivih sredstvih v skladih, ki so prisotni tudi v Sloveniji niso na voljo (razen o skupni višini sredstev; skoraj 2 milijardi EUR). Večina investicij je namenjena rasti in razvoju MSP, nekatera pa so usmerjena v relevantne tematske sklope, npr. digitalizacijo in zeleni prehod.

Podroben pregled finančnih instrumentov iz vira EKP v programskem obdobju 2014–2020

Finančni instrumenti iz EKP sredstev se v PO 2014–2020 izvajajo v okviru dveh FI operacij, in sicer v letu 2017 podpisanega Sporazuma o financiranju za operacijo »Finančni instrumenti 2014–2020« (v nadaljevanju: SOF) med MGRT in SID Banko (Skladom skladov), v višini 253 mio EUR, namenjenega podpori štirih naložbenih področij (RRI, MSP, energetske učinkovitosti ter urbanemu razvoju) ter v letu 2020 podpisanega Sporazuma o financiranju za operacijo »FI COVID-19« (v nadaljevanju: SOF COVID-19) med MGRT in SID Banko – Skladom skladov COVID-19, v višini 65 mio EUR, namenjenega protikriznim ukrepom COVID-19 na naložbenih področjih RRI in MSP. Slovenija je predvsem zaradi dolgotrajnih postopkov pri vzpostavitvi Sklada skladov in pri oblikovanju FI ter potrebnih postopkov izbora FP z implementacijo FI v PO 2014–2020 začela pozno. SOF je bil podpisan konec novembra 2017, prvo črpanje pa je bilo izvedeno konec decembra 2017. Prva polovica 2018 je bila namenjena pripravi štirih finančnih produktov ter izboru FP prek JN. Črpanje EKP sredstev oz. vplačil v FI kljub poznemu začetku izvajanja v večjem delu poteka v skladu s prvotno načrtovano časovnico, čemur sledi tudi realizacija porabe sredstev končnih prejemnikov. Tako sta se do konca leta 2020, skladno z načrtovanim, izvršili črpanji dveh tranš operacije FI 2014–2020 ter dveh tranš operacije FI COVID-19. Poleg tega je bilo do konca leta 2021 izvedeno črpanje tretje tranše FI 2014–2020, kakor tudi tretja in četrta (zadnja) tranša FI COVID-19. Iz letnega poročila SID Banke izhaja, da na področju podpore energetske učinkovitosti (PN 4.1) realizacija ne dohaja načrtovane, zato je s spremembo OP v pripravi predlog znižanja podpore

FI na tem področju.⁶¹

Tabela 6 podaja pregled FI EKP na ravni Sklada skladov in FP v PO 2014–2020,⁶² Tabela 7 pa pregled FI EKP na ravni Sklada skladov COVID-19 in FP do 31.12.2021 v okviru operacije COVID-FI za obdobje 2014–2020.

Tabela 6: Pregled FI EKP na ravni Sklada skladov in FP do 31.12.2021 v PO 2014–2020

Finančni instrument	Sodelujoči FP	Višina EKP sredstev za instrument po SOF (v mio EUR)	Plasirana sredstva končnim prejemnikom do 31.12.2021 – samo EKP (v mio EUR)	Plasirana sredstva končnim prejemnikom do 31.12.2021 – EKP in vzvod (v mio EUR)	Število sklenjenih finančnih poslov do 31.12.2021
Posojila za RRI	SID Banka, Sberbank, Gorenjska banka	68	35,86	57,37	107
Mikroposojila	SPS, Primorska hranilnica Vipava	60	42,4	67,85	2.758
(Navidezno) Lastniško financiranje	SPS	10	2,76	4,14	42
Posojila za celovito energetske prenovne javnih stavb	SID Banka	25	0,75	1,21	3
Posojila za urbani razvoj	SID Banka	5	3,75	6	2
Portfeljske garancije za RRI za MSP	Gorenjska banka, Delavska hranilnica	20	1,70	2,71	17
Portfeljske garancije za RRI za velika podjetja ⁶³	SID Banka	9	0	0	0
Portfeljske garancije za MSP	NLB, Delavska hranilnica, Primorska hranilnica Vipava	65	20,83	33,34	101
Skupaj		253	108,05	172,61	3.030

⁶¹ Sklad skladov, 2022a

⁶² ibid

⁶³ Sredstva za zadevne portfeljske garancije so bila na podlagi market testa in neinteresa finančnih institucij za sodelovanje (neuspeh javni poziv) v celoti prenesena na produkt Posojila za RRI.

Tabela 7: Pregled FI EKP na ravni Sklada skladov COVID-19 in FP do 31.12.2021 v okviru operacije COVID-FI v PO 2014–2020

Finančni instrument ⁶⁴	Sodelujoči FP	Višina EKP sredstev za instrument po SOF COVID-19 (v mio EUR)	Plasirana sredstva končnim prejemnikom do 31.12.2021 – samo EKP (v mio EUR)	Plasirana sredstva končnim prejemnikom do 31.12.2021 – EKP in vzvod (v mio EUR)	Število sklenjenih finančnih poslov do 31.12.2021
Posojila za RRI COVID-19	SID Banka	5	2,18	3,48	5
Mikroposojila COVID-19	SPS, Primorska hranilnica Vipava	60	48,81	78,10	3.208
Skupaj		65	50,99	81,58	3.213

4.2 Pregled preteklih izkušenj udeležencev finančnih instrumentov

V okviru analize obstoječih FI so bili izvedeni strukturirani intervjuji z namenom seznanjanja z izkušnjami različnih udeležencev pri izvajanju EKP v PO 2014–2020 (organa upravljanja, posredniškega organa, sodelujočih ministrstev), upravljavca Sklada skladov ter izvajalcev (FP in finančnih institucij) FI. V nadaljevanju so povzete ključne ugotovitve. Širši zapis glavnih poudarkov vseh izvedenih intervjujev je predstavljen v Prilogi 6.

Izkušnje udeležencev EKP

V obdobju 2017–2019 je MGRT sistematiziral poseben oddelek za povratna sredstva. Vlada RS je na podlagi Uredbe o porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v PO 2014–2020 za cilj naložbe za rast in delovna mesta (Ur. l. RS, št. 29/15 s spremembami) in na predlog vključenih ministrstev imenovala usmerjevalni odbor za FI s predstavniki MGRT, SVRK, MF, MZI in MOP. Po analizi ugotovljenih vrzeli so se pričeli pripravljati ključni elementi FI za programsko podlago: sporazum o financiranju, postopek izbora izvajalca Sklada skladov in s tem povezana naložbena strategija. Leta 2017 je bila podpisana pogodba s SID Banko, s katero je ta prevzela naloge upravljanja Sklada skladov.

Izpostavljeno je bilo, da je bil postopek izbora upravljavca in usklajevanja pred začetkom izvajanja zahteven in dolgotrajen. Zaradi različno intenzivne vpetosti posameznih udeležencev EKP v proces priprave in izvajanja FI v OP 2014–2020 se izkušnje le teh močno razlikujejo. Izpostavljena je bila dobra praksa kvalitetnega sodelovanja med udeleženci EKP, ki se je razvilo tekom PO 2014–2020. Pogled udeležencev EKP na izbrano upravljavsko strukturo ni bil enoten. Večina je sicer izrazila pozitivno izkušnjo z načinom upravljanja, vendar so nekateri udeleženci EKP izrazili tudi mnenje, da je trenutna struktura preveč zapletena, predvsem zaradi prevelikega števila deležnikov, ki so vključeni v procese odločanja, kar podaljšuje postopke, ter zaradi stroškovne učinkovitosti sistema (več o tem v poglavju 6).

Na podlagi izkušenj s PO 2014–2020 predstavlja največje tveganje za FI zagotovitev zadostnih sredstev za posamezne FI. V PO 2014–2020 je prihajalo do situacij, ko predlagani FI za trg ni bil zanimiv, ker je bila kvota nizka, administrative zahteve pa visoke. Kot ključno oviro pri povpraševanju po FI so deležniki prepoznali izrivanje s strani nepovratnih

⁶⁴ Sklad skladov, 2022b

sredstev, ki so med potencialnimi prejemniki bolj priljubljena, saj ne postavljajo zahtev po poplačilu. Pri izvajanju FI za urbani razvoj je bil posebej izpostavljen omejen obseg možnega zadolževanja občin hkrati s pomanjkanjem kadrov in nestabilnost glede prihodnjega finančnega okvira zaradi možnih menjav vodstvenih struktur občin. Izpostavljena je bila tudi težavnost pridobivanja finančnih sredstev za bolj tvegane subjekte pri FP, čeprav naj bi bili FI namenjeni subjektom, ki zaradi večje stopnje tveganja ne morejo pridobiti financiranja na trgu.

Izpostavljeno je bilo, da se je zaradi epidemije COVID-19 situacija na trgu precej spremenila, a se razmer kljub temu ne da primerjati z gospodarsko krizo 2008/09. Takrat je bila namreč zadolženost gospodarstva velika, kapitalska ustreznost bank pa nizka, med tem ko je trenutno zadolženost gospodarstva zelo nizka, bančni sektor pa je močno kapitaliziran. Prav tako je likvidnost na bančnem trgu zadovoljiva.

Izkušnje upravljavca finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020

Upravljevec FI (SID Banka) je kot upravljevec Sklada skladov in Sklada skladov COVID-19 oblikoval produkte ter naložbene pogoje in izvedel ustrezna JN za izbor FP, prek katerih so se sredstva FI plasirala končnim prejemnikom. V funkciji upravljavca Sklada skladov je SID dolžan spremljati izvajanje FI FP oz. institucij, ter usmerjati in komunicirati z različnimi deležniki in regulatorji. Zaradi tega ima edinstven pogled nad odzivi FP ter prek njih posredno tudi nad potrebami trga.

SID Banka ocenjuje, da je bila odločitev za izvajanje Sklada skladov v PO 2014–2020 pravilna, saj je omogočila likvidnostno prerazporejanje sredstev med naložbenimi področji glede na aktualne potrebe, kar se je še posebej v luči izbruha epidemije COVID-19 izkazalo kot pomembno. Najbolj uspešni FI z vidika povpraševanja so bili mikroposojila in portfeljske garancije za MSP. Prav tako je bilo veliko povpraševanje na področju urbanega razvoja, vendar je bilo na tem področju po mnenju SID Banke na voljo premalo sredstev.

Tudi SID Banka je kot ključno izkušnjo pri implementaciji navedla višino sredstev, ki je bila na voljo za posamezne cilje, kar vpliva na privlačnost FI za FP. Ocenjeno je bilo, da je mejna vrednost za večje finančne proizvode cca. 20 mio EUR, za manjše pa cca. 10 mio EUR.

Kot negativen vidik iz PO 2014–2020 so bili izpostavljeni predolgi postopki in počasno odločanje pri pripravi in implementaciji, omejena fleksibilnost pri preusmerjanju sredstev, pomanjkanje časa za plasiranje in omejitve vezane na tranšno financiranje ter preveliko število tranš, občasno spreminjanje pravil (npr. upravičeni stroški in spremljanje kazalnikov) in administrativne ovire. Na področju RRI je bila izpostavljena velika kompleksnost projektov, zaradi česar je to področje manj zanimivo za FP.

Izkušnje izvajalcev finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020

FP (SPS in komercialne finančne institucije ter tudi SID Banka) kot izvajalci FI so vezni člen med končnimi prejemniki ter samimi sredstvi. FP imajo neposreden stik s podjetji, ki so prejemniki sredstev, in jim produkte tudi neposredno tržijo. Iz tega vidika so iz sodelovanja pri FI v PO 2014–2020 dobili edinstven uvid v potrebe trga in povpraševanje, pridobili pa so tudi praktične izkušnje s pripravo in izvedbo finančnih produktov.

V obdobju 2014–2020 je SPS sodeloval kot finančni posrednik in izvajal mikroposojila in lastniško financiranje iz sredstev, ki jih je pridobil iz Sklada skladov (SID Banke). Ob izkušnjah, pridobljenih v vlogi izvajalca FI ima SPS predhodne izkušnje tudi v vlogi upravljavca, saj je v okviru Programa finančnega inženiringa 2007–2013 SPS deloval kot upravljevec holdinškega sklada in kot izvajalec FI (mikroposojila, posojila, garancije s subvencijo obrestne mere, lastniško financiranje). Izvajanje navedenih FI uporablja SPS tudi obnovljiva (*revolving*) sredstva iz tega vira. Poleg tega je SPS kombiniral lastniško financiranje z nepovratnimi sredstvi (mentoriranje, usposabljanje).

V PO 2014–2020 je sodelovanje s Skladom skladov po izkušnji SPS podaljševalo postopke ki so že bili vzpostavljeni, ter povečalo kompleksnost izvajanja zaradi zahtev Sklada skladov (npr. omejitev dejavnosti pri semenskem kapitalu, pogodbeni kazen za predčasno vračilo posojila itd.), kar je vplivalo tudi na učinkovitost samega izvajanja. Med FI iz PO 2014–2020 so bila kot najbolj zaželeni FI izpostavljena mikroposojila, predvsem zaradi njihove enostavnosti. Ugotovljeno je bilo, da je bil nabor FI z vidika končnih prejemnikov precej obširen, kar je v nekaterih primerih povzročilo zmedo med iskalci sredstev, zaradi česar bi bila potrebna bolj učinkovita komunikacijska strategija. Posebej izpostavljena je bila potreba po EU sredstvih, tako za lastniške kot dolžniške FI, saj lahko s pomočjo njih SPS prevzema večja tveganja in podpre podjetja, ki na trgu težje pridobijo sredstva, a imajo velik potencial.

Izbrane poslovne banke so predstavile izkušnje z mikroposojili, MSP posojili, RRI posojili, ter portfeljskimi garancijami za MSP in RRI. Nekateri so izpostavile tudi izkušnje s produkti SPS. Razen ene banke, ki je uporabljala precej širok spekter produktov, so se banke večinoma osredotočile na 1-2 produkta, ki sta jim najbolj ustrezala. Izpostavljeno je bilo, da z regulatorjem (Banko Slovenije) ni bilo večjih zapletov, ker je večino dialoga prevzela SID Banka. Ena banka je izpostavila problem umestitve vira Sklada skladov v bilanco. Ena banka je izpostavila obremenitev zaradi številnih pregledov in revizij s strani različnih deležnikov, ostale niso izpostavile občutne obremenitve. Večina bank je sodelovanje z upravljavcem ocenila kot pretežno pozitivno. Pretežno dobro sprejeta je bila tudi IT aplikacija SID Banke za zbiranje poročil. Upravljavec je bil večinoma predstavljen kot zelo kooperativen.

Kot ovire so banke navedle zapleten sistem javnega naročanja za FP, veliko zahtevane dokumentacije, tako s strani FP kot končnega prejemnika, obenem pa pomanjkanje operativne podpore. Zaradi vzpostavitve novega sistema je bilo v začetku izvajanja več težav, ki jih je spremljalo spreminjanje pravil, prejemanje nasprotujočih si informacij ter mestoma otežena komunikacija. Navajale so tudi težave s sistemom tranšnega financiranja. Nekateri od finančnih produktov so se izkazali kot nezanimivi ali irelevantni za posamezne FP (npr. Portfeljske garancije za RRI za velika podjetja). Pojavile so se tudi tehnične težave s črpanjem, roki, sredstva je bilo mogoče počrpati le v kratkem časovnem obdobju. Izpostavljeni so bili kratki roki za črpanje in plasiranje in posledične težave pri izpolnjevanju pogodbenih določil, npr. doseganje določenih kazalnikov uspeha FP. Na nekaterih področjih je težavo predstavljalo pomanjkanje strokovnjakov in kompetenc za ocenjevanje projektov, npr. v IKT sektorju. Po izkušnjah bank so se FI soočali tudi s konkurenco ostalih produktov na trgu, vključno s tistimi, ki jih ponuja SPS.

Izkušnje bank, ki v programskem obdobju 2014–2020 niso sodelovale v izvajanju finančnih instrumentov

Z namenom ocene zanimanja za FI, financirane iz EKP, pri komercialnih finančnih institucijah, ki trenutno ne ponujajo produktov, financiranih iz EKP, je študija vključila tudi pogled dveh bank, ki FI v PO 2014–2020 nista izvajali. Povzetek njenih pogledov je podan spodaj, pri čemer velja izpostaviti znan izziv omejenega poznavanja pravil EKP in posledično na nekatere podane predloge, ki s temi pravili niso skladni.

Pri obeh bankah se je izkazalo, da izkušnje s FI in sodelovanjem s SID Banko in/ali SPS imata. Obe banki podrobno spremljata stanje na trgu in sta izrazili pripravljenost za sodelovanje, če se razmere na trgu ter morda tudi pristop k programskemu financiranju spremenijo. V trenutnih (in preteklih) razmerah za sredstva iz poceni vira ni bilo zanimanja, saj je denarja na trgu preveč. Stanje bi se lahko spremenilo, če pride do inflacije in dviga obrestnih mer. Delitev tveganj je bila izpostavljena kot zanimiv ukrep, vendar ni prepoznan kot zelo učinkovit. Po mnenju bank programsko financiranje na koncu cilja na iste stranke, kot jih imajo poslovne banke, drugačna je le cena. Izkušnje kažejo, da gre stranka raje k tisti banki, ki lahko ponudi kredit za nižjo ceno prek jamstva SPS za kredite s subvencionirano obrestno mero. Tako SID Banka kot poslovne banke imajo svoje omejujoče politike tveganja, ki zavračajo določene kreditogjemale, na kar FI, financirani iz EKP, ne morejo zares vplivati, zaradi česar financiranje običajno dobijo stranke z dobrimi bonitetnimi ocenami. Izpostavljen je bil predvsem problem obširne dodatne

dokumentacije.

Kot zaključek pregleda izkušenj študija ugotavlja, da so naslovljeni deležniki izvajanje FI v PO 2014–2020 v večini doživljali kot korektno. Identificirali so vrsto dobrih praks, med drugim institucionalizacijo usklajevanja med udeleženci EKP, upravljavcem in izvajalci, ter nekatere dobro izpeljane FI, npr. mikroposojila. Na drugi strani so bili identificirani izzivi povezani s kompleksnostjo sistema, počasno pripravo in ponekod nestimulativnim okoljem za izvajanje FI. Kot nadgradnjo teh spoznanj podaja študija v naslednjem poglavju bolj podrobno analizo izvajanja FI v PO 2014–2020.

Analiza izvajanja finančnih instrumentov v programskem obdobju 2014–2020

Programiranje FI v PO 2021–2027 omogoča, da se gradi na preteklih izkušnjah, hkrati pa se izkoristi vse nove priložnosti vezane na poenostavitve in novosti novega PO (zlasti na področju kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev). Tabela 8 povzema ključne poudarke spoznanj različnih deležnikov, vpetih v proces izvajanja FI v PO 2014–2020 in nadgrajenih s strokovnim mnenjem izvajalca študije.

Tabela 8: Povzetek ključnih spoznanj deležnikov EKP 2014–2020

Področje	Opis spoznanja
Višina sredstev za FI	<ul style="list-style-type: none"> Za oblikovanje FI na določenem področju je treba zagotoviti dovolj sredstev, saj drobljenje manjše količine sredstev na več področij zmanjša učinkovitost izvajanja in privlačnost FI.
Upravljanje FI	<ul style="list-style-type: none"> Vzpostavljanje upravljalvske strukture je zahteven proces. Trenutna struktura je smiselna (v primeru zagotovitve dovolj visoke višine sredstev in različnih področij/FI), sodelovanje vseh do sedaj vključenih ključnih deležnikov pa se mora nadaljevati. Potrebne bodo poenostavitve, ki bodo omogočale hitrejše odločanje, manj rigidnosti in več fleksibilnosti. Ključna bo poenostavitev celotnega sistema upravljanja (od nadzora do učinkovitejšega sodelovanja različnih deležnikov), Struktura holdinškega sklada, kot najbolj optimalna oblika upravljanja, je vprašljiva, če sredstev za FI ne bo dovolj in če paleta FI ne bo dovolj široka.
Vrste FI	<ul style="list-style-type: none"> Po mnenju velike večine udeležencev je smiselno nadaljevati z enakimi oz. podobnimi vrstami dolžniških FI. Ti ustrezno naslavlajo vrzeli. Več pozornosti je treba nameniti lastniškemu virom financiranja, Najbolj priljubljeni med FI so bili mikroposojila in portfeljske garancije za MSP.
Področja financiranja	<ul style="list-style-type: none"> Največ potenciala za implementacijo FI izkazuje financiranje MSP, zelenega prehoda, digitalizacije, RRI in urbanega razvoja.
Kombiniranje povratnih in nepovratnih virov	<ul style="list-style-type: none"> Nova pravila na področju kombiniranja povratnih in nepovratnih virov financiranja bi bilo dobro izkoristiti na način, da bi povečali interes za FI, saj je ena glavnih težav izrazito preferiranje nepovratnih sredstev, Velik potencial predstavlja kombiniranje FI z nepovratnimi sredstvi (subvencijami) oziroma z nefinančnimi oblikami pomoči (npr. mentoriranje, svetovanje, usposabljanje), kar omogoča lažjo izvedbo investicije, kot če bi bila podprta samo s FI.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> Pravni okvir v določenih primerih zavira večjo uporabo FI (npr. omejitve zadolževanja občin), Zagotavljanje zadostne količine/obsega sredstev, Premajhna nagnjenost k tveganjem na strani upravljavca in komercialnih

Področje	Opis spoznanja
	<p>ponudnikov. Pri FI se uporablja isti okvir za presojo tveganj končnih prejemnikov kot pri komercialnih kreditih, kar pomeni, da posredniški organ tem posojilom znižuje ceno, ne omogoča pa kreditiranja perspektivnih komitentov, ki iz metodoloških razlogov ne morejo formalno izkazovati dobre bonitete po bančnih kriterijih. (Glej tudi prvo alinejo pod Tveganja),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravila državnih pomoči (<i>de minimis</i> shema), ki se uporablja tako za nepovratna kot povratna sredstva. Podjetja, ki dobijo sredstva po pravilu <i>de minimis</i> iz nepovratnih sredstev, imajo omejene možnosti dodatnega financiranja z povratnih sredstev, saj prej dosežejo mejo <i>de minimis</i> (200.000 EUR bruto ekvivalenta nepovratnih sredstev v treh letih), zato bi veljalo več tako nepovratnih kot povratnih sredstev plasirati na osnovi drugih pravil oziroma shem državnih pomoči, npr. GBER.
Konsolidacija FI	<ul style="list-style-type: none"> • Naložbena strategija FI EKP mora upoštevati vse FI, ki so načrtovani in se bodo izvajali v obravnavanem obdobju in obratno, da ne prihaja do podvajanj oz. izrivanj.

Na podlagi spoznanj, izkušenj in predlogov deležnikov iz PO 2014–2020, ki so podrobno predstavljeni v Prilogi 7, je bila narejena analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT) izvajanja FI v PO 2014–2020. Tabela 9 povzema ključne poudarke analize.

Tabela 9: Povzetek SWOT analize izvajanja FI v PO 2014–2020

Prednosti

- Ustrezen izbor FI,
- Učinkovito naslavljanje vrzeli,
- Vzpostavitev procesa sodelovanja in usklajevanja med udeleženci EKP,
- Učinek ponovne uporabe vrnjenih FI sredstev (t. i. *revolving* učinek),
- Multiplikacija sredstev pri garancijah,
- Veliko povpraševanje po FI Mikroposojila,
- Pozitivni družbeno-gospodarski vplivi hitre postavitve Sklada skladov FI COVID-19.

Slabosti

- Premajhna nagnjenost k tveganjem z vidika dostopnosti FI končnim prejemnikom s šibkejšo kreditno sposobnostjo (zaradi česar se ne zajame celotne vrzeli),
- Obremenjujoča količina zahtevane dokumentacije in nadzora,
- Dolgotrajni postopki odločanja zaradi kompleksnosti strukture (na ravni OU-Sklad skladov, Sklad skladov-FP),
- Število in dinamika tranš na osnovi SOF med Skladom skladov in posredniškim organom,
- Občasno spreminjanje pravil, kar je omejevalo/podaljševalo proces izvajanja,
- Omejena fleksibilnost pri razporejanju sredstev med FI.

Priložnosti

- Olajšana pravila na področju kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev (relevantno zlasti za dodajanje nepovratnih investicijskih sredstev v okviru ene operacije, ki spodbudijo k investicijski dejavnosti s pozitivnim družbeno-gospodarskim vplivom),

- Upoštevanje ostalih oblik podpor (nepovratnih in povratnih virov), da ne pride do izrivanja,
- Vzpostavitev FI kot temelja za digitalizacijo MSP ter zelenega prehoda,
- Digitalizacija procesov izvajanja FI (poročanje, komuniciranje z upravljavcem itd.).

Nevarnosti

- Izbor velikega števila novih (nesorodnih) FI, ki bi onemogočili, da se izkoristi do sedaj pridobljeno znanje in pozitivne izkušnje vseh deležnikov iz PO 2014–2020,
- Zagotovitev premajhne količine sredstev, ki bi onemogočila učinkovito izkoriščanje ekonomije obsega,
- Podjetja, ki imajo sicer velik potencial za hitro rast, a tudi nizko kreditno sposobnost (npr. novoustanovljena podjetja), zaradi zadržanosti bank do tveganj ne bi dobila financiranja.
- Pomanjkanje strokovnjakov in kompetenc za ocenjevanje projektov na področjih RRI, digitalizacije in zelenega prehoda.

Ključni dejavniki, ki vplivajo na interes finančnih posrednikov za izvajanje finančnih instrumentov

Motivacija FP je ključna za izvajanja FI. Vsakega od dejavnikov lahko tudi finančno ovrednotimo. Študija na podlagi relevantne literature, zakonodaje, mnenj deležnikov in strokovnega znanja izvajalca podaja oceno potreb in opredelitev nagrajevanja udeležencev (FP) izvajanja finančnih instrumentov glede na posamezne dejavnike motivacije.

Cena vira finančnih sredstev pomeni obrestno mero, ki jo mora plačati FP, da si izposodi denar, ki ga naprej posreduje kreditojemalcem. V PO 2014–2020 je obrestna mera na posojilo iz EKP sredstev znašala 0%. Posojilo za končnega prejemnika je bilo tako sestavljeno iz EKP sredstev ter sredstev, ki jih doda FP. Na osnovi JN morajo FP, ki se potegujejo za izvajanje določenega finančnega instrumenta navesti, po kakšnih obrestnih merah bodo ponujali posojila. Pogodbena obrestna mera za končnega prejemnika je tako sestavljena iz tehtanega povprečja obrestne mere na sredstva EKP (v PO 2014–2020 0%) ter obrestne mere za sredstva, ki jih doda FP. Pribitek na sredstva FP je odvisen od razvrstitve FP v bonitetne razrede in ostalih parametrov določanja zadevnega pribitka. Na osnovi napisanega jasno izhaja, da je FI bolj privlačen, če je delež EKP sredstev v FI višji, saj je s tem nižja končna obrestna mera (npr. če delež EKP sredstev znaša 40%, FP pa doda 60% na katerega zaračunava 5% obrestna mera, tedaj bo cena posojila za končnega prejemnika znašala: $0,4 \cdot 0\% + 0,6 \cdot 5\% = 3\%$). V primeru, da delež EKP sredstev znaša 85%, FP pa doda 15% na katerih zaračunava 5% obrestna mera, tedaj bo cena posojila za končnega prejemnika znašala: $0,85 \cdot 0\% + 0,15 \cdot 5\% = 0,75\%$. Ena od glavnih motivacij za izvajanje FI s strani FP je ta, da lahko končnemu prejemniku ponudi cenejše posojilo, saj končni prejemnik zgolj za % udeležbe sredstev FP plačuje tržno obrestno mero. Tovrstni način bi lahko vodil do taktičnega dviga obrestne mere na delež, ki ga zagotovi FP, zato se FP izbere na osnovi javnega naročila, s čimer morajo kandidati za FP že v sami ponudbi navesti, kakšne obrestne mere bodo računali končnim prejemnikom. FP, ki zahteva visoke obrestne mere, tako v okviru JN prejme manjše število točk, s čimer si zmanjša možnost, da bo oddal najboljšo ponudbo za izvajanje FI.

Zmanjševanje tveganja se zagotavlja v obliki garancij. To večinoma predstavlja motivacijo za končnega prejemnika, saj se odraža v nižjih stroških potrebnih zavarovanj (npr. cenitev) ali pri subvenciji končne obrestne mere. To je lahko motivator za FP le v primeru, da lahko proda kredit končnemu prejemniku, ki drugače kredita ne bi mogel dobiti. V tem primeru to za slovenski bančni sistem pomeni posel, ki ga drugače ne bi bilo in ne le, da bo končni prejemnik financiranje pridobil pri FP, ki bo vključen v izvajanje FI EKP (za razliko od tistega, ki ne bo). Pri zmanjševanju tveganj je koristno omeniti različne vzroke za slabše ocenjeno boniteto končnih prejemnikov, npr. da podjetje nima dobre računovodske podpore, se odloča za rast, katere uspeh je odvisen od razmer na trgu v prihodnosti, ali pa preprosto iz davčnih razlogov v bilancah prikazuje najnižje možne dobičke. V vseh primerih se mora upravljavec sredstev

odločiti, katere primere želi podpreti oz. kakšne pogoje želi zastaviti končnemu prejemniku. Pomembno je tudi, da FI dobro opredeljujejo tudi delitev stroškov kreditnega tveganja med FP in upravljavcem.

Provizija pomeni neposredno finančno spodbudo oz. nadomestilo FP za izvajanje FI. Če ni drugih motivatorjev oz. ima FP z izvajanjem FI več stroškov, dela in nevšečnosti kot pa motivacije, lahko provizija pomeni razliko med odločitvijo FP za sodelovanje ali proti sodelovanju pri izvajanju FI EKP.

Ovire oz. stroške FP lahko opredelimo predvsem kot stroške dela za zagotavljanje dodatne komunikacije z upravljavcem in s končnimi prejemniki, pripravo dodatne dokumentacije ter poročanja in prilagajanja dodatnim pravilom. Ti se lahko merijo preprosto kot povprečni stroški ur delavcev FP, pomnoženi s ceno njihove ure oz. stroška FP kot delodajalca, lahko pa vključujejo tudi delo in stroške pri postavljanju dodatnih IT rešitev za podporo procesom in poročanju ter njihovo testiranje in izvajanje.

Končna odločitev FP za sodelovanje izvajanju FI EKP je odvisna ravno od razlike med motivatorji in ovirami oz. prihodki in stroški. Pri tem ni neobičajno, da FP ne zna zelo natančno izračunati neto prihodkov od sodelovanja – še posebej pri vključevanju primerov, ko je uspel skleniti dodatne kreditne posle zaradi sodelovanja v izvajanju FI EKP.

Nameni financiranja: Primarni namen FI je spodbujanje oziroma financiranje trajnostne gospodarske rasti in razvoja, inovacijskih vlaganj, pa tudi tekočega poslovanja z dolžniškimi in lastniškimi oblikami financiranja za doseganje SC, zastavljenih v Programu izvajanja EKP. FI imajo namreč bistveno večjo učinkovitost kot nepovratna sredstva, predvsem zaradi večjega finančnega vzvoda in multiplikativnih učinkov ter ponovne uporabe vrnjenih sredstev iz FI. Zaradi uporabe FI, kot so krediti, garancije, (navidezno) lastniško financiranje in podobno, ki so povratni in zahtevajo vložitev tudi lastnih sredstev in naporov s strani podjetij ali FP, je v proces vgrajena tržna presoja projektov, ki se financirajo. To posledično vodi v boljšo finančno disciplino in skupaj z večjimi multiplikativnimi učinki k boljši alokaciji razvojnih sredstev.

Ugodnosti, ki jih prinašajo FI za končne prejemnike, lahko strnemo v nižje obrestne mere, nižja potrebna zavarovanja, moratorij na poplačevanje kreditov in daljšo ročnost kreditov. S FI lahko dosežemo končne prejemnike, ki imajo sicer dobre projekte, vendar trenutno nižjo boniteto, kot tudi tista podjetja, ki sicer pod tržnimi pogoji ne bi mogla pridobiti sredstev.

Pogovor s trenutnimi in potencialnimi FP je osvetlil naslednjo problematiko:

- po mnenju FP ne dovolj jasno definiranih vsebinskih kriterijev ustreznosti presoje investicije za nekatera naložbena področja (npr RRI) za uvrstitev investicije v upravičen namenski okvir porabe FI EKP sredstev,
- (nerazumevanje) omejitev pri presoji ustreznosti namena porabe EKP FI sredstev, pogojeno glede na predmet financiranja z določili relevantnih uredb (predvsem, kjer je bilo v okvir načrtovanega financiranja investicije vključena tudi nepremičnina),
- administrativno obremenjujoči postopki.

Podrobneje bi omenjeno problematiko in pomanjkljivosti izvajanja FI tako na nivoju izvajanja FP kot na nivoju sklada skladov in namenske porabe FI sredstev s strani končnih prejemnikov, osvetlila ex-post analiza FI 2014 - 2020 ter nakazala potencialne rešitve za izboljšanje izvedbenega okvirja FI.

Predlogi

FP si želijo biti bolje vpeti tudi v načrtovanje dodatnih PO. Zato je podan predlog dodatnih delavnic (po potrditvi Programa), kjer bi se vsi deležniki (vključno s FP, ki še niso bili vključeni v izvajanje FI) lahko izčrpno pogovorili o vseh vidikih izvajanja PO, predlog pa bi imel dodatne ugodne učinke. Prva vsebina delavnic je komunikacija, ki se je od

začetka izvajanja FI v Sloveniji precej izboljšala, vendar je po mnenju FP še vedno prostor za izboljšanje. Druga vsebina je informiranje FP ter končnih prejemnikov o načrtovanju ukrepov, financiranih iz sredstev EKP. Tekom priprave študije je bilo zaznано, da gre na tem področju pri javni upravi in FP za trk dveh različnih institucionalnih okvirov. Banke ne razumejo kohezijskih pravil in se sprašujejo o smiselnosti določenih omejitev. Ministrstva in vladne službe pa imajo omejeno razumevanje glede delovanja in razmišljanja FP in kaj jih motivira.

Mnogi predlogi FP gredo tudi naproti izboljšanju neto motivacije, analizirane v tem poglavju, predvsem v smeri povečanja provizije ali zmanjšanja stroškov zaradi dodatne administracije in poročanja. Bolj sofisticirani predlogi govorijo o naslavljanju končnih prejemnikov, ki jih banke trenutno še ne naslavlajo s svojimi produkti.

Zanimiv predlog bi bil tudi pri kombiniranih FI pogojevanje izplačila nepovratnih sredstev končnim prejemnikom z doseganjem določenih ciljev, skladno s cilji programa (prek kazalnikov, ki bi nakazovali izboljšanje njihovega finančnega stanja ali bonitete, izpolnjevanje določenih trajnostnih ali zelenih ciljev ali uspešno lansiranje določenega perspektivnega produkta na trgu).

Zadnja skupina predlogov se nanaša na samo izboljšanje izvajanja FI v PO. Tu govorimo o tehničnih težavah glede črpanja sredstev in spreminjanja ciljev in okvirov samega FI v PO, kjer so bila mnenja o odgovornosti med deležniki deljena. Za naslavljanje tega problema se priporoča kvalitetno planiranje ter izboljšana komunikacija med vsemi deležniki. Analizo otežuje dejstvo, da ex post vrednotenja FI, ki bi dalo podrobnejši vpogled v preteklo izvajanje, odgovorilo na številna vprašanja in dalo priporočila ter predloge za prihodnje oblikovanje in izvajanje FI, v času izvedbe te študije še ni na voljo.

4.3 Dobre prakse iz drugih držav članic

Za namene seznanjanja z izkušnjami, pridobljenimi na področju FI izven Slovenije, je bila izdelana analiza FI oziroma programov, ki so jih v PO 2014–2020 uporabljale druge države članice EU. Namen tega poglavja je predstaviti relevantne podatke in ključne trende uporabe FI v EU s ciljem identifikacije dobrih oziroma primerljivih in za Slovenijo relevantnih praks uporabe FI.

Prvo podpoglavje predstavlja zbirni pregled uporabe FI v EU in posameznih državah članicah z namenom predstavitve ključnih ugotovitev iz PO 2014–2020, ki so relevantne za Slovenijo in potrebe tega dokumenta. Drugo podpoglavje predstavlja izbrane FI v drugih državah članicah EU in opiše dobre prakse. Predstavljeni FI v drugih državah članicah EU so bili izbrani na podlagi relevantnosti za Slovenijo v smislu programskih ciljev in prejemnikov, pa tudi velikosti in geografske bližine.

Pregled FI v drugih državah članicah EU, povzet v Tabeli 10, je bil izveden s pomočjo širokega nabora javno dostopnih virov podatkov (npr. spletnega portala fi-compass, poročil EK, podatkovne baze ESI, predhodnih ocen potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje FI drugih držav članic EU iz preteklih PO).

Tabela 10: Pregled predstavljenih dobrih praks iz PO 2014–2020

Država	Naziv FI/programa	Vrsta FI	Tematsko področje	Relevantnost za SI
Litva	Lithuanian Leveraged Fund	Posojila	Zeleni prehod	Uspešno financiranje energetskih prenov stanovanjskih zgradb
Litva	Coinvest Capital	Lastniško financiranje	RRI	Učinkovito zasnovano kombiniranje javnih in zasebnih lastniških sredstev
Portugalska	IFFRU 2020	Posojila/garancije	MSP	Integracija različnih programskih ciljev

				in učinkovito upravljanje z deležniki
Estonija	FI za ribištvo in akvakulturo	Posojila	MSP	Primer FI za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo
Francija	FOSTER	Posojila	MSP	Primer učinkovite zasnove in upravljanja Sklada skladov
Slovaška	AntiCorona Guarantee	Garancije	MSP	Hitro zasnovan FI za podporo MSP in ohranjanje delovnih mest

Ugotovitve iz pregleda implementacije FI na ravni EU in v drugih državah članicah v PO 2014–2020

Pregled ključnih trendov na področju implementacije FI v EU črpa iz najnovejšega poročila EK o napredku pri financiranju in rabi FI v PO 2014–2020⁶⁵ in drugih relevantnih virov.

Uporaba FI je dobila znaten pospešek zaradi epidemije COVID-19

Z implementacijo programa *Coronavirus Response Investment Initiative Plus* (CRII+), ki je povečal fleksibilnost uporabe FI znotraj ESI skladov zaradi potrebe po soočanju s posledicami izbruha epidemije COVID-19 v Evropi, je samo v letu 2020 prišlo do povečanja uporabe FI iz Evropskih strukturnih in investicijskih skladov (ESI) za 67% glede na 2019, delež sredstev glede na TP, namenjenih podpori MSP, pa je narasel za 13 odstotnih točk. Višina programskih sredstev ESI skladov, namenjenih FI, je tako v 2020 znašala 17,8 milijard EUR, od tega je bilo končnim prejemnikom izplačanih 13,4 milijarde EUR, pri čemer so največji delež (51,5%) predstavljala posojila, 30% garancije in 15% lastniški kapital. Skupaj z dodatnimi sredstvi (javnimi in zasebnimi) je bilo končnim prejemnikom izplačanih 37,4 milijard EUR. Z uporabo FI v okviru ESRR je bilo alociranih 7 milijard EUR različnih pomoči MSP, število prejemnikov sredstev FI v okviru ESS pa se je podvojilo. Zaradi izrednih razmer so se sredstva namenjena za FI znatno povečala, še posebej glede na pozno fazo PO.

Slovenija je glede na primerljive države članice v 2020 glede na 2019 povečala sredstva namenjena FI v podobnem obsegu – za 21%. Največ dodatnih sredstev je bilo tako v Sloveniji kot drugih izbranih državah dodeljenih FI, ki črpajo iz ESRR. Najbolj je sredstva povečala Hrvaška (za 38%), medtem ko npr. v Litvi praktično ni bilo povečanja sredstev za FI, kar kaže na različne pristope pri blaženju posledic izbruha epidemije COVID-19 v letu 2020.

Največji delež FI je bil namenjen podpori MSP, med najbolj uporabljanimi oblikami FI so bila mikroposojila in garancije

Ob koncu leta 2020 je bil daleč največji delež sredstev (70,3%) namenjen TP 3 (ang. *thematic objective* – TO 3) (podpori MSP), sledila sta mu TP 4 (nizkoogljično gospodarstvo) in TP 1 (raziskave in razvoj) z 10% in 11%. V celotnih sredstvih, odmerjenih za FI iz naslova ESRR in KS, je bilo 36% namenjenih garancijam in 26% posojilom znotraj TP 3, 9% vseh sredstev posojilom znotraj TP 4 in 4% znotraj TP5. Tem trem TP so sredstva za FI namenjale vse države članice, medtem ko so bila sredstva za ostale TP med državami članicami razporejena zelo neenakomerno. Na primer, Slovaška je bila edina, ki je sredstva namenila transportu (TP 7). FI za podporo MSP so bili tudi najhitreje uporabljen vir, saj je bil TP 3 edino področje, za katerega je bilo do 2019 izplačanih več kot 50% vseh predvidenih sredstev.

EK priporoča povečano rabo FI na petih področjih – OVE, okolje, urbana infrastruktura in transport, IKT infrastruktura, in RRI v MSP

V zbirnem poročilu, ki gradi na izkušnjah deležnikov v PO 2014–2020, je EK izpostavila pet področij, pri katerih bi

⁶⁵ Evropska komisija, 2021d

lahko večja raba FI prinesla pomembne pozitivne učinke na razvoj. Kljub temu, da je uporaba FI na nekaterih od teh področij že sedaj dobro uveljavljena, pa to velja samo za nekatere države članice. Kljub različnim izzivom so ovire, skupne vsem petim področjem, predvsem pomanjkanje politične podpore, pomanjkanje podpore za razvoj trga FI na posameznih področjih in kompleksnost administrativnih potreb.⁶⁶

Zelene naložbe so bile najpogosteje namenjene izboljšanju energetske učinkovitosti, med sredstvi za digitalizacijo pa je bilo največ usmerjenih k izboljšanju širokopasovne infrastrukture

Po metodologiji, namenjeni razvrščanju naložb znotraj ESRR in KS, so FI do konca 2020 v povprečju predstavljali 4% vseh sredstev namenjenih podnebnim spremembam (ang. *climate action*). Deleži sredstev, ki so jih za FI namenjale posamezne države članice, so se sicer precej razlikovali in so segali tudi do 24% (Litva). Največji delež sredstev je bil namenjen povečevanju energetske učinkovitosti skozi prenovo obstoječih stavb (18%) in boljši energetski učinkovitosti MSP (17%).

Za uporabo FI za namene digitalizacije se je odločilo sedem držav članic. Od vseh sredstev, namenjenih digitalizaciji, sta bila 2% plasirana skozi FI. Več kot polovica teh sredstev je bila namenjena širokopasovni omrežni infrastrukturi,⁶⁷ 34% pa digitalizaciji MSP.

Kot je razvidno iz Tabele 11, je Slovenija po dinamiki izplačil FI končnim prejemnikom na dan 31.12. 2020 zaostajala v primerjavi s primerljivimi državami. To je bilo predvsem posledica pozne vzpostavitve sistema Sklada skladov in s tem povezane pozne implementacije FI v PO 2014–2020. Dinamika izplačil je sicer v času priprave poročila (13.6. 2022) skladna z načrtovano realizacijo.

V primerjavi z drugimi državami članicami je Slovenija od 2014 do konca 2020 glede na povprečje EU (73%) dosegla podpovprečno stopnjo končnim prejemnikom izplačanih sredstev iz ESRR in KS (54%). Stopnje realizacije izplačil primerljivih držav so bile v istem obdobju precej višje, npr. na Slovaškem s 75% in v Estoniji s 84%.

Tabela 11: Število FI in sredstva namenjena zanje v primerljivih državah članicah; pregled realizacije izplačil

Država/ Sklad	Hrvaška	Češka	Slovaška	Litva	Estonija	Slovenija
Število FI (31.12.2019) ⁶⁸ (sredstva, alocirana za FI – izbrani ESI skladi + dodatna sredstva) ⁶⁹ (31.12. 2020)						
ESRR	10 (1.011,82 mio EUR)	8 (775,95 mio EUR)	11 (1.112,44 mio EUR)	7 (611,22 mio EUR)	3 (168,7 mio EUR)	3 ⁷⁰ (422,62 mio EUR)
ESS	/	1 (15,3 mio EUR)	1 (58,5 mio EUR)	1 (26,81 mio EUR)	/	/
KS	/	/	4 (148,50)	2 (35 mio EUR)	/	1 (29,41 mio EUR)
ESPRA	/	/	/	/	3 (12,1 mio EUR)	/
Skupaj sredstva,	1.097, 66	791,29 mio	1.319,44 mio	673,03 mio EUR	208,16 mio EUR	452,03 mio EUR

⁶⁶ fi-compass, 2020a

⁶⁷ Velika večina teh sredstev je bila porabljena na Poljskem (260 mio EUR).

⁶⁸ fi-compass, 2022a

⁶⁹ Evropska komisija, 2022e

⁷⁰ Konec 2020 je bilo št. FI po PN iz vira ESRR: 5 (3 FI za podporo PN 1.2, PN.3.1 in PN 6.3 v okviru FI 14–20 in 2 FI za podporo PN 1.2 in PN 3.1 v okviru FI-COVID-19)

odmerjena za FI (tudi EKSRP)	mio EU	EUR	EUR			
Razlika med 2019 in 2020 (absolutna in v %)⁷¹	415 mio EUR (38%)	188.02 mio EUR (24%)	318,36 mio EUR (24%)	-4,9% (- 0.72%)	- 7 mio EUR (- 3,4%)	118,8 mio EUR (21%)
Sredstva, izplačana v programe FI (ESRR in KS)	497,6 mio EUR	532,3 mio EUR	410 mio EUR	451,9 mio EUR	58,8 mio EUR	159 mio EUR
Sredstva FI, izplačana končnim prejemnikom (ESRR in KS)	336,8 mio EUR	397,6 mio EUR	306,3 mio EUR	300,3 mio EUR	28,1 mio EUR	86,6 mio EUR
Stopnja porazdelitve⁷² (ESRR in KS)	68%	75%	75%	66%	84%	54%
Sredstva FI, izplačana končnim prejemnikom (ESS)	/	737.600 EUR	1.626.900 EUR	18,97 mio EUR	/	/

Opomba: V tabeli so predstavljeni najnovejši javno dostopni podatki, ki omogočajo primerjavo Slovenije z drugimi državami članicami.

Primeri in dobre prakse uporabe FI iz drugih držav članic EU

Litva: FI za energetske učinkovitost stanovanjskih zgradb - Lithuanian Leveraged Fund

V namen spopadanja z dotrajanimi in energetske potratnimi stanovanjskimi zgradbami, ki prispevajo k energetske revščini in slabim bivanjskim pogojem, je litvanski OP za PO 2014–2020 med prioritete uvrstil energetske varnost prebivalstva. Zaradi tega je bilo 15% vseh sredstev dodeljenih v sklop TP 4. Ministrstvo za finance in Ministrstvo za okolje Litve sta skozi instrument, imenovan »Modernizacijsko posojilo« (angl. *modernization loan*), že v predhodnem PO (kot del iniciative JESSICA) skozi mešanico posojil in garancij nudili podporo energetske prenovi stavb z namenom izboljšanja energetske učinkovitosti. FI so dodatno podpirali skladi za kapitalsko in tehnično pomoč.

Po uspešni izvedbi je bil v naslednjem PO 2014–2020 na podlagi preteklih izkušenj izdelan nadgrajen instrument, imenovan ang. *Lithuanian Leveraged Fund*.⁷³ Cilj nove različice je bil predvsem povečanje učinka vzvoda (ang. *leverage*) instrumenta skozi privabljanje dodatnih finančnih sredstev bank in mednarodnih institucij, kot je EIB. Zbrana je bila skoraj 1 milijarda EUR, sestavljena iz 250 mio EUR sredstev iz ESRR iz operativnega programa za obdobje 2014–2020 in 750 mio EUR so-investicij s strani FP in drugih virov. Do septembra 2020 je bilo prek FI odrejenih 40 mio EUR sredstev, končnim prejemnikom pa razdeljenih 20 mio EUR. Skupaj je bilo do septembra 2020 prenovljenih okoli 50.000 stanovanj in 1.456 stavb.

Instrument ponuja dolgoročna posojila (do 20 let) z nizko obrestno mero (3% v prvih petih letih) in podporne sklade v obliki tehnične pomoči, kapitalskih subvencij (do 30% vrednosti glavnice) za zniževanje stroškov prenov in subvencij

⁷¹ Absolutna razlika je razlika med sredstvi, namenjenimi FI konec leta 2019 in konec leta 2020; razlika v odstotkih (%) pa pokaže delež absolutne razlike v odnosu do sredstev, namenjenih FI bo koncu leta 2019.

⁷² Ang. *disbursement rate*

⁷³ fi-compass, 2020c

obrestnih mer za nižanje stroškov posojil za gospodinjstva. Dodatna spodbuda za uporabo čim bolj energetsko učinkovitih rešitev je večanje kapitalskega prispevka skladno z doseganjem višjih ciljev za energetsko učinkovitost.

Ex-ante analiza izvedena v 2019 je prepoznala omejeno sposobnost podpiranja garancijskega instrumenta s strani zasebnih vlagateljev, zato je priporočala vzpostavitev investicijske platforme, ki bi omogočala nižanje njihovih tveganj. V 2021 predstavljena rešitev je namenjena privabljanju dodatnih zasebnih virov financiranja skozi platformo sestavljeno iz treh tranš (ang. *first loss piece, junior debt in senior debt*). Prva je namenjena dodatnemu zavarovanju pred izgubami, saj prvi sloj izgub krije Sklad skladov (Slika 2).

Dobre prakse Investicijske platforme za zavarovanje pred izgubami:

- Nadgradnja uspešno izvedenega garancijskega instrumenta skozi dve zaporedni PO;
- Močan vzvod instrumenta, ki je pritegnil dve tretjini sredstev iz drugih virov;
- Kombiniranje FI, skladov in drugih oblik podpore po principu »one stop shop«;
- Poenostavitev postopkov in tehnična podpora za uresničitev projekta od zasnove do prenove stavb;
- Agilen pristop pri oblikovanju podpornih instrumentov kot odziv na spremenjene razmere na trgu (npr. večja količina zasebnih sredstev);
- Sodelovanje institucij, predvsem pristojnega ministrstva in Sklada skladov skozi celotno obdobje implementacije za prepoznavanje in odpravljanje ovir

Slika 2: Investicijska platforma za zavarovanje pred izgubami

Vir: *fi-compass, 2020b*

Litva: Financiranje RRI skozi FI za lastniški kapital – Coinvest Capital

V letu 2018 so v Litvi na trg plasirali več FI, ki so namenjeni financiranju RRI. Pod okriljem državne finančne institucije INVEGA so FI financirali iz ESRR. Cilj financiranja je podpora projektom RRI, izboljševanju ekosistema za RRI, pa tudi skrb za usklajevanje interesov med raziskovalnimi centri in različnimi investitorji, od skladov do poslovnih angelov. Program podpira projekte, ki so za zasebne vlagatelje preveč tvegani, njim pa ponuja deljenje tveganj. S tem se zasebne vlagatelje spodbuja k investiranju v MSP z bolj tveganim profilom tveganja, s čimer se spodbuja celoten trg investicij v RRI.

INVEGA je skozi posrednika UAB Kofinansavimas razvila tri FI, namenjene investicijam v lastniški kapital sklada Coinvest Capital, ki deluje kot sklad tveganega kapitala iz javnih in zasebnih virov. Združevanje zasebnih skladov in drugih organizacij za investiranje v lastniški kapital skupaj s ponudniki javnih sredstev skrbi tudi za grajenje dobrih odnosov in sodelovanje

med deležniki.

Prvi instrument, Koinvest MTEPI, je namenjen financiranju odcepljenih MSP (angl. *spin-off*), ki izvirajo iz raziskovalnih institucij in delujejo na področjih, vključenih v Strategijo pametne specializacije (S3). Zahtevano je sofinanciranje raziskovalnih institucij. Skupaj je na voljo 5,5 mio EUR, skoraj polovica je bila razdeljena že v prvem letu delovanja. Drugi instrument, Koinvest II, je namenjen financiranju MSP za projekte RRI s področij S3 brez zahteve po sofinanciranju. Na voljo je 11,6 mio EUR. Tretji instrument prinaša sklad tveganega kapitala Venture Capital Fund II, ki ga upravlja zasebni sklad tveganega kapitala Iron Wolf Capital. Ponujenih je 13,6 mio EU iz naslova ESRR, dodatna sredstva iz zasebnih virov pa bodo zbrana v več fazah. Po prvi fazi je bilo zbranih dodatnih približno 2,5 mio EUR.

Dobre prakse:

- Oblikovanje in nudenje FI skupaj z različnimi vrstami zasebnih vlagateljev;
- Razvoj FI, namenjenih zgolj RRI, ki omogočajo deljenje tveganj med javnimi in zasebnimi ponudniki sredstev;
- Posredni vpliv na oblikovanje ekosistema vlagateljev za RRI projekte v MSP.

Portugalska: FI za urbani razvoj – IFRRU 2020

Program IFRRU 2020⁷⁴ (por. *Instrumento Financeiro para a Reabilitação e Revitalização Urbanas*), s trajanjem do 2025, naslavlja dva različna cilja: 1) skrb za razvoj in revitalizacijo urbanih območij za namen izboljšanja medregijske kohezije in konkurenčnosti znotraj Portugalske, in 2) potrebo po energetski prenovi dotrajanih zgradb. Z integracijo energetske učinkovitosti in urbanega razvoja predstavlja IFRRU inovativen pristop k reševanju kompleksnih družbenih in ekonomskih problemov, povezanih z urbaniimi okolji, na celotnem ozemlju Portugalske. Ciljni projekti vključujejo celovito prenovu stavb, starih več kot 30 let, ter zapuščenih industrijskih objektov, socialnih stanovanj in javnih prostorov, obvezno pa morajo demonstrirati povečano energetsko učinkovitost, ki jo potrjuje neodvisni strokovnjaki, potrjeni s strani domače agencije za energijo.

IFRRU 2020 prinaša 102 mio EUR sredstev iz ESRR in KS ter 20 mio EUR sofinanciranja s strani države, ob tem pa še 1,3 milijarde EUR dodatnih sredstev, financiranih iz posojil EIB in CEB ter zasebnih virov. Program pod seboj združuje sredstva sedmih regionalnih OP, zasebna sredstva pa privablja skozi izbrane FP. S tem je dosežen vzvod financiranja v višini 14x.

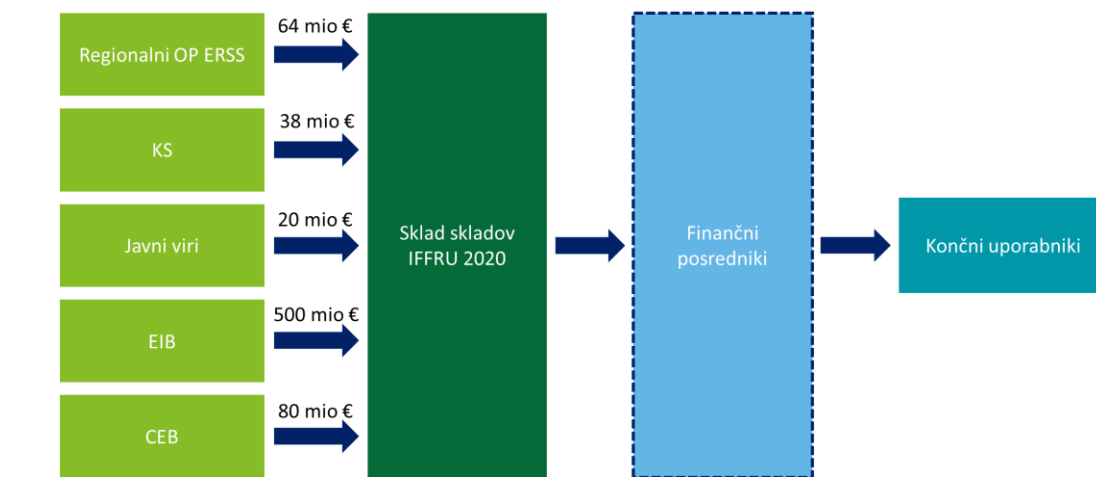
Ponujena sta dva FI, posojilni, ki vključuje delitev tveganja, in garancijski produkt. Namenjena sta javnim in zasebnim organizacijam in zasebnim in pravnim subjektom. Konkurenca med tremi izbranimi ponudniki (Santander, BPI in Millenium bcp) zagotavlja, da so prejemnikom na voljo različni produkti po konkurenčnih pogojih. V sklopu posojil je »skupna« obrestna mera sestavljena iz nične obrestne mere za sredstva z ESI skladov, obrestna mera za sredstva FP pa je delno določena že v procesu izbora FP, nato pa potencialno še dodatno znižana zaradi konkurence med izbranimi FP.

Do aprila 2021 je bilo v sklopu programa sklenjenih več kot 300 pogodb, investiranih je bilo več kot 890 mio EUR sredstev. Večina pogodb je bila sklenjena bodisi za stanovanjske bodisi za komercialne zgradbe. Financiranje je prejelo 81 občin.⁷⁵ Pomemben dejavnik uspeha je upravljanje odnosov med velikim številom deležnikov, od finančnih institucij, ministrstev in agencij do več kot 300 občin. V ta namen je bil izdelan informacijski sistem, ki omogoča deljenje finančnih in drugih informacij, med drugim tudi nalaganje dokumentov (npr. obveznih poročil) s strani FP.

⁷⁴ fi-compass, 2020d

⁷⁵ Turner, 2021

Slika 3: Shema programa IFFRU 2020

Vir: fi-compass, 2020d

Značilnost programa je vključevanje občin v proces odobritve posojil. Preden je posojilo iz naslova enega od FI znotraj IFFRU 2020 odobreno, mora najprej pridobiti zavezujoče mnenje občine, v kateri se projekt nahaja, s čimer se preverja, če je projekt v skladu s trajnostno urbano strategijo te občine.

Dobre prakse:

- Združevanje različnih ciljev znotraj enega programa, ki ponuja več vrst FI,
- Skrb za integracijo med občinskimi načrti in odobrenimi projekti ter aktivna vloga občin,
- Konkurenčno okolje za posojila skrbi za nižanje stroškov,
- Poenostavitev prijave, ki je možna v vsaki poslovalnici izbranih FP,
- Široka komunikacijska strategija z več kot 100 javnimi predstavitvami programa,
- Razvoj informacijskega sistema za deljenje podatkov med upravljavskimi strukturami in drugimi deležniki programa.

Francija: Sklad skladov v regiji Akvitanija/Pireneji-Mediteran – FOSTER

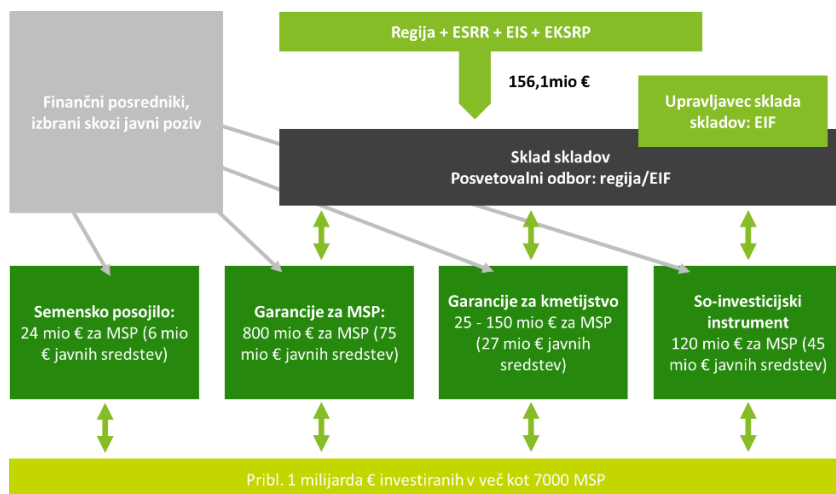
Značilnost regije Akvitanija/Pireneji-Mediteran (fra. *Occitanie / Pyrénées-Méditerranée*) je živahna podjetniška aktivnost in veliko število MSP. Ex-ante analiza, izvedena v letih 2015 in 2017, je v ospredje postavila potrebo po boljšem informiranju MSP o ponudbi FI in njihovih pogojih, lažjem dostopu do bančnih posojil in predvsem po boljšem razumevanju priložnosti garancij, lastniškega kapitala in subvencioniranih posojil. Kot odgovor na te izzive je bil OP 2014–2020 močno osredotočen na podporo MSP. Zasnovan je bil Sklad skladov FOSTER⁷⁶, ki prinaša predvsem nadgradnjo FI ponujenih v prejšnjem PO. Po principu »preprosto in pametno« (ang. »keep it simple and smart«) je bila njegova struktura določena s pomočjo podrobne ex-ante analize, testov trga in fleksibilne investicijske strategije. FOSTER je največji Sklad skladov v Franciji s skupno vrednostjo 156,1 mio EUR, ki so črpani iz ESSR, EKSRP in EIS.

Sklad skladov je bil zasnovan s ciljem zniževanja kompleksnosti upravljanja investicij in visoke transparentnosti. Skozi različne FI, od semenskih vlaganj v lastniški kapital in posojil za MSP do garancij za kmetijski sektor, sklad FOSTER odgovarja na priporočilo ex-ante analize, da naj bodo ponujeni FI zmožni podpiranja MSP skozi celoten življenjski cikel poslovanja

⁷⁶ fi-compass, 2021e

MSP. Skupaj s FP, izbranimi prek javnega razpisa, so bili MSP ponujeni naslednji FI: zagonski kapital s so-investicijami s štirikratnim investicijskim količnikom (skupaj 24 mio EUR), garancijski instrument s so-investicijskim količnikom 10x (skupaj 800 mio EUR), garancije za kmetijstvo s količnikom 4,5x (skupaj 25-150 mio EUR) in so-investicijski instrument (skupaj 120 mio EUR). Kot odgovor na visoko povpraševanje so se sredstva iz ESI in javnih virov med izvajanjem programa zvišala za skoraj 50 mi EUR, kar je omogočila fleksibilna struktura Sklada skladov FOSTER. Do konca 2020 je FOSTER podprl okoli 5.230 podjetij in razdelil približno 731 mio EUR, velika večina (88%) intervencij pa je bila namenjena mikro podjetjem.

Slika 4: Shema Sklada skladov FOSTER

Vir: fi-compass, 2020e

Ključni faktor uspeha je bila zavezanost k promociji FI znotraj regije. Regionalne oblasti so posebej za ta namen izdelale komunikacijsko strategijo, ki je delovala komplementarno z aktivnostmi upravljavca in izbranih FP in je uporabljala vrsto komunikacijskih pristopov (od serije dogodkov namenjenih ozaveščanju do video materiala).

Dobre prakse:

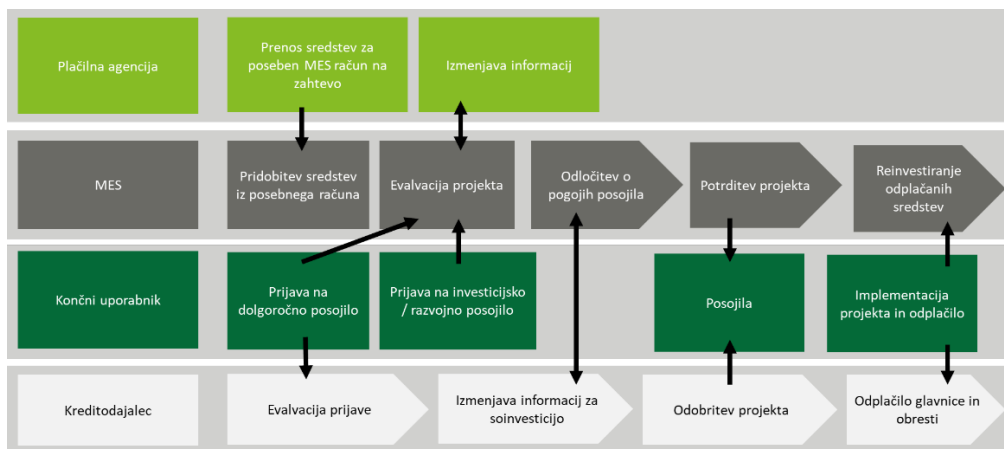
- Transparentni in odprti procesi za izbiro FP za plasiranje FI,
- Širok nabor FI, namenjen različnim velikostim MSP, stopnji razvitosti in sektorju,
- Aktivno zniževanje tveganj za FP skozi zasnovo Sklada skladov,
- Močna partnerstva med upravljavcem in FP kot posledica transparentnosti in dobrega sodelovanja,
- Aktivna vloga pri komunikaciji FI z namenom povečevanja vzvoda FI,
- Fleksibilna zasnova Sklada skladov, ki omogoča zviševanje sredstev po potrebi,
- Zasnova nabora FI, ki lahko uspešno podpira mikro podjetja.

Estonija: FI za ribištvo in akvakulturo

Ribiški sektor v Estoniji je podobno kot slovenski majhen (okoli 400 delovnih mest v ribištvu in 1.600 v predelovalnih dejavnostih) in se sooča z vrzelo na trgu financiranja. Ta se kaže v omejenem dostopu do financiranja in neugodnih pogojih za bančna posojila, med katere sodijo pomanjkanje mikroposojil, visoka zahtevana jamstva in kratka obdobja za odplačevanje. To deluje nestimulativno za podjetja v sektorju, za katerega je značilna kapitalska intenzivnost, obenem pa potrebujejo daljše obdobje za doseganje donosnosti naložb (ROI). V ta namen je Estonija v OP za PO 2014–2020 predvidela 15 mio EUR sredstev sklada ESPR za FI. Program upravlja Ministrstvo za kmetijstvo Estonije, sredstva pa plasira državna

agencija MES, ki je za razdeljevanje ESPR sredstev skrbela že v predhodnem obdobju.⁷⁷

Slika 5: Finančni tokovi in shema poteka potrjevanja projektov

Vir: fi-compass, 2020b

Od sredstev FI je 4 mio EUR alociranih za investicije v razvoj akvakulture, za predelovalne dejavnosti v ribištvu pa 4 mio EUR za dolgoročna investicijska posojila in 3,2 mio EUR za posojila, namenjena spodbujanju rasti. FI so bili zasnovani tako, da so komplementarni s skladi, namenjenimi ribištvu in akvakulturi. Posojila za MSP, dejavna v akvakulturi, vključujejo posojila v vrednosti od 10.000 do 400.000 EUR za obdobje do 15 let, zahtevano garancijo v vrednosti najmanj 50% glavnice in obrestne mere na ravni tržne obrestne mere oziroma nižje (2%-6% glede na garancijo). Dolgoročna posojila za MSP v predelovalni dejavnosti znašajo od 100.000 EUR do 500.000 EUR s so-financiranjem bank v višini vsaj 30% za obdobje do 5 let in z garancijami najmanj 80%. Posojila za rast mikro in malih podjetij se gibljejo v višini od 10.000 EUR do 100.000 EUR za obdobje do 5 let in zahtevajo garancija do 50%. Investicijska posojila so namenjena diverzifikaciji proizvodnje, povečanju kapacitet in dodane vrednosti, prenovi produkcijskih enot in investicijam v zdravje in življenjske pogoje živali. Posojila za rast in za dolgoročne investicije so namenjena naložbam v opredmetena fiksna sredstva, npr. tehnološko prenovo, prenovo proizvodnih enot, razvoj novih produktov itd. Do sredine 2021 je instrument razdelil sredstva v višini 733.000 EUR za posojila za rast, 3.484.000 EUR za dolgoročna posojila ter 653.000 EUR za razvoj akvakulture, skupno 23 prijaviteljem.⁷⁸

Dobre prakse:

- Razvoj FI, ki odgovarja na specifične potrebe sektorja, npr. potrebo po daljšem obdobju odplačevanja posojil,
- Prizadevanja za poenostavitev postopkov in zmanjševanje administrativnih bremen: za pridobitev sredstev se uporabi enak postopek kot za ostale produkte FP,
- Možnost subvencioniranja obrestnih mer skozi presojo in oceno kreditne sposobnosti subjektov.

Slovaška: FI za blaženje posledic epidemije – AntiCorona Guarantee

AntiCorona Guarantee (AG), plasiran s strani Slovaškega Investicijskega Holdinga (SIH) dne 2.4.2020, je bil eden prvih FI predstavljenih po izbruhu epidemije. V prvi fazi je bilo v SIH AG 1 skupaj z 8 bankami, ki poslujejo na Slovaškem, podprto 2.185 MSP s sredstvi v višini 311,9 mio EUR. Instrument je vključeval portfeljsko garancijo v višini največ 50% skupaj s kritjem 80% posojil in subvencionirano obrestno mero v višini 4% letno, s pogojem, da bo odjemalec

⁷⁷ fi-compass, 2020f

⁷⁸ Evropska komisija, 2016

ohranjal delovna mesta 12 mesecev po prejemu garancije.

Druga Faza – SIH AG 2 je vključevala 11 bank in nudila garancijski instrument brez omejenega deleža z 90% kritjem posojil in najvišjo dovoljeno obrestno mero 3,9% za mikro podjetja ter 1,9% za vsa ostala podjetja. Čeprav je krovni program vlade (ang. *COVID-19 State Aid Temporary Framework*) določal premijo na garanciji, je SIH dovoljeval možnost subvencioniranja premije, ponovno s pogojem ohranjanja delovnih mest za obdobje najmanj 12 mesecev po prejemu garancije.

Dobre prakse:

- Hitra preusmeritev sredstev za namene reševanja akutne krize podjetij po izbruhu epidemije,
- Zasnova instrumenta, ki vključuje pogojevanje ohranjanja delovnih mest.

5. Predhodna ocena vrzeli na trgu financiranja na izbranih področjih

V okviru analize nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in naložbenih potreb so bili ocenjeni velikost vrzeli med ponudbo finančnih sredstev in povpraševanjem po njih, slabosti trga, neoptimalna naložbena stanja in naložbene potrebe, z namenom identifikacije možnih rešitev za izboljšanje trenutnega stanja.

Za tiste SC, ki so bili na podlagi Predhodne ocene uporabe FI za CP v kohezijskem obdobju 2021–2027 identificirani kot potencialno primerni za FI, so bile izvedene naslednje aktivnosti:

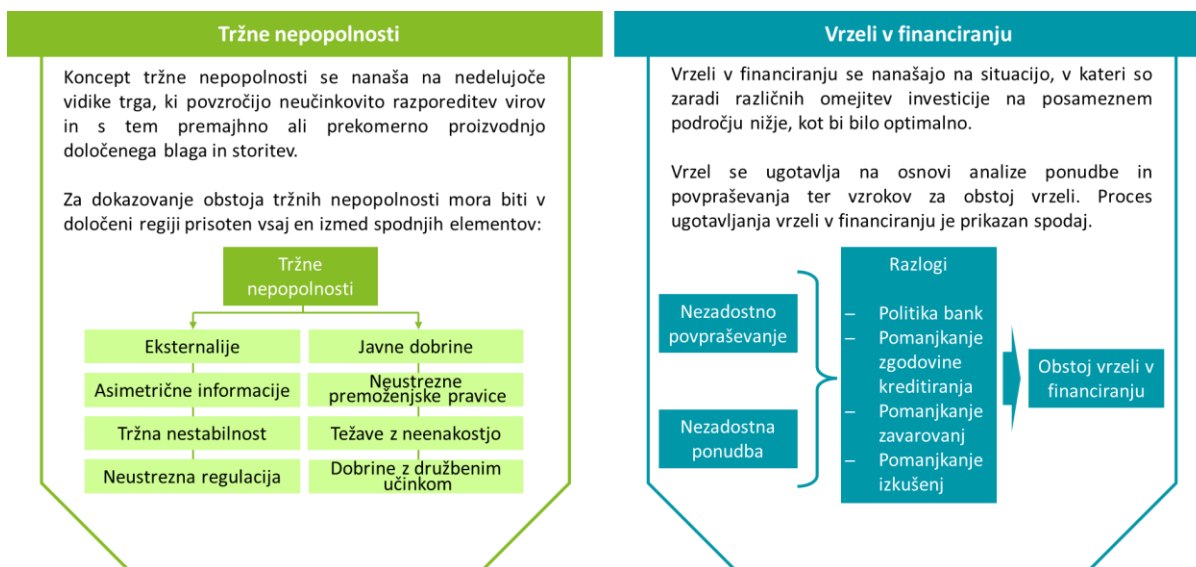
- 1) opredelitev konteksta ter značilnih tržnih vrzeli,
- 2) analiza ponudbe in povpraševanja,
- 3) kvantifikacija naložbenih vrzeli.

Identifikacija nedelovanja trga na nacionalni ravni in ravni kohezijskih regij Republike Slovenije, kjer naj bi se finančni instrumenti izvajali

FI se zagotavlja končnim prejemnikom za finančno izvedljive projekte, ki zaradi tržnih nepopolnosti ne morejo zbrati zadostnih virov financiranja na trgu. V teh primerih lahko ugotavljamo vrzeli v financiranju. Razlaga tržnih nepopolnosti in vrzeli v financiranju je podana na Sliki 6.

Ekonomska učinkovitost je dosežena, ko družba zagotavlja največjo možno skupno korist iz vseh razpoložljivih tehnologij in virov. V fazi največje učinkovitosti (t. i. Pareto učinkovitost) povečanje deleža kateregakoli udeleženca na trgu nujno pomeni poslabšanje položaja drugih. Tržne silnice praviloma težijo k ekonomski učinkovitosti, a obstajajo izjeme, ko tržni mehanizmi onemogočajo doseganje ekonomske učinkovitosti. Takrat govorimo o tržnih nepopolnostih.

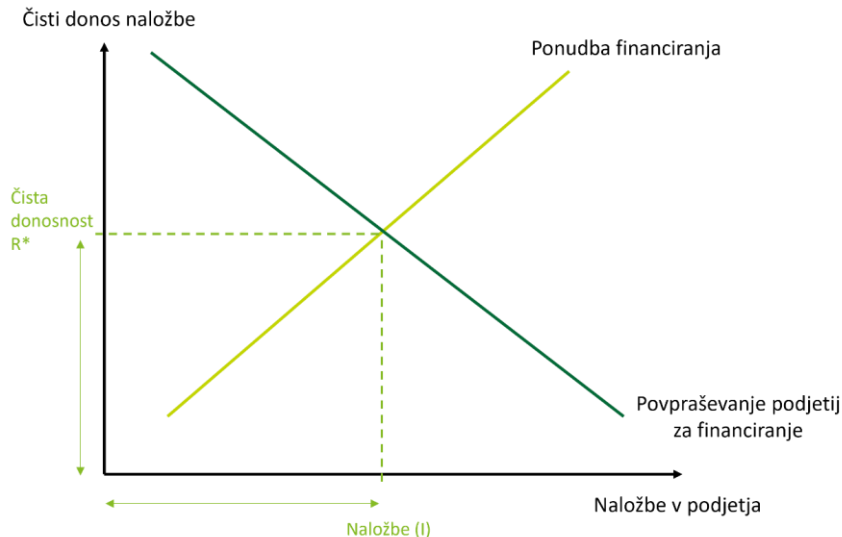
Slika 6: Prikaz tržnih nepopolnosti in vrzeli v financiranju

Vir: fi-compass, 2019

Idejo tržne nepopolnosti pri dostopu do financiranja se lahko ponazori z analizo ponudbe in povpraševanja, ki je prikazana na Sliki 7.

Slika 7: Ponudba in povpraševanje v popolni konkurenci

Vir: Regeneris Consulting, 2013

Krivulja ponudbe kaže, da bodo vlagatelji povečevali svoja vlaganja z višanjem donosnosti na vložena sredstva. Na drugi strani krivulja povpraševanja kaže, da bo več podjetij povpraševalo po financiranju, ko se neto donos, ki ga zahtevajo vlagatelji, zmanjša, na primer zaradi nižjih obrestnih mer. Ta pravila veljajo za trg dolžniškega in lastniškega financiranja.

Na dobro delujočem trgu bodo vlagatelji zagotovili finančna sredstva do točke, ko so pričakovani neto donosi, ki jih zahtevajo vlagatelji, enaki donosom, ki so za podjetje sprejemljivi.

V praksi ponudniki ter iskanci finančnih virov ne razpolagajo z enakimi podatki, zato lahko pride do neučinkovite alokacije zaradi nepopolnih informacij. V tem primeru vlagatelji ne poznajo vseh tveganj, s pridobivanjem informacij za oceno teh tveganj pa so povezani t. i. transakcijski stroški.⁷⁹ Informacije niso samo nepopolne, temveč so asimetrične: podjetja, ki iščejo finančna sredstva, na splošno vedo več o resničnih tveganjih kot vlagatelji, kar jim omogoča, da izvajajo aktivnosti, ki vplivajo na možnosti odplačila. Nepopolne in asimetrične informacije povzročajo scenarije, v katerih trg podjetjem ne zagotavlja ustreznih naložb.

Če so informacije o tveganju nepopolne oz. asimetrične, stanje iz Slike 7 ne bo doseženo. Vlagatelji bodo nepopolne informacije naslavljali tako, da bodo oblikovali naložbene razrede, za katere so znane povprečne stopnje neuspeha. Naložbeni razredi, pri katerih so povprečna tveganja neuspeha v povprečju previsoka in donosi prenizki, da bi upravičili naložbo, bodo tako izključeni s trga.

V tem razredu je veliko podjetij, ki bi bila primerna za financiranje, vendar nepopolne oz. asimetrične informacije onemogočajo razlikovanje od drugih bolj tveganjih naložb. To stanje je prikazano na Sliki 8, kjer vlagatelji odobrijo kredit do »Omejene ponudbe.« To je za vlagatelje racionalno, saj bi, če bi omilili svoje pogoje in dovolili kredit za tvegano skupino podjetij, ustvarili izgube, enake površini, ki je obarvana z zeleno barvo.

⁷⁹ Williamson, 1979

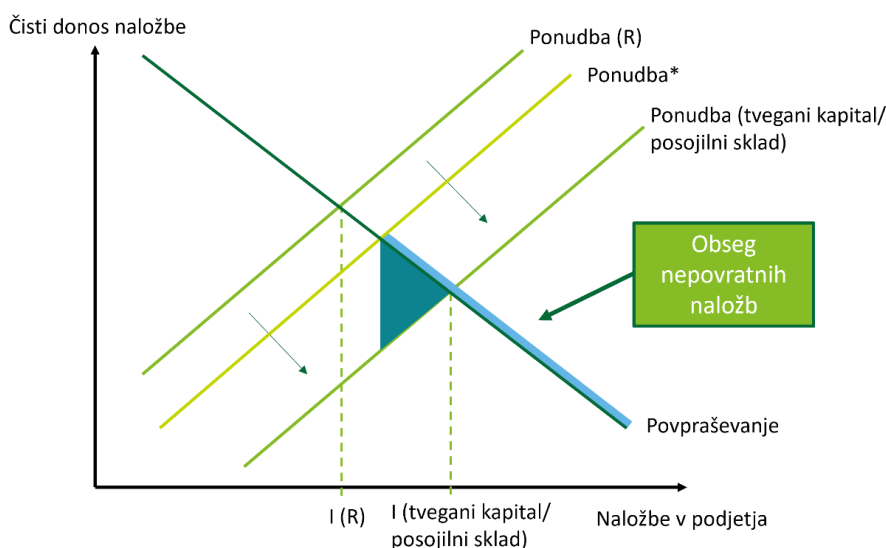
Zgoraj opisana dejstva razložijo, zakaj banke po navadi ne dajejo nezavarovanih posojil malim novoustanovljenim podjetjem, saj ta podjetja v povprečju predstavljajo preveliko tveganje. Lahko se uporablja tudi za razlago, zakaj tvegani kapital ni zainteresiran za vloške nizkih vrednosti, saj negotovosti glede naložbenih tveganj ter sorazmerno visoki stroški skrbnega pregleda in upravljanja postanejo za naložbe pod določeno ravno predrage.

Poseben problem predstavljajo investicije v dejavnosti, ki temeljijo na novih tehnologijah, saj FP nimajo zadostnih empiričnih podatkov o donosih in tveganju. V takšnih primerih so FI namenjeni nabiranju izkušenj, čez čas pa se lahko intervencija umakne, saj večja količina podatkov privabi zasebne vlagatelje.

Zelo pogosta je tudi razlika med finančno ter ekonomsko donosnostjo projektov, saj nekateri projekti generirajo pozitivne ali negativne eksterne učinke. Negativni eksterni učinki se pojavijo takrat, ko določen projekt družbi povzroči škodo, za katero finančno ne odgovarja (npr. onesnaževanje okolja, emisije toplogrednih plinov), pozitivni eksterni učinki pa so povezani z učinki, ki pozitivno prispevajo k družbi, a investitor za to ni ustrezno kompenziran. Tipičen primer so investicije v RRI, ki poleg finančnih donosov ustvarijo tudi pozitivne družbeno-gospodarske učinke (nastanek *spin-off* podjetij, čistejši zrak zaradi nove tehnologije ipd.).

Slika 8 prikazuje optimalen poseg na trg s FI. Povpraševanje po financiranju s FI s strani MSP narašča, ko se zahtevana stopnja donosa znižuje. Zasebno oz. komercialno financiranje zahteva višji donos od optimalnega, zato FI ciljajo na tiste projekte, ki ustvarijo ustrezen družbeno-gospodarski donos, a so zaradi tržnih nepopolnosti izključeni iz komercialnega financiranja.

Slika 8: Prikaz optimalnega posega na trg

Vir: Regeneris Consulting, 2013

Lastniški in dolžniški viri so načeloma boljše sredstvo za odpravljanje tržnih pomanjkljivosti od nepovratnih sredstev. Zahteva po donosu podjetij oz. projektov, v katere se vlaga, nalaga podjetjem finančno disciplino, kar ne velja za nepovratna sredstva. Shema nepovratnih sredstev bo običajno zagotovila financiranje za vrsto naložbenih predlogov v celotnem obsegu naložb desno od $I(R)$, od katerih mnogi ponujajo šibek donos naložb in predstavljajo slabo porabo javnih sredstev. Dobro zasnovan FI bo izbral samo naložbe v razponu med $I(R)$ in I (tvegani kapital/posojilni sklad), ki bodo nudile pozitivne družbeno-gospodarske donose.

Povratna sredstva imajo bistveno večjo učinkovitost kot nepovratna sredstva, predvsem zaradi večjega finančnega vzvoda in multiplikativnih učinkov ter obnovljivosti. Zaradi uporabe finančnih instrumentov, kot so krediti, garancije, kapitalsko financiranje in podobno, ki so povratni in zahtevajo vložitev tudi lastnih sredstev in naporov s strani podjetij ali posrednikov, je v proces vgrajena tržna presoja projektov, ki se financirajo. To posledično vodi v boljšo finančno disciplino in skupaj z večjimi multiplikativnimi učinki k boljši alokaciji razvojnih sredstev.

Metodološki pristop k analizi vrzeli med ponudbo in povpraševanjem

Cilj te aktivnosti je bilo prepoznavanje ponudbe in povpraševanja po financiranju, z namenom identifikacije tistih izbranih TP, kjer ponudba finančnih virov ne ustreza povpraševanju in obratno. Pri analizi ključnih značilnosti trga na ravni ponudbe in povpraševanja so bile v sklopu priprave študije izvedene naslednje aktivnosti:

- 1) analiza predhodnih študij in ostale relevantne literature, ki poroča o razkoraku med ponudbo in povpraševanjem,
- 2) izvedba strukturiranih intervjujev z deležniki, ki so oz. bi lahko upravljali in/ali izvajali FI v PO 2021–2027,
- 3) oblikovanje in izvedba spletnega vprašalnika za obstoječe in potencialne uporabnike FI.

Za določitev povpraševanja in ponudbe so bili uporabljeni vsi trije pristopi, pri čemer je vprašalnik o področjih MSP, zelenega prehoda, RRI in digitalizacije služil kot dopolnilo ugotovitvam iz intervjujev ter analize literature in strateških dokumentov. Vzorec anketirancev je bil ocenjen kot reprezentativen, razporeditev odgovorov pa je zagotavljala ustrezno strokovno podlago za oceno povpraševanja.⁸⁰ Slika 9 prikazuje pristop za ugotavljanje vrzeli.

Za področje urbanega razvoja se vprašalnik ni izvajal, saj so primarni prejemniki FI na tem področju javna telesa, ki v sklopu izvedbe anketnega vprašalnika niso bila naslovljena. Za strokovno podlago je bila uporabljena študija o predlogu ustanovitve Sklada za urbani razvoj.⁸¹ Izveden je bil tudi intervju s ZMOS, ki je potrdil, da je vrzel na področju urbanega razvoja velika, da jo je finančno težko ovrednotiti in da lokalne volitve v letu 2022 in njihov rezultat lahko vplivajo tudi na nabor investicijskih prioritet.

V okviru **analize povpraševanja** so bila odgovorjena naslednja vprašanja:

- 1) Ali je povpraševanje po financiranju zadostno za izpolnjevanje strateških ciljev?
- 2) Katere vrste povratnih sredstev iščejo končni prejemniki?
- 3) Kakšen je obseg iskanja financiranja?
- 4) S katerimi izzivi se subjekti soočajo pri iskanju finančnih virov?
- 5) Ali obstaja presežno povpraševanje finančno primernih subjektov, ki ni zadovoljeno z obstoječimi viri financiranja?

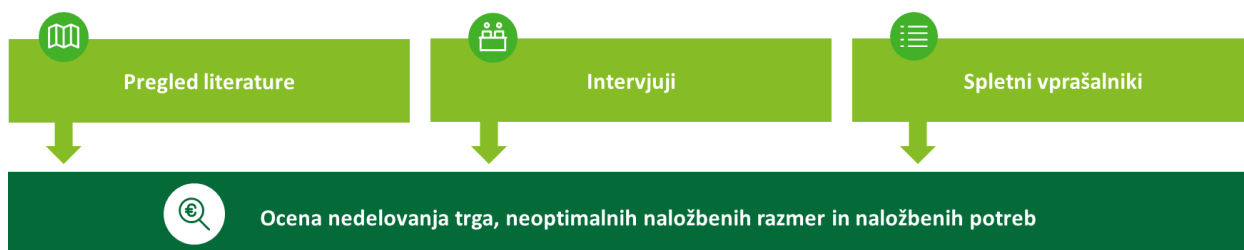
V okviru **analize ponudbe** so bila odgovorjena naslednja vprašanja:

- 1) Katere institucije ponujajo FI za podporo projektom, ki so skladni z obravnavanimi SC?
- 2) Kateri produkti so oz. so bili na voljo na slovenskem trgu ter kakšna je uspešnost črpanja?
- 3) Kateri produkti bodo poleg FI EKP na razpolago v naslednjih letih?

⁸⁰ Za podrobnejšo oceno reprezentativnosti vzorca glej Prilogo 7.

⁸¹ Križanič et al., 2022

Slika 9: Metoda kvantifikacije naložbene vrzeli

Vir: fi-compass, 2014

V nadaljevanju so predstavljena TP, za katera je bila opravljena analiza vrzeli:

- MSP,
- Digitalizacija,
- Zeleni prehod,
- RRI,
- Urbani razvoj.

Za vsako od področij je najprej zapisan uvod, ki predstavlja relevantnost in kontekst področja glede doseganja nacionalnih in evropskih strateških ciljev. V nadaljevanju je predstavljena analiza povpraševanja, vezana tako na doseganje zgoraj omenjenih ciljev, kot tudi na rezultate, pridobljene skozi spletni vprašalnik. Analiza ponudbe predstavi pregled povratnih in nepovratnih sredstev, ki črpa iz poglavja 4 in dodatnih virov, s ciljem prikaza celovite ponudbe relevantnih finančnih sredstev na trgu. Ob koncu je prikazana metoda izračuna vrzeli hkrati z rezultati po posameznih področjih. Analiza je bila izvedena na ravni celotne Slovenije, pri čemer se je pri posameznem področju posebej izpostavilo tudi specifikke KRVS in KRZS, če so bile te identificirane.

5.1 Mala in srednje velika podjetja

Po predhodni analizi in pogovorih s ključnimi deležniki je bil v sklopu TP MSP, ki sovpada s CP 1 za ocenitev vrzeli na trgu financiranja, naslovljen SC 1.1, za katerega so v nadaljevanju poglavja ugotovljene tržne nepopolnosti in vrzeli na trgu financiranja ter opredeljeni predlogi FI za program Evropske kohezije 2021–2027.

EK ugotavlja, da MSP predstavljajo hrbtenico evropskega gospodarstva, hkrati pa je zanje značilna večja ranljivost, zato jim je treba nameniti večjo pozornost. V zadnjih treh letih se je število MSP v Sloveniji povečalo za 10.445, kar pomeni, da je letna rast znašala 1,8%, s čimer je bila enaka letni rasti števila velikih podjetij. Tabela 12 prikazuje število mikro, malih, srednjih in velikih podjetij v zadnjih treh letih.

Tabela 12: Gibanje števila MSP

	2017		2018		2019		2020	
	Št.	% vseh	Št.	% vseh	Št.	% vseh	Št.	% vseh
Mikro (0-9)	185.997	95%	189.995	95%	194.425	95%	195.629	95%
Mala (10-49)	7.329	4%	7.653	4%	8.126	4%	8.015	4%
Srednja (50-249)	2.084	1%	2.163	1%	2.220	1%	2.211	1%

	2017		2018		2019		2020	
	Št.	% vseh	Št.	% vseh	Št.	% vseh	Št.	% vseh
Velika	346	0%	363	0%	368	0%	365	0%
Skupaj	195.756	100%	200.174	100%	205.139	100%	206.220	100%

Vir: SURS

MSP so v letu 2020 predstavljala 99,8% vseh podjetij, zaposlovala 69,9% delovne sile ter generirala 65,7% vseh prihodkov, kar je razvidno iz Tabele 13.

Tabela 13: Karakteristike MSP v letu 2020

	Št.	% vseh	Število zaposlenih	% vseh	Prihodki (v mrd EUR)	% vseh
Mikro (0-9)	195.629	95%	272.518	29%	24,16	21%
Mala (10-49)	8.015	4%	158.588	17%	22,246	20%
Srednja (50-249)	2.211	1%	221.024	24%	28,24	25%
Velika	365	0%	281.413	30%	39,05	34%
Skupaj	206.220	100%	933.543	100%	113,69	100%

Vir: SURS

Pri tem je vloga MSP v družbi pomembno umestiti v kontekst gradnje učinkovitega podpornega ekosistema za MSP in nacionalnih ciljev dviga produktivnosti, podpiranja investicij in internacionalizacije ter izboljšanja nivoja inovativnosti slovenskih podjetij, kar je opredeljeno tako v dolgoročnih strateških dokumentih, npr. v Strategiji razvoja do leta 2030⁸², kot tudi v prenovljeni Strategiji pametne specializacije⁸³ in v Slovenski industrijski strategiji 2021–2030⁸⁴.

Obstoječe analize, na primer Evropski inovacijski indeks, kažejo zaostanek Slovenije v primerjavi z najbolj naprednimi članicami EU⁸⁵. Pri najnovejši dostopni oceni Evropskega inovacijskega indeksa je Slovenija dosegla najslabši rezultat glede na povprečje EU pri komponenti financiranja in podpore inovacijam, kjer so bile še posebej nizke vrednosti zabeležene pri tveganem kapitalu. Iz tega razloga je ocenjeno, da kapitalski trgi v Sloveniji niso dovolj razviti ter se celo manjšajo in izgubljajo sposobnost financiranja gospodarstva.⁸⁶

Investicijska aktivnost podjetij je še vedno pod ravno, doseženo pred gospodarsko krizo po letu 2008, kar kaže na potrebo po močnem spodbujanju investicij. Povprečna neto dodana vrednost na zaposlenega v Sloveniji je v letu 2020 znašala 63.000 EUR/zaposlenega in še vedno zaostaja za evropskim povprečjem, neto čisti dobiček družb pa je bil v 2021 za 6% nižji v primerjavi z 2019, kar kaže tudi na učinek krize, povezane s epidemijo COVID-19.⁸⁷ Skoraj polovica vseh investicij v letu 2019 je bila opravljena v Osrednjeslovenski regiji, kar kaže na razvojno neuravnoteženost med regijami.

Iz teh razlogov je možno sklepati, da obstaja vrzel na financiranju ne le zaradi omejenega dostopa do lastniškega

⁸² SVRK, 2017a⁸³ SVRK, 2021b⁸⁴ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021⁸⁵ Evropska komisija, 2022d⁸⁶ SVRK, 2021a⁸⁷ Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine, 2022

financiranja, pač pa tudi zaradi potrebe po spodbujanju investicij, enakomernega razvoja regij, rasti produktivnosti, neto dobička in internacionalizacije MSP.

Prav tako lahko potreba po dodatnem financiranju izhaja iz izzivov, povezanih s epidemijo COVID-19 in vojno v Ukrajini. UMAR ugotavlja, da je v povprečju slovensko gospodarstvo likvidno in nizko zadolženo, a se 30% podjetij vseeno sooča s prezadolženostjo, največjo težavo pa predstavljajo prav MSP.⁸⁸ Kriza COVID-19 ter vojna v Ukrajini sta se pojavila kot zaporedna zunanja šoka, ki lahko ogrozita gospodarstvo. FI v krizi igrajo ključno vlogo za zagotavljanje likvidnosti ter preprečujejo spiralo stečajnih postopkov. Poseben izziv lahko predstavlja obdobje po krizi, ko se državne pomoči zmanjšajo.

Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb

Tržne nepopolnosti in vrzeli v financiranju MSP

Na začetku poglavja je prikazana teorija tržnih nepopolnosti in vrzeli v financiranju, ki veljajo tudi za področje financiranja MSP. V Tabeli 14 so prikazane ključne ovire na poti do večje konkurenčnosti MSP.

Tabela 14: Tržne nepopolnosti in vrzeli v financiranju MSP

Ovire, s katerimi se soočajo MSP	Razlogi
Slabo poslovno okolje	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena razpoložljivost podpornih in poslovnih storitev za MSP, • neučinkovite ali negotove metode upravljanja MSP, • omejen dostop do trgov in strank, • administrativno breme, • težave pri privabljanju in ohranjanju talentov, • omejena teritorialna privlačnost za tuje in zasebne naložbe, • težave pri internacionalizaciji gospodarskih dejavnosti, • pomanjkanje ustreznih finančnih produktov.
Omejen dostop do financ	<ul style="list-style-type: none"> • nezadostna oskrba s finančnimi produkti na trgu, • asimetrične informacije (pogodbeni subjekti ne razpolagajo z enakimi informacijami, npr. bančni subjekt, ki odobrava kredit, ve manj kot potencialni posojiljemalec), • visoki transakcijski stroški (npr. s skrbnimi pregledi manjših subjektov, ki podajo oceno tveganja), • nezadostne zmogljivosti MSP za zagotavljanje zavarovanj kot pogoja za kreditiranje, • nepredvidljiv denarni tok.

Vir: *fi-compass, 2014*

Vrzel

Analiza povpraševanja

Analiza povpraševanja je bila izvedena na podlagi spletnega vprašalnika na vzorcu 27.000 naslovov, s pomočjo katerega je bilo zbranih 391 odgovorov, od tega 273 ustreznih, tj. tistih, ki so vprašalnik izpolnili do konca. Podjetij z več kot 250 zaposlenimi je bilo 9%, podjetij z več kot 40 mio EUR realiziranih prihodkov pa 6%. Iz tega je moč sklepati, da so MSP predstavljali 91-94% vzorca. Znotraj skupine MSP je glede na število zaposlenih 13% srednje velikih podjetij, 34% malih podjetij in 52% mikro podjetij; glede na realizirane prihodke pa 11% srednje velikih podjetij, 34%

⁸⁸ UMAR, 2021c

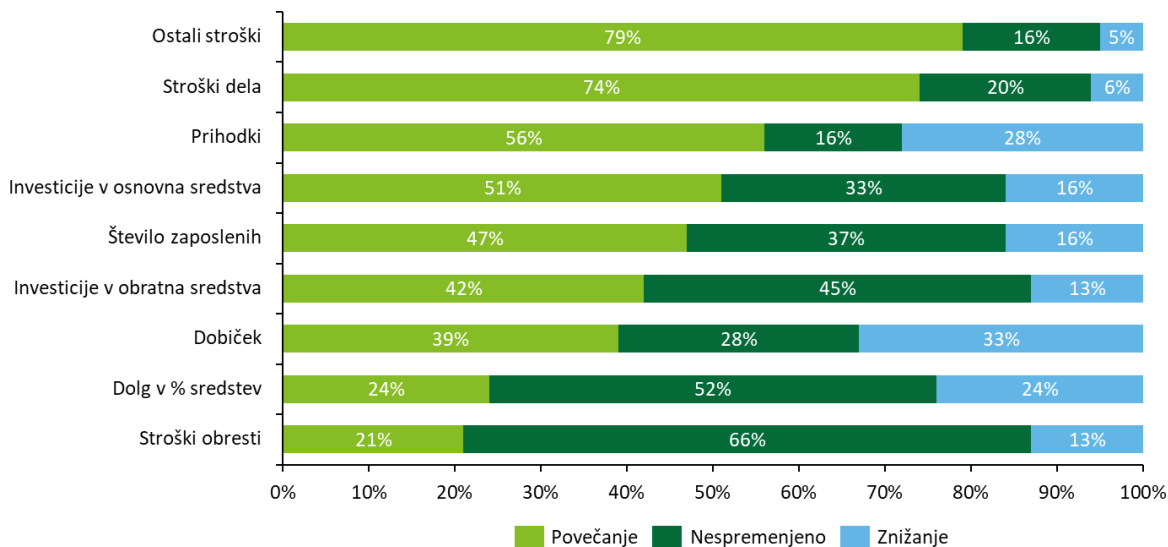
malih podjetij ter 55% mikro podjetij. Glede na pravno obliko je 75% anketiranih podjetij družb z omejeno odgovornostjo (d.o.o.), 13% samostojnih podjetnikov (s.p.) in 4% delniških družb (d.d.). Zgolj 7% podjetij je t. i. socialnih podjetij.

V vzorcu vprašanih sta KRZS in KRVS skoraj enakovredno zastopani (52 oz. 48%). Dobra tretjina (38%) podjetij v vzorcu ima raziskovalno razvojni oddelek, od tega jih je 87% MSP. V celotnem vzorcu MSP ima raziskovalni oddelek 34% MSP, v celotnem vzorcu velikih podjetij pa je takšnih z raziskovalno razvojnim oddelkom 68%. Zgolj 2% podjetij deluje na področju pomorstva, ribištva, akvakulture ter predelave proizvodov iz ribištva in akvakulture, kar ni presenetljivo, saj tovrstne dejavnosti prinašajo majhen del dodane vrednosti gospodarstva.

Izmed 282 odgovorov je imelo na poslovanje največ podjetij zelo močan vpliv finančno stanje podjetja (30%) in manjša pripravljenost bank kreditirati podjetja (15%). Srednje močan vpliv je imelo na največ podjetij finančno stanje podjetja (34%), pomanjkanje strokovnega znanja svoje ekipe (24%) in drugi pogoji financiranja (22%), blag vpliv pa so na največ podjetij imeli stroški posojil na trgu (36%), drugi pogoji financiranja (32%) ter pomanjkanje strokovnega znanja svoje ekipe (30%).

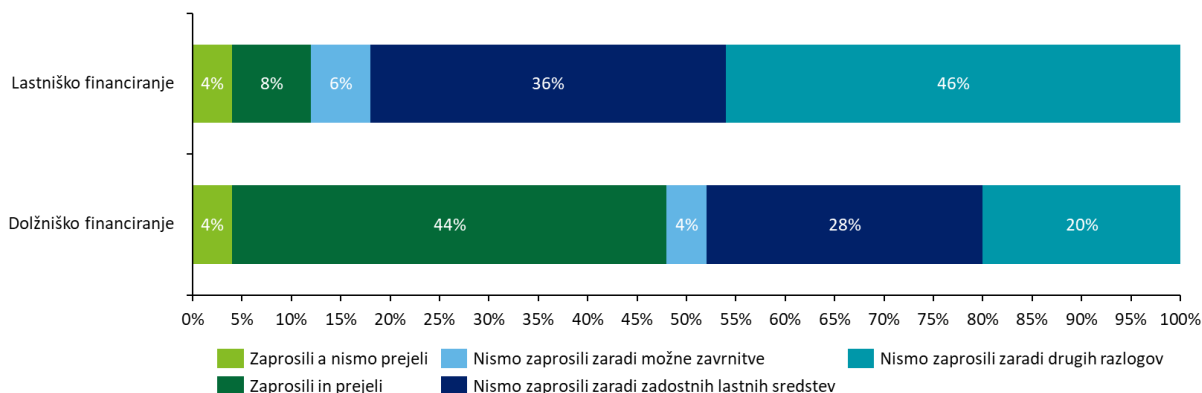
Pregled sprememb ključnih kazalnikov poslovanja v zadnjih treh letih pokaže, da so se podjetjem od 313 zbranih odgovorov najbolj pogosto povečali stroški (74-79%), med 40% in 50% podjetij pa je izboljšalo različne poslovne kazalce, npr. prihodke, število zaposlenih in dobiček. Ob tem ni bilo zaznati trenda povečevanja dolga v deležu vseh sredstev podjetij, kar pomeni, da je velik del vprašanih sposoben sprejeti nove dolgove, medtem ko so lahko dodatna vlaganja iz vira povratnih sredstev uporabljena za nižanje stroškov, kar bi pripomoglo k večanju dobička, ki se je kljub konjunkturi znižal pri eni tretjini podjetij.

Graf 2: Ali so se naslednji kazalniki podjetja v zadnjih 3 letih znižali, ostali nespremenjeni ali povečali?

Velika večina (86%) podjetij je ocenila nepovratna sredstva za relevantna, za tri četrtnine podjetij pa je relevantna kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev. Za slabi dve tretjini podjetij je relevantno tudi dolžniško financiranje, lastniško financiranje pa je kar za tri četrtnine podjetij nerelevantno. Približno polovica podjetij je v zadnjih treh letih zaprosila za dolžniško financiranje, le 4% pa ga niso prejeli. Za lastniško financiranje je zaprosilo 12% podjetij, od tega je bilo odobreno dvema tretjinama.

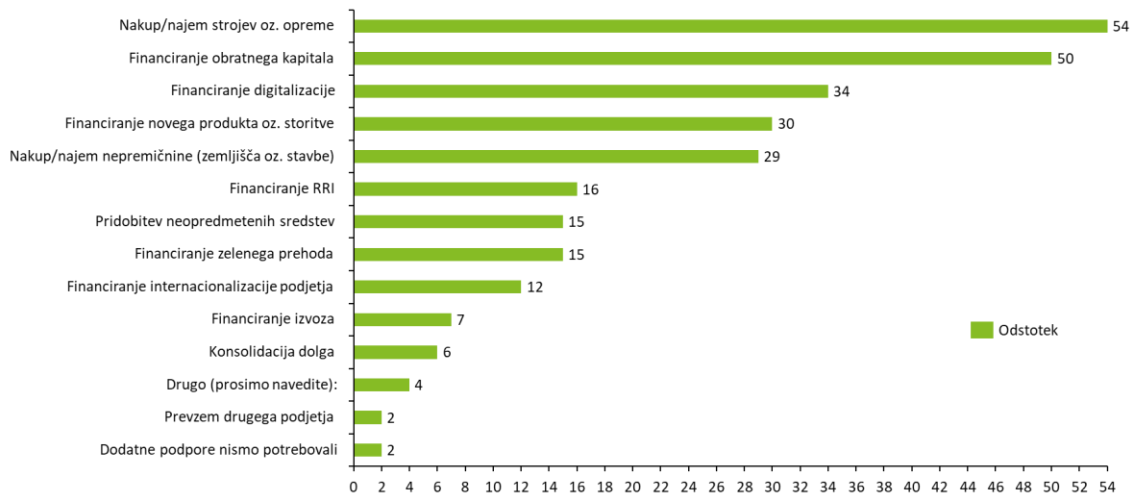
Graf 3: Ali ste v zadnjih treh letih (v obdobju od 2018 do 2021) zaprosili za naslednje vrste financiranja?

V letih 2018–2021 bi izmed 171 odgovorov dobra polovica podjetij potrebovala povratna sredstva za najem/nakup strojev oz. opreme, polovica za financiranje obratnega kapitala, tretjina za financiranje digitalizacije, slaba tretjina pa za financiranje novega produkta oz. storitve in za najem oz. nakup nepremičnine. Razdelitev odgovorov kaže, da obstaja povpraševanje po sredstvih, ki so namenjena povečevanju konkurenčnosti in niso omejena zgolj na TP, kot sta digitalizacija in zeleni prehod.

Izmed 282 odgovorov dobra polovica podjetij še ni zaprosila za podporo v obliki FI, slaba tretjina pa tovrstno podporo že prejema oz. jo je prejela. Zgolj 6% podjetij je za tovrstno podporo zaprosilo in bilo zavrtno. Od 42 podjetij, ki jim je bilo financiranje zavrtno ali se nanj zaradi možne zavrnitve sploh niso prijavili, je skoraj polovica kot poglobitni razlog navedla bančno politiko, nekoliko manj (40%) neustrezna finančna situacija podjetja, 20% pa pomanjkanje zmožnosti zavarovanja.

Graf 4: Za katere namene ste oz. bi potrebovali povratne oblike podpore v letih 2018–2021?

Izmed 282 odgovorov kar 58% podjetij v naslednjih treh letih ne bo potrebovalo zunanjih finančnih sredstev prek lastniškega financiranja. Prek lastniškega financiranja bo 31% podjetij potrebovalo do 250.000 EUR zunanjih finančnih sredstev, 12% pa nad 250.000 EUR.

Skoraj 80% podjetij bo v naslednjih letih iskalo sredstva prek dolžniškega financiranja. Izmed 282 odgovorov se zdijo

dobri polovici relevantna dolgoročna posojila in posojila z nižjo obrestno mero, tretjini mikroposojila, slabi četrtini posojila, krita z garancijam, petini pa kratkoročna posojila. Prek dolžniškega financiranja bo financiranje do 250.000 EUR potrebovalo 41% podjetij, nad 250.000 pa 38%.

Izmed 231 odgovorov bosta dve tretjini podjetij v prihodnjih treh letih potrebovali povratne oblike podpore za nakup strojev oz. opreme, 42% podjetij za financiranje novega produkta oz. storitve, 40% pa za financiranje digitalizacije in za financiranje obratnega kapitala. 38% podjetij bo tovrstno podporo potrebovalo za nakup oz. najem nepremičnin, v manjši meri pa je izražena tudi potreba podjetij po financiranju RRI (22%), zelenega prehoda (20%) in internacionalizacije (19%).

Analiza ponudbe

Natančna ocena sredstev, ki so namenjena cilju povečevanju konkurenčnosti MSP, je otežena, saj je ob specializiranih FI in programih za ta namen mogoče uporabiti tudi sredstva iz drugih TP, npr. za digitalizacijo.

V PO 2014–2020 so bili posebej za področje MSP iz virov EKP izvajani FI Mikroposojila, ki je bil najbolj pogosto uporabljan FI (2.758 sklenjenih finančnih poslov), Lastniško financiranje MSP ter Portfeljske garancije za MSP, v okviru programa COVID-19 pa tudi dodaten program Mikroposojila COVID-19 (2.022 sklenjenih finančnih poslov), kjer je znotraj letnega razpisa za leto 2022 predvidenih 15 mio EUR. V izvedbi FI Lastniško financiranje SPS ponuja MSP dva programa lastniškega soinvestiranja z zasebnimi investitorji v vrednosti 4,3 mio EUR (do 31.12.2023) in 1,13 mio EUR (konvertibilno posojilo, do 5.10.2022).⁸⁹

Ostala ponudba povratnih sredstev zajema program garancij s subvencijo obrestne mere (P1 plus 2022), ki ga izvaja SPS posebej za namen izboljšanja konkurenčnosti MSP, v okviru katerega je predvidenih 99 mio EUR. Prav tako se lahko za ta namen uporabijo sredstva SID Banke in izbranih poslovnih bank znotraj programov financiranja MSP in MID-Cap iz virov EIB in KfW, ter programa Financiranje razvoja konkurenčnega gospodarstva in internacionalizacije. SSRS ponuja programe posojil, ki so lahko namenjeni tudi investicijam v konkurenčnost. V 2022 znaša vrednost posojil za investicijske projekte v gospodarstvu 6,7 mio EUR, od 2023 do 2026 pa bo na letni bazi v ta namen na voljo 13 mio EUR.

Prav tako je ocenjeno, da so lahko v ta namen pridobljene investicije več kot 20 skladov, ki so pridobili sredstva EIB in EIF, pri čemer gre večinoma za investicije v zagon in rast MSP, med drugim platforma CEETT (*Central and Eastern European Technology Transfer*; 40 mio EUR sredstev) in SEGIP (*Slovene Equity Growth Investment Programme*; 100 mio EUR sofinanciranja v 2022), kjer je kot soinvestitor prisotna tudi SID Banka. Zaradi zaupnosti podatkov ni mogoče podati ocene celotnih sredstev, ki bodo na slovenskem trgu na voljo iz vira zasebnih in javnih skladov.

V NOO so za rast, konkurenčnost in produktivnost podjetij predvidene subvencije v podporo investicijam za večjo produktivnost in odpornost (ter druge cilje, tudi dekarbonizacijo) v skupni vrednosti 88,5 mio EUR. Istemu cilju je namenjenih tudi 50 mio EUR za investicije MSP-jev za enakomeren regionalni razvoj (upravičena so obmejna problemska območja).⁹⁰

Glede na dostopne podatke je ocenjeno, da bodo do leta 2026 za širše področje spodbujanja konkurenčnosti, rasti, internacionalizacije in tehnološke opremljenosti MSP na voljo naslednje količine sredstev glede na vrsto financiranja⁹¹:

⁸⁹ Podatki izhajajo iz preseka dne 31.12.2021; Sklad skladov, 2022a; 2022b

⁹⁰ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021a

⁹¹ Metoda za oceno dolžniških/lastniških sredstev je naslednja: ocena preostalih EKP sredstev iz PO 2014–2020 glede na področje iz PO 2014–2020 (EKP in vzvod) + sredstva iz drugih virov (kjer so na voljo kvantificirani podatki o višini). V lastniška sredstva se ne šteje investicijskih skladov (razen, kjer sodeluje SID Banka), saj podatki o dejansko razpoložljivi višini sredstev sedaj in v prihodnje niso na voljo.

- Dolžniško financiranje: 251,24 mio EUR
- Lastniško financiranje: 5,86 mio EUR; 260 mio EUR iz skladov, kjer sodeluje SID Banka
- Sredstva iz vira NOO: 138,5 mio EUR (nepovratna sredstva)

Ocena vrzeli

Izračuni in ocena vrzeli temeljijo na predhodnih ocenah, strukturiranih intervjujih, pregledu gospodarskih razmer in rezultatih vprašalnika.

Numerični izračuni temeljijo na metodologiji EIB in na preseku podatkov v letu 2022. Skladno z navedenim lahko na dejansko povpraševanje po FI v prihodnjih letih dodatno vpliva nadaljevanje nestabilnih gospodarskih razmer, eksternih šokov, in nenazadnje tudi sposobnost podjetij za razumevanje ponujenih FI in na koncu tudi za realizacijo prikazanih potreb po FI.

Vrzel na področju dolžniškega financiranja MSP je bila izračunana po naslednji metodologiji:

- Podjetja so bila razdeljena na mikro, mala in srednje velika, nato se je za vsako od teh treh skupin izračunala vrzel,
- Upoštevana so bila finančno primerna podjetja (tista, ki so v zadnjih 3 letih izkazovala rast prihodkov),
- V naslednji fazi se je med finančno ustreznimi podjetji upoštevalo tista, ki so imela težave s pridobivanjem dolžniških virov financiranja (bodisi so se prijavila in bila zavrjena bodisi se niso prijavila zaradi nevarnosti zavrnitve),
- Delež podjetij, ki ustrezajo zgornjim kriterijem, je bil izražen kot % vseh podjetij,
- Odstotek je bil apliciran na celotno populacijo,
- Izračunana je bila povprečna vrednost potrebnih dolžniških sredstev v naslednjih 3 letih⁹²,
- Vrzel je bila izračunana kot (Finančno primerna podjetja, ki imajo težavo pri dostopanju do sredstev X Potrebna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 3 letih v EUR X Število subjektov) / 3.

Tabela 15: Vrzel na področju dolžniškega financiranja

	Finančno primerni, ki imajo težavo pri dostopanju do sredstev	Potrebna dolžniška finančna sredstva v 3 letnem obdobju (v EUR)	Število subjektov	Letna vrzel (v mio EUR)
Mikro	4,4%	341,667	195.629	990,3 ⁹³
Mala	3,3%	325,000	8.015	28,6
Srednja	3,6%	625,000	2.211	16,6
Skupaj: 1.035,5 mio				

Vir: Anketni vprašalnik

14% vrzeli na področju dolžniškega financiranja se pojavlja v KRVS, 86% pa na področju KRZS.

⁹² Pri subjektih, ki so odgovorili, da potrebujejo več kot milijon dolžniških sredstev, se je v izračunu upošteval milijon, saj naj bi FI na področju MSP pokrivali predvsem manjše investicije (s tem pristopom je bila zamejena velikost izračunane vrzeli).

⁹³ Pojasnilo k rezultatu: Vrzel za mikro podjetja je visoka zaradi manjšega vzorca, zaradi česar so se pri vrzeli lahko pojavile večje variacije pri oceni potrebnih sredstev, zato je priporočeno, da se pri oceni vrzeli pri mikro podjetjih v obzir vzamejo tudi drugi indikatorji.

Vrzel na področju lastniškega financiranja MSP je bila izračunana po naslednji metodologiji:

- Podjetja so bila razdeljena na mikro, mala in srednja, nato se je za vsako od teh treh skupin izračunala vrzel,
- Upoštevana so bila finančno primerna podjetja (upoštevamo tista, ki so v zadnjih 3 letih izkazovala rast prihodkov),
- V naslednji fazi se je med finančno ustreznimi podjetji upoštevalo tista, ki so imela težave s pridobivanjem lastniških virov financiranja (bodisi so se prijavila in bila zavrjena, bodisi se niso prijavila zaradi nevarnosti zavrnitve),
- Delež podjetij, ki ustrezajo zgornjim kriterijem, je bil izražen kot % vseh podjetij,
- Odstotek je bil apliciran na celotno populacijo,
- Izračunana je bila povprečna vrednost potrebnih lastniških sredstev v naslednjih 3 letih⁹⁴,
- Vrzel je bila izračunana kot Finančno primerni, ki imajo težavo pri dostopanju do sredstev X Potrebna lastniška finančna sredstva v naslednjih 3 letih v EUR X Število subjektov / 3.

Tabela 16: Vrzel na področju lastniškega financiranja

	Finančno primerni, ki imajo težavo pri dostopanju do sredstev	Potrebna lastniška finančna sredstva v 3 letnem obdobju (v EUR)	Število subjektov	Letna vrzel (v mio EUR)
Mikro	3,0%	300,000	195.629	586,9
Mala	2,2%	118,750	8.015	7,0
Srednja	0%	0	2.211	0
Skupaj: 586,9 mio				

Vir: Anketni vprašalnik

Zgolj 2% vrzeli je zaznane v KRVS, skoraj 99% vrzeli je identificirane med mikro podjetji.

5.2 Digitalizacija

Po predhodni analizi in pogovorih s ključnimi deležniki je bil v sklopu TP Digitalizacija, ki sovпада s CP 1 za ocenitev vrzeli na trgu financiranja, naslovljen SC 1.4, za katerega so v nadaljevanju poglavja ugotovljene tržne nepopolnosti in vrzeli na trgu financiranja ter opredeljeni predlogi FI za OP 2021–2027.

Zaradi krize COVID-19 je skoraj polovica podjetij v EU povečala vlaganja v digitalno preobrazbo kot odgovor na epidemijo (denimo s spletnimi storitvami).⁹⁵ Digitalizacija lahko spremeni poslovno dinamiko, organizacijo dela, izobraževanje, zdravstvo in vladne storitve. Empirične analize kažejo, da so t. i. digitalna podjetja bolj uspešna od ne-digitalnih podjetij. So bolj produktivna, več izvažajo, več vlagajo, so bolj inovativna, rastejo hitreje in v povprečju izplačujejo višje plače.

Zaradi hitrega napredka digitalizacije se soočamo s t. i. digitalno dilemo. Nekaterim podjetjem grozi, da bodo zaostala, zlasti v regijah, kjer primanjkuje digitalne infrastrukture. Neuspeh številnih malih podjetij pri uvajanju digitalnih tehnologij bi lahko imel negativne posledice za dolgoročno konkurenčnost. Ta podjetja morajo ponovno oceniti svoje delovno okolje in vlagati v inovacije in prilagajanje. Digitalne naložbe bodo podjetjem pomagale

⁹⁴ Pri subjektih, ki so odgovorili, da potrebujejo več kot milijon dolžniških sredstev, se je v izračunu upošteval milijon, saj naj bi FI na področju MSP pokrivali predvsem manjše investicije (s tem pristopom je bila zamejena velikost izračunane vrzeli).

⁹⁵ Evropska investicijska banka, 2022

zagotoviti preživetje in sposobnost, da uspevajo v novem, bolj digitalnem okolju.

Digitalna preobrazba potrebuje tudi t. i. okvir politik, ki spodbuja najsodobnejše digitalne inovacije. Digitalizacija je popolnoma spremenila raziskave, inovacije in tehnologijo ter povečala hitrost širjenja idej. Digitalne inovacije niso več izključna domena podjetij za programsko opremo in so ključnega pomena za vse več inovativnih podjetij v številnih sektorjih. Na primer: vsa področja tehnologije postajajo podatkovno intenzivna, vse bolj se zanašajo na ustvarjanje in analizo velikih količin podatkov.

Evropski zeleni dogovor⁹⁶ in Digitalna strategija EU⁹⁷ predstavljata temelj načrta za oživitev Evrope. Te pobude v kombinaciji z nacionalnimi načrti za oživitev in odpornost predstavljajo edinstveno priložnost za preoblikovanje gospodarstva EU v zeleni smeri zelenega, digitalnega in inovativnega.

Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpolnjenih naložbenih potreb

Vrzel

Analiza povpraševanja

Analiza povpraševanja za digitalizacijo ocenjuje povpraševanje po FI glede na a) potrebo po stopnjevanju hitrosti prehoda v digitalno družbo in gospodarstvo, kar pokaže pregled trenutnega stanja Slovenije glede na preostali del EU, in b) oceno povpraševanja, ki sledi iz vprašalnika, s čimer se zajame ocenjena količina sredstev po mnenju deležnikov.

Slovenija se v zadnjih letih na področju digitalizacije uvršča nad povprečje EU glede na indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI), nazadnje v 2021.⁹⁸ Sicer se že od 2016 uvršča okoli 13. in 14. mesta med državami članicami, vendar pa izgublja položaj glede na konkurenčne države članice, kot so Češka, Litva in Estonija. Podobno sliko da tudi IMD-jev globalni indeks digitalne konkurenčnosti 2021⁹⁹, kjer je Slovenija z 31. mesta v 2020 padla na 35. mesto med 64 državami. Ta dinamika hkrati z dodatnimi ugotovitvami analiz in anket na področju digitalizacije kaže, da je Slovenija sicer v relativno dobrem položaju glede digitalizacije, vendar pa vanjo ne vlaga dovolj, da bi na tem področju pričela dohitevati tehnološko najbolj napredne države. Obenem so jo prehiteli mnoge od držav članic, ki so se EU pridružile skupaj s Slovenijo.

Pri tem se napredek ne dogaja enakomerno na vseh področjih, saj so bili v Sloveniji od 2019 do 2022 zaznani pozitivni premiki pri sprejemanju digitalizacije med podjetji in prebivalstvom ter napredek na področju digitalnih javnih storitev, obenem pa država izgublja primerjalne prednosti na področjih povezljivosti in integracije digitalnih tehnologij.¹⁰⁰ Podjetniški sektor prav tako postopoma izgublja svoje primerjalne prednosti glede na EU, razlika med napredkom velikih podjetij in drugih (malih in srednjih) pa je vse večja. Tudi sam IKT sektor zavzema v strukturi BDP v Sloveniji s 3,72% BDP manjši delež od povprečnega v EU (4,89%).¹⁰¹

Po raziskavi, ki jo je opravil UMAR, se je zaradi epidemije COVID-19 pospešil predvsem proces digitalizacije na manj kompleksnih nivojih poslovanja (npr. prodaja prek spleta), uvajanje bolj kompleksnih projektov, kot je npr. celovita digitalna preobrazba, pa se je upočasnilo, kar je predvidoma vplivalo tudi na povpraševanje po razvojnih sredstvih.¹⁰²

Slovenska podjetja so v 2021 glede na indeks digitalne intenzivnosti Evropskega statističnega urada (v nadaljevanju:

⁹⁶ Evropska komisija, 2022a

⁹⁷ Evropska komisija, 2022d

⁹⁸ Evropska komisija, 2022f

⁹⁹ IMD, 2022

¹⁰⁰ UMAR, 2021c

¹⁰¹ Eurostat, 2022d

¹⁰² UMAR, 2021b

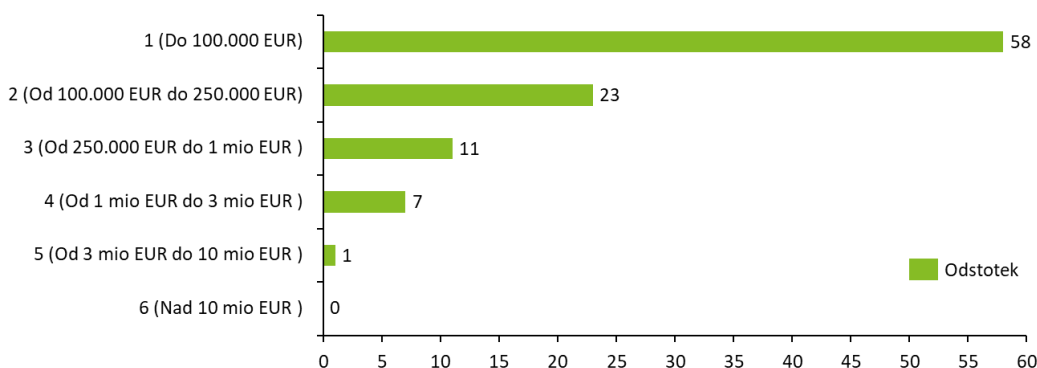
Eurostat) dosegala evropsko povprečje. Skoraj četrtnina slovenskih podjetij je dosegala visoko ali zelo visoko vrednost indeksa, še posebej dobro so se izkazala večja podjetja, med MSP pa se v kategorijo digitalno intenzivnih uvršča 40% oziroma 20%. Največji zaostanek za vodilnimi državami je bil prav na področju MSP, kar nakazuje na potrebo po izboljšanju podpore tem podjetjem. Prav tako je bil opazen razkorak, zabeležen med KRZS, kjer je bilo digitalno naprednih 51% vseh MSP, in KRVS z deležem zgolj 30% vseh MSP.¹⁰³

Tudi na področju izobraževanja in usposabljanja zaposlenih v digitalnih spretnostih je ugotovljena vrzel, saj je bila še leta 2019 raven digitalne usposobljenosti zaposlenih v slovenskih podjetjih ocenjena kot relativno nizka, kljub temu, da so se v zadnjih letih povečevala vlaganja podjetij v usposabljanje. UMAR v ta namen priporoča povečanje vlaganj v razvoj spretnosti zaposlenih in povečevanje števila diplomantov s področja IKT.¹⁰⁴

Negativno dinamiko je moč opaziti tudi pri financiranju digitalizacije. Slovenija od 2010 naprej v IKT vlaga približno 2% BDP, kar je pod povprečjem EU. Najbolj uspešne države v IKT vlagajo tudi do 4% BDP, Slovenija pa ne zaostaja samo za njimi, pač pa tudi za vrsto primerljivih držav. Da bi dosegli raven Češke, Litve ali Estonije, bi morala Slovenija naložbe v IKT povečati za skoraj 60%, da bi dosegla vodilne države, kot so Švedska, Nizozemska ali Avstrija, pa bi jih morala skoraj podvojiti. V letu 2020 se je finančni vložek celo zmanjšal v primerjavi s prejšnjim letom, kar je predvsem posledica manjših vlaganj podjetniškega sektorja.¹⁰⁵ V luči izpada prihodkov podjetij zaradi krize, ki jo je povzročila epidemija COVID-19 in pričakovanim dodatnim težavam zaradi varnostne situacije v Evropi, je nujno, da se zmanjšanje razpoložljivih investicijskih sredstev nadomesti z dodatnimi javnimi sredstvi, tako za namen zapiranja vrzeli do vodilnih držav EU kot tudi za pomoč prizadetim MSP.

Pri spletnem vprašalniku od 273 odgovorov kar tri četrtnine podjetij izvaja oz. bo izvajalo investicije v digitalizacijo podjetja. Izmed teh bo v ta namen v naslednjih 7 letih 58% podjetij namenilo do 100.000 EUR, 23% podjetij od 100.000 do 250.000 EUR, 11% podjetij od 250.000 EUR do 1 mio EUR, 7% podjetij od 1 mio EUR do 3 mio EUR in 1% podjetij od 3 mio do 10 mio EUR. Nobeno podjetje investicijam v sklopu digitalizacije ne bo namenilo več kot 10 mio EUR.

Graf 5: Koliko sredstev boste v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije?

V primeru, da bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod izjemno ugodnimi pogoji, tj. z nizko obrestno mero in brez stroškov odobritve, hkrati pa podjetja ne bi bila omejena zaradi svoje finančne situacije¹⁰⁶, 16% podjetij ne bi namenilo nobenih dodatnih sredstev investicijam v sklopu digitalizacije, 48% podjetij bi namenilo do 100.000 EUR, 17% podjetij od 100.000 EUR do 250.000 EUR, 12% podjetij od 250.000 EUR do 1 mio EUR, 6% podjetij od 1 mio EUR do 3 mio EUR, 3% podjetij pa bi namenilo od 3 mio EUR do 10 mio EUR. Nobeno podjetje ne bi namenilo več kot 10

¹⁰³ UMAR, 2021b

¹⁰⁴ UMAR, 2021b

¹⁰⁵ UMAR, 2021a

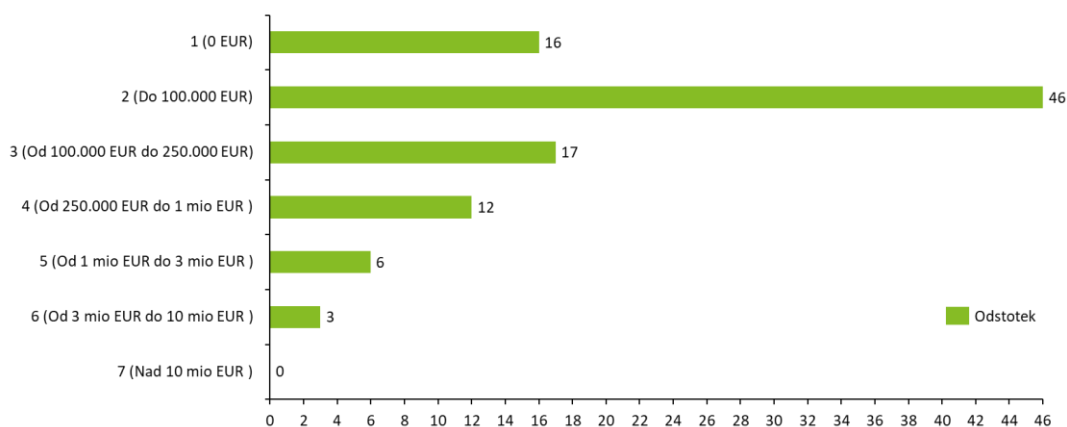
¹⁰⁶ V izračunu vrzeli se je upoštevalo zgolj potrebe podjetij z naraščajočimi prihodki, zato se omejitev glede finančne situacije ne nanaša na podjetja v težavah, ampak npr. na pomanjkanje zavarovanj za kredit.

mio EUR dodatnih sredstev v ta namen.

Če bi bilo možno za investicije v sklopu digitalizacije pridobiti lastniška sredstva, 31% podjetij v ta namen ne bi namenilo dodatnih sredstev. 40% podjetij bi namenilo do 100.000 EUR dodatnih sredstev, 15% podjetij od 100.000 EUR do 250.000 EUR, 7% podjetij od 250.000 EUR do 1 mio EUR, 5% podjetij od 1 mio EUR do 3 mio EUR, 2% podjetij pa od 3 mio EUR do 10 mio EUR. Nobeno podjetje ne bi v ta namen namenilo nad 10 mio EUR dodatnih sredstev.

48% podjetij bi uporaba FI za investicije v sklopu digitalizacije zagotovo bolj pritegnila, če bi bili le-ti kombinirani z nepovratnimi sredstvi. 21% podjetij bi uporaba FI v tovrstnih pogojih verjetno bolj pritegnila, 7% podjetij pa to niti ne bi bolj pritegnilo.

Graf 6: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?

Od tistih podjetij, ki bi jih to zagotovo ali verjetno zanimalo, je za 69% podjetij najbolj atraktivno financiranje manjšega dela investicijskih stroškov z nepovratnimi viri, za 24% podjetij pa kombiniranje povratnih sredstev z neposredno spodbudo/subvencijo za pripravo investicije. Za 3% podjetij je najbolj atraktivno subvencioniranje obrestne mere. Opozoriti velja, da je večja digitalizacija nacionalna prioriteta, zato mora prav (pre)majhno povpraševanje voditi do FI, ki bodo digitalizacijo izrazito spodbudili.

Analiza ponudbe

Nabor FI in drugih povratnih finančnih produktov, ki bi bil namenjen zgolj financiranju digitalizacije, je bil v PO 2014–2020 omejen, uspešno pa se je izvajalo več programov nepovratnih sredstev za digitalizacijo. Med nepovratnimi programi so bili prek SPS lansirane subvencije za digitalno transformacijo MSP (P4D, P4D COVID-19 in P4D ReactEU) ter »digitalni« vavčerji, prek agencije SPIRIT pa javni razpis e-poslovanje. Ocenjevanje skupne količine sredstev, namenjenih digitalizaciji, je oteženo, saj je le-ta lahko posredno zajeta v vrsti različnih razvojnih programov financiranja, predvsem v ponudbi sredstev, namenjenih RRI. V PO 2014–2020 iz virov EKP ni bilo ponujenega FI, ki bi bil namenjen zgolj digitalizaciji, pač pa so bile lahko naložbe v digitalizacijo pokrite iz različnih FI, npr. posojila za RRI (tudi skozi program COVID-19), ki dovoljuje financiranje naložb v tehnologije oziroma v izboljšave procesov. Enako velja tudi za FI – Portfeljske garancije za MSP in Portfeljske garancije za velika podjetja. Prav tako so lahko za digitalizacijo namenjena različna sredstva za MSP, na primer program Mikroposojil (tudi skozi program COVID-19). Iz tematskega področja MSP je neporabljenih še 92,88 mio EUR, iz tematskega področja RRI pa 70,38 mio EUR. Kljub temu ni mogoče zaključiti, da je celotna količina sredstev dejansko lahko namenjena digitalizaciji.

V programu EKP je za področje MSP iz naslova SC 1.4 namenjenih 86,80 mio EUR, pri čemer bo približno 20 mio EUR namenjeno gospodarstvu. Predvideva se, da bo del namenjen tudi nepovratnim sredstvom.

SRRS ponuja program posojil (B), kjer bo od 2023 do 2026 na voljo 52 mio EUR posojil za MSP, ki so potencialno lahko porabljena tudi za digitalizacijo.

NOO vključuje Digitalno preobrazbo kot enega izmed razvojnih področjih. Investicije so predvidene za spodbujanje zrelih javnih naložbenih projektov in spodbujanje zasebnih naložb v podporo gospodarskemu okrevanju. Pripravljena je Strategija digitalne transformacije industrije oziroma podjetij, ki predvideva za potrebe prehoda Slovenije v industrijo 4.0 tudi podporo z nepovratnimi sredstvi za velika podjetja (v sodelovanju z MSP) za namen novih spodbud za razvoj individualiziranih rešitev po meri in karakteristikah proizvodnih procesov, naložb v prenavo proizvodnih prostorov ter zlasti v strojno in programsko opremo, spodbud za razvoj podjetij s področja digitalnih tehnologij ter za razvoj inovativnih rešitev za področja pametnih tovarn. Skupaj je za digitalno preobrazbo podjetij namenjenih 44 mio EUR nepovratnih sredstev iz NOO (34 mio EUR za velika podjetja in 10 mio EUR za MSP).

NOO predvideva tudi TP, namenjeno krepitevi kompetenc, zlasti digitalnih, kjer bo za različne projekte na področju izobraževanja in usposabljanja namenjenih 190,66 mio EUR nepovratnih in 73,7 mio EUR povratnih sredstev, iz državnega proračuna pa še dodatnih 38,5 mio EUR.

Sredstva NOO v podporo investicijam za večjo produktivnost, konkurenčnost, odpornost in razogljičenje gospodarstva ter za ohranjanje in nastajanje delovnih mest so prav tako lahko potencialno porabljena za digitalizacijo, zato se smatrajo kot relevantna tudi za področje digitalizacije. Na voljo bo 88,5 mio EUR subvencij, predvidoma pa bo podprtih 59 projektov. Na voljo bo tudi 50 mio EUR sredstev za enak namen, vendar le za podjetja iz obmejnih problemskih območij.

Vlaganja v digitalizacijo gospodarstva so predvidena tudi iz naslova Sklada za pravični prehod v Zasavski in Savinjsko-Šaleški premogovni regiji, kjer bo skupno 148 mio EUR nepovratnih sredstev namenjenih gospodarstvu, med drugim investicijam in RRI.¹⁰⁷

Splošna ugotovitev je, da obstaja največje pomanjkanje prav na področju financiranja digitalne preobrazbe MSP, kamor bi bilo treba usmeriti nepovratna in povratna sredstva (tudi v obliki kombiniranja).

Glede na dostopne podatke je ocenjeno, da bodo do leta 2026 glede na vrsto financiranja na voljo naslednje količine sredstev, ki pa so bodisi namenjena digitalizaciji bodisi zgolj potencialno porabljena za namene digitalizacije:

- Dolžniško financiranje: 215,56 mio EUR – ne gre za namenska sredstva za digitalizacijo, viri so lahko potencialno porabljena tudi za digitalizacijo (predvsem MSP)
- Lastniško financiranje: 40 mio (sklad CEETT)
- Financiranje iz vira NOO: 294,7 mio EUR (nepovratna sredstva)

Izračun vrzeli

Vrzel na področju dolžniškega financiranja digitalizacije je bila izračunana po naslednji metodologiji:¹⁰⁸

- Podjetja so bila razdeljena na mikro, mala in srednje velika, nato se je za vsako od teh treh skupin izračunala vrzel,
- Upoštevana so bila finančno primerna podjetja, ki bi na področju digitalizacije investirala več sredstev, če bi lahko prejela dolžniška sredstva pod boljšimi pogoji (nižja obrestna mera, moratorij, manjša zavarovanja ipd.),
- Delež podjetij, ki ustrezajo zgornjim kriterijem, je bil izražen kot % vseh podjetij,

¹⁰⁷ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021a

¹⁰⁸ Lastniško financiranje, ki bi bilo namenjeno izključno digitalizaciji, zaradi vseh omejujočih dejavnikov ni smiselno.

- Odstotek je bil apliciran na celotno populacijo,
- Izračunana je bila povprečna vrednost dodatnih sredstev, ki bi jih podjetja namenila za investicije na področju digitalizacije v naslednjih 7 letih¹⁰⁹,
- Vrzel je bila izračunana kot (Tisti, ki bi več investirali v digitalizacijo v primeru ugodnih pogojev X Potrebna dodatna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih v EUR X Število subjektov) / 7.

Tabela 17: Vrzel na področju digitalizacije

	Tisti, ki bi več investirali v digitalizacijo v primeru ugodnih pogojev	Potrebna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih (v EUR)	Število subjektov	Letna vrzel (v mio EUR)
Mikro	25,2%	81,618	195.629	574,8
Mala	50,5%	260.870	8.015	150,8
Srednja	28,6%	153,125	2.211	13,8
Skupaj: 739,4 mio				

Vir: Anketni vprašalnik

39% vrzeli je identificirane v KRVS, 61% pa v KRZS.

5.3 Zeleni prehod

Po predhodni analizi in pogovorih s ključnimi deležniki so bila v sklopu TP Zelenega prehoda, ki sovpada s CP 2 za ocenitev vrzeli na trgu financiranja, izbrana tri tematska podpodročja, ki se povezujejo s tremi SC znotraj CP 2 in za katera so v nadaljevanju poglavja ugotovljene tržne nepopolnosti in vrzeli na trgu financiranja ter opredeljeni predlogi FI za PO 2021–2027:

Tabela 18: Pregled tematskih podpodročij Zelenega prehoda

Cilj politik 2

Prednostna naloga 3

Tematsko področje	Specifični cilj
Energetska učinkovitost gospodarstva in energetska prenova stavb	SC 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov
Prehod v krožno gospodarstvo	SC 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri

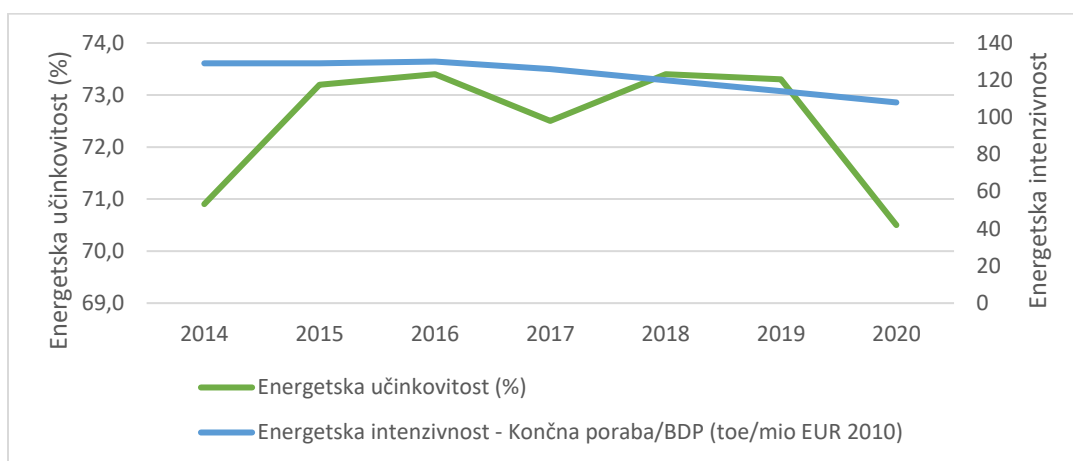
Kontekst – energetska učinkovitost

Na TP Urbani razvoj se zelena gospodarska javna infrastruktura, ki zajema SC 3.7 in 9.1, povezuje s CP 2 in CP 5, zato se jo obravnava v posebnem poglavju Urbani razvoj. V nadaljevanju tega poglavja je podan kontekst z vidika

¹⁰⁹ Odgovori tistih, ki bi potrebovali več kot milijon dodatnih sredstev niso bili upoštevani pri izračunu, saj naj bi FI pokrivali predvsem manjše investicije (s tem pristopom je bila zamejena velikost izračunane vrzeli).

strateških ciljev na TP Energetska učinkovitost in Krožno gospodarstvo. Slovenija se je kot država članica EU zavezala k zagotavljanju pogojev za doseganje dolgoročnega cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050, opredeljenega v Evropskem zelenem dogovoru¹¹⁰ in srednjeročnega cilja za znižanje emisij toplogrednih plinov do 2030 na - 55% v primerjavi s stanjem leta 1990. V sklopu paketa politik *Fit for 55* je predvidena tudi prenova sistema za trgovanje z emisijskimi kuponi *European Trading System* (ETS), ki bo dodatno zmanjšala količino kuponov v obtoku in v sistem vključilo dodatne sektorje, med drugim sektor stavb,¹¹¹ kar lahko privede do podražitve stroškov za ogrevanje. Hkrati je z Uredbo o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov določeno tudi znižanje emisij v sektorjih, ki niso del ETS (sektorji ne-ETS) s ciljem doseganja ciljev Pariškega sporazuma. Za Slovenijo je delež znižanja ocenjen na 15% v primerjavi s stanjem v 2005.¹¹² Na ravni energetske politike EU je s predlogom nove Direktive o obnovljivih virih energije na evropski ravni do leta 2030 predvideno doseganje deleža OVE v končni porabi za 40% in 32-odstotno izboljšanje energetske učinkovitosti.¹¹³ Države članice naj bi za potrebe teh ciljev na letni ravni energetske prenovile 3% stavb v rabi in lasti ožjega javnega sektorja (OJS).¹¹⁴

Graf 7: Kazalniki energetske učinkovitosti za Slovenijo, 2014–2020

Vir: ARSO, Eurostat

Krovni dokument za energetske in podnebne strategije, s katero Slovenija naslavlja zahtevo EK po strateškem okviru za doseganje evropskih energetske in podnebne ciljeve v obdobju od 2021 do 2030, je NEPN¹¹⁵. Ta predvideva znižanje skupnih emisij toplogrednih plinov za 36%, od tega za 20% v sektorju ne-ETS, vsaj 35% izboljšanje energetske učinkovitosti, kar je višje od cilja, sprejetega na ravni EU (32,5%), in vsaj 27% OVE, kjer je Slovenija zaradi nacionalnih okoliščin določila nižji cilj od cilja na ravni EU (32%) z napovedjo, da se ambicija zviša pri naslednji posodobitvi NEPN (2023/24). V skladu z NEPN naj bi do leta 2030 Slovenija porabo premoga znižala vsaj za 30%, hkrati pa bo Strategija za opuščanje rabe premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načelom pravičnega prehoda določila natančni časovni načrt opuščanja rabe premoga v Sloveniji.¹¹⁶ Za doseganje ciljev NEPN na področju energetske učinkovitosti in doseganja cilja energetske obnove je bila 2021 sprejeta tudi Dolgoročna strategija energetske prenovne stavb (DSEPS)¹¹⁷ do leta 2050, ki opredeljuje vizijo znatnega izboljšanja energetske učinkovitosti, kar bo

¹¹⁰ Evropska komisija, 2019

¹¹¹ Evropska komisija, 2022c

¹¹² Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2018

¹¹³ Evropska komisija, 2021c

¹¹⁴ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2012

¹¹⁵ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2020

¹¹⁶ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021a

¹¹⁷ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021b

doseženo skozi visoke načrtovane stopnje energetskih prenov javnih in zasebnih stavb, in zmanjševanja emisij toplogrednih plinov skozi povečevanje uporabe OVE v stavbah, tudi z ukrepi na področju toplotne oskrbe, vodnih sistemov itd.

Ukrepi za dvig energetske učinkovitosti so bistvenega pomena za doseganje ciljev OVE tudi zaradi dejstva, da se je v obdobju med 2005 in 2009 skupna raba OVE v Sloveniji najmanj povečala izmed vseh držav članic EU. Posledično je Slovenija precej oddaljena od cilja za leto 2030, ki ga opredeljujeta NEPN in Strategija razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030), da do leta 2030 dosežemo ciljno vrednost 27% deleža OVE v končni rabi energije (glede na izhodiščno vrednost 22% v letu 2015). Pomemben izziv predstavlja tudi dejstvo, da je v strukturi OVE v Sloveniji velik poudarek na hidroenergiji, velik pa je zaostanek pri uporabi sončne in vetrne energije.¹¹⁸ Zato bo za povečanje deleža OVE v končni uporabi pomemben dejavnik tudi manjšanje rabe energije hkrati z opuščanjem rabe fosilnih goriv, za kar bo nujen hitrejši premik k zelenim energetskim naložbam.

Kontekst - Prehod v krožno gospodarstvo

Skupaj z Evropskim zelenim načrtom je bil predstavljen tudi nov Akcijski načrt za krožno gospodarstvo¹¹⁹, ki sicer ne zastavlja merljivih tarč, postavlja pa strateški okvir za prehod evropskega gospodarstva v krožno gospodarstvo s poudarki na zmanjševanju količine odpadkov, oblikovanju in izdelavi potrošniških izdelkov na principih krožnega gospodarstva ter vpeljevanju tehnologij in procesov krožnega gospodarstva v urbana okolja. Za spodbujanje krožnega gospodarstva v snovnih tokovih organskega materiala skrbi tudi nova evropska Strategija za bioekonomijo¹²⁰, krožno gospodarstvo pa med drugim naslavlja tudi nazadnje leta 2021 prenovljena Evropska industrijska strategija¹²¹. Celoten strateški okvir za krožno gospodarstvo na evropski ravni prepoznava gospodarno ravnanje z viri in vzpostavljanje tehnologij in procesov krožnega gospodarstva v celotnem ciklu proizvodnje in potrošnje kot ključni način za zniževanje pritiska na naravno okolje, zaščito biodiverzitete, reševanje problema odpadkov, še posebej plastičnih, ter doseganje cilja podnebne nevtralnosti. Negospodarno ravnanje z viri je namreč eden ključnih razlogov za podnebne spremembe, izdelki in procesi, zasnovani na principih krožnega gospodarstva, pa so pogosto tudi nizkoogljični. Obenem je prehod v krožno gospodarstvo prepoznan kot način za povečevanje konkurenčnosti evropskega gospodarstva skozi spodbujanje RRI ter način za ustvarjanje novih delovnih mest, tudi tistih z nižjo dodano vrednostjo, s čimer ima prehod v krožno gospodarstvo tudi socialno noto.

V Sloveniji je potreba po prehodu v krožno gospodarstvo opredeljena v Kažipotu za prehod v krožno gospodarstvo¹²², SRS 2030¹²³, Strategiji pametne specializacije¹²⁴ in predlagani prenovi le-te¹²⁵, Slovenski industrijski strategiji¹²⁶, ki je osredotočena na spodbujanje krožnega gospodarstva v proizvodnji, ter v NOO. V skladu s pobudami na evropski ravni Slovenija trenutno izvaja Celoviti strateški projekt razogljichenja prek prehoda v krožno gospodarstvo, ki je eden izmed ključnih nacionalnih projektov, ki bo prinesel pozitivne učinke na konkurenčnost gospodarstva, okolje, zaposlovanje in druge družbene vidike ter s tem višjo kakovost življenja. Projekt med drugim zajema tudi podporo ustanavljanju zagonskih podjetij, ki bodo delovala na področju krožnega gospodarstva in podporo procesu inoviranja ter prehoda MSP v nizkoogljične krožne poslovne modele.¹²⁷

Pri prehodu v krožno gospodarstvo Slovenija nekoliko zaostaja za povprečjem EU, tako glede na kazalec snovne

¹¹⁸ Evropski parlament, 2021

¹¹⁹ Evropska komisija, 2020b

¹²⁰ Evropska komisija, 2018a

¹²¹ Evropska komisija, 2021a

¹²² Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, 2017

¹²³ SVRK, 2017a

¹²⁴ SVRK, 2017b

¹²⁵ SVRK, 2021b

¹²⁶ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021

¹²⁷ SVRK, 2021a

produktivnosti kot tudi glede na delež »krožne uporabe vseh materialov« (vsi materiali, ki so po reciklaži ali predelavi vrnjeni nazaj v gospodarske procese).¹²⁸ Slovenija na enoto BDP proizvede nekoliko večjo maso odpadkov, kot znaša evropsko povprečje, pri čemer je zaznan trend povečevanja količine odpadkov,¹²⁹ tako zaradi gradbenih in mineralnih odpadkov iz različnih gospodarskih sektorjev kot tudi zaradi komunalnih odpadkov. Težave povzročajo tudi velika količina odpadne embalaže.¹³⁰ Tudi NOO prepoznava, da bo za zapiranje vrzeli pri prehodu v krožno gospodarstvo treba bolj aktivno spodbujanje razvojnih investicij. Ti ukrepi so tudi podlaga za doseganje trajnostnih ciljev SRS 2030, evropskega podnebne cilja za leto 2030 in cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050, obenem pa je krožno gospodarstvo kot del zelenega prehoda s strani EK prepoznano kot eden izmed ukrepov v sklopu NOO.¹³¹

Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb

Tržne nepopolnosti in vrzeli v financiranju na področju zelenega prehoda

Spodbujanje zelenega prehoda v osnovi temelji na tržnih nepopolnostih. Podnebne spremembe, onesnaževanje, izkoriščanje redkih elementov ipd. – vse to za družbo predstavlja velik strošek, hkrati pa relevantni subjekti niso dovolj zainteresirani, da bi sami naslovili te težave. Ključne tržne nepopolnosti, ki preprečujejo optimalno investiranje v zeleni prehod, so naslednje:

- neupoštevanje negativnih zunanjih učinkov (onesnaževanje, izpusti toplogrednih plinov ipd.),
- javne dobrine,
- nepopolne informacije,
- veliki transakcijski stroški,
- ipd.

Vrzel

Analiza povpraševanja

Na področju zelenega prehoda so si članice EU zastavile določene cilje, zato v okviru analize povpraševanja ni pomemben zgolj podatek o tem, koliko finančnih virov za zelene investicije želijo subjekti pridobiti, pač pa je pomembno oceniti tudi to, koliko je treba investirati za doseganje zastavljenih ciljev.

Analiza povpraševanja – energetska učinkovitost

Doseganje energetskih in podnebnih ciljev bo predstavljalo izziv za Slovenijo, tako zaradi zaostankov na nekaterih področjih iz preteklosti kot tudi zaradi geografskih in gospodarskih strukturnih značilnosti. Med letoma 2005 in 2019 je Slovenija emisije toplogrednih plinov zniževala počasneje od evropskega povprečja, nadpovprečno hitro pa se je izboljševala emisijska intenzivnost gospodarstva, ki se je v istem obdobju izboljšala za 36%. Kljub temu se vrzel v zaostanku pri emisijski intenzivnosti do leta 2018 ni zmanjšala. Delež OVE je v 2019 znašal 22%, s čimer je Slovenija dosegla cilj za leto 2020. Kljub izpolnjevanju tekočih obveznosti je zaznano pomanjkanje načrta za dolgoročno obvladovanje emisij toplogrednih plinov, kar je nujen pogoj za podnebno nevtralnost in srednjeročne cilje.¹³² Za doseganje le-teh bo ob nadomeščanju neobnovljivih virov energije z obnovljivimi ključno tudi obvladovanje končne rabe energije, h kateri pomembno prispeva energetska učinkovitost podjetij in javnega sektorja ter celotnega fonda stanovanjskih in poslovnih stavb. Ocenjeno je, da trenutna prizadevanja za večjo energetska učinkovitost ne zadoščajo pričakovanemu prispevku Slovenije k doseganju evropskih ciljev za energetska učinkovitost. Ob tem

¹²⁸ Eurostat, 2022b

¹²⁹ Eurostat, 2022e

¹³⁰ UMAR, 2021c

¹³¹ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021c

¹³² Evropski parlament, 2021

Slovenija trenutno ne dosega cilja na področju energetske prenove stavb v lasti in rabi osrednje vlade (3% letno). Iz teh razlogov bo nujno pospešiti raven zniževanja emisij toplogrednih plinov in izboljšanja energetske učinkovitosti. Ključnega pomena bosta večanje finančne podpore za izboljšanje energetske učinkovitosti gospodarstva in energetske prenove stavb v skladu z načrtovanimi ukrepi DSEPS 2050.

Slovenski stavbni fond obsega 87,3 mio m² tlorisnih površin, pri čemer 76% pripada stavbam, ki so bile grajene pred letom 1990. Stanovanjski sektor obsega 73% delež v celotnem stavbnem fondu, skupna tlorisna površina pa znaša 63,7 mio m². Stavbe storitvenega sektorja obsegajo 23,4 mio m² in jih ločimo glede na namen rabe in lastništvo na javne stavbe in na zasebni storitveni sektor. Glede na načrte DSEPS bo do leta 2030 treba prenoviti skoraj 50% vseh stanovanjskih stavb, zgrajenih med letoma 1946 in 2002. Krovni cilj DSEPS predvideva do leta 2030 zmanjšati emisije toplogrednih plinov v stavbah za vsaj 70% glede na leto 2005 in doseči vsaj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE (delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote), do leta 2050 pa približati se cilju ničemisijских stavb. Ta cilj predvideva, da bo do 2030 energetsko prenovljenih 16,062 mio m² eno- in 7,271 mio m² večstanovanjskih stavb, končna raba energije se bo zmanjšala za 25%, emisije CO₂ pa za 45%. Energetsko bo prenovljenih 2,3 mio m² javnih stavb, končna raba energije se bo zmanjšala za 7%, emisije CO₂ pa za 57%. V stavbah zasebnega sektorja se bo končna raba energije povečala za 1%, emisije CO₂ pa zmanjšale za 45%.¹³³

DSEPS predvideva, da bo v okviru projektov, podprtih s kohezijskimi sredstvi, do leta 2020 prenovljenih dobrih 700.000 m² površine, kar bi predstavljalo 55% cilja prenove do leta 2023. Posledično bi to pomenilo, da bo treba v obdobju 2021–2023 za doseganje cilja vsako leto prenoviti še dobrih 188.000 m² površin javnih stavb. Ugotovljeno je, da bo za izvedbo načrtovanih prenov nujno zagotoviti čim bolj enakomerno in predvidljivo spodbujanje naložb, česar trenutni finančni okvir ne omogoča. Izvedba načrtovanih naložb bo zahtevala tudi zagotovitev dodatnih sredstev, brez katerih doseganje ciljev DSEPS in NEPN ne bo mogoče.

Priporočeno je tudi, da je treba energetsko prenovo stavb bolj usmerjati v celovite prenove, s čimer se naenkrat naslovi več ciljev. Primer tega je analiza, ki je pokazala, da kar 21% od skupno 285 ocenjenih stavb v OJS ne dosega 34% odstotkov zahtevane potresne odpornosti. Iz tega je moč sklepati, da obstaja vrzel pri financiranju tudi na drugih področjih in je zato smiselno oblikovanje FI, ki spajajo različna namenska sredstva s ciljem financiranja celovitih prenov stavb.

Ob vrzeli pri doseganju strateških ciljev v kontekstu podnebne in energetske politike je mogoče sklepati tudi o drugih izzivih, ki vplivajo na nizko povpraševanje po povratnih sredstvih EKS. Do novembra 2021 so bili v sklopu FI EKP Posojila za celovito energetsko prenovo stavb javnega sektorja, ki je namenjen predvsem javnemu sektorju, preko izbranega finančnega posrednika SID Banke sklenjeni zgolj trije finančni posli v skupni višini 1,21 mio EUR, od katerih so sredstva EKP predstavljala 750.000 EUR, kar je zgolj 3% od vseh EKP sredstev, dodeljenih podpori FI energetski učinkovitosti. Analiza izvajanja finančnih instrumentov za energetsko učinkovitost v okviru operacije FI 2014–2020¹³⁴ kot razloge navaja številne neustrezne projekte, zmanjšanje investicij občin zaradi COVID-19, omejitve v programskih okvirjih instrumenta (neomogočanje celovite prenove objektov), nerazvitost ESCO trga, pomanjkanje zanimanja ESCO podjetij za najem kreditov in nepovezanost financiranja celovitih energetskih prenov stavb javnega sektorja z nepovratnimi sredstvi s financiranjem s povratnimi sredstvi. Nizka izkoriščenost ponujenih povratnih sredstev do leta 2021 lahko pomeni, da so trenutni pogoji za financiranje suboptimalni in bodo morali FI iz okvira OP 2021–2027 ponuditi drugačno strukturo in pogoje za privabljanje večjega števila potencialnih porabnikov. Pri tem je potrebno poudariti, da težave z izvajanjem omenjenega FI ne pomenijo, da za izvajanje projektov energetske učinkovitosti oziroma delovanja na področju podpore tovrstnim projektom s strani zasebnega sektorja ni zanimanja, saj je bila na tem področju vrzel ugotovljena že v Predhodni analizi potreb na trgu financiranja za obdobje 2014–2020.

¹³³ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021b

¹³⁴ Sklad skladov, 2021

2014–2020 NOO navaja, da je za doseganje cilja prenove 3% stavb OJS treba zagotoviti bolj stabilne finančne vire za izvajanje prenov, pri čemer je dosedanje slabo izvajanje predvsem posledica pomanjkanja proračunskih virov in razpršenosti teh virov. V ta namen NOO predvideva vzpostavitev systemskega finančnega vira za energetske obnove javnih stavb, ki bi financiral naložbe tudi s pomočjo finančnih prihrankov, ki nastanejo z energetsko prenovo posamezne stavbe. Ostale navedene omejitve pri sprejemanju ukrepov prenove so raznovrstne, med drugim gre za problematiko soodločanja v večstanovanjskih stavbah, razlike v starostni strukturi in dohodkovni moči, pomanjkanje tehničnih kompetence za odločanje itn. V javnem sektorju so to predvsem slaba informiranost o možnostih, pomanjkanje celovitih informacij o učinkih energetskih prenov, slaba ekonomska motivacija, omejene možnosti celovite prenove stavb in pomanjkanje kompetenc.¹³⁵ Iz teh razlogov je razvidno, da obstaja vrzel tudi na področju informiranosti in ponudbe tehnične podpore za sklepanje poslov z uporabo FI ter da je ključno ponuditi možnost kombiniranja sredstev iz različnih virov, ne samo zaradi potrebe po financiranju celovitih obnov, pač pa tudi v luči ukrepov, napovedanih v NOO.

Slovenija si je v NEPN zastavila cilj, da do leta 2030 izboljša energetske učinkovitost za vsaj 35% glede na 2007, raba končne energije pa do 2030 ne bo preseгла 4.717 ktoe. Cilj znižanja rabe končne energije je določen posebej za stavbe, ne pa tudi za ostale gospodarske sektorje. Končna raba energije se je sicer v Sloveniji od leta 2005 zniževala podobno kot v EU. V industriji se je znižala predvsem zaradi posodobitve proizvodnje aluminija, v zadnjih letih pa se je ob konjunkturi znova krepila.¹³⁶ Medtem ko je bil precejšen napredek narejen pri energetsko najbolj intenzivnih industrijah, kjer prevladujejo večja podjetja, pri katerih je raba končne energije od 2000 do 2019 padla za 25%,¹³⁷ je napredek pri MSP težje oceniti. Iz zastavljenih ambicij je jasno, da bo ob pospeševanju energetskih prenov treba dodatno financiranje projektov energetske učinkovitosti pri podjetjih, obenem pa bo treba tudi okrevanje in razvoj gospodarstva po epidemiji COVID-19 nujno povezati s hitrejšim prehodom v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

V okviru raziskave, izvedene leta 2021 v okviru projekta Care4Climate¹³⁸, je bilo ugotovljeno, da je skoraj 60% anketiranih slovenskih MSP v zadnjih treh letih izvedlo energetske učinkovite investicije. Več kot polovica pa teh v prihodnjih dveh letih ne načrtuje, kar je s stališča potrebe po doseganju nacionalnih ciljev zaskrbljujoče.

Glede na raziskavo je ključna notranja spodbuda za izvedbo energetsko učinkovitih investicij nižanje stroškov, kjer kar 73% podjetij pričakuje majhne ali ne preveč velike, četrtnina velike in 2% podjetij zelo velike prihranke od investicij, kar nakazuje na potrebo po nepovratnih sredstvih za pripravo investicije, namenjeno zviševanju učinkovitosti investicij. Ključna zunanja spodbuda je javno (so)financiranje. Med glavnimi ekonomskimi ovirami za investiranje v energetske učinkovitost so previsoki stroški investicije in pomanjkanje finančnih sredstev.

Med viri financiranja je bil v 85% primerov uporabljen lasten investicijski vir, nepovratna sredstva (Eko sklada) so predstavljala 24% vseh investicijskih virov, 22% delež pa krediti Eko sklada. Samo petina vseh podjetij je pridobila subvencijo. Med najpogostejšimi razlogi za ne pridobitev subvencij so podjetja navedla zapletene administrativne postopke in prenizko vrednost subvencije v primerjavi s porabo časa za njeno pridobitev.

Iz tega se lahko sklepa, da je med slovenskimi MSP povpraševanje po investicijskih sredstvih za energetske učinkovitost relativno nizko, vendar je to tudi posledica nizkih pričakovanj o pozitivnih učinkih naložb, percepciji pomanjkanje finančnih virov in zapletenim administracijskim postopkom. Z vidika potrebe po zmanjšanju primarne rabe energije v gospodarstvu za doseganje nacionalnih in evropskih ciljev izboljševanja energetske učinkovitosti je zato smiselno nameniti del povratnih sredstev tudi za podporo investicijam v energetske učinkovitost MSP, pri čemer je treba omogočiti možnost mešanja finančnih virov z nepovratnimi sredstvi za namene spodbujanja čim bolj

¹³⁵ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021b

¹³⁶ UMAR, 2021c

¹³⁷ ARSO, 2022

¹³⁸ Fatur et al., 2021

učinkovitih investicij ter za program ozaveščanja.

Analiza povpraševanja – prehod v krožno gospodarstvo

Prehod v krožno gospodarstvo je eden izmed ciljev SRS 2030, ki določa tudi merljiv cilj na področju snovne produktivnosti do leta 2030 v vrednosti 3,5 SKM/kg.¹³⁹ Doseganje cilja snovne produktivnosti je predvideno skozi spodbujanje inovacij in novih poslovnih modelov, digitalno preobrazbo, učinkovito rabo surovin z zapiranjem snovnih tokov in energije, prilagajanje na podnebne spremembe ter tudi prilagajanje izobraževalnega sistema in usposabljanje ustreznega števila kadrov za krožno gospodarstvo. Po najnovejših podatkih je leta 2020 v Sloveniji vrednost snovne produktivnosti znašala skoraj 2 SKM/kg, pričakovati pa je, da bo zaradi porasta gradbene aktivnosti v letu 2021 in v prihajajočih letih vrednost indikatorja ponovno padla. V letu 2015 je snovna produktivnost znašala 1,79 SKM/kg, kar pomeni, da je bil v obdobju med 2015 in 2020 dosežen napredek za približno 10%, do leta 2030 pa bo treba snovno produktivnost glede na stanje v 2020 povečati za dodatnih 75%. To pomeni, da bo za doseganje ciljne vrednosti snovne učinkovitosti SRS 2030 treba dodatno pospeševanje prehoda v krožno gospodarstvo.

Prav tako bodo za zniževanje volumna odpadkov ter reševanje problemov, povezanih z odpadno embalažo, ob regulatornih izboljšavah potrebna tudi dodatna vlaganja v krožno gospodarstvo na ravni javnega sektorja in pomoč podjetjem pri posvajanju rešitev, ki izboljšujejo njihovo snovno učinkovitost in naslavlja problem odpadkov – npr. razvoj novih oblik embalaže, poraba sekundarnih materialov in predelava odpadnih surovin. Po raziskavi, opravljeni 2017, je 52% slovenskih MSP sprejelo ukrepe za povečevanje snovne učinkovitosti, kar je nekoliko manj od evropskega povprečja. Glede na anketo, izvedeno v letu 2016, je 51% slovenskih podjetij poznalo vsaj en možen vir financiranja krožnega gospodarstva v primerjavi z 58% na evropski ravni. Po anketi, opravljeni leta 2017, kar 59% MSP v Sloveniji ni poznalo vladnih spodbud za krožno gospodarstvo, le 4% pa je te spodbude že uporabljalo.¹⁴⁰ Kljub temu, da sta se od te točke do danes zavedanje in ponudba finančnih sredstev gotovo povečala, je podatek relevanten, saj sporoča, da lahko slaba informiranost vpliva na povpraševanje po sredstvih za investicije v krožno gospodarstvo. Glede na ugotovitve iz SRS 2021–2030 sta glavni oviri na poti do krožnega gospodarstva neustrezen regulativni pristop in inercija trenutnih ekonomskih modelov ter pomanjkanje družbene sprejemljivosti nekaterih ukrepov.¹⁴¹

Potencialna ovira za uporabo FI za krožno gospodarstvo v prejšnjem obdobju je bilo tudi pomanjkanje metrik za spremljanje napredka in učinkov investicij, kar je bilo delno rešeno s predstavitvijo nabora indikatorjev EU *Circular Economy Monitoring Framework*¹⁴², še vedno pa širok nabor aktivnosti, ki sodijo v okvir krožnega gospodarstva, pomeni, da je za vrednotenje projektov pomembno poznavanje širšega nabora kazalnikov, kar je lahko ovira za FP.

Dodatna težava, ki so jo deležniki izpostavili, je tudi pomanjkanje kriterijev za razvrščanje projektov med trajnostne in netrajnostne.¹⁴³ Ta problem rešuje t. i. Evropska taksonomija¹⁴⁴, ki natančno opredeljuje tudi tiste dejavnosti, ki sodijo pod krožno gospodarstvo. Posledično se lahko pričakuje, da bo vrednotenje projektov krožnega gospodarstva v novem PO 2021–2027 lažje, tako pa bodo tudi instrumenti za FP bolj privlačni.

Fundacija Ellen MacArthur v študiji financiranja krožnega gospodarstva ocenjuje, da je za podporo inovativnim projektom treba spremeniti pogled na tveganja, saj podjetja v krožnem gospodarstvu kljub potencialno nižjim donosom s svojo dejavnostjo manjšajo poslovna tveganja, povezana z resursi. Sodelovanje finančnih institucij in

¹³⁹ SVRK, 2017a; SKM pomeni standard kupne moči.

¹⁴⁰ Širec, K., Bradač Hojnik, B., Denac, M. in Močnik, D., 2017

¹⁴¹ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021

¹⁴² Eurostat, 2022a

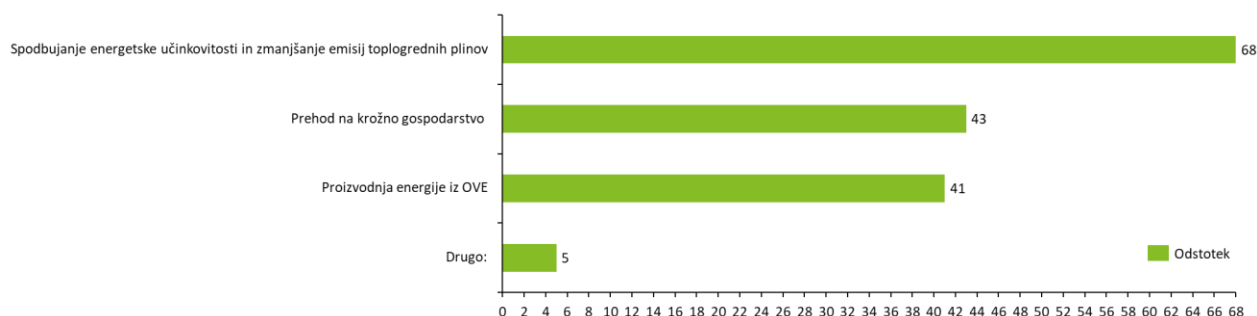
¹⁴³ Crnčec, 2020

¹⁴⁴ Evropska komisija, 2020b

kombiniranje virov lahko dodatno prispeva k atraktivnosti tovrstnih FI skozi deljenje tveganj.¹⁴⁵

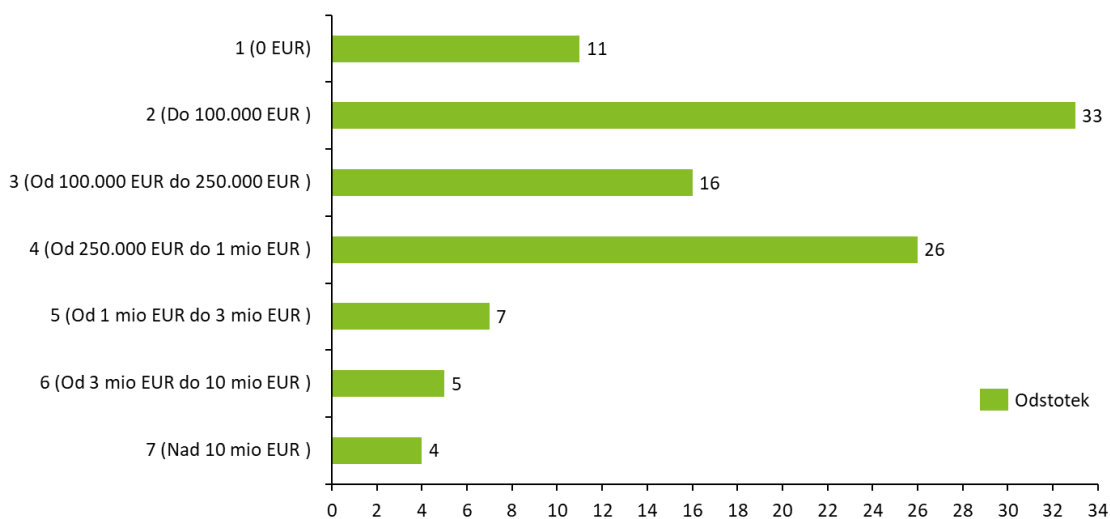
Analiza spletnega vprašalnika je prikazala zadovoljivo mero interesa podjetij za financiranje zelenega prehoda na omenjenih področjih. Izmed 277 odgovorov je interes za izvajanje investicij v področje zelenega prehoda izrazila približno polovica vprašanih podjetij. Izmed tistih podjetij, ki bodo investirala v zeleni prehod, bi 68% vseh vprašanih investicije namenilo izboljševanju energetske učinkovitosti in zmanjševanju emisij, 43% bi investiralo v krožno gospodarstvo ter 41% v proizvodnjo energije iz OVE.

Graf 8: Na katerem področju bi izvajali investicije?

Višina financiranja, ki ga bodo anketiranci namenili zelenemu prehodu, je od največje do najmanjše opredeljene padala, kar kaže na dejstvo, da obstaja interes predvsem po financiranju manjših investicij. Medtem ko kar 41% anketirancev predvideva vlaganja v vrednosti do 100.000 EUR, jih zgolj 18% predvideva investicije v višini nad 1 mio EUR.

Graf 9: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu zelenega prehoda, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?

Podobno sliko kaže analiza interesa po dodatnih povratnih sredstvih, če bi bila le-ta na voljo pod ugodnimi pogoji, kjer bi kar 49% anketirancev zelenemu prehodu namenilo do 250.000 EUR dodatnih sredstev. Slaba tretjina anketirancev se ne bi odločila za lastniško financiranje zelenega prehoda, 43% pa bi se odločila za financiranje investicij v vrednosti do 250.000 EUR. Delno se lahko ti rezultati pripišejo tudi dejstvu, da so v vzorcu podjetja z manj

¹⁴⁵ Ellen MacArthur Foundation, 2020

kot 500.000 EUR prihodki na leto močno zastopana (38%). Večino anketirancev (69%) bi pritegnila možnost kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev, od teh bi 70% najbolj zanimalo pokrivanje manjšega dela investicije z nepovratnimi sredstvi, 21% pa kombiniranje s spodbudo za izvedbo investicije.

Analiza ponudbe

Analiza ponudbe – energetska učinkovitost

Za financiranje projektov za izboljšanje energetske učinkovitosti je v Sloveniji za javne in zasebne organizacije na voljo vrsta nepovratnih in povratnih sredstev, financiranih tako iz EKP kot tudi iz drugih javnih in zasebnih virov. Pri tem so bili FI, ki pokrivajo področje zelenega prehoda v okviru OP 2014–2020, namenjeni zgolj izboljševanju energetske učinkovitosti in omejeni na financiranje energetskih prenov javnega sektorja. Ocenjeno je, da je iz vira EKP na voljo še 23,05 mio EUR dolžniških sredstev, vendar ta ocena še ne vključuje načrtovanega znižanja sredstev za ta FI.

SID Banka v ta namen izvaja program, financiran iz posojil EKP, za celovito energetske prenov javnih stavb (v lasti ali rabi javnega sektorja), ki se je pričel 9.5.2019 in bo predvidoma odprt do 31.12.2023. FI ponuja posojila pod ugodnimi pogoji, med drugim nižjo obrestno mero, moratorijem za odplačevanje in ročnostjo do 25 let.¹⁴⁶

Za trajnostno prenov stavb je v okviru NOO predvideno financiranje v višini 86,05 mio EUR nepovratnih sredstev, ukrepi pa se bodo medsebojno dopolnjevali z ukrepi, financiranimi iz sredstev EKP 2014–2020 (2023), EKP 2021–2027 in IPE 2021–2027, deloma tudi s sredstvi iz pobude REACT-EU in državnega proračuna oz. lastnih sredstev investitorjev. Celoten del teh nepovratnih sredstev bo namenjen energetski prenovi stavb v javni rabi ali lasti za namene doseganja evropskih ciljev energetske učinkovitosti in energetske prenov stavb.¹⁴⁷

Eko sklad od novembra 2021 skozi posojila in subvencije spodbuja finančne naložbe v učinkovito rabo energije in OVE za gospodarstvo in pravne osebe javnega prava (javni poziv 92F-PO21) v skupni vrednosti 7 mio EUR, pri čemer je skupna vrednost posojil 2 mio EUR, z višino posojil od 25.000 EUR do 2 mio EUR. Od decembra 2021 financira skozi posojila in subvencije tudi gradnjo skoraj ničenergijskih zgradb, pri čemer znaša višina nepovratnih sredstev 2,7 mio EUR in povratnih 3 mio EUR, višina posojil pa znaša od 25.000 EUR do 2 mio EUR.¹⁴⁸

Investicije v energetske učinkovitost in učinkovito rabo virov so lahko financirane tudi s povratnimi sredstvi iz SSRS. Program C v okviru SSRS financira investicije v infrastrukturo občin, med drugim tudi prenov različnih stavb, kar lahko vključuje tudi energetske prenov. Od leta 2023 do 2026 bo na letni bazi ponujenih 10 mio EUR (skupno 46,3 mio EUR od 2022 do 2026).¹⁴⁹

V skladu z načeli pravičnega prehoda tudi Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij¹⁵⁰ predvideva sredstva različnih vrst (povratna in nepovratna) za boljše energetske učinkovitost in uvajanje krožnega gospodarstva v Zasavski in Savinjsko-Šaleški regiji iz naslova Sklada za pravični prehod.

FI iz vira EKP za namene energetske učinkovitosti gospodarstva v PO 2014–2020 ni bil ponujen. Energetska učinkovitost podjetij se sicer lahko financira iz vrste virov, izmed katerih so nekateri namenjeni zgolj energetski učinkovitosti, nekateri pa tovrstne naložbe dovoljujejo znotraj širše definicije »zelenih naložb«.

Skozi FP SID Banka ponuja posojila za razvoj okolju prijazne družbe in proizvodnje, kar lahko vključuje tako investicije v energetske učinkovitost kot tudi v prehod v krožno gospodarstvo. Ponujena so posojila z ugodnejšo obrestno mero

¹⁴⁶ Glej Vmesno poročilo 1.

¹⁴⁷ SVRK, 2021a

¹⁴⁸ Vmesno poročilo 1, poglavje 4.

¹⁴⁹ Vmesno poročilo 1, poglavje 4.

¹⁵⁰ Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021a

v primerjavi z redno ponudbo banke, dobo kreditiranja od 1 do 15 let z možnostjo moratorija, možnostjo financiranja že začetih ali zaključenih projektov ter financiranje do 85% (upravičenih) stroškov projekta (100% v primeru COVID-19). Možni prejemniki sredstev so tako fizične osebe kot tudi različni zasebni in javni subjekti. Za namen financiranja razvoja okolju prijazne družbe in proizvodnje so lahko porabljena tudi posojila za financiranje MSP in MID-Cap iz vira EIB in KfW. Oba programa ponujata ugodno obrestno mero in sta lahko namenjena tako zasebnim kot javnim pravnim osebam.

Investicije v energetske učinkovitost in učinkovito rabo virov so lahko financirane tudi s povratnimi sredstvi iz SRRS. V razpisu (program B) bo od leta 2023 do 2026 na letni bazi ponujenih 13 mio EUR (skupaj 52 mio EUR).

Eko sklad od decembra 2020 naprej financira naložbe podjetij in pravnih oseb javnega prava, ne pa tudi oseb lokalne skupnosti (javni poziv 66PO21), ki so lahko med drugim namenjene zmanjševanju emisij in gospodarjenju z odpadki, zato lahko razpis delno pokrije tudi področje energetske učinkovitosti in krožnega gospodarstva. Skupna vrednost programa znaša 10 mio EUR, posamezna posojila znašajo od 25.000 EUR do 2 mio EUR, pokrijejo pa lahko do 85% vrednosti investicije.

NOO predvideva 5 mio EUR nepovratnih sredstev za naložbe v povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu. Agencija SPIRIT je 18.2.2022 odprla javni razpis Spodbude za raziskovalno razvojne projekte NOO, ki predvideva financiranje razvojnih (RRI) projektov konzorcijev podjetij na več področjih zelenega prehoda, med drugim tudi energetske učinkovitosti in krožnega gospodarstva. Razpis naj bi trajal do 3.4.2023, okvirna višina nepovratnih sredstev pa je 40 mio EUR.¹⁵¹

Ocenjeno je, da bodo za namene energetske učinkovitosti (vsi cilji) do leta 2026 na voljo naslednje količine sredstev glede na vrsto financiranja:

- Dolžniško financiranje: 41,07 mio EUR namenskih sredstev; dodatnih 52 mio EUR sredstev, ki so potencialno lahko namenjena temu cilju,
- Lastniško financiranje: /
- Sredstva iz vira NOO: 91,05 mio EUR (nepovratna sredstva)

Analiza ponudbe – krožno gospodarstvo

FI, financirani iz EKP, ki bi bili namenjeni prehodu v krožno gospodarstvo, do sedaj niso bili na voljo.

Od 2021 do 30.6.2022 ponuja SID Banka posojila iz vira MGRT (25%) in lastnih virov (75%) za financiranje projektov v krožnem gospodarstvu v okviru programa Naložbe 3 v skupni višini 40 mio EUR. Do 20.6.2022 bodo podjetjem na voljo posojila v višini od 10.000 EUR do 10 mio EUR, ki lahko pokrijejo do 85% investicije z obrestno mero, ki je nižja od tržne, ročnostjo od 3 do 8 let (začasni okvir) oz. 3 do 20 let (*de minimis*) ter z možnostjo moratorija na odplačilo glavnice v višini največ 1/2 ročnosti kredita, po *de minimis* pa ne več kot 5 let. Program omogoča izvedbo investicij v opredmetena osnovna in neopredmetena sredstva, ki prispevajo k obnavljanju in ponovni vzpostavitvi naravnega kapitala, boljši izkoriščenosti in izrabi izdelkov, optimizaciji delovanja sistemov, kroženju proizvodov in snovi, dematerializaciji izdelkov ter izbiri virov in tehnologij za krožno gospodarstvo.¹⁵²

Ob tem lahko financiranje prehoda v krožno gospodarstvo s subvencijami in posojili potencialno omogočajo tudi že zgoraj opisani programi SID Banke in izbranih bank in finančnih institucij (Financiranje razvoja okolju prijazne družbe in proizvodnje, Financiranje MSP in MID-Cap iz vira EIB, Financiranje MSP in MID-Cap iz vira KfW; brez podatka o

¹⁵¹ SPIRIT, 2022

¹⁵² Sklad skladov, 2022

višini), Eko sklada (66PO21, skupno 10 mio EUR) ter SRRS (program B; skupno 52 mio EUR do 2026).

Posebej za krožno gospodarstvo in učinkovito rabo virov bo iz naslova NOO v okviru priprave Celovitega strateškega projekta razogljichenja Slovenije prek prehoda v krožno gospodarstvo za programe podpore gospodarstvu namenjenih 20 mio EUR nepovratnih sredstev.¹⁵³

Ocenjeno je, da bodo za namene pospeševanja prehoda v krožno gospodarstvo do leta 2026 na voljo naslednje količine sredstev glede na vrsto financiranja:

- Dolžniško financiranje: 10 mio EUR¹⁵⁴, dodatnih 52 mio EUR sredstev, ki so potencialno lahko namenjena temu cilju,
- Lastniško financiranje: /
- Sredstva iz vira NOO: 20 mio EUR (nepovratna sredstva)

Analiza vrzeli

Vrzel na področju dolžniškega financiranja zelenega prehoda je bila izračunana po naslednji metodologiji:

- Podjetja so bila razdeljena na mikro, mala in srednje velika, nato se je za vsako od teh treh skupin izračunala vrzel,
- Upoštevana so bila finančno primerna podjetja, ki bi na področju zelenega prehoda investirala več sredstev, če bi lahko prejela dolžniška sredstva pod ugodnejšimi pogoji (nižja obrestna mera, moratorij, manjša zavarovanja ipd.),
- Delež podjetij, ki ustrezajo zgornjim kriterijem, je bil izražen kot % vseh podjetij,
- Odstotek je bil apliciran na celotno populacijo,
- Izračunana je bila povprečna vrednost dodatnih sredstev, ki bi jih podjetja namenila za investicije na področju zelenega prehoda v naslednjih 7 letih¹⁵⁵,
- Vrzel je bila izračunana kot Tisti, ki bi več investirali v zeleni prehod v primeru ugodnih pogojev X Potrebna dodatna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih v EUR X Število subjektov / 7.

Tabela 19: Vrzel na področju zelenega prehoda

	Tisti, ki bi več investirali v zeleni prehod v primeru ugodnih pogojev	Potrebna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih (v mio EUR)	Število subjektov	Letna vrzel (v mio EUR)
Mikro	15,6%	204,762	195.629	892,7
Mala	34,1%	323,387	8.015	126,3
Srednja	25,0%	478,571	2.211	37,8
Skupaj: 1.056,8 mio				

Vir: Anketni vprašalnik

Vrzel je relativno enakomerno razporejena, saj je dobrih 42% le-te identificirane v KRVS, 58% pa v KRZS.

¹⁵³ SVRK, 2021a

¹⁵⁴ Posojila SID Banke za prehod v krožno gospodarstvo zaradi zaprtja po 31.6.2022 niso všteta v vsoto.

¹⁵⁵ Odgovori tistih, ki bi potrebovali več kot milijon dodatnih sredstev niso bili upoštevani pri izračunu, saj naj bi FI pokrivali predvsem manjše investicije (s tem pristopom je bila zamejena velikost izračunane vrzeli).

5.4 Raziskave, razvoj in inovacije

Poglavje se navezuje na CP 1 za OP 2021–2027, ki je namenjen krepitvi konkurenčnosti gospodarstva. Znotraj CP 1 je opredeljen SC 1 – Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij. Namen tega TP je izboljšanje ekosistema za RRI in zagotavljanje usklajenih in stabilnih spodbud temu področju z namenom krepitve rasti produktivnosti in povečevanja dodane vrednosti gospodarstva skozi izboljšanje rezultatov na področju inovativnosti.

Poročili Evropskega semestra v 2019 in 2020¹⁵⁶ ugotavljata, da so v Sloveniji naložbe v raziskave in razvoj pod povprečjem EU, kljub povečevanju v letih 2018–2020 (in 2021), ki je sledilo velikemu zmanjševanju naložb v letih 2012–2017 v javnem sektorju (za okoli 40% glede na 2011), v letih 2015–2017 pa tudi v poslovnem sektorju, ki sicer ostaja gonilni vir rasti izdatkov za RRI.

V letu 2020 je delež BDP, namenjen raziskavam in razvoju, v Sloveniji znašal 2,15% BDP, v EU pa 2,32% BDP. Pri tem je bil največji razkorak pri vlaganjih v raziskave in razvoj v visokem šolstvu, intenzivnost naložb podjetij v raziskave in razvoj pa je razmeroma visoka.¹⁵⁷ Javni odhodki za raziskave in razvoj so nizki in ne spodbujajo vlaganj podjetij v zadostni meri. Celotni odhodki za raziskave in razvoj naj bi se v Sloveniji v skladu s priporočili Evropskega semestra do leta 2020 povišali na 3%, javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj pa naj bi se povečali najmanj na 1% BDP. Pri tem je treba dati prednost javnim naložbam s tehnološkimi in uporabnimi raziskavami, s poudarkom na krepitvi sodelovanja med akademsko sfero in podjetji, ki je sedaj večinoma omejeno na srednje- in visokotehnološke sektorje. Slovenija do leta 2020 ni dosegla nobenega izmed teh ciljev.

Slovenija je pri vrednosti Evropskega inovacijskega indeksa leta 2019 močno nazadovala in zdrsnila iz 12. na 15. mesto v skupino držav zmernih inovatorok, kjer ostaja tudi v letu 2021, glede na SRS 2030 pa je cilj do leta 2030 uvrstitev v skupino vodilnih inovatorok.¹⁵⁸ Po letu 2014 je vse bolj zaostajala za povprečjem EU, kar kaže tudi na hitrejši napredek drugih držav. Tudi pri spremljanju Indeksa zelenih inovacij je Slovenija pod povprečjem EU.¹⁵⁹

Delež podjetij, ki so v obdobju 2016–2018 uvedla inovacije, je pod povprečjem EU, predvsem zaradi opaznega zaostajanja malih in srednjih podjetij. V Sloveniji je bilo v obdobju 2016–2018 48,6% inovacijsko aktivnih podjetij (IAP). Ta delež se je glede na obdobje 2014–2016 povečal za 8 odstotnih točk. Glede na vrsto uvedene inovacije je 27,1% podjetij hkrati uvedlo tako inovacije proizvodov kot poslovnih procesov, v katere so vključene prvine storitev. Izključno inovacijo proizvodov je uvedlo 9,8% IAP, kar je bilo za 4,3 odstotne točke več od povprečja EU, pa tudi od večine vodilnih in močnih inovatorok. Prihodki od uvedenih inovacij proizvodov so v Sloveniji sestavljali 12,3% celotnih prihodkov od prodaje proizvodov, ta delež je bil večji v predelovalnih dejavnostih (19,7%), v nekaterih storitvah, npr. računalniških, pa še večji (21,9%). V inovacijsko uspešnejših državah članicah EU, kot so Belgija, Estonija in Finska, je znašal prispevek prihodkov uvedenih inovacij kar dve petini. Inovacijska aktivnost podjetij je naraščala z njihovo velikostjo, poleg malih za povprečjem EU zaostajajo tudi srednje velika podjetja, pri velikih pa se prednost nad evropskim povprečjem v zadnjih letih ohranja.¹⁶⁰

Še en pokazatelj napredka na področju RRI je število zaposlenih raziskovalcev. Povečanje je bilo v celotnem obdobju od 2008 do 2019 moč opaziti le v poslovnem sektorju, ki je bil v tem obdobju s 53% vseh zaposlenih raziskovalcev najbolj pomemben zaposlovalec le-teh, v 2019 pa je zaposloval 60,7% vseh raziskovalcev, kar je nad evropskim povprečjem.

¹⁵⁶ Evropska komisija, 2020b

¹⁵⁷ Eurostat, 2022c

¹⁵⁸ SVRK, 2017a

¹⁵⁹ Crnčec, 2020

¹⁶⁰ UMAR, 2021c

Znotraj Slovenije dajejo strateški okvir usmeritvi pri spodbujanju RRI v prihodnjih letih obstoječa Strategija pametne specializacije in osnutek prenovljene Strategije pametne specializacije¹⁶¹, Znanstveno raziskovalna in inovacijska Strategija Slovenije 2021–2030¹⁶² in Slovenska industrijska strategija 2021–2030¹⁶³, ki predvidevajo izboljšanje raziskovalne in inovacijske dejavnosti za namene krepitev konkurenčnosti in uspešnosti slovenskega gospodarstva. Da bi Slovenija povečala produktivnost in konkurenčnost svojega gospodarstva, bi se morala poskušati približati najuspešnejšim državam članicam EU na področju raziskav in razvoja. To bi zahtevalo povečanje javnih in zasebnih naložb, vzpostavitev ustrezne raziskovalne infrastrukture in raziskovalne zmogljivosti ter zagotovitev celovitega izkoriščanja potenciala. Osnutek prenovljene Strategije pametne specializacije uvršča izboljšanje raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij za eno izmed štirih vsebinskih področij investicij. NOO prav tako RRI uvršča med ključne komponente programa za reforme in porabo sredstev, s čimer je cilj spodbujati družbeno odgovoren in konkurenčen raziskovalni in podjetniški sektor ter izboljšati učinkovitost in uspešnost raziskovalno-inovacijskega ekosistema v Sloveniji za izboljšanje položaja v okviru evropskega inovacijskega indeksa, prav tako pa spodbujati usmeritev v zeleni in digitalni prehod skozi sofinanciranje naložb v RRI.

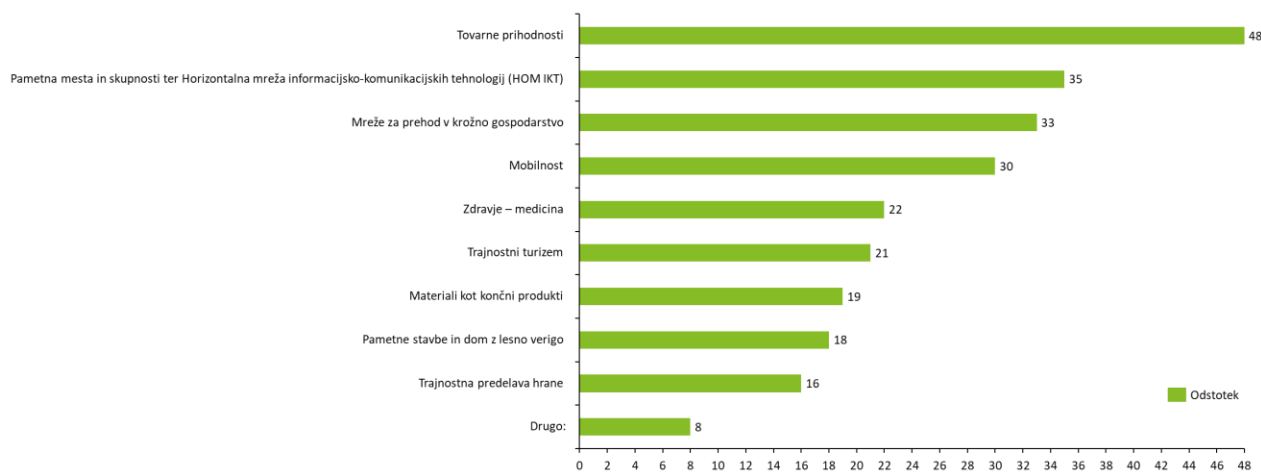
Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb

Vrzel

Povpraševanje

Od 281 anketiranih podjetij (MSP in velika podjetja) jih 43% izvaja oz. bo izvajalo investicije v sklopu RRI. Od teh bi jih približno polovico zanimalo investicije v tovarne prihodnosti, približno tretjino pa v pametna mesta in skupnosti, v mreže za prehod v krožno gospodarstvo ter v mobilnost. Približno petino bi zanimalo investicije v zdravje oz. medicino, v trajnostni turizem, v materiale kot končne produkte ter v pametne stavbe in dom z lesno verigo. 16% podjetij zanima tudi trajnostna predelava hrane.

Graf 10: Na katerem področju bi vas zanimalo investicije v RRI?

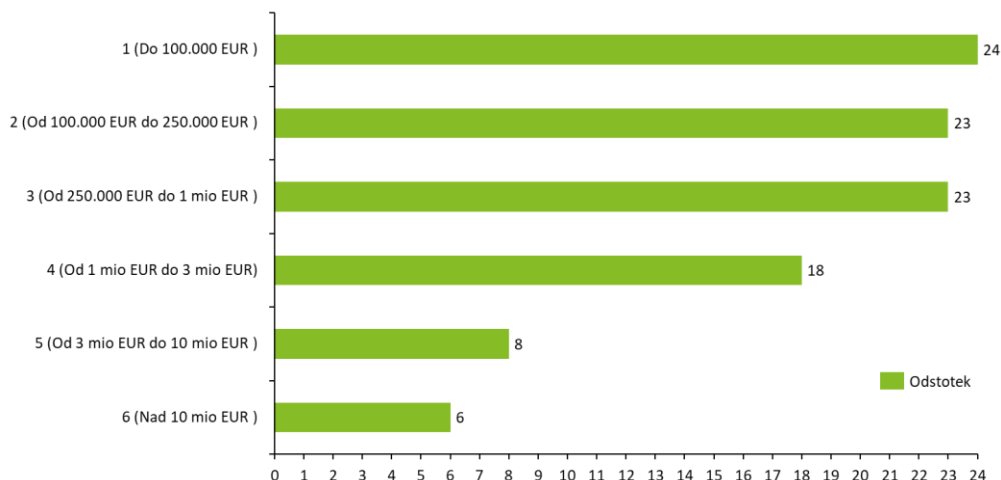
Od podjetij, ki izvajajo oz. bodo izvajale investicije v RRI, jih bo v ta namen v naslednjih 7 letih četrtnina namenila do 100.000 EUR sredstev, približno isti delež pa od 100.000 do 250.000 EUR in od 250.000 do 1 mio EUR. 18% podjetij bo namenilo od 1 mio do 3 mio EUR, 8% od 3 mio do 10 mio EUR in 6% nad 10 mio EUR.

¹⁶¹ SVRK, 2021b

¹⁶² Ministrstvo za izobraževanje, šolstvo in šport Republike Slovenije, 2021

¹⁶³ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021

Graf 11: Koliko sredstev nameravate v naslednjih 7 letih nameniti investicijam v sklopu RRI?

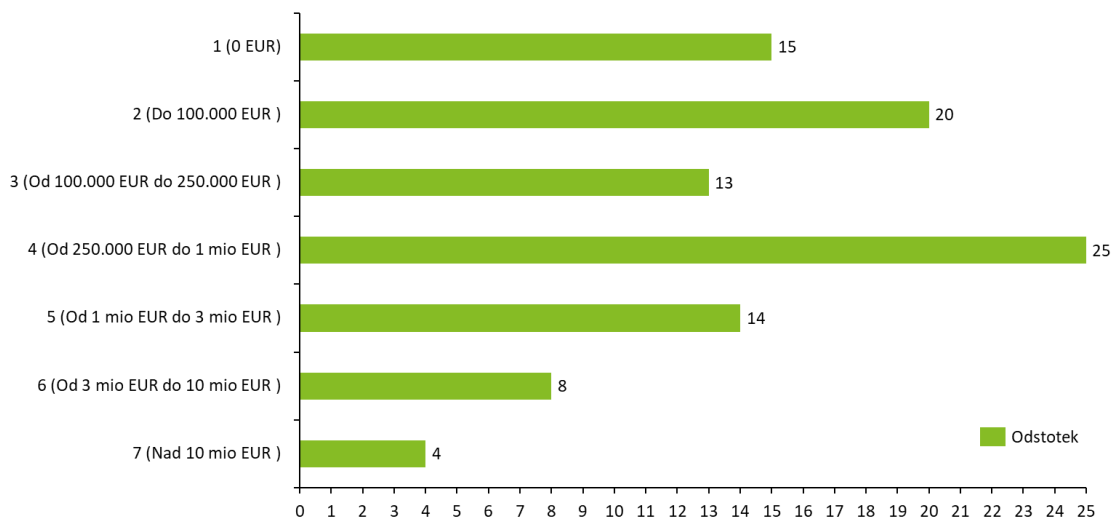

Če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod izjemno ugodnimi pogoji, bi petina podjetij za RRI namenila do 100.000 EUR dodatnih sredstev, 13% podjetij od 100.000 do 250.000 EUR, četrtnina podjetij pa od 250.000 do 1 mio EUR. Prav tako bi četrtnina podjetij namenila nad mio dodatnih sredstev za omenjen sklop. 15% podjetij v tem primeru ne bi namenilo nobenih dodatnih sredstev.

Ob možnosti pridobitve lastniških sredstev četrtnina podjetij v RRI ne bi namenila dodatnih sredstev. 16% podjetij bi namenilo do 100.000 EUR dodatnih sredstev, slaba petina pa od 100.000 do 250.000 EUR in od 250.000 do 1 mio EUR. Dobra petina podjetij bi v tem primeru namenila nad 1 mio EUR dodatnih sredstev.

61% podjetij bi bolj pritegnila kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev, verjetno pa bi bolj pritegnila še dodatnih 25%. Od teh podjetij bi bilo za večino (69%) najbolj atraktivno financiranje manjšega dela investicijskih stroškov z nepovratnimi viri, za petino podjetij pa kombiniranje povratnih sredstev z neposredno spodbudo za izvedbo projektov/investicije. Subvencioniranje obrestne mere bi bilo atraktivno le za manjši delež podjetij (5%).

Graf 12: Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu RRI, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve)?

Ponudba

V sklopu OP 2014–2020 je Sklad skladov ponujal dve vrsti FI za RRI, in sicer posojila in portfeljske garancije. Program Posojila za financiranje naložb v RRI, financiran iz vira EKP, traja do 31.12.2023 oz. do porabe sredstev. FP SID Banka, Gorenjska banka in Sberbank so v času do 31.12.2021 sklenili 107 finančnih poslov, v sklopu katerih je bilo končnim porabnikom do 31.12.2021 razdeljenih skupno 57,37 mio EUR posojil pod ugodnimi pogoji, med drugim z obrestno mero, nižjo od tržne, moratorijem na odplačilo glavnice in kritjem do 100% upravičenih stroškov.¹⁶⁴ V sklopu FI Posojila za RRI COVID-19 so bila nudena tudi dodatna posojila za RRI v višini 5 mio EUR, od katerih je bilo do 31.12.2021 koriščenih 2,71 mio EUR.¹⁶⁵

Med FI, ki niso črpani iz okvira EKS, nudi SID Banka skupaj z MGRT program »RRI3« za financiranje tehnološko-razvojnih projektov, s čimer spodbuja inovacijske dejavnosti podjetij. Skupna višina sredstev je 100 mio EUR, program se izvaja od 22.9.2020, traja pa le do 30.6.2022. Glede na status financiranja so ponujene 3 linije: GBER, začasni okvir (za podjetja, na katera je vplival COVID-19, največja višina financiranja je 800.000 EUR) in *de minimis* (vpliv COVID-19 ni nujen, maksimalna višina financiranja je 200.000 EUR), s katerimi se lahko financirajo projekti in naložbe v višini od 100.000 EUR do 15 mio EUR z ročnostjo od 6 do 12 let ter z moratorijem na odplačilo glavnice med 2 letoma in polovico ročnosti posojila.

Prek SID Banke in izbranih FP so podobno kot za zeleni prehod tudi za RRI na voljo posojila pod ugodnimi pogoji iz programov Financiranje MSP in MID-Cap iz vira EIB ter Financiranje MSP in MID-Cap iz vira KfW. SID Banka prek FP izvaja tudi program posojil Financiranje razvoja družbe znanja in inovativnega podjetništva, kjer so na voljo posojila brez omejitve vrednosti v ročnosti od 1 do 15 let in z ugodnejšo obrestno mero v primerjavi z redno ponudbo bank.

Investicije v RRI so lahko financirane tudi s povratnimi sredstvi iz SRRS. V razpisu (program B) bo od leta 2023 do 2026 na letni bazi ponujenih 13 mio EUR.

Posebej za namene RRI je v pripravi program lastniškega financiranja Regionalna platforma za prenos tehnologij (*Central Eastern European Technology Transfer - CEETT platform*) v vrednosti 40 mio EUR. Prav tako je SC investiranja v RRI omenjen pri programih posojil, garancij in lastniškega financiranja in posojil Unicredit banke, EIB Venture Debt, posojil in garancij v sklopu programa InnovFin ter lastniškega financiranja Evolving Europe Principal Investments sklada Integral Venture Capital. Točne ocene sredstev iz različnih skladov, ki bodo na voljo na slovenskem trgu v naslednjih letih, zaradi zaupnosti ni mogoče podati.

NOO predvideva za področje spodbujanja RRI z 132,2 mio EUR nepovratnih sredstev. Izvedene naj bi bile naložbe v sofinanciranje raziskovalno-inovacijskih projektov v podporo zelenemu prehodu in digitalizaciji, znanstveno raziskovalni-inovacijski programi in podjetniški RRI projekti, sofinanciranje projektov spodbujanja mobilnosti in reintegracije raziskovalcev, spodbujanje investicij v RRI demonstracijske in pilotne projekte ter vzpostavitev Nacionalnega inštituta za hrano kot osrednjega stebra inovacijskega ekosistema v verigah preskrbe s hrano.

Glede na dostopne podatke bodo do 2026 na voljo naslednje količine sredstev za RRI glede na vrsto financiranja:

- Dolžniško financiranje: 122,38 mio EUR
- Lastniško financiranje: 40 mio EUR
- Financiranje iz vira NOO: 132,2 mio EUR (nepovratna sredstva)

Izračun vrzeli

¹⁶⁴ Sklad skladov, 2022a

¹⁶⁵ Sklad skladov, 2022b

Vrzel na področju dolžniškega financiranja RRI je bila izračunana po naslednji metodologiji:

- Podjetja so bila razdeljena na mikro, mala, srednje velika in velika, nato se je za vsako od teh štirih skupin izračunala vrzel,
- Upoštevana so bila finančno primerna podjetja, ki bi v RRI iz področja pametne specializacije investirala več sredstev, če bi lahko prejela dolžniška sredstva pod boljšimi pogoji (nižja obrestna mera, moratorij, manjša zavarovanja ipd.),
- Delež podjetij, ki ustrezajo zgornjim kriterijem, je bil izražen kot % vseh podjetij,
- Odstotek je bil apliciran na celotno populacijo,
- Izračunana je bila povprečna vrednost dodatnih sredstev, ki bi jih podjetja namenila za investicije v RRI v naslednjih 7 letih¹⁶⁶,
- Vrzel je bila izračunana kot Tisti, ki bi več investirali v RRI v primeru ugodnih pogojev X Potrebna dodatna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih v EUR X Število subjektov / 7.

Tabela 20: Vrzel na področju RRI

	Tisti, ki bi več investirali v RRI v primeru ugodnih pogojev	Potrebna dodatna dolžniška finančna sredstva v naslednjih 7 letih (v mio EUR)	Število subjektov	Letna vrzel (v mio EUR)
Mikro	14,8%	263.750	195.629	1.092,0
Mala	19,8%	340.278	8.015	77,1
Srednja	25,0%	560.714	2.211	44,3
Velika	36,8%	6.017.857	365	115,6
Skupaj:	1.329,0 mio EUR			

Vir: anketni vprašalnik

1/4 vrzeli je identificirane v KRVS, 3/4 pa v KRZS.

5.5 Urbani razvoj

Zaradi velike koncentracije virov in prebivalstva so evropska mesta ključna za naslavljanje ekonomskih in okoljskih izzivov. Iz tega razloga je bilo okoli 50% sredstev iz sklada ESRR investirano v mestna območja. V PO 2021–2027 je okoli 750 milijard EUR namenjenih integriranim strategijam trajnostnega urbanega razvoja.¹⁶⁷ V skladu s smernicami EK morajo biti vlaganja v urbano infrastrukturo kombinirana s spodbujanjem izobraževanja, gospodarskega razvoja, socialne vključenosti in zaščite okolja. Del politik urbanega razvoja se je v okviru EKP 2014–2024 izvajal z mehanizmom Celostne teritorialne naložbe, namenjenim povečanju atraktivnosti mest in mestnih območij, revitalizaciji mest, krepitvi gospodarskih, stanovanjskih in oskrbovalnih funkcij mest, izboljšanju pogojev za trajnostno mobilnost, kakovost okolja in bivanja ter povečanje socialne vključenosti. V Sloveniji so se tovrstni ukrepi izvajali v 11 mestnih občinah. Za ta namen je bilo zagotovljenih približno 139 milijonov evrov iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, Kohezijskega sklada in sredstev iz proračuna Republike Slovenije. Od tega je bilo 5 mio EUR ESRR sredstev tudi v obliki finančnih instrumentov kot pilotna faza za pripravo na naslednjo finančno perspektivo (FP 2021–2027) in večjo aktivacijo povratnih virov na področju. V skladu z literaturo (glej spodaj) je ugotovljeno, da bo

¹⁶⁶ Odgovori tistih, ki bi potrebovali več kot milijon dodatnih sredstev niso bili upoštevani pri izračunu, saj naj bi FI pokrivali predvsem manjše investicije (s tem pristopom je bila zamejena velikost izračunane vrzeli).

¹⁶⁷ Križanič et al., 2022

za financiranje naložb v urbani razvoj v skladu z načeli trajnostnega razvoja v naslednjih letih prav tako treba zagotoviti dodatne vire financiranja iz EKP ob obstoječih programih podpore (tudi finančne) urbanemu razvoju.

V začetku leta 2022 je bila za MOP izdelana študija z naslovom Predlog za oblikovanje sklada za urbani razvoj¹⁶⁸. Študija podaja predlog sprememb zakonodaje za zagotovitev podlag za uvedbo in izvajanje sklada za urbani razvoj v Sloveniji, ocenjuje okvirno višino sredstev za potrebe izvajanja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike, definira možne vire financiranja urbanega razvoja in ukrepov zemljiške politike ter predlaga formiranje Sklada za urbani razvoj s predlogi virov financiranja sklada ter ustreznega produkta.

Študija ocenjuje, da bi zgolj za uresničevanje prioritarnih projektov iz trajnostnih urbanih strategij potrebovali sredstva v višini 1,1 milijarde EUR, pri čemer je predvideno, da bo 0,7 milijarde EUR od te vsote krito s sredstvi EU (CTN in druga kohezijska sredstva). Ob tem študija upošteva tudi druge investicijske izdatke mestnih občin, ki niso nujno vključeni v trajnostne strategije, ter ostale investicije v okoljih mestnega značaja. Te ocene potrjujejo potrebo po sistemskem financiranju urbanega razvoja z vidika doseganja ciljev EKP tudi v PO 2021–2027.

Ker oblikovanje tovrstnega sklada ne bo izvedljivo s časovnimi okvirji priprave in izvajanja FI v PO 2021–2027, se priporoča izvedbo FI za urbani razvoj v obliki podsklada. V skladu s predhodno oceno smotrnosti uporabe FI glede na SC sta za uporabo FI na področju urbanega razvoja predvidena SC 3.7 in 9.1. Drugi SC primerni za TP urbanega razvoja so SC 3.5, SC 3.1 in SC 3.2.¹⁶⁹

Analiza nedelovanja trga, neoptimalnih naložbenih razmer in neizpoljenih naložbenih potreb

Na področju urbanega razvoja je možno izvesti veliko projektov, ki generirajo pozitivne družbeno-gospodarske učinke, a imajo težavo zaradi tržnih nepopolnosti, ki bodisi onemogočajo finančno donosnost, bodisi zaradi različnih vzrokov niso sposobni privabiti zasebnih investitorjev. Tipične tržne nepopolnosti na področju urbanega razvoja so:

- zunanji (eskterni) učinki (čistejša okolje, hrup ipd.),
- nepopolne oz. asimetrične informacije (npr. nepoznavanje stroškov sanacije degradiranih površin),
- problem koordinacije (ne prihaja do učinkovitih investicij z ustrezno donosnostjo zaradi nezmožnosti koordinacije med različnimi deležniki),
- učinki prelivanja (določene javne investicije sprožijo druge privatne investicije, ki prinašajo pozitiven družbeno-gospodarski učinek).

Analiza povpraševanja

Analiza povpraševanja temelji na posvetu s predstavniki slovenskih občin (ZMOS) in relevantni literaturi, predvsem študiji »Predlog za oblikovanje sklada za urbani razvoj«.

Ugotovljeno je, da trajnostne strategije in izvedbeni dokumenti opredeljujejo za 11 slovenskih mestnih občin za obdobje od leta 2014 do leta 2020 ali do leta 2030 prioritete projekte trajnostnega urbanega razvoja v skupni vrednosti 1,1 milijarde EUR ob koriščenju 0,7 milijarde EUR sredstev EU. Ob tem obstajajo potencialni investicijski izdatki mestnih občin, ki v glavnem niso vključeni v njihove trajnostne strategije in izvedbene načrte.

Na strani mestnih občin je izpostavljeno, da na povpraševanje vplivajo različni dejavniki, med drugim tudi pravila glede zadolževanja občin in nezmožnost zadolževanja koncesionarjev v okviru javno-zasebnih partnerstev ter nestabilnost glede prihodnjih finančnih okvirov zaradi menjav odločevalcev na lokalni ravni. Povpraševanje bo v prihodnje odvisno tudi od zasnove FI, pri čemer je glavni izpostavljeni dejavnik možnost vključevanja širšega kroga prejemnikov, ne le občin, med drugim vseh javnih podjetij. Dodaten dejavnik je tudi razdelitev sredstev med

¹⁶⁸ *ibid.*

¹⁶⁹ Kot je ugotovljeno v Poglavju 2, se dopušča možnost, da pride v prihodnosti do sprememb v obravnavi SC 4.1.

kohezijskima regijama, kjer bo zahtevan delež sofinanciranja v KRZS v PO 2021–2027 predstavljal razvojno oviro.

Glavna področja, kjer obstaja povpraševanje po FI, so predvsem revitalizacija razvrednotenih območij, investicije na področju ravnanja z vodo, odplakami ter odpadki, investicije v okolju prijazno mobilnost, energetske prenove, uvajanje OVE in stanovanjske gradnje.

Analiza ponudbe

SID Banka je v preteklem PO 2014–2020 ponujala FI v programu Posojila za urbani razvoj, v sklopu katerega je bilo na voljo 5 mio EUR sredstev EKP, do 31.11.2021 pa sta bila sklenjena dva finančna posla v skupni vrednosti 6 mio EUR skupaj z učinkom vzvoda. Na voljo so posojila v vrednosti od 500.000 EUR do 7 mio EUR, z ročnostjo od 3 do 25 let, z moratorijem na odplačilo glavnice do polovice ročnosti kredita in z milejšimi pogoji zavarovanja ali brez zavarovanja. Skupna količina neporabljenih sredstev je 1,41 mio EUR.

SID Banka skupaj z bankami Addiko, Gorenjsko banko, NKBM in Sberbank izvaja tudi program posojil Financiranje regionalnega in družbenega razvoja, ki pokriva vrsto dejavnosti, med drugim transportno-prometno, športno, kulturno in drugo infrastrukturo, kar lahko pokriva tudi področje urbanega razvoja, vendar podatki o količini sredstev niso dostopni.

Za financiranje projektov na področju trajnosti Eko sklad ponuja več programov posojil in subvencij, ki lahko financirajo tudi projekte v urbanih območjih in so zato vsaj delno relevantni tudi za to TP, med njimi program posojil za okoljske naložbe (66PO21, skupna višina 10 mio EUR) ter program za kreditiranje okoljskih naložb lokalnih skupnosti (60LS17, skupna višina 5 mio EUR), kjer so lahko posojila med drugim namenjena za financiranje različnih vrst urbane infrastrukture. Programi posojil in subvencij so imeli v nekaterih primerih tudi specifična merila, ki so onemogočala dostopnost do finančnih sredstev.

SRRS bo na letni ravni do 2026 ponujal program posojil za javno infrastrukturo, ki so namenjena občinam v višini do 10 mio EUR.

Iz vira NOO bo na volja večja količina sredstev za namene prilagajanja podnebnim spremembam in varovanja okolja (472 mio EUR), vendar ni jasno, kolikšen delež sredstev bo namenjen urbanih območjem. Enako velja za področje dolgotrajne oskrbe, kjer bo na voljo 79 mio EUR, sredstva pa lahko prav tako pripomorejo k urbanemu razvoju.

Glede na dostopne podatke bodo do 2026 na voljo naslednje količine sredstev za urbani razvoj glede na vrsto financiranja:

- Dolžniško financiranje: 56,41 mio EUR
- Lastniško financiranje: /
- Financiranje iz vira NOO: 551 mio EUR (nepovratna sredstva) – ne gre za namenska sredstva za urbana območja

Ocena vrzeli

Trajnostne strategije in izvedbeni dokumenti 11 slovenskih mestnih občin so za obdobje od leta 2014 do leta 2020 ali do leta 2030 opredelile prioritete projekte trajnostnega urbanega razvoja v skupni vrednosti 1,1 milijarde evrov ob koriščenju 0,7 milijarde evrov EU sredstev.¹⁷⁰ Leta 2015 je PWC izvedel analizo finančne vrzeli pri financiranju urbanega in teritorialnega razvoja v Sloveniji ter ocenil manjkajoča sredstva v višini 658 mio EUR (zgornja meja). Vendar pa obstajajo potencialni investicijski izdatki mestnih občin, ki v glavnem niso vključeni v njihove trajnostne strategije in izvedbene načrte, poleg mestnih občin pa je še precej več občin z naselji mestnega značaja, ki imajo tudi

¹⁷⁰ Križanič et al., 2022

velike možnosti izvedbe projektov učinkovitega urbanega razvoja.

Potrebe na področju urbanega razvoja so izjemno velike in bi jih bilo treba oceniti na podlagi podrobnejših analiz. Primeroma, če izhajamo že samo iz ocene potreb po najemnih stanovanjih, zlasti tistih, ki bi ranljivejšim skupinam omogočila reševanje stanovanjskega vprašanja, je po podatkih zadnje izvedene analize Stanovanjskega sklada Republike Slovenije iz leta 2019 na državni ravni izražena potreba, predvsem v primestnih občinah, po dodatnih 9.150 javnih najemnih stanovanjih, 481 bivalnih enotah in 526 oskrbovanih stanovanjih. Ocena projektov v teku trenutno znaša cca. 274 mio EUR, občine pa načrtujejo še 17 projektov v skupni vrednosti 329 mio EUR. Vrzel bi tako lahko ocenili samo iz tega naslova v višini vsaj 1 milijarde EUR.

Finančni inštrument, ki je predlagan v nadaljevanju, je zasnovan vsebinsko dovolj široko, da naslavlja specifična cilja: SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja, ter SC 9.1: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih. Pri oblikovanju finančnega inštrumenta smo upoštevali pretekle izkušnje in privlačnost inštrumenta z vidika obsega sredstev. Tveganje povezano s tem inštrumentom je stopnja zadolženosti občin in možnost dodatnega zadolževanja.

6. Predlog nove naložbene strategije finančnih instrumentov

Postopek razvoja nabora predlaganih FI oz. naložbene strategije je obsegal dve ključni fazi, ki sta prikazani na Sliki 10. V okviru tega dela študije je podana analitična podlaga, ki bo odločevalcem pomagala pri smiselni umestitvi FI v Program evropske kohezijske politike 2021–2027 ter pri sami implementaciji.

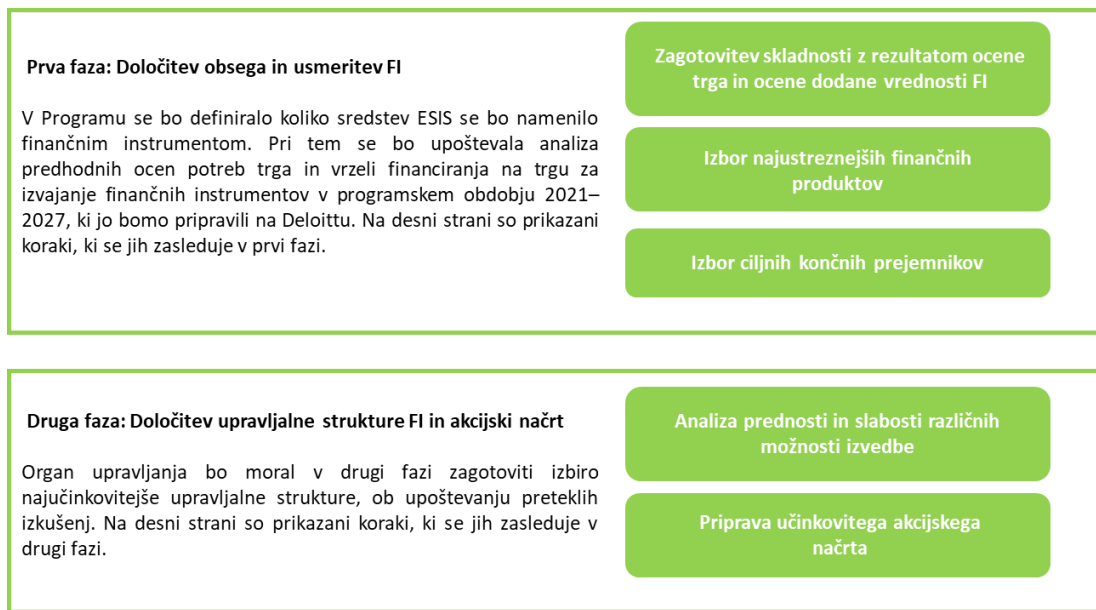
Na podlagi analize trga, ki je opisana v 5. poglavju, je po posameznih področjih predlagan nabor relevantnih FI, pri čemer sta zasnovana tudi 2 kombinirana instrumenta.

Pomemben del naložbene strategije je povezava rezultatov tržne analize s konkretnimi FI, ki to vrzel naslavlja. Naložbena strategija vsebuje navedbo razlogov za izbiro FI, pri čemer so bile upoštevane prednosti in slabosti posameznega instrumenta.

V tej fazi so bili na podlagi neskladnosti med povpraševanjem in ponudbo identificirani tudi potencialni končni prejemniki predlaganih FI. V okviru naložbene strategije je bilo predlagano fleksibilno prilagajanje tekom izvajanja FI (inovativna podjetja in projekti se lahko na primer v naslednjih letih šele pojavijo na trgu). Pri predlaganih FI je opisana tudi usklajenost s cilji Kohezijske politike 2021–2027 in prispevek FI k doseganju posameznega cilja.

FI, vključeni v nabor predlaganih instrumentov, so tisti, ki naslavlja tržne pomanjkljivosti ali neoptimalne naložbene okoliščine ter tisti z najvišjo dodano vrednostjo. Pri tem so upoštevane izkušnje z že izvedenimi FI in naslovljeni potencialni izzivi, ki so se pri njihovem plasiranju pojavili.

Slika 10: Naložbena strategija

Vir: fi-compass, 2014

6.1 Ključni elementi predlaganih FI

Nabor predlaganih FI

Predlagana naložbena strategija obsega devet FI, ki učinkovito naslavlja naložbene vrzeli, hkrati pa upoštevajo pretekle izkušnje z obstoječimi FI in izraženo podporo nadaljevanju obstoječih oz. podobnih FI.

Tabela 21: Predlagani finančni instrumenti za PO 2021–2027

Specifični cilj	Finančni instrument	Predlagana sredstva iz EKP ¹⁷¹	Sredstva z učinkom vzvoda
1.1	RRI posojila	112	169
1.2	Mikroposojila	31	47
1.2	Posojila za MSP	31	47
1.2	Portfeljske garancije	19	47
1.2	Lastniško financiranje	37	80
1.4	Posojila za digitalizacijo	13	38
3.1	Posojila za investicije v energetska učinkovitost	15	23
3.6	Posojila za investicije v krožno gospodarstvo	32	48
3.7	Posojila za urbani razvoj	5	8
9.1		15	23

Možnost kombiniranja z nepovratnimi sredstvi

Na osnovi 4. odstavka 58. člena Uredbe 1060/2021 se podpora iz FI lahko kombinira iz katerega koli sklada ali drugega instrumenta EU.

V okviru PO 2021–2027 se poenostavlja tudi kombiniranje finančnih sredstev, saj je omogočenih več opcij za kombiniranje FI z nepovratnimi sredstvi v okviru ene same operacije.

Kombinacija FI z nepovratnimi sredstvi v okviru deljenega upravljanja lahko igra pomembno vlogo pri doseganju CP EU in obravnavanju tržnih nepopolnosti, povezanih z zasnovo projekta, izvedljivostjo in dostopom do financiranja. Kombinacije so potrebne predvsem tam, kjer naložbe ne morejo ustvariti zadostnih gospodarskih donosov ali prihrankov pri stroških, da bi bile izvedljive brez dodatne podpore. Uporabljajo se lahko tudi za spodbujanje povpraševanja po naložbah, doseganje ambicioznih CP in privabljanje zasebnega financiranja.

V PO 2021–2027 bo omogočena kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev v okviru:

- 1) ene operacije ali
- 2) dveh ločenih operacij.

Za razliko od PO 2014–2020 se tokrat uveljavljata dve pomembni izjemi:

- 1) V okviru ene operacije se bo lahko kombiniralo tudi nepovratna sredstva (t. i. *grant*), kar je bilo prej možno zgolj v okviru dveh ločenih operacij (po novem lahko pristojnosti za upravljanje oz. odobranje izplačil nepovratne podpore v okviru operacije FI ostanejo na ravni holdinškega ali posebnega sklada).
- 2) Nepovratna sredstva, ki se bodo uporabljala v okviru FI, se bodo lahko uporabila kot neposredno plačilo

¹⁷¹ Metodologija razvrščanja EKP sredstev po posameznih FI je prikazana v poglavju 6.3.

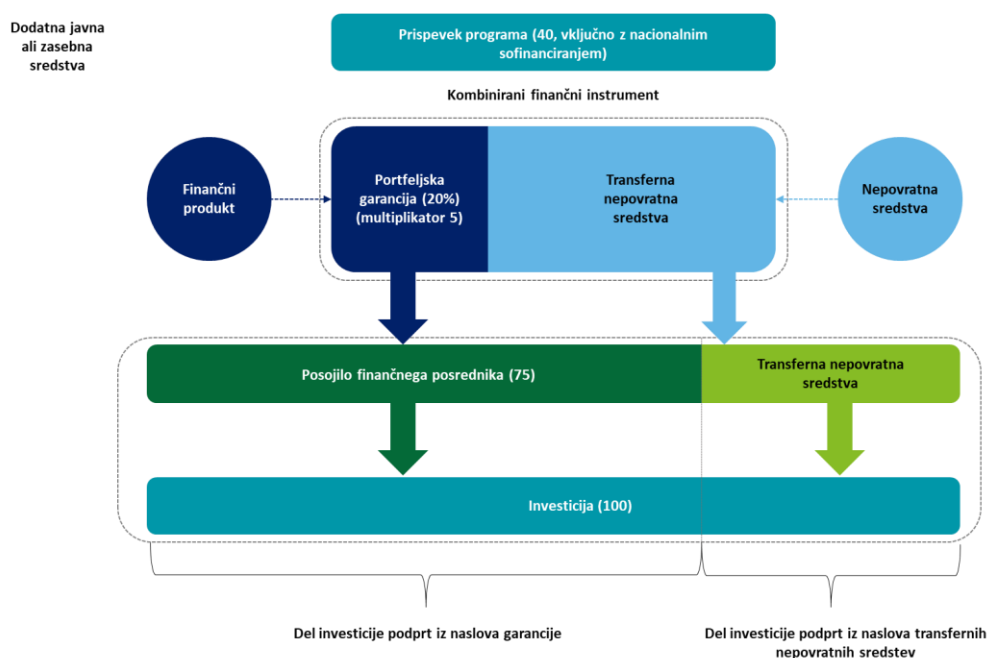
končnemu prejemniku.

Ob tem velja izpostaviti, da morajo biti za kombiniranje v okviru ene operacije izpolnjeni določeni pogoji (zlasti neposredna povezanost s FI ter intenziteta nepovratnih sredstev v vrednosti max. 50%).

Pri vsaki prednostni nalogi je bilo preverjeno, ali obstajajo atraktivne možnosti za oblikovanje finančnih produktov, ki bodo združevali povratna in nepovratna sredstva. Identifikacija možnosti je podprta s preteklimi izkušnjami ter fi-compass-ovo študijo o možnih kombinacijah¹⁷², prav tako pa je izpostavljenih 5 najbolj aktualnih, kot jih prikazujejo Slike 11-15.

Slika 11 prikazuje primer kombinacije portfeljske garancije ter transfernega nepovratnega sredstva. Portfeljska garancija v vrednosti 20% predstavlja 15% končne vrednosti investicije, neposredno izplačana neposredna spodbuda za projekt/investicijo končnemu prejemniku FI, ki je hkrati kot investitor po projektu tudi »upravičenec« do izplačila nepovratne podpore, pa 25%, s čimer celotni finančni produkt generira učinek vzvoda 2,5.

Slika 11: Garancija v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi

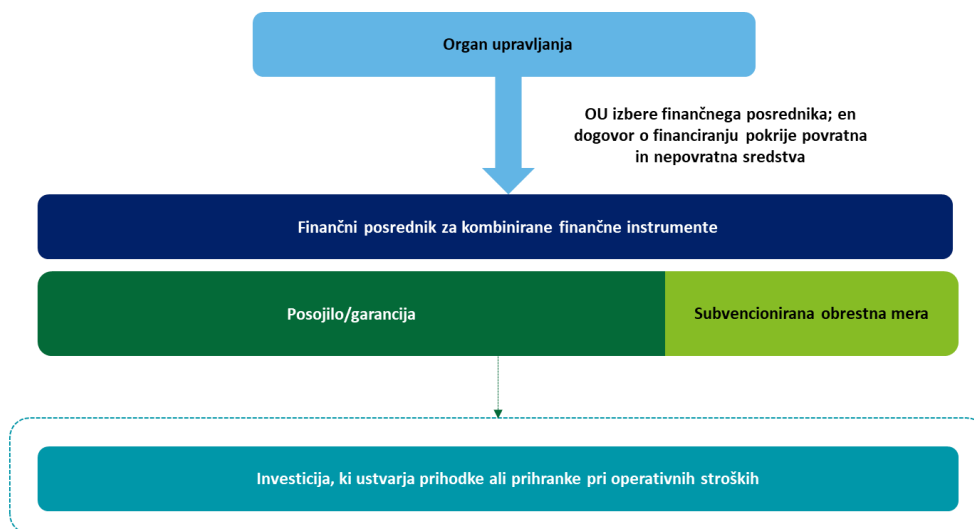

Vir: fi-compass, 2021a

Slika 12 prikazuje kombiniranje garancije oz. posojila s subvencionirano obrestno mero. Ta predstavlja nepovratni integralni del finančnega instrumenta, zaradi katerega končni prejemnik plačuje nižjo obrestno mero, kot bi jo sicer.

¹⁷² fi-compass, 2021a

Slika 12: FI v kombinaciji s subvencionirano obrestno mero ali garancijo

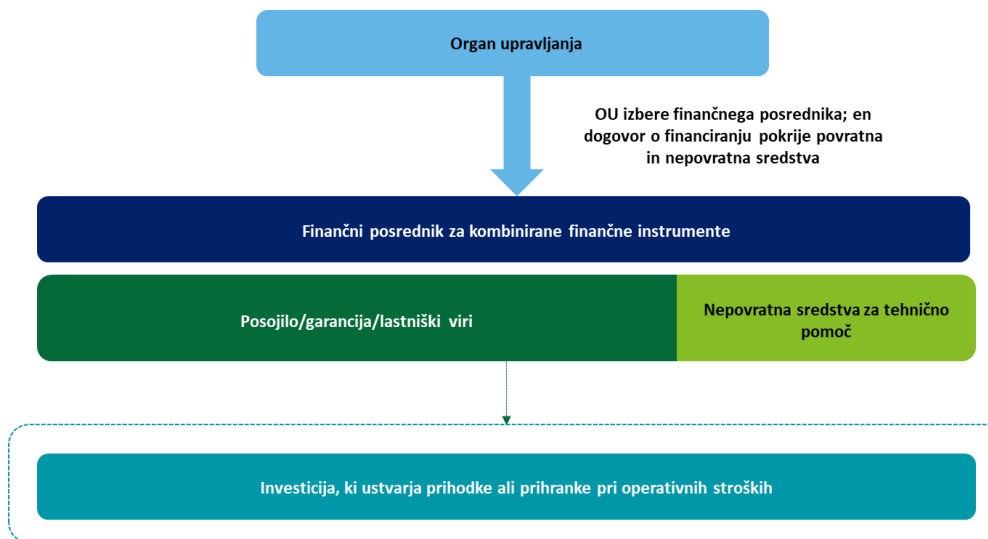

Vir: fi-compass, 2021a

Opomba: V primeru Slovenije izvaja izbor holdinškega sklada (posebnega sklada) na podlagi prenesenih pooblastil OU posredniški organ odgovoren za izvajanje FI (v PO 2014–2020 je to MGRT), holdinški sklad pa je odgovoren za upravljanje in izvajanje FI. Ta na JN izbira FP za izvajanje posamičnega finančnega produkta EKP.

Slika 13 prikazuje primer kombinacije povratnih sredstev z nepovratnimi sredstvi za pripravo investicije. Instrument je relevanten zlasti za področja, kjer prejemniki nimajo dovolj znanja, da bi lahko pravilno zasnovali učinkovito investicijo (npr. v primeru zelenega prehoda).

Slika 13: FI v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi namenjenimi pripravi investicije (vavčerji)

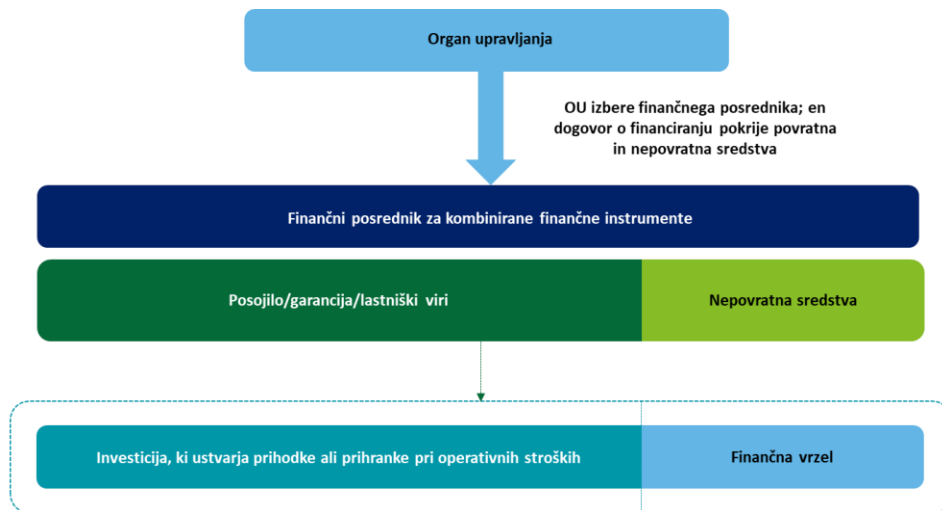

Vir: fi-compass, 2021a

Opomba: V primeru Slovenije izvaja izbor holdinškega sklada (posebnega sklada) na podlagi prenesenih pooblastil OU posredniški organ odgovoren za izvajanje FI (v PO 2014–2020 je to MGRT), holdinški sklad pa je odgovoren za upravljanje in izvajanje FI. Ta na JN izbira FP za izvajanje posamičnega finančnega produkta EKP.

Na Sliki 14 je prikazana kombinacija povratnih sredstev z nepovratnimi sredstvi. Ta instrument je namenjen investicijam, ki ne generirajo zadostne finančne donosnosti, hkrati pa zaradi pozitivnih družbeno-gospodarskih učinkov obstaja družbeni interes, da se tovrstne investicije izvedejo.

Slika 14: FI v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi

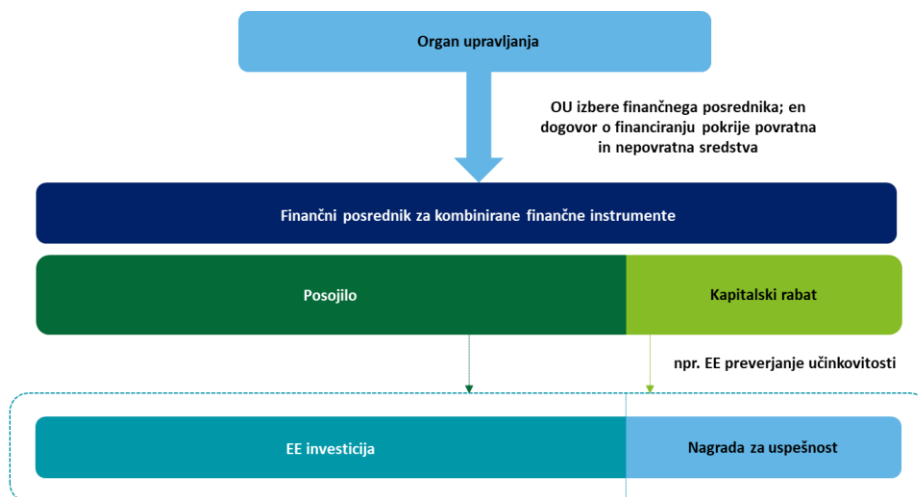

Vir: *fi-compass, 2021a*

Opomba: V primeru Slovenije izvaja izbor holdinškega sklada (posebnega sklada) na podlagi prenesenih pooblastil OU posredniški organ odgovoren za izvajanje FI (v PO 2014–2020 je to MGRT), holdinški sklad pa je odgovoren za upravljanje in izvajanje FI. Ta na JN izbira FP za izvajanje posamičnega finančnega produkta EKP.

Na Sliki 15 je prikazan primer za finančni instrument, ki omogoča odpis dela dolga, če se doseže določen vnaprej zastavljen cilj (npr. manj izpustov toplogrednih plinov).

Slika 15: FI v kombinaciji s kapitalnim rabatom

Vir: *fi-compass, 2021a*

Opomba: V primeru Slovenije izvaja izbor holdinškega sklada (posebnega sklada) na podlagi prenesenih pooblastil OU posredniški organ odgovoren za izvajanje FI (v PO 2014–2020 je to MGRT), holdinški sklad pa je odgovoren za upravljanje in izvajanje FI. Ta na JN izbira FP za izvajanje posamičnega finančnega produkta EKP.

Vzpostavitev in kvantifikacija pričakovanih rezultatov finančnih instrumentov

Pričakovani rezultati FI izhajajo iz prejšnjih delov predhodne ocene, zlasti ocene trga, pričakovane dodane vrednosti in naložbene strategije. V okviru vzpostavitve kvantificiranega spremljanja rezultatov so bili:

- 1) analizirani kazalniki, ki so se uporabljali v okviru osnutka Programa za vsa posamezna področja za določitev pomembnosti za oceno učinkovitosti predlaganih FI,
- 2) uvedeni dodatni specifični kazalniki, prilagojeni ciljem posameznih FI.

Na podlagi zgoraj navedenih aktivnosti so v Tabeli 22 predstavljene tri vrste kazalnikov, ki se bodo merili pri vsakemu od posameznih FI.

Tabela 22: Kazalniki učinkovitosti

Kazalniki		
Učinka	Rezultatov	Uspešnosti
Kazalniki učinka nam povedo splošne informacije o delovanju FI (npr. število MSP, ki so prejela kredit). Večinoma se uporablja niz skupnih kazalnikov, ki so že vnaprej določeni v EU Uredbah za posamezne sklade.	Kazalniki rezultatov se osredotočajo na rezultate, ki naj bi jih prinesli FI (npr. dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih, ki so prejeli pomoč FI). Kazalniki rezultatov morajo biti jasno razložljivi, statistično potrjeni, resnično odzivni in neposredno povezani s posebnimi cilji prednostne naložbe ali ciljnega področja, h kateremu FI prispeva.	Kazalniki uspešnosti se navezujejo na merjenje operativne učinkovitosti izvajanja FI (stroški upravljanja, pričakovane izgube ipd.).

Vir: *fi-compass, 2021a*

Učinek vzvoda

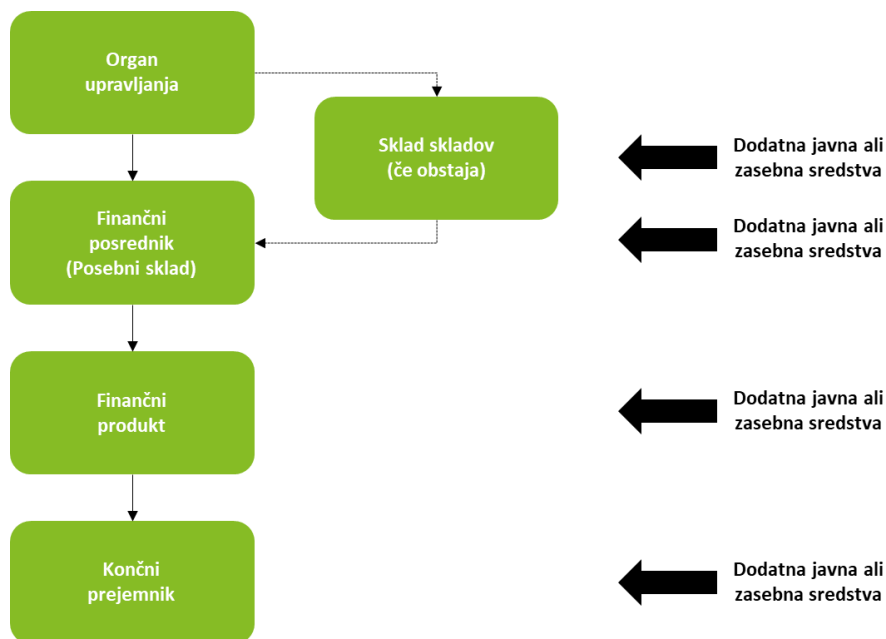
V naslednjem koraku je bila pripravljena ocena možnega javnega in zasebnega sofinanciranja, povezanega z izvedbo FI. Namen in dodana vrednost FI je med drugim pritegnitev zasebnih investicij, zasebnih in javnih dopolnilnih sredstev ter ustrezna delitev tveganj.

FI lahko pritegne dodatna sredstva s strani:

- 1) javnih akterjev, kot npr. nacionalnih ali regionalnih akterjev, javnih finančnih institucij, javnih družb ali mešano javno-zasebnih družb,
- 2) zasebnih akterjev, kot npr. različnih vlagateljev ali zasebnih finančnih institucij, ki se zanimajo za področje zadevnega FI.

Kot je prikazano na Sliki 16, lahko dodatna javna ali zasebna sredstva vstopajo v različnih fazah izvajanja FI.

Slika 16: Prikaz vstopanja zasebnih sredstev v različnih fazah izvajanja FI

Vir: PwC, 2015

Z namenom razumevanja možnega obsega in raznolikosti dodatne javne in zasebne finančne podpore so bile izvedene sledeče aktivnosti:

- 1) ocenjena so bila potencialna dodatna javna in zasebna sredstva sofinanciranja, kot posledica izvajanja FI;
- 2) za vsak FI je bil opredeljen zahtevan finančni vzvod.

Pri oceni dodatnih javnih in zasebnih virov so bili upoštevani obvezni nacionalni prispevki, ki so določeni za KRVS in KRZS, izhajajoč tudi iz pretekle prakse in izkušenj udeležencev EKP ter upravljavca in izvajalcev FI.

Skladnost s pravili o državni pomoči

Ključni uredbi, ki urejata državne pomoči za PO 2021–2027, sta:

- 1) Uredba *de minimis*¹⁷³: uredba navaja, da pomoči pod danim pragom ne veljajo za državno pomoč, ker njihov vpliv na konkurenco na notranjem trgu ni dovolj pomemben za nadzor,
- 2) Uredba o splošnih skupinskih izjemah (*General Block Exemption Regulation – GBER*¹⁷⁴): uredba navaja, da je več kategorij državne pomoči združljivih z »nekonkurenčnimi zahtevami« znotraj EU.

Možne so tudi morebitne druge pravne podlage. Na primer, EK je pripravila *Temporary State Aid Crisis Framework*, prav tako so v časi epidemije COVID-19 veljala posebna pravila.

FI lahko vključujejo državno pomoč ali pomoč *de minimis*, kar zahteva ocenjevanje skladnosti s pravili o državnih pomočeh. Pri proučitvi skladnosti predlaganih FI s pravili o državnih pomočeh se upošteva Smernice za presojanje

¹⁷³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A32013R1407>

¹⁷⁴ https://eur-lex.europa.eu/summary/EN/0802_4

(ne)dovoljenih državnih pomoči v povezavi s FI¹⁷⁵, ki jih je v marcu 2021 pripravila EK, ter Smernice o državni pomoči za spodbujanje naložb tvegane financiranja¹⁷⁶, ki so trenutno še v pripravi.

Ocena v skladu s smernicami o državni pomoči je trifazna:

- 1) ocena obstoja državne pomoči,
- 2) možnost uporabe standardnih instrumentov, pravil *de minimis* ali GBER,
- 3) upoštevanje dejavnikov, pomembnih za oceno združljivosti z notranjim trgom.

Pri oceni se upošteva:

- 1) da je pri ocenjevanju skladnosti s smernicami o državni pomoči treba zagotoviti doslednost na vseh ravneh izvedbene strukture, torej na ravni upravljavca holdinškega sklada, FP/sofinancerja in končnega prejemnika,
- 2) da je za skladnost s smernicami o državni pomoči treba posodobiti predhodno oceno vedno, kadar se spremeni tržno okolje in posledično pride do tržne nepopolnosti,
- 3) da nekateri FI ne veljajo za državno pomoč:
 - FI, katerih vrednost ne presega pragov, navedenih v osnutku uredbe *de minimis*,
 - FI, ki dovoljujejo dosego skupnega cilja. V tem primeru bo EK – Generalni direktorat za konkurenco (DG COMP) prejela obvestilo, ki razlaga utemeljenost zahtevka,
 - standardni FI¹⁷⁷, ki so bili zasnovani tako, da ne izkrivljajo pravil konkurence.
- 4) če FI vključujejo državno pomoč in ne spadajo pod izjeme, omenjene zgoraj, mora biti izdelana »ocena združljivosti« na vseh ravneh izvedbe FI:
 - pri kombiniranju FI z nepovratnimi sredstvi v luči pravil o državnih pomočeh glavne omejitve vključujejo:
 - višina/delež nepovratnih sredstev mora odražati identificirano tržno vrzel,
 - poskrbeti je treba, da ne prihaja do dvojnega financiranja,
 - zagotovljena mora biti skladnost z vsemi splošnimi omejitvami na področju državnih pomoči,
 - poskrbeti je treba, da ne prihaja do združevanja na področjih, ki jih EU izrecno prepoveduje.

Predlagani FI so zasnovani na način, da se na ravni končnega prejemnika upošteva *de minimis* ali GBER. Če je možno, se priporoča, da FI temeljijo na GBER, saj ta pravna podlaga posebej opredeljuje izjeme dovoljene državne pomoči na specifičnih področjih, kjer je dovoljena večja intenziteta (*de minimis* pa se uporabi tam, kjer izvedba na osnovi GBER ni možna). Slednje je pomembno tudi pri oblikovanju nepovratnih oblik pomoči, saj je na ravni enega podjetja, ki prejme nepovratna sredstva, hitro dosežen prag 200.000 EUR v treh letih.

Ocena potreb in opredelitev nagrajevanja udeležencev (posrednikov) izvajanja FI

4. odstavek 68. člena Uredbe 1060/2021 ureja provizije za upravljanje FI, ki so namenjene pokrivanju stroškov, ki nastanejo udeležencem FP. Pri tem veljajo naslednje omejitve:

- 1) Kadar so telesa, ki izvajajo holdinški sklad, izbrana prek neposredne oddaje naročila, za znesek stroškov

¹⁷⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_state_aid_financial_instruments.pdf

¹⁷⁶ https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-05/draft_Risk_Finance_Guidelines_2021_en.pdf

¹⁷⁷ Evropska komisija, 2014

upravljanja in provizij za upravljanje, ki je plačan navedenim telesom in se lahko prijavi kot upravičen izdatek, velja prag do 5% skupnega zneska programskih prispevkov, izplačanih končnim prejemnikom v posojilih ali rezerviranih za pogodbe o garanciji, in do 7% skupnega zneska programskih prispevkov, izplačanih končnim prejemnikom v okviru naložb lastniškega kapitala in navideznega lastniškega kapitala.

- 2) Kadar so telesa, ki izvajajo posebni sklad, izbrana prek neposredne oddaje naročila, za znesek stroškov upravljanja in provizij za upravljanje, ki je plačan navedenim telesom in se lahko prijavi kot upravičen izdatek, velja prag do 7% skupnega zneska programskih prispevkov, izplačanih končnim prejemnikom v posojilih ali rezerviranih za pogodbe o garanciji, in do 15% skupnega zneska programskih prispevkov, izplačanih končnim prejemnikom v okviru naložb lastniškega kapitala in navideznega lastniškega kapitala.
- 3) Znesek stroškov upravljanja in provizij za upravljanje se v primeru, da so telesa, ki izvajajo holdinški sklad ali posebne sklade ali oboje, izbrana na podlagi konkurenčnega razpisnega postopka v skladu z veljavnim pravom, določi v sporazumu o financiranju in odraža rezultat konkurenčnega razpisnega postopka.

OU lahko v skladu z 61. členom oceni, ali je za privabljanje zasebnih vlagateljev potrebna različna obravnava vlagateljev ter v kakšnem obsegu. Do te odločitve se lahko pride na dva načina:

- 1) pregled izkušenj z že zbranimi FI, če so te informacije na voljo,
- 2) izvedba analize, ki bo opredelila glavna naložbena merila za potencialne zasebne vlagatelje (zlasti glede pričakovanega dobička in nagnjenosti k tveganju), vzpostavila hierarhijo prioritetenih shem glede na njihov vpliv na konkurenco in predvidela prioritarno plačilno shemo kot del upravljanja FI, s čimer zmanjšuje tveganja povezana z vpletenostjo EU.

V okviru priprave študije sta bila podana ocena potreb in opredeljeno potencialno nagrajevanje udeležencev glede na predlagane FI. Možnost uporabe prioritete plačilne sheme za zasebne vlagatelje je obstajala že v preteklih obdobjih in je bila predvidena izključno pri deljenju dobička, čeprav se organi upravljanja lahko odločijo med naslednjimi opcijami:

- 1) asimetrično delitvijo dobička,
- 2) asimetrično delitvijo izgube,
- 3) prioritetenim plačilom upravljavcem, če so tudi soinvestorji,
- 4) prednostnim izstopnim režimom (npr. prevzemanje tveganja pri neprodanih poslih).

V skladu s prakso iz PO 2014–2020 se predlaga, da JN določi maksimalno upravljavsko provizijo ter provizijo za uspešnost, potencialni FP pa se v okviru oddaje JN izreče glede t.i. zahtevane upravljavske provizije ter provizije za uspešnost. Tistemu FP, ki bo zahteval manjšo provizijo bo iz tega naslova pripadalo večje število točk. Glede na preteklo prakso se lahko pričakuje, da bosta obe proviziji skupaj na ravni FI znašali med 1 ter 2% letno, vendar skupno ne več kot opredeljeno v 4. odstavku 68. čl. CPR¹⁷⁸.

6.2 Program InvestEU

V skladu z zahtevami JN je bil v obravnavo vključena tudi program InvestEU in možnosti uporabe FI InvestEU. InvestEU je predvsem garancijski sklad za kredite najete pri EIB oz. izvajalskih institucijah, ki prestanejo stebrno presojo. Program InvestEU temelji na uspešnem modelu naložbenega načrta za Evropo - EFSI oz. na t. i. Junckerjevem načrtu. Kot prikazuje Slika 17, InvestEU združuje EFSI in 13 drugih FI EU.

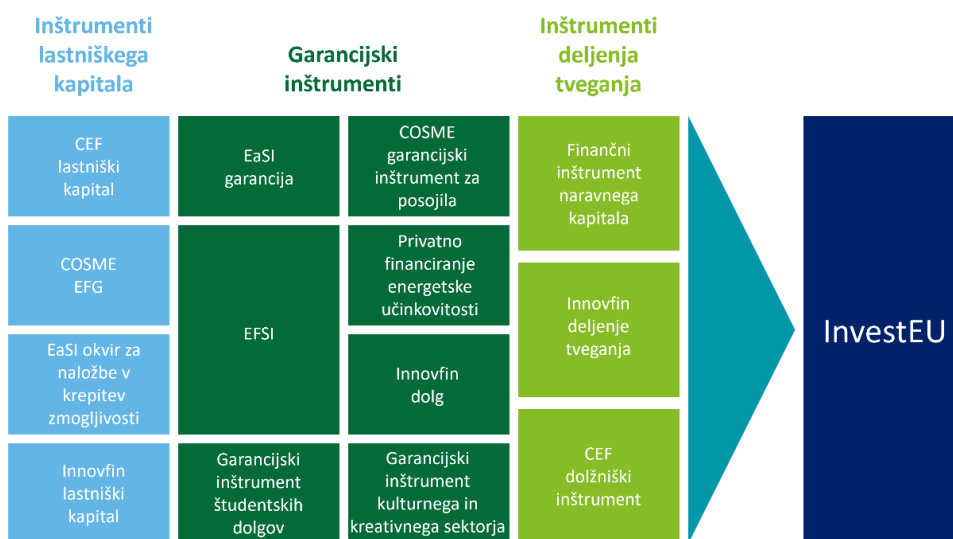
Struktura programa InvestEU

Program InvestEU je sestavljen iz štirih delov:

¹⁷⁸ Evropska komisija, 2013.

- Sklad InvestEU, katerega glavni cilj je mobilizacija javnih in zasebnih virov za naložbene namene z uporabo proračunskega jamstva EU,
- Svetovalno središče InvestEU (*InvestEU Advisory Hub*), ki dopolnjuje delovanje sklada s ponudbo strokovnega svetovanja za investicijske projekte, ki iščejo financiranje,
- Portal InvestEU ponuja lahko dostopno in uporabniku prijazno bazo podatkov, ki povezuje vlagatelje s projekti, ki bi jih lahko vlagatelji podprli,
- Operacije kombiniranja, ki bodo omogočile združevanje FI iz skladov EU z vračljivimi oblikami podpore drugih finančnih institucij in vlagateljev.

Slika 17: Prikaz programa InvestEU

Vir: InvestEU, 2005

Štiri tematska okna programa in alokacija sredstev

Sklad InvestEU bo podpiral naložbe na štirih TP:

- Trajnostna infrastruktura (dodeljenih 9,9 milijarde EUR sredstev iz centralno upravljanega proračuna EU¹⁷⁹),
- Raziskave, inovacije in digitalizacija (dodeljenih 6,6 milijarde EUR sredstev iz centralno upravljanega proračuna EU),
- Mala in srednja podjetja (dodeljenih 6,9 milijarde EUR sredstev iz centralno upravljanega proračuna EU),
- Socialne naložbe in veščine (dodeljenih 2,8 milijarde EUR sredstev iz centralno upravljanega proračuna EU).

Za proračunsko garancijo EU je torej skupno rezerviranih 26,2 milijarde EUR, kar ob 40% stopnji rezervacij pomeni, da je v proračunu EU za ta namen namenjenih 10,5 milijarde EUR.

Relevantna tematska področja

Glede na predlog programa 2021–2027 ter v študiji identificirane vrzeli so v Tabeli 23 prikazana 3 TP, ki so potencialno relevantna za FI InvestEU, ter SC, ki jih TP obsegajo.

¹⁷⁹ Gre za sredstva, ki so namenjena pokrivanju izgub v primeru, da se unovčijo garancije za posojila, ki jih dodeljujejo finančni posredniki.

Tabela 23: Tematska področja InvestEU v povezavi s specifičnimi cilji Programa 2021-2027

Tematsko področje	Specifični cilji
<ul style="list-style-type: none"> Trajnostna infrastruktura 	<ul style="list-style-type: none"> SC 3.3: Razvoj pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E) SC 3.5: Spodbujanje dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri SC 4.1: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika¹⁸⁰ SC 5.1: Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega na podnebne spremembe SC 5.2: Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo
<ul style="list-style-type: none"> Raziskave, inovacije in digitalizacija 	<ul style="list-style-type: none"> SC 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij
<ul style="list-style-type: none"> Mala in srednja podjetja 	<ul style="list-style-type: none"> SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami

Možnost alokacije nacionalnih sredstev v program InvestEU

Vsakega od štirih sklopov politik tvorita oddelek za EU ter oddelek za države članice (ang. *Member State compartment*). Prvi del bo je osredotočen na obravnavanje tržnih nepopolnosti ter neoptimalnih naložbenih razmer na ravni EU, medtem ko se bo drugi del osredotočal na reševanje razmer v določeni državi članici. Države članice EU imajo namreč možnost prenosa do 5% svojih sredstev s področja kohezijske politike v oddelek za države članice (ang. *Member State compartment*), s čimer EU spodbuja namensko kombiniranje sredstev¹⁸¹. Oddelka se po možnosti uporabita tako, da dopolnjujeta in podpirata posamezno operacijo financiranja ali naložbeno operacijo, tudi s kombiniranjem podpore iz obeh oddelkov.

Potencialni zneski alocirani v InvestEU s strani države članice se uporabijo za uresničevanje ciljev politik, ki so skladni s partnerskim sporazumom oz. načrtom za okrevanje in odpornost ter nameni programa InvestEU. Za vzpostavitev tega dela jamstva EU v okviru oddelka za države članice se med državo članico in Komisijo sklene sporazum o prispevku.

Opozoriti velja na specifikko, po kateri država članica oblikuje rezervacije za InvestEU v okviru oddelka za države članice v višini 40% zagotovljenih garancij. V vsakem sporazumu o prispevku se ta višina lahko prilagodi navzdol ali navzgor, da odraža tveganja, povezana s finančnimi produkti, ki se želijo uporabiti. Za preostali del garancij država

¹⁸⁰ Za FI so primerni tisti projekti, ki generirajo denarni tok, kot npr. nakup električnih avtobusov za javni potniški promet (prihodek v tem primeru predstavljajo nakupi vozovnic).

¹⁸¹ Skladno z Uredbo (EU) 2021/523 bi oddelek za države članice moral državam članicam omogočiti tudi prispevanje drugih dodatnih zneskov, vključno s tistimi, ki so na voljo na podlagi Uredbe (EU) 2021/241, za zagotavljanje jamstva EU in uporabo tega jamstva za operacije financiranja ali naložbene operacije v namene, določene v sporazumu o prispevku, ki bi moral po potrebi vključevati tudi ukrepe iz načrta za okrevanje in odpornost.

jamči s kritnim jamstvom. V praksi to pomeni, da se npr. oblikujejo portfeljske garancije, ki so z različnimi stopnjami navzgor omejene tako na ravni kredita, kot tudi na ravni portfelja (npr. 70% na ravni kredita, 25% na ravni portfelja). Če oddelek za države članice s takšnim produktom jamči za 40 mio EUR posojil, tedaj je maksimalna potreba po kritju 10 mio EUR (večje izgube zaradi zgornje meje kritja na ravni portfelja krije finančni posrednik/izvajalec FI). Ker pa se pričakuje, da bodo garancije uveljavljene zgolj v 40% teoretičnega maksimuma, država članica alocira v oddelek za države članice InvestEU zgolj 4 mio EUR sredstev ter se zaveže, da bo pokrila tudi dodatne izgube do 10 mio EUR, če bi bili zahtevki po unovčenju garancij višji od 4 milijonov EUR. Ta sistem omogoča dodaten učinek vzvoda.

Pri odločanju o alokaciji dela kohezijskih sredstev v program InvestEU je treba upoštevati naslednje:

- Gre za nov model razdeljevanja podpore iz skladov EU, zato bo vzpostavitev vseh podpornih struktur terjala čas in s tem povezane dodatne stroške, vezane na vzpostavitev nacionalnega oddelka, ki bo omogočal deljeno upravljanje,
- Ker je program InvestEU nov, so tudi na strani EU nekatera vprašanja nerešena, kar lahko zapleta, predvsem pa podaljša postopke,
- Izvajanje EKP FI preko InvestEU pomeni izgubo določene fleksibilnosti izvajanja samih FI, saj država ne more več neposredno vplivati na njegovo oblikovanje (npr. prek subvencioniranja obrestne mere, kombiniranja z nepovratnimi sredstvi, hitrega prilagajanje novim potrebam na trgu na podlagi tržnih testov, ipd.),
- Če država članica še ni pričela s pogajanjem glede Sporazuma o dodelitvi EKP sredstev programu InvestEU, je pričakovati precejšen zamik koristi za končne prejemnike v primerjavi z implementacijo FI na nacionalni ravni.

Upravljanje InvestEU

Kot omenjeno, se InvestEU izvaja s posrednim upravljanjem. Na osnovi 6. člena Uredba (EU) 2021/523 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. marca 2021 o vzpostavitvi Programa InvestEU in spremembi Uredbe o Invest (EU) 2015/1017 se v skladu z 62. členom finančne uredbe naloge izvrševanja lahko poveri:

- Mednarodnim organizacijam ali njihovim agencijam,
- Evropski investicijski banki (EIB) ali Evropskemu investicijskemu skladu (EIS) ali obema, ki delujeta kot skupina,
- subjektom javnega prava, vključno z organizacijami držav članic, subjektom zasebnega prava, ki opravljajo javne storitve, vključno z organizacijami držav članic, kolikor imajo ti subjekti ustrezna finančna jamstva.

V primeru oblikovanja oddelka za države članice bo ta upravljan v skladu s pravili InvestEU, izvedbeni partner pa bo izbran na osnovi predloga države članice, ki ga mora potrditi Evropska komisija. Izvedbeni partner mora biti primerna finančna institucija z opravljeno stebrno oceno v skladu s pravili EU. Ta institucija nato opravlja svoje naloge v skladu s finančnim sporazumom in je pod nadzorom Evropske komisije oz. oddelka za države članice.

Pri InvestEU se lahko pojavijo težave v povezavi s fleksibilnostjo, saj je morebitne spremembe potrebno uskladiti z Evropsko komisijo

Tabela 24 prikazuje SWOT analizo prispevka sredstev EKP, dodeljenih v okviru deljenega načina upravljanja v program InvestEU.

Tabela 24: SWOT analiza za program InvestEU

Prednosti

- Možnost vlaganja pod ohlapnejšimi pogoji kot pri FI, ki se upravljajo na ravni države,
- Jasna pravila za naložbe z vidika končnih prejemnikov (enotna pravila programa InvestEU, vključno s širšimi merili upravičenosti za projekte),
- Za prenesena sredstva ni potrebno zagotoviti sofinanciranja iz državnega proračuna (prednost za državni proračun),
- Ni potrebno upoštevati pravila N+2 oz. N+3, kar pomeni, da država članica ni v nevarnosti, da bi izgubila EU sredstva zaradi prepozne porabe. Sredstva se namreč ne vračajo v EU proračun, ampak jih država članica lahko dobi nazaj.
- Lažje dodeljena podpora velikim subjektom,
- Visoka bonitetna ocena finančnih instrumentov in uporaba evropskih načel upravljanja tveganj lahko spodbudi dodatne zasebne naložbe (večji učinek vzvoda, ker zaupanje v FI privablja zasebne investitorje).

Slabosti

- V primerjavi z ostalimi produkti ESIS bo za garancijo EU zaračunana pristojbina,
- Zamude pri pripravi in začetku programa InvestEU na evropski ravni, ki zamikajo začetek izvajanja FI iz InvestEU na nacionalni ravni (v času priprave študije datum začetka izvajanja FI iz InvestEU še ni znan).

Priložnosti

- Okrepitev vloge nacionalnih razvojnih institucij kot partnerjev pri alokaciji sredstev iz programa InvestEU,
- Predlaganje lastnih finančnih produktov, ki naslavljajo vrzeli v državi (določijo se v okviru sporazuma o prispevku).

Nevarnosti

- Tveganje neoptimalne uporabe virov,
- Prenosi sredstev v premajhnem obsegu ne izravnavajo stroškov priprave procesov na nacionalni ravni in zapletenih pogajanj z EU,
- Težavnost usklajevanja med vsemi subjekti,
- Če dejanske izgube presežejo pričakovane izgube, bo morala Slovenija izpolniti pogojno obveznost¹⁸²,
- Morebitni nepredvideni dogodki in manjša možnost fleksibilnega odzivanja nanje.

Alokacija sredstev EKP v program InvestEU zahteva dodaten razmislek, saj program in s tem postopek alokacije sredstev še ni ustaljen. Odločitev o alokaciji sredstev je odvisna predvsem od tega, ali država članica ocenjuje, da je dodana vrednost alokacije večja od zgoraj predstavljenih ovir. Spodnja primerjava prikazuje ključne prednosti in slabosti izvedbe FI za SC 1.1 ter 1.2 po sistemu InvestEU (oddelek za države članice) v primerjavi s predlaganim načinom v okviru deljenega upravljanja.

Tabela 25: Primerjava naslavljanja SC 1.1 ter 1.2 v okviru InvestEU ter deljenega upravljanja

	InvestEU (oddelek za države članice)	Deljeno upravljanje (predlagani FI v študiji)
Prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izognitev morebitnim dilemam o skladnosti FI s pravili o DP (instrumenti InvestEU so skladni) 	<ul style="list-style-type: none"> • Oblikovanje sorodnih instrumentov, ki jih subjekti poznajo (npr. nadaljevanje s poznanimi FI, ki so se

¹⁸² Pogojna obveznost se navezuje na situacijo, ko se unovči večja vrednost garancij, kot je bilo predvideno, saj alokacija sredstev ne temelji na maksimalnih možnih izgubah, pač pa na predvidenih. V takšnem primeru, te dodatne izgube krije država iz proračuna.

	InvestEU (oddelek za države članice)	Deljeno upravljanje (predlagani FI v študiji)
	<p>s pravili DP)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Večji nadzor s strani EU institucij zagotavlja skrbno upravljanje s sredstvi • InvestEU kot spodbujevalna institucija za državo članico (stik s strokovnim kadrom) • Potencialno večji vzvod zaradi zahteve po alokaciji sredstev glede na pričakovano izgubo, ne najvišjo možno (v primeru, da se alocira 40% maksimalno možnih izgub, je vzvod zaradi tega 2,5X večji, kot bi bil v primeru alokacije sredstev, ki bi pokrile najvišjo možno izgubo) 	<p>izkazali za uspešne oz. z marginalno spremenjenimi FI, ki jih končni prejemniki poznajo oz. se nanje lahko hitro odzovejo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Večja fleksibilnost/prilagodljivost v povezavi z morebitnimi spremembami na trgu oz. njegovo neodzivnostjo, ki omogoča re-alokacijo sredstev, predvsem v kolikor se cilji ne bi dosegli. • Uveljavljen sistem, ki ga vsi deležniki dobro poznajo (obstaja ti. know-how, ki je prešel z izkušnjo iz preteklega PO, omogoča pa tudi izboljšave v novem PO) • Hitrejše izvajanje FI, ker gre za postopke, ki so zaradi pretekle prakse utečeni.
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • Dolgotrajni postopki vzpostavitve sistema • Manjša fleksibilnost/prilagodljivost v povezavi s spremembami FP oz. ob potrebi po re-alokaciji sredstev, predvsem v kolikor se cilji ne bi dosegli zaradi neodzivnosti trga. • Povečanje administrativnih bremen za državno upravo zaradi potreb po usklajevanjih na več ravneh • Možnost nastanka dodatnih obveznosti za državni proračun, če so dejanske izgube večje od predvidenih 	<ul style="list-style-type: none"> • Težavnost pri oblikovanju novih produktov (npr. preverjanje skladnosti s pravili o državni pomoči)

Na osnovi pogovorov z Deloittovimimi strokovnjaki iz drugih držav članic smo ugotovili, da so tiste države, ki nameravajo alocirati EKP sredstva v program InvestEU pričele pogovore s predstavniki EK že v okviru priprave Partnerskega sporazuma. Zato opozarjamo, da bi pozna odločitev za alokacijo sredstev v program InvestEU precej odložila samo izvajanje teh FI. Individualna narava (specifičnost, razpršenost, majhen obseg sredstev) FI na področju EKP v Sloveniji omejuje njihovo sistematično usklajevanje. Izboljšanje mehanizmov usklajevanja različnih virov sredstev za FI na ravni celotne države bi lahko omogočilo, da bi Program InvestEU lahko uspešneje vključili v razvoj države upoštevaje vidike javnofinančnih pravil in različne vire instrumentov financiranja.

6.3 Predlagani finančni instrumenti ter njihove karakteristike

Predlog alokacije sredstev

Alokacije sredstev po posameznih instrumentih so bile zasnovane na osnovi naslednje metodologije:

- Predvidevalo se je se, da bo za FI namenjenih 10% EKP sredstev,¹⁸³
- Upoštevane so bile vrzeli na osnovi anketnih vprašalnikov in prilagojene s korekcijskimi faktorji glede na a) relevantnost na osnovi empirične literature oz. strukturiranih intervjujev ter b) intenziteto drugih instrumentov, ki bodo naslavljali isto vrzel.

Pri vsakem predlaganem FI sta bili obe kategoriji pod točkama a) in b) ocenjeni od 1 do 5, pri čemer:

¹⁸³ Ocena temelji na dosedanjih izkušnjah iz Slovenije ter stanju primerljivih držav v EU27.

- v primeru relevantnosti na osnovi empirične literature oz. strukturiranih intervjujev ocena 1 pomeni, da področje ni relevantno, 5 pa pomeni zelo veliko relevantnost,
- v primeru drugih instrumentov, ki bodo naslavljali isto vrzel, ocena 1 pomeni, da bodo vrzel naslavljali že drugi instrumenti, ocena 5 pa, da teh ne bo.

2/3 izračunane vrzeli je bilo glede na zgornji dve oceni prilagojene na način, da se oceni seštejeta, vsaka točka od 1 do 10 pa predstavlja 5%. Rezultati prilagojenih vrzeli so prikazani v Tabeli 25.

Tabela 26: Prilagojena vrzel (brez urbanega razvoja in energetske učinkovitosti)

FI	Vrzel na osnovi vprašalnikov (v mio EUR)	Ocena a (od 1 do 5) ¹⁸⁴	Ocena b (od 1 do 5) ¹⁸⁵	Prilagojena vrzel
Mikroposojila	345	5	4	322
Posojila za MSP	345	5	4	322
Portfeljske garancije	345	5	4	322
Lastniško financiranje	586	5	4	548
Posojila za digitalizacijo	739	5	5	739
Posojila za investicije v krožno gospodarstvo	410	4	3	328
RRI posojila	1.329	4	4	1.152

Vrzel za področje urbanega razvoja ni mogoče izračunati po zgornji metodologiji, saj te ni mogoče izraziti numerično.

Sredstva so bila alocirana glede na % prilagojene vrzeli posameznega FI glede na vsoto vseh prilagojenih vrzeli¹⁸⁶. Ta odstotek je bil pomnožen z 10% sredstev EKP v obdobju 2021–2027, kot prikazuje Tabela 27. Ob tem je treba poudariti, da je 20 mio EUR alokacije za področje urbanega razvoja ter 15 mio EUR evrov za področje energetske sanacije večstanovanjskih stavb ter zasebnega sektorja določeno arbitrarno in na podlagi preteklega izvajanja, spodnji odstotki pa se aplicirajo na 10% EKP sredstev (321 mio EUR), zmanjšanih za 20 mio EUR ter 15 mio EUR, ki so namenjeni urbanemu razvoju (skupaj torej 286 mio EUR). Alokacija, kot je prikazana v nadaljevanju, je zgolj indikativna. Končna dodelitev oziroma razporeditev kot tudi odločitev o samih FI bo seveda odvisna od programa EKP 2021–2027 (v pripravi), od odločitve organa upravljanja in resornih ministrstev.

¹⁸⁴ Ocena se navezuje na kontekst, ki je opisan v okviru tržnih vrzeli ter strukturiranih intervjujev.

¹⁸⁵ Ocena se navezuje na podpoglavja »Analiza ponudbe« v okviru poglavja o tržnih vrzelih.

¹⁸⁶ Matematično je izračun narejen tako, da se na posamezni FI alocira toliko EKP sredstev, da so sredstva z učinki vzvoda sorazmerni z izračunanimi vrzeli. Če bi bila denimo na 2 področjih identificirana enaka vrzel, vzvod pa bi bil pri prvem FI 2, pri drugem FI pa 4, tedaj bi metodološko na prvi FI alocirali 2X toliko EKP sredstev kot na drugega. Posojila za Urbani razvoj ter Energetske učinkovitost, nista del te metodologije, pač pa sta alocirana eksterno.

Tabela 27: Potencialna alokacija sredstev po FI

FI	% prilagojene vrzeli FI glede na celoto (brez urbanega razvoja)	10% EKP sredstev	Alokacija (v mio EUR)
Mikroposojila ¹⁸⁷	9%	286	31
Posojila za MSP	9%	286	31
Portfeljske garancije	9%	286	19
Lastniško financiranje	15%	286	37
Posojila za digitalizacijo	8%	286	13
Posojila za investicije v krožno gospodarstvo	9%	286	32
Posojila za investicije v energetska učinkovitost ¹⁸⁸	n/a	n/a	15
RRI posojila	31%	286	112
Posojila za urbani razvoj	n/a	n/a	20

Potencialna alokacija skupaj: 321 mio EUR

Pri odločanju o FI in njihovem oblikovanju želimo izpostaviti naslednja tveganja:

Finančni instrumenti, kot so prikazani v nadaljevanju z izjemo področja digitalizacije, temeljijo na predpostavki, da se oblikujejo brez dodajanja proračunskih javnih sredstev. Slednje pomeni izrazito tveganje za privlačnost vseh posojilnih instrumentov v KRZS, kjer višina dovoljenega sofinanciranja znaša le 40%, kar zahteva pribitek s strani izvajalca finančnega instrumenta v višini 60%. V primeru posojil to pomeni, da bo obrestna mera v KRZS izrazito višja zaradi višjega deleža, ki ga morajo predvidoma zagotoviti FP in na svoj del financiranja obračunajo znatno višje obresti od 0%. Posojilo bo dražje, s tem pa bo finančni instrument tržno manj privlačen. Pričakovati je, da bi lahko bilo povpraševanje po FI v KRVS, kjer bo pribitek EKP znašal 85%, večje kot v KRZS, kjer bo zaradi večjega pribitka izvajalca FI dražji, četudi so vrzeli v KRZS večje. Če bi bilo izvedljivo in bi proračun oziroma sistem izvajanja to dopuščal, predlagamo, da se k sredstvom EKP na KRZS doda tudi nacionalna proračunska javna sredstva. Ta bodo zagotovila večji delež posojila po 0% in s tem povečala privlačnost FI tudi v KRZS.

Druga možnost je, da se v KRZS zagotovi kombinacijo izvajanja FI z nepovratno podporo v obliki subvencije obrestne mere v delu, ki ga (kot nacionalni prispevek) zagotavljajo FP do višine izravnave obrestne mere, ki bi zagotavljala vsaj 85%, če ne 100% primerljivost z ceno posojila končnega prejemnika istega FP v KRVS. Mejne vrednosti najvišjih obrestnih mer za del, ki ga prispevajo FP se regulirajo v/z JN za finančne posrednike. Tudi tako oblikovan instrument bi povečal privlačnost FI v KRZS.

Finančni instrumenti za mala in srednje velika podjetja

Na področju FI za MSP je predlagana implementacija naslednjih FI, ki naslavlja SC 1.2:

¹⁸⁷ Finančna vrzel na področju dolžniškega financiranja je bila enakomerno razdeljena med 3 FI (mikroposojila, posojila za MSP ter portfeljske garancije.)

¹⁸⁸ Ker je bil anketni vprašalnik namenjen podjetjem, vrzeli za FI, ki naslavlja lastnike večstanovanjskih stavb in zasebni storitveni sektor, ni bilo mogoče izračunati. Omenjeni ciljni skupini sta bili kot ciljni skupini v PN2 dodani naknadno in tako v času izvajanja anketnega vprašalnika še nista bili predvideni.

- Posojila za MSP
- Portfeljske garancije

Vrzel je identificirana tudi na področju lastniškega financiranja, a se jo bo v prvih letih odpravljalo z mehanizmi, ki so jih oz. jih bodo vzpostavili SPS, SID Banka ter zasebni skladi v sodelovanju z EIF.

Glede na to, da so mikroposojila uspešen instrument iz PO 2014–2020, se predlaga, da se nadaljuje s sredstvi, ki se bodo vračala iz obstoječih mikroposojil. Za izvedbo omenjenega FI se predvideva dodatna alokacija ESRR sredstev iz Programa izvajanja EKP v PO 2021–2027 (v višini 31 mio EUR).

Predlagani FI so komplementarni z NOO, ki na področju produktivnosti, konkurenčnosti, odpornosti in dekarbonizacije gospodarstva ter ohranjanja delovnih mest (komponenta C3 K2) ne vključuje povratnih sredstev, pač pa subvencije, ki so omejene na manjše število prednostnih sektorjev, medtem ko so spodaj predstavljeni FI namenjeni širšemu krogu prejemnikov.

Predlagani instrumenti in njihove karakteristike so prikazani v spodnjih tabelah.

Tabela 28: Predlagan finančni instrument za mikroposojila

Mikroposojila	
Vrsta finančnega produkta	Mikroposojila
Specifični cilj	SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe manjših vrednosti
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 31 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod – 1,5. KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	47 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Ne
Kohezijska regija ¹⁸⁹	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	Spodbujanje manjših investicij in zagotavljanje likvidnosti mikro in malih podjetij. Zasledovanje družbeno-gospodarskih ciljev (zmanjševanje revščine, socialne ter finančne izključenosti, nezaposlenosti, spodbujanje podjetništva - podpora mladim podjetnikom na začetku podjetniške poti, manjša potreba po nepovratnih socialnih transferjih ipd.).

¹⁸⁹ Razdelitev med kohezijske regije je narejena na osnovi razmerja alokacije sredstev med vzhodom in zahodom v okviru predlaganega Programa (zaokroženo na 75:25 – vzhod : zahod).

Mikroposojila

	Cilj mikroposojil so predvsem manjše investicije in zagotavljanje likvidnosti podjetij.
Opis finančnega produkta	<p>V primeru, da bodo razmere na trgu pokazale potrebo po poudarjeni podpori tistega dela ciljne skupine, ki je ocenjena zaradi šibkejše kreditne sposobnosti kot bolj tvegana, se ob upoštevanju te predpostavke predvideva kot najbolj ustrezen finančni posrednik javni sklad.</p> <p>Najnižji znesek posojila bo znašal 5.000 EUR, najvišji pa 25.000 EUR¹⁹⁰.</p> <p>Upravičeni stroški:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stroški materialnih investicij, • stroški nematerialnih investicij, • stroški financiranja obratnih sredstev. <p>Ugodnosti za končne prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nižje obrestne mere, • Nižje zavarovalne zahteve, • Daljša ročnosti kredita (predvidoma do 5 let), • Možnosti koriščenja moratorija pri vračilu kreditov, • Brez stroškov odobritve, • Hiter dostop do financiranja. <p>S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI in bodo natančneje opredeljeni v predlogu potencialnega upravljalca holdinškega sklada (oz. posebnega sklada) v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.</p>
Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija podjetništva, • Ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest, • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega, • Financiranje manjših investicijskih izdatkov ter zagotavljanje likvidnosti, • Financiranje razvojnega obratnega kapitala.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja in možnosti, določenih v Uredbi 2021/1060
Skladnost s pravili o državni pomoči	<p>Finančni posrednik bo izbran preko javnega naročila oziroma neposredne oddaje javnega naročila.</p> <p>Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.</p>
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število podprtih MSP (mikro, mala, srednja), • Število naložb, ki jih bodo izvedla MSP, • Vrednost naložb, ki jih bodo izvedla MSP.

¹⁹⁰ V preteklosti se je izkazalo, da je smiselno posameznemu subjektu na razpisu omogočiti 2 mikrokredita.

Mikroposojila

Kazalniki rezultatov:

- Dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podprtih MSP,
- Povečanje prihodkov v podprtih MSP,
- Povečanje zaposlenih v podprtih MSP,
- Vzvod.

Kazalniki uspešnosti:

- Stroški upravljanja,
- Izgube.

Tabela 29: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki posojil

Posojila za MSP

Vrsta finančnega produkta	Posojila za MSP
Specifični cilj	SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 31 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod – 1,5 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	47 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Ne
Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	Cilj FI za MSP je spodbujanje procesnih izboljšav in prenove poslovnih procesov, strateških transformacij in novih poslovnih modelov na področjih, relevantnih za uvajanje poslovne odličnosti v podjetja, vključno z zagotavljanjem internih sistemov za zagotavljanje kakovosti storitev, iskanjem boljših inovativnih načinov obvladovanja izzivov in tveganj, ki jih podjetje ima oz. jih lahko pričakuje. S tem se zagotavlja razvoj novih in izboljšanih proizvodov in storitev s ciljem dviga dodane vrednosti oz. ustvarjanja delovnih mest. S tem se zapira tudi vrzel pri financiranju podjetniškega sektorja, na nacionalni ravni pa vrzel Slovenije do najbolj naprednih članic EU na področju konkurenčnosti, inovativnosti, internacionalizacije in drugih prebojnih izzivov.
Opis finančnega produkta	Prek JN se bo izbralo FP, ki bodo izvajali FI – Posojila za MSP.

Posojila za MSP

Najnižji znesek posojila bo znašal 25.000 EUR, najvišji pa 5.000.000 EUR¹⁹¹.

Upravičeni stroški:

- stroški materialnih investicij,
- stroški nematerialnih investicij,
- stroški financiranja obratnih sredstev.

Ugodnosti za končne prejemnike:

- Nižje obrestne mere,
- Nižje zavarovalne zahteve,
- Daljša ročnosti kredita (predvidoma do 10let),
- Možnosti koriščenja moratorija pri vračilu kreditov (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita),
- Brez stroškov odobritve,
- Hiter dostop do financiranja

S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, in bodo natančneje opredeljeni v predlogu potencialnega upravljalca holdinškega sklada (oz. posebnega sklada) v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.

Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija podjetništva, • Ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest, • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega, • Financiranje razvojnih investicij, • Financiranje razvojnega oziroma trajnega obratnega kapitala.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja in možnosti, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	FP bo izbran prek javnega naročila. Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število podprtih MSP (mikro, mala, srednja), • Število naložb, ki jih bodo izvedla MSP, • Vrednost naložb, ki jih bodo izvedla MSP, <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podprtih MSP, • Povečanje prihodkov v podprtih MSP, • Povečanje zaposlenih v podprtih MSP,

¹⁹¹Predlaga se, da so obratna sredstva omejena. Če podjetje kandidira samo za obratna sredstva, se kredit omeji na 150.000 EUR za mala podjetja ter 250.000 EUR za srednja podjetja. V primeru kredita, ki pokriva tudi investicije v osnovna sredstva, pa se del za obratna sredstva omeji na 25% vrednosti investicije v osnovna sredstva (produktivne naložbe).

Posojila za MSP

- Vzvod.
- Kazalniki uspešnosti:
- Stroški upravljanja,
 - Izgube.

Tabela 30: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki portfeljskih garancij

Portfeljske garancije

Vrsta finančnega produkta	Portfeljska garancija finančni instituciji, ki podeljuje kredite MSP
Specifični cilj	SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina	MSP, ki potrebujejo sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 19 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod – 2,5 (enak pri obeh kohezijskih regijah) Izračun temelji na predpostavki, da so garancije na ravni portfelja omejene na 20%, poleg tega pa se v okviru FI zagotovi subvencioniranje obrestne mere na način, da skupno sofinanciranje s strani EKP sredstev doseže 40% s čimer se lahko ponudi enak produkt za KRVS in KRZS.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	47 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Možnost subvencionirane obrestne mere
Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	Cilj FI za MSP je spodbujanje procesnih izboljšav in prenove poslovnih procesov, strateških transformacij in novih poslovnih modelov na področjih, relevantnih za uvajanje poslovne odličnosti v podjetja, vključno z zagotavljanjem internih sistemov za zagotavljanje kakovosti storitev, iskanjem boljših inovativnih načinov obvladovanja izzivov in tveganj, ki jih podjetje ima oz. jih lahko pričakuje. S tem se zagotavlja razvoj novih in izboljšanih proizvodov in storitev s ciljem dviga dodane vrednosti oz. ustvarjanja delovnih mest. S tem se zapira tudi vrzel pri financiranju podjetniškega sektorja, na nacionalni ravni pa na vrzel Slovenije do najbolj naprednih članic EU na področju konkurenčnosti, inovativnosti, internacionalizacije in drugih prebojnih izzivov.
Opis finančnega produkta	Prek javnega naročila oziroma prek neposredne oddaje naročila (28. člen Zakona o javnem naročanju) se izbere FP. Prek javnega poziva FP izbere finančne institucije, ki bodo vključene v garancijsko shemo. Tovrstna garancija zagotavlja 80% kritje na ravni posameznega kredita ter 20% na ravni celotnega portfelja. Zagotovi se tudi subvencioniranje

Portfeljske garancije

obrestne mere, za kar se predvideno nameni do 20% sredstev.

Najnižji znesek posojila, ki bo zavarovan z garancijo s subvencionirano OM bo znašal 25.000 EUR, najvišji pa 5.000.000 EUR¹⁹².

Upravičeni stroški:

- stroški materialnih investicij,
- stroški nematerialnih investicij,
- stroški financiranja obratnih sredstev.

Ugodnosti za končne prejemnike:

- Nižje obrestne mere,
- Nižje zavarovalne zahteve,
- Daljša ročnosti kredita (predvidoma do 10let),
- Možnosti koriščenja moratorija pri vračilu kreditov (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita) ,
- Brez ali nižji stroški odobritve,
- Hiter dostop do financiranja.

S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.

Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija podjetništva, • Ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest, • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega, • Delitev tveganj s privatnim sektorjem (na ravni vsakega kredita in portfelja), • Izkoriščanje obstoječega finančnega ekosistema.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	Finančna institucija bo izbrana prek javnega poziva. Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število podprtih MSP (mikro, mala, srednja), • Število naložb, ki jih bodo izvedla MSP, • Vrednost naložb, ki jih bodo izvedla MSP, <p>Kazalniki rezultatov.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podprtih MSP, • Povečanje prihodkov v podprtih MSP, • Povečanje zaposlenih v podprtih MSP, • Zasebne naložbe, ki dopolnjujejo javno podporo (od tega: nepovratna sredstva, FI).

¹⁹² Predlaga se, da so obratna sredstva omejena. Če podjetje kandidira samo za obratna sredstva, se kredit omeji na 200.000 EUR za mala podjetja ter 300.000 EUR za srednja podjetja. V primeru kredita, ki pokriva tudi investicije v osnovna sredstva, pa se del za obratna sredstva omeji na 25% vrednosti investicije v osnovna sredstva (produktivne naložbe).

Portfeljske garancije

Kazalniki uspešnosti:

- Stroški upravljanja,
- Izgube.

Tabela 31: Predlagan finančni instrument za MSP v obliki lastniškega financiranja

Lastniško financiranje

Vrsta finančnega produkta	Lastniško financiranje
Specifični cilj	SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami
Ciljna skupina	MSP, ki potrebujejo lastniška sredstva za produktivne naložbe
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 37 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod – 2,2 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	80 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Ne
Kohezijska regija ¹⁹³	1/4 KRVS 3/4 KRZS
Cilji	Cilj FI za MSP je razvoj trga lastniškega financiranja ter posledično podpreti podjetja v začetni fazi razvoja
Opis finančnega produkta	Po pričakovanih bo FI izvajala javna razvojna institucija. Znesek naložbe v lastniški kapital bo znašal od 50.000 EUR do 1.000.000 EUR. Ugodnosti za končne prejemnike: <ul style="list-style-type: none"> • Trajanje naložbe v lastniški kapital do 10 let, • Brez zavarovanj. Praviloma velja načelo »pari passu« (enake obravnave med investitorji) (razen, če morebitni market testi oz. naknadna sprememba študije ne izkažejo potrebe po uvedbi različne obravnave vlagateljev v skladu z določili 61.čl. Uredbe EU 2021/1060)
Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija podjetništva,

¹⁹³ Zaradi izrazito večje identificirane vrzeli na zahodu, ima ta FI razmerje obrnjeno v prid KRZS.

Lastniško financiranje

	<ul style="list-style-type: none"> • Ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest, • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega, • Delitev tveganj s privatnim sektorjem (na ravni vsakega kredita in portfelja), • Izkoriščanje obstoječega finančnega ekosistema.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	Po pričakovanjih bo FI izvajala javna razvojna institucija. Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število podprtih MSP (mikro, mala, srednja), • Število naložb, ki jih bodo izvedla MSP, • Vrednost naložb, ki jih bodo izvedla MSP. <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dvig dodane vrednosti na zaposlenega v podprtih MSP, • Povečanje prihodkov v podprtih MSP, • Povečanje zaposlenih v podprtih MSP, • Zasebne naložbe, ki dopolnjujejo javno podporo (od tega: nepovratna sredstva, FI). <p>Kazalniki uspešnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stroški upravljanja, • Izgube.

Finančni instrumenti za digitalizacijo

Na področju digitalizacije se priporoča instrument, ki bo kombiniral povratna in nepovratna sredstva in naslavlja SC 1.4.

Predlagani FI je komplementaren z NOO, saj je na področju digitalne preobrazbe gospodarstva (podjetij in industrije; komponenta C2 K1) predvideno financiranje kompleksnih projektov, ki bodo bolj primerni za velika podjetja, manj pa za MSP.

Na področju digitalizacije je največji delež MSP odgovoril, da bi v primeru javne podpore v obliki nepovratnih in povratnih sredstev investirali več (26%), poleg tega zaostanek na področju digitalizacije MSP nakazujejo tudi empirične analize. Ker je v okviru NOO ter Kohezije za področje digitalizacije MSP namenjeno zelo malo denarja, sta FI zasnovana na način, ki upošteva finančno podporo nacionalnih sredstev. V spodnjih dveh FI smo predvidevali, da bo iz EKP sredstev za oba instrumenta namenjenih 24 mio EUR, 26 mio EUR bi na osnovi vzvoda dodali finančni posredniki, 102 mio EUR pa nacionalni proračun. Ob tem je treba poudariti, da bi glede na zasnovo FI iz nacionalnega proračuna dodajali podporo v obliki nepovratnih sredstev, ki bi jih lahko razdelil skozi celotno programsko obdobje. Ob upoštevanju trajanja obdobja kohezijske politike (7 let) bi tako iz državnega proračuna na letni ravni za FI namenjali maksimalno 14 do 15 mio EUR, kar se zdi vzdržno, hkrati pa na osnovi presoje pripravljavcev študije ta sredstva predstavljajo minimalen znesek, ki še omogoča ustrezno naslavljanje področja digitalizacije MSP.

Predviden je FI v okviru enovite operacije, saj se predvideva, da zgornja meja nepovratnih sredstev v vrednosti 50% zadošča za atraktivnost samega FI.

Tabela 32: Predlagan finančni instrument za digitalizacijo

Posojila za digitalizacijo	
Vrsta finančnega produkta	Posojila ter nepovratna sredstva za investicije v digitalizacijo
Specifični cilj	SC 1.4: Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe
Ciljna skupina	MSP, ki želijo investirati v digitalizacijo (večje investicije)
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 13 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	<p>Skupni vzvod – 3,0</p> <p>KRVS: 2,4 – predpostavka, da se do 50% upravičenih stroškov financira iz nacionalnih nepovratnih sredstev, ostalih min. 50% se pokrije z posojilom, ki je v 85% pokrit z EKP sredstvi (iz vira brezobrestnega posojila holdinškega oz. specifičnega sklada FP), 15% vrednosti posojila doda FP.</p> <p>KRZS: 5,0 – predpostavka, da se do 50% upravičenih stroškov financira iz nacionalnih nepovratnih sredstev, ostalih min. 50% se pokrije z posojilom, ki je v 40% pokrit z EKP sredstvi (iz vira brezobrestnega posojila holdinškega oz. specifičnega sklada FP), 60% vrednosti posojila doda FP.</p> <p>Po tej metodologiji povratna sredstva predstavljajo 18 mio EUR sredstev (od tega EKP sredstva 12 mio EUR, prispevek finančnih posrednikov 6 mio EUR), nepovratna sredstva, ki bi jih alocirali iz nacionalnih virov pa bi znašala 18 mio EUR¹⁹⁴. Finančni vzvod zgolj na povratna sredstva znaša 1,5, ob upoštevanju nepovratnih sredstev pa 3.</p>
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	39 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Da, v okviru ene operacije (sofinanciranje digitalne preobrazbe z nepovratnimi sredstvi) ¹⁹⁵ .
Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	Cilj FI je spodbujanje celovite digitalne transformacije MSP, izvajanje digitalnih strategij s prenovo poslovnih modelov ter spremembo procesov (tudi v tradicionalnih gospodarskih panogah, ki se soočajo z najvišjo konkurenco na trgu). Spodbujanje digitalizacije MSP ima tudi cilj izboljšanja vstopa na tuje trge in dvig dodane vrednosti na zaposlenega s pomočjo digitalizacije. Ob tem je cilj FI za digitalizacijo opredeljen tudi kot način povečanja odpornosti gospodarstva v luči krize, povezane z epidemijo COVID-19, in izpolnjevanja potreb digitalnega in zelenega prehoda, kot

¹⁹⁴ Poudarjamo, da metodologija, ki vključuje prispevek nacionalnih virov temelji na ugotovitvi izvajalca študije, da osnutek predlaganega Programa za digitalizacijo MSP namenja nesorazmerno majhen znesek sredstev glede na ugotovljeno vrzel v primerjavi z ostalimi področji. Izvajalec študije dopušča tudi drugačne rešitve (npr. prerazporeditve sredstev Nacionalnega programa za okrevanje oz. iz večletne finančne perspektive ipd.).

¹⁹⁵ Financiranje v okviru ene operacije predstavlja predlog. Ob dejanskemu izboru finančnih instrumentov, ki se bodo izvajali, se priporoča, da organ upravljanja naredi presojo kakšen način kombiniranja je najbolj optimalen.

Posojila za digitalizacijo

	je opisan v Evropskem zelenem dogovoru in drugih ključnih dokumentih, na nacionalni ravni pa v SRS 2030, Slovenski industrijski strategiji in Strategiji pametne specializacije.
Natančen opis finančnega produkta	<p>Prek JN se bo izbralo FP, ki bodo izvajali FI. FI je namenjen financiranju digitalizacije v podjetju v vrednosti od 50.000 do 200.000 EUR.</p> <p>Za investicijo bi podjetje pridobilo do 50% nepovratnih sredstev v okviru enovite operacije (v primeru, da podjetje nima veliko manevrskega prostora v okviru <i>de minimis</i>, je lahko intenzivnost nepovratnih sredstev nižja).</p> <p>Upravičeni stroški so:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stroški nakupa opredmetenih osnovnih sredstev (zgolj nakup nove strojne opreme), • stroški nakupa neopredmetenih osnovnih sredstev (zgolj nakup nove programske opreme), • stroški storitev zunanjih izvajalcev (stroški usposabljanja, svetovanja itd.), • posredni stroški. <p>Ugodnosti za končne prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nižje obrestne mere, • Nižje zavarovalne zahteve, • Doba kreditiranja (do 10 let), • Možnost koriščenja moratorija na odplačilo glavnice kredita (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita), • Brez stroškov odobritve, <p>S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.</p>
Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Izboljšanje produktivnosti, • Vpeljava IT tehnologij v poslovne procese.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih s Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	<p>FP bo izbran prek JN.</p> <p>Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.</p>
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število podprtih podjetij (mikro, mala, srednja), • Število digitalnih storitev produktov in procesov, razvitih za podjetja, • Vrednost digitalnih storitev produktov in procesov, razvitih za podjetja.

Posojila za digitalizacijo

Kazalniki rezultatov:

- Dvig dodane vrednosti na zaposlenega,
- Število uporabnikov novih in nadgrajenih digitalnih storitev, produktov in procesov, ki jih razvijejo podjetja,
- Število podjetij, ki dosegajo visoko digitalno intenzivnost,

Kazalniki uspešnosti:

- Stroški upravljanja,
- Izgube.

Finančni instrumenti za zeleni prehod

Na področju zelenega prehoda sta predlagana FI na naslednjem področju:

- Energetska učinkovitost (naslavlja SC 3.1)
- Krožno gospodarstvo (naslavlja SC 3.6)

Predlagana FI sta komplementarna z NOO z vidika potrebe po doseganju strateških ciljev, opredeljenih v NEPN, SRS 2030 in podrobneje opisanih v Poglavju 5. Na področju krožnega gospodarstva NOO so predvideni FI komplementarni z investicijo v Celoviti strateški projekt razogljičenja Slovenije prek prehoda v krožno gospodarstvo, ki bo usmerjen predvsem v ustvarjanje podpornega okolja in kompetenc, predlagani FI pa so osredotočeni na financiranje MSP, ki želijo investirati v krožno gospodarstvo.

Tabela 33: Predlagan finančni instrument na področju posojil za investicije v energetska učinkovitost

Posojila za investicije v energetska učinkovitost

Vrsta finančnega produkta	Posojila za projekte energetske učinkovitosti (po potrebi kombinacija s protipotresno sanacijo)
Specifični cilj	SC 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov
Ciljna skupina ¹⁹⁶	Zasebni storitveni sektor Lastniki večstanovanjskih stavb
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 15 mio EUR ¹⁹⁷ Od tega: Zasebni storitveni sektor: 7,5 mio EUR Lastniki večstanovanjskih stavb: 7,5 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod ¹⁹⁸ - 1,5 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP.

¹⁹⁶ Dopušča se možnost, da se za vsako ciljno skupino oblikuje svoj FI.

¹⁹⁷ Skladno s Programom EKP 21-27, se lahko vzvod ter financiranje prilagodi glede na morebitni drugi izbrani sklad (npr. KS).

¹⁹⁸ Ocena temelji na samostojnem FI, kjer bi se morebitna nepovratna sredstva dodajala v okviru ločene operacije.

Posojila za investicije v energetska učinkovitost

	KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	28 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	<p>Možnost samostojne izvedbe (v tem primeru se lahko nepovratna sredstva dodaja v okviru ločene operacije).</p> <p>Zaradi atraktivnosti FI je priporočeno kombiniranje z nepovratnimi sredstvi, ki so vezani na učinkovitost (glede na energetska prihranek) v okviru ene operacije.</p> <p>Primer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - energetska prihranek nad 40% (30% nepovratnih sredstev) - energetska prihranek nad 50% (40% nepovratnih sredstev) <p>Lestvico intenzitete nepovratnih sredstev je treba pri oblikovanju FI prilagoditi dejanskim potrebam v RS (zgornja ocena temelji na primerih iz tujine, zato se ne more neposredno prenesti v FI¹⁹⁹).</p> <p>Dopušča se možnost, da na intenziteto nepovratnih sredstev vplivajo tudi drugi dejavniki (sodelovanje z ESCO podjetji, posegi v povezavi s statičnostjo, uporaba okolju prijaznih materialov, regija ipd.)</p> <p>Zasnova FI se mora v tem primeru prilagoditi tudi zahtevanemu vzvodu – v KRZS se lahko iz sredstev EKP skupno financira 40% nepovratnih ter povratnih sredstev. Za večjo atraktivnost FI bi bilo v KRZS priporočeno dodajanje sredstev nacionalnega proračuna.</p>
Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	<ul style="list-style-type: none"> • Zmanjšanje izpustov CO₂ ter ostalih toplogrednih plinov • Zmanjšanje rabe energije • Večja energetska varnost (zaradi manjše energetske odvisnosti) • Celovita energetska prenova z morebitno vključitvijo statične prenove stavb
Opis finančnega produkta	Pričakuje se izvajanje FI s strani javne razvojne institucije (zlasti zaradi daljše ročnosti) ²⁰⁰ .

¹⁹⁹ Pri tem je treba upoštevati, da je maksimalna intenziteta nepovratnih sredstev 50%, če se želi izvajati FI, ki kombinira povratna in nepovratna sredstva v okviru ene operacije.

²⁰⁰ Javna razvojna institucija je subjekt v 100% državni lasti, namenjen implementiranju razvojnih politik.

Posojila za investicije v energetska učinkovitost

FI je namenjen financiranju projektov energetske učinkovitosti končnih prejemnikov iz opredeljenih ciljnih skupin v vrednosti do 10.000.000 EUR²⁰¹.

FP doda tudi lastna sredstva (po potrebi se doda sredstva iz proračuna) namenjena hkratni protipotresni sanaciji, kjer je to potrebno.

Ugodnosti za končne prejemnike:

- Nižje obrestne mere,
- Nižje zavarovalne zahteve,
- Dolgoročno kreditiranje (do 25 let),
- Možnost koriščenja moratorija na odplačilo glavnice kredita (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita, vendar ne več kot 6let),

FI bi bil zasnovan na način, ki omogoča samostojno financiranje energetske sanacije samo za tiste stavbe, ki ne potrebujejo statične prenove. Pri tistih, ki to potrebujejo, bi bila energetska prenova pogojena z vzporedno prenovo statičnosti. Pregled potrebe po statični prenovi se lahko financira s pomočjo temu namenjenih vavčerjev.

S posojilom oz. nepovratnimi sredstvi se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.

Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Uresničevanje strategij na področju podnebne in energetske politike • »Revolving« učinek • Dostop do tehničnega znanja • Enkratna protipotresna ter energetska sanacija • Uporaba preteklih znanj/izkušenj
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060
Skladnost s pravili o državni pomoči	Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stanovanja z boljšo energetska učinkovitostjo • Poslovni objekti z boljšo energetska učinkovitostjo • Protipotresno sanirana stanovanja <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Letna poraba končne energije • Gospodinjstva z izboljšano energetska učinkovitostjo njihovih stanovanj

²⁰¹ Najvišji znesek posojila se prilagaja oziroma niža glede na znesek alokacije EKP sredstev in bo dokončno opredeljen s strani izbranega upravljalca FI.

Posojila za investicije v energetske učinkovitost

- Stavbe z izboljšanim energijskim razredom
 - Ocenjene emisije toplogrednih plinov
- Kazalniki uspešnosti:
- Stroški upravljanja
 - Izgube

Potencialni pilotni FI na področju razvoja ESCO podjetij

Glede na izzive z izvajanjem FI na področju energetske učinkovitosti v PO 2014–2020, je bila izražena potreba po razvoju ESCO MSP in s tem ESCO trga tudi prek instrumentov, ki bi omogočili in s tem spodbudili sodelovanje ESCO MSP na trgu. V kolikor bi dodatni tržni testi pokazali, da predlagani produkt za podporo področja energetske učinkovitosti ne bi ustrezno naslovil problematike razvoja ESCO MSP in s tem trga ESCO, se priporoča proučitev možnosti oblikovanja dodatnega produkta za krepitev ESCO MSP z zagotovitvijo garancij (prek garancijskih shem) in/ali s krepitvijo kapitala ESCO MSP prek (navideznega) lastniškega financiranja. V ta namen bi se lahko oblikoval pilotni FI produkt manjše vrednosti, ki bi upošteval specifično ESCO trga oziroma ESCO MSP.

Tabela 34: Predlagan finančni instrument na področju posojil za investicije v krožno gospodarstvo

Posojila za investicije v krožno gospodarstvo

Vrsta finančnega produkta	Posojila ter nepovratna sredstva za investicije v zeleni prehod
Specifični cilji	SC 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri
Ciljna skupina	MSP, ki želijo investirati na področju krožnega gospodarstva
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 32 mio EUR
Pričakovani finančni vzvod	Skupni vzvod – 1,5 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% stroškov financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% stroškov financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP. Ob upoštevanju vzvoda brez nepovratnih sredstev so podatki naslednji: (1,3 KRVS, 4 KRZS – Skupaj: 2,0)
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi ²⁰²	Da, v okviru ene operacije (vavčerji za pripravo projekta v maksimalni skupni vrednosti cca. 10 mio EUR ²⁰³)

²⁰² Predlaga se financiranje v okviru ene operacije. Ob dejanskemu izboru finančnih instrumentov, ki se bodo izvajali, se priporoča, da organ upravljanja naredi presojo kakšen način kombiniranja je najbolj optimalen.

²⁰³ Nepovratna podpora v obliki vavčerja je namenjen tehnični pripravi investicije, ki je predhodno izkazala ekonomsko ustreznost in je investitor že zavezan k izvedbi.

Posojila za investicije v krožno gospodarstvo

Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	<p>Pospeševanje prehoda v nizkoogljično in krožno gospodarstvo, s čimer bi zapirali vrzel pri doseganju ciljev prehoda v krožno gospodarstvo, kot so opredeljeni v NEPN, Slovenski Industrijski strategiji 2020–2030, SRS 2030 in Akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo.</p> <p>Podpora dejavnostim, ki so po Evropski taksonomiji²⁰⁴ uvrščene pod kategorijo krožnega gospodarstva, s čimer se zagotovi jasna opredelitev dejavnosti krožnega gospodarstva, še zmeraj pa se dovoljuje financiranje širokega nabora aktivnosti, ki posredno ali neposredno naslavljajo problem višanja snovne učinkovitosti gospodarstva in javnega sektorja. Ob tem lahko rešujejo tudi druge izzive, povezane s prehodom v krožno gospodarstvo (npr. pridelavo in ravnanje z odpadki, višanje stopnje recikliranja, reševanje izziva embalažnih odpadkov), skozi podporo inovativnim projektom pa tudi relativno nizek položaj Slovenije na indeksu Eko inovacij in patentov s področja zelenih tehnologij.</p>
Opis finančnega produkta	<p>Prek JN se bo izbralo FP, ki bodo izvajali FI.</p> <p>Za uspešno izvajanje predlaganega FI je potrebna jasna opredelitev upravičenih stroškov na tem področju ter ustrezno izobraževanje FP.</p> <p>FI je namenjen financiranju MSP za investicije za zeleni prehod oz. krožno gospodarstvo. Višina posojil do 5.000.000 EUR.</p> <p>Ugodnosti financiranja za končne prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nižja obrestna mera, • Dolgoročnost financiranja(predvidoma do 10 let), • Možnost moratorija na odplačilo glavnice: največ 1/2 ročnosti kredita, • Nižje zavarovalne zahteve (možnost brez zavarovanja) <p>Presoja klasifikacije projektov: Dokazovanje skladnosti s 13. členom Uredbe o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb (Evropska taksonomija),</p> <p>S posojilom oz. nepovratnimi sredstvi se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.</p>

²⁰⁴ Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2020

Posojila za investicije v krožno gospodarstvo

Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Zapiranje vrzeli pri doseganju nacionalnih ciljev prehoda v krožno gospodarstvo do leta 2030 ter evropskega Akcijskega načrta za krožno gospodarstvo, • Izboljšanje snovne produktivnosti, ki pomeni manjši pritisk na porabo in pridobivanje obnovljivih in neobnovljivih naravnih virov, • Upravljanje odpadkov, • Nova zelena delovna mesta.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	FP bo izbran prek JN. Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število MSP, ki izvajajo naložbe na področju krožnega gospodarstva, • Število naložb na področju krožnega gospodarstva, ki jih bodo izvedla MSP, • Vrednost naložb na področju krožnega gospodarstva, ki jih bodo izvedla MSP. <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izboljšanje snovne produktivnosti podjetja, • Naložbe v objekte za ločeno zbiranje odpadkov. <p>Kazalniki uspešnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stroški upravljanja, • Izgube.

Finančni instrumenti za raziskave, razvoj in inovacije

Na področju RRI se predlaga enovit instrument za MSP in velika podjetja, ki naslavlja SC 1.2.

Instrument je komplementaren z NOO z vidika potrebe po zapiranju vrzeli na področju inovativnosti in vlaganj v raziskave in razvoj (glej Poglavje 5), zaradi česar je na trgu prostor tako za povratna sredstva iz FI iz vira EKP, kot tudi nepovratna sredstva, predvidena v NOO (Spodbujanje investicij v RRI demonstracijske in pilotne projekte za spodbujanje podjetniških vlaganj v RRI in Spodbujanje podjetniških RRI vlaganj na lestvici TRL), pri čemer so vlaganja številčno omejena.

Tabela 35: Predlagan finančni instrument na področju posojil za RRI

RRI posojila	
Vrsta finančnega produkta	Posojila za investicije v RRI
Specifični cilj	SC 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij
Ciljna skupina	MSP ter velika podjetja, ki želijo investirati v raziskovalne in

RRI posojila

	razvojne projekte
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 112 mio EUR
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod – 1,5 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	169 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Ne
Kohezijska regija	3/4 KRVS 1/4 KRZS
Cilji	<p>Razvoj na področju zelene in digitalne preobrazbe na celotnem inovacijskem ciklu od razvoja, uvajanja, do uporabe tehnologij in postopkov – specifično za razvojna podjetja, ki razvijajo najnaprednejše tehnologije (npr. digitalne, umetna inteligenca), kot tudi podjetja, ki te tehnologije uporabljajo za razvoj novih inovativnih proizvodov in storitev v vseh segmentih gospodarstva in družbe. S tem se izboljšuje sposobnost gospodarstva na prilagajanje izzivom na področju tehnoloških sprememb in industrijskega prehoda v digitalno in zeleno gospodarstvo, spodbuja se sodelovanje med velikimi podjetji, MSP ter razvojno-raziskovalnimi institucijami, podpira se rast inovativnih MSP ter njihova internacionalizacija, omogoča se razvoj prebojnih tehnologij, s tem pa dvig dodane vrednosti na zaposlenega s pomočjo inovativnosti.</p> <p>Na nacionalni ravni bo FI pripomogel k zapiranju vrzeli na področju financiranja RRI in izboljšanju rezultatov na področju inovativnosti v primerjavi z najbolj naprednimi članicami EU.</p>
Opis finančnega produkta	<p>Prek JN se bo izbralo FP, ki bodo izvajali FI.</p> <p>Za uspešno izvajanje predlaganega FI je potrebna jasna opredelitev upravičenih stroškov na tem področju ter ustrezen coaching FP.</p> <p>Višina posojil od 10.000 do 10.000.000 EUR.</p> <p>Ugodnosti za končne prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nižje obrestne mere, • Nižje zavarovalne zahteve, • Dolgoročno kreditiranje (do 10 let), • Možnost koriščenja moratorija na odplačilo glavnice kredita (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita) <p>S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo</p>

RRI posojila

	naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.
Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> Spodbude za povečanje vlaganj v RRI in povečanje deleža inovacijsko aktivnih podjetij Izboljšanje produktivnosti Razvoj novih produktov/storitev
Pričakovani stroški upravljanja	<ul style="list-style-type: none"> V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	FP bo izbran prek JN
	Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Število podjetij, ki izvajajo naložbe v RRI na področju pametne specializacije, Število RRI naložb na področju pametne specializacije, ki jih bodo izvedla podjetja, Vrednost RRI naložb na področju pametne specializacije, ki jih bodo izvedla podjetja. <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dvig dodane vrednosti na zaposlenega, Število zaposlenih v podjetjih, ki bodo vključeni pri operativnem RRI delovanju na področju pametne specializacije po zaključeni investiciji, Število sporazumov o sodelovanju med gospodarstvom ter razvojno-raziskovalnimi institucijami, ki bodo sodelovale pri izvedbi investicije oz. operativnem delovanju na področju pametne specializacije po zaključeni investiciji. <p>Kazalniki uspešnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> Stroški upravljanja, Izgube.

Finančni instrumenti za urbani razvoj

Na področju urbanega razvoja se predlaga FI, ki bo naslavljal SC 3.7 ter SC 9.1 in bo namenjen različnim subjektom, ki delujejo na področju urbanega razvoja.

Tabela 36: Predlagan finančni instrument na področju urbanega razvoja

Posojila za urbani razvoj

Vrsta finančnega produkta	Posojila za projekte na področju urbanega razvoja
Specifični cilj	SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske

Posojila za urbani razvoj

	raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja,
	SC 9.1: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih. ²⁰⁵
Ciljna skupina	Občine, javni skladi, podjetja, ki delujejo v javno korist, zadruga, kooperative, neprofitne skupine
Predlagana višina sredstev iz skladov EKP	ESRR: 20 mio EUR (15 mio EUR za SC 9.1, 5 mio EUR)
Pričakovan finančni vzvod	Skupni vzvod - 1,8 KRVS: 1,2 – predpostavka, da se 85% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 15% pa dodajo FP. KRZS: 2,5 – predpostavka, da se 40% kredita končnega prejemnika financira iz EKP sredstev, 60% pa dodajo FP.
Pričakovana višina sredstev za ciljne skupine	32 mio EUR
Kombiniranje z nepovratnimi sredstvi	Ne (možno na ravni dveh operacij)
Kohezijska regija	1/2 KRVS 1/2 KRZS
Cilji	<ul style="list-style-type: none"> • Zmanjšanje specifičnih težav ciljnih skupin in končnih upravičencev pri dostopanju do financiranja, • Privajanje subjektov, ki delujejo na področju Urbanega razvoja, na povratne vire financiranja, • Aktivacija zasebnih virov za urbani razvoj.
Opis finančnega produkta	<p>Pričakuje se izvajanje FI s strani javne razvojne institucije.</p> <p>Višina posojila v višini od 500.000 EUR do 10.000.000 EUR.</p> <p>Ugodnosti za končne prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nižje obrestne mere, • Nižje zavarovalne zahteve, • Dolgoročno kreditiranje (do 25 let), • Možnost koriščenja moratorija na odplačilo glavnice kredita (predvidoma največ do ½ ročnosti kredita) <p>S posojilom se financirajo upravičeni stroški za podporo naložbenega področja v okviru relevantnega specifičnega cilja, ki ga podpira FI, v skladu z relevantnimi EU in nacionalnimi pravnimi podlagami.</p>
Dodana vrednost FI	<ul style="list-style-type: none"> • Uresničevanje trajnostnih urbanih strategij, • Več investicij na urbanih območjih,

²⁰⁵ V skladu s pojasnilom v tabeli 4 se lahko v prihodnosti nabor SC tudi razširi s SC 4.1: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika .

Posojila za urbani razvoj

	<ul style="list-style-type: none"> • Povezovanje različnih deležnikov, • Pozitivni družbeno-gospodarski učinki.
Pričakovani stroški upravljanja	V okviru meja, določenih v Uredbi 2021/1060.
Skladnost s pravili o državni pomoči	Na ravni končnega prejemnika se smiselno uporabi pravila na osnovi GBER, <i>de minimis</i> ali ostala pravna podlaga.
Potencialni kazalniki spremljanja	<p>Kazalniki učinka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število subjektov, ki bodo prejeli sredstva iz FI, • Število naložb, • Vrednost naložb. <p>Kazalniki rezultatov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revitalizirana razvrednotena območja, • Povečanje zelenih površin v mestih, • Prihranki energije, • Nova stanovanja idr. <p>Kazalniki uspešnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stroški upravljanja, • Izgube.

6.4 Predstavitev možnih struktur izvajanja in upravljanja finančnih instrumentov

Sistematičen pristop k analizi in predlogu upravljalvske strukture FI v PO 2021–2027 je narejen v skladu s priporočili Metodologije za pripravo predhodnih analiz.

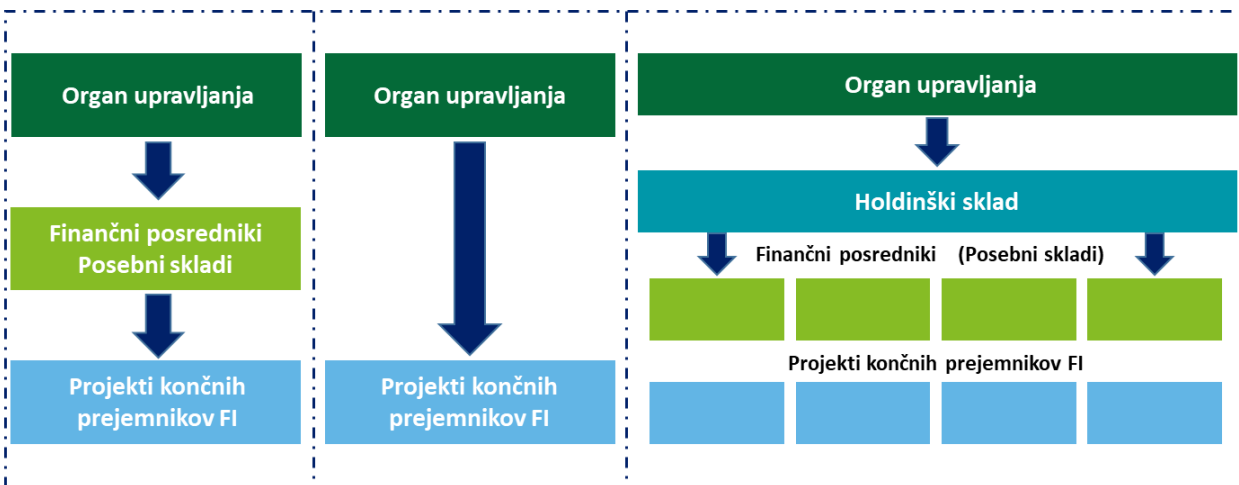
V prvem delu poglavja sta predstavljena pregled možnosti izvajanja FI in analiza obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja FI. Na podlagi izvedenih posvetov je podana ocena njene uspešnosti. V drugem delu je podan predlog posodobitve in nadgradnje obstoječe institucionalne strukture.

Možnosti za implementacijo finančnih instrumentov

V skladu z Uredbo 2021/1060 lahko OU FI na nacionalni ravni izvaja na naslednje načine, ki jih prikazuje Slika 18:

1. neposredno izvajanje s strani OU (omejeno na posojila in jamstva),
2. podelitev nalog v izvajanje:
 - a) EIB,
 - b) mednarodnim finančnim institucijam, v katerih je država članica delničarka,
 - c) banki ali instituciji v javni lasti, ustanovljeni kot pravni subjekt, ki profesionalno opravlja finančne dejavnosti,
 - d) drugim telesom, ki prav tako spadajo v področje uporabe 12. člena Direktive 2014/24/EU.

Slika 18: Možne strukture izvajanja FI

Vir: Evropska komisija

Pri drugem načinu pod točko c) gre lahko za:

- naložbo programskih sredstev v kapital pravnega subjekta,
- posebne svežnje financiranja ali fiduciarne račune.

Organ upravljanja lahko subjekte pod zgornjo točko 2 izbere za izvajanje holdinškega sklada, ki nato izbira druga telesa za izvajanje posebnih skladov.

V nadaljevanju so povzete prednosti in pomanjkljivosti treh glavnih načinov izvajanja FI, tj. holdinškega sklada, posebnega sklada in neposrednega izvajanja s strani OU.

Struktura izvajanja FI prek holdinškega sklada

Glavne prednosti podelitve naloge izvajanja FI holdinškemu skladu so koriščenje specifičnih znanj izvajalca holdinškega sklada, možnost podpore več SC znotraj ene operacije FI in centralizirano upravljanje. Navedeno lahko vodi do sinergij in ekonomij obsega z vidika administrativnih stroškov in poenotenih pravil ter poenostavljenega komuniciranja s potencialnimi prejemniki sredstev, saj imajo ti stik zgolj z eno institucijo. Holdinški sklad nudi možnost celovitega pristopa k financiranju projektov v skladu s Partnerskim sporazumom. Glavna pomanjkljivost je zmanjšan pregled OU nad izvajanjem FI in dodatni stroški provizij v primeru upravljanja na dveh nivojih (kadar holdinški sklad FI ne izvaja sam). Iz teh razlogov je izbira holdinškega sklada priporočena v primeru kompleksnega nabora FI in zasledovanja različnih programskih ciljev. Zaradi zgoraj navedenih argumentov učinkovitosti in centraliziranosti funkcij je en sklad skladov primernejša oblika v primerjavi z več posebnih skladov.

Struktura izvajanja FI prek Posebnega sklada

Druga možnost je podeljevanje naloge izvajanja FI posebnim skladom. Pri tovrstni strukturi se prav tako zagotovi dostop do specifičnih znanj in poznavanja delovanja končnih prejemnikov sredstev. Glavna ovira je možnost konkurence, kadar več skladov naslavlja isti cilj, kar lahko vodi tudi do razpršenosti, tveganj za podvajanje financiranja, ločenih informacijskih sistemov in oteženega poročanja EK. Izbira posebnih skladov je priporočena, kadar se zasleduje različne programske cilje, vendar pa so načini izvajanja dovolj različni, da ni možnosti za

ustvarjanje sinergij oziroma ekonomij obsega.

Struktura izvajanja FI s strani OU

Izbira neposrednega izvajanja s strani OU nudi lažje sledenje uresničevanja programskih ciljev OP in preglednost, hkrati s transparentnostjo sistema financiranja zaradi centraliziranega upravljanja, kar lahko, podobno kot pri holdinškem skladu, vodi do ekonomij obsega, poenotениh pravil in lažje komunikacije s prejelniki. Glavna pomanjkljivost neposrednega izvajanja FI so nezadostne strokovno-tehnične kompetence in izkušnje na področju finančnih instrumentov, pomanjkanje kadrov, nezmožnost angažiranja večjega obsega zasebnih sredstev v izvajanje FI, kot tudi stroški, povezani z vzpostavitvijo novih področij poslovanja. Pri neposrednem izvajanju se lahko izvajajo le posojila in jamstva, in ne ostale oblike FI/finančnih produktov, naložbe pa lahko prek rezervacij vplivajo na javni dolg države. Možnost neposrednega izvajanja OU je potencialno primerno le v primeru skrajno poenostavljenih oblik posojil in garancij, ki bi jih lahko OU brez težav izvajal oziroma ima za to vse potrebne kompetence.

Pregled obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja finančnih instrumentov ter ocena njene uspešnosti

V PO 2014–2020 je v skladu s priporočili predhodne analize za PO 2014–2020 institucionalna ureditev FI predvidela ustanovitev Sklada skladov. Sklad skladov za PO 2014–2020 izvaja SID Banka, kot posredniški organ za FI in skrbnik Sporazuma o financiranju za Sklad skladov nastopa MGRT, kot OU pa SVRK. FP, med njimi SID Banka, SPS in poslovne banke, skrbijo za plasiranje FI končnim prejemnikom.

Za oceno uspešnosti obstoječe institucionalne strukture izvajanja in upravljanja je bil eden izmed sklopov vprašanj strukturiranih intervjujev z deležniki EKP namenjen tudi poizvedbi o pozitivnih in negativnih izkušnjah z obstoječo upravljavsko strukturo.

Izbira holdinškega pristopa se je kljub kompleksnosti sistema izkazala kot ustrezna, saj je tovrstni pristop omogočal več vsebinske in finančne fleksibilnosti v primerjavi z drugimi. Izbira SID Banke kot upravljavca FI je bila na podlagi izkušenj udeležencev EKP v PO 2014–2020 in izvajalca študije ocenjena kot dobra, predvsem zaradi finančnega znanja, ki je prisotno in skoncentrirano znotraj institucije. Tovrstni pristop je po mnenju deležnikov prispeval k razvoju trga FI, pritegnil zanimanje FP in potencialnih končnih prejemnikov ter povečal zaupanje v FI. Glede na izkušnje z obstoječo strukturo so deležniki kot priložnost za izboljšave izpostavili predvsem potrebo po zmanjšanju kompleksnosti obstoječe strukture ter s tem posledično tudi časovne in administrativne obremenjenosti FP. Kot predlog za izboljšanje celovitega sistema upravljanja je bila izpostavljena tudi potreba po izboljšanju znanja vseh sodelujočih o FI.

Vzpostavitev bodoče strukture je smiselno presojati z vidika prednosti in slabosti. Prednosti vključujejo že vzpostavljeno strukturo in strateški pristop, centralizirano upravljanje in spremljanje, učinkovitost uporabe obstoječih resursov ter akumulirano znanje in izkušnje. Identificirane slabosti upravljanja FI prek Sklada skladov so povezane predvsem z višjimi stroški izvajanja kot posledice vpeljave dodatne ravni upravljanja in odločanja, ki vpliva na sam čas implementacije in tudi na dejanski obseg sredstev EKP, ki je namenjen financiranju končnih prejemnikov.

Predlog predlagane strukture upravljanja in izvajanja FI pripravi organ upravljanja ali posredniški organ, odgovoren za izvajanje FI, nato pa Vlada RS odloči o predlogu.

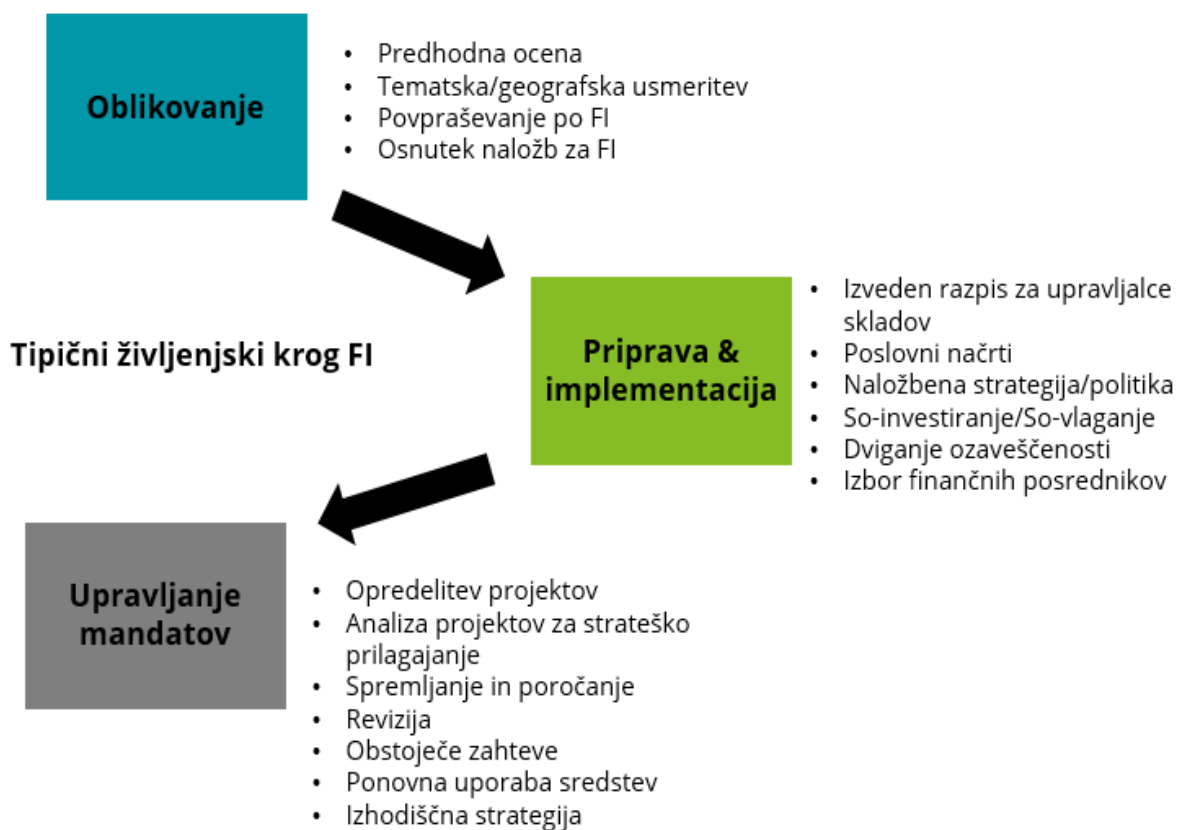
Glede na ugotovitve podane v študiji in z namenom ohranjanja pretežno pozitivnih izkušenj deležnikov izvajanja FI v PO 2014–2020 ter ob predvidevanju nujnih izboljšav, ki izhajajo iz v študiji prepoznanih negativnih izkušenj pogodbenih partnerjev (Sklada skladov ter PO-MGRT) in drugih deležnikov FI, s ciljem vzpostavitve še bolj učinkovite

upravljalvske strukture, je v okviru študije podana ocena, da se glede na številčnost in kompleksnost predlaganih instrumentov vzpostavi struktura upravljanja in izvajanja FI prek holdinškega sklada. Slednje mora biti odvisno od končne odločitve o obsegu sredstev, namenjenih FI, številčnosti samih vrst FI in nenazadnje vzpostavitve celotnega sistema upravljanja EKP v Sloveniji, ki je v pristojnosti Vlade RS.

Predlog Akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje finančnih instrumentov s predlogom indikativnega časovnega okvirja v programskem obdobju 2021–2027

Na podlagi izkušenj iz PO 2014–2020 je za učinkovito izvedbo FI in hiter dostop končnih prejemnikov do sredstev nujna pravočasna izvedba vzpostavitve in izvajanja FI. Predlog akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje FI upošteva korake, ki jih je po metodologiji EIB treba izvesti v življenjskem ciklu FI in jih prikazuje Slika 19.

Slika 19: Življenjski cikel FI

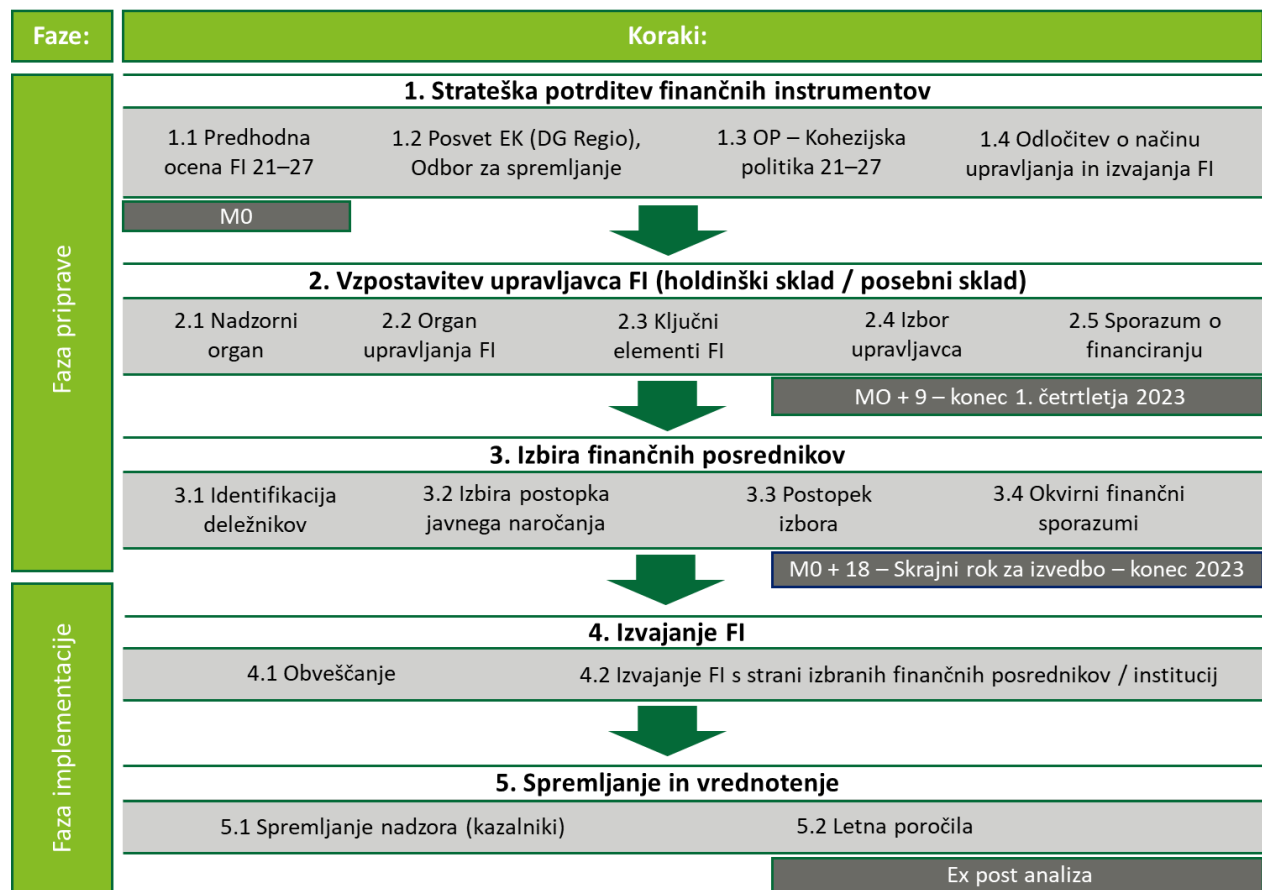
Vir: PwC, 2015

Predlog akcijskega načrta vključuje dve fazi: fazo priprave in fazo izvedbe. Faza priprave (koraki 1-3 v akcijskem načrtu), ki vključuje oblikovanje in pripravo sistema izvajanja in upravljanja FI, je tista, ki mora biti za namene učinkovitosti in uspešnosti črpanja sredstev iz naslova FI v PO 2021–2027 zaključena v ustreznem časovnem obdobju. Upošteva dejstvo, da lahko proces od oblikovanja FI do izbire FP traja tudi do 12 mesecev, se priporoča, da je 2. korak faze priprave zaključen najkasneje do konca leta 2022 oziroma najkasneje do konca prvega četrtletja 2023

in da se FI plasirajo na trg najkasneje 18 mesecev od potrditve ustreznosti predhodne ocene potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje FI v PO 2021–2027 oz. najkasneje do konca 2023. V zaključnem obdobju se predlaga izvedba ex-post vrednotenja FI, ki bo služilo kot pomembna vhodna informacija za oblikovanje FI v naslednjem PO.

Predlog akcijskega načrta za izvajanje, spremljanje in ocenjevanje FI je grafično prikazan v Sliki 20.

Slika 20: Predlog akcijskega načrta

Spremembe predhodne ocen trga in financiranja na trgu za izvajanje FI v prihodnje

Zaradi usklajevanj Programa izvajanja EKP v PO 2021–2027, ki v času priprave študije še potekajo, predvsem pa tudi zaradi hitro spreminjajočih se razmer na trgu in drastičnih vplivov, ki jih imajo nanj trenutne geopolitične razmere, študija dopušča možnost, da pride na podlagi dodatnih analiz (tržnih testov, študij OU, PO odgovornega za izvajanje FI in upravljavca) in usklajevanj s ključnimi deležniki v prihodnje do sprememb ključnih delov predhodne ocene, med drugim elementov FI, naložbene strategije, poslovno-finančnega načrta in drugih elementov operacije. Kot predvideva študija, se dopušča tudi možnost sprememb pri naboru SC, za katere se uporabi FI (npr. SC 4.1) oziroma pri uporabi sredstev iz sklada ESPRA. Prav tako lahko pride do sprememb pri upravljanju na vseh ravneh (OU, institucionalna struktura). Glede na hiter razvoj dogodkov in tudi nove priložnosti za FI (npr. v okviru programov RePowerEU²⁰⁶ in Novi evropski Bauhaus²⁰⁷) je smiselno, da nadaljnje analize v času med samo fazo priprave in implementacije FI upoštevajo tudi to.

²⁰⁶ Fi-compass, 2022c

²⁰⁷ Evropska komisija, 2022g

Zaključek

Študija z naslovom *Predhodna ocena potreb trga in vrzeli financiranja na trgu finančnih instrumentov v PO 2021–2027* predstavlja podlago za pripravo nove naložbene strategije za FI v PO 2021–2027 in vključuje tako načrtom priprave strategije in kot tudi načrt njene pravočasne implementacije. S tem izpolnjuje zahteve JN in skladno s smernicami naročnika podaja predloge za FI, ki pokrivajo pet predstavljenih tematskih področjih: MSP, digitalizacijo, zeleni prehod, RRI in urbani razvoj. TP so skladni s CP 1, CP 2 in CP 5. Študija podaja tudi osnove in izhodišča za delo izvajalca FI, ki so pomembne tudi za odločitve o načinu upravljanja FI v PO 2021–2027.

Študija poda tudi oceno smotrnosti uporabe sredstev ESPRA za FI. Glede na oteženo izvedbo ocene primernosti uporabe FI za SC, ki se v primeru sklada ESPRA razlikujejo od drugih SC, majhnega vzorca relevantnih podjetij, zajetih v spletni vprašalnik, nizkega obsega razpoložljivih sredstev, majhnosti in razdrobljenosti zajetih sektorjev ribištva, pomorstva in akvakulture, pa tudi zaradi izkušnje s podobnim FI v PO 2014–2022 v Estoniji in dejstva, da lahko podjetja iz sektorja dostopajo do sredstev prek drugih FI, študija zaključuje, da financiranje FI iz sklada ESPRA ni smotno.

Za razumevanje zaključkov študije, je potrebo poudariti, da je bil čas priprave študije omejen na obdobje petih mesecev, ko so bila programska izhodišča za izvajanja EKP v Sloveniji še v pripravi (in so se tudi spreminjala). Glede na to, da se ob zaključku priprave študije nakazujejo določene spremembe kohezijske politike, lahko v obdobju po potrditvi študije pride do določenih, tudi večjih, sprememb, na primer pri vlogi posredniškega organa itd. Študija predvideva, da bo za FI namenjenih 10% EKP sredstev, pri čemer velja poudariti, da je alokacija zgolj indikativna. Končna dodelitev oziroma razporeditev sredstev za FI kot tudi odločitve o samem naboru FI, odvisna od programa EKP 2021–2027, ki je ob zaključku študije še v usklajevanju, kot tudi od odločitve OU in resornih ministrstev o samem obsegu in načinu izvajanja FI. Alokacija izhaja iz zaključkov študije, da je bil v PO 2014–2020 narejen pomemben korak v smeri prehoda iz nepovratnih na povratna sredstva (FI), kar so prepoznali vsi udeleženci, vključeni v izvajanje FI. Študija zaključuje, da bi predvidena alokacija lahko dodatno prispevala k večji vlogi FI v finančni arhitekturi projektov, ki so ključni za uspešen razvoj, digitalizacijo in zeleni prehod javnih in zasebnih subjektov. FI so zaradi finančnega vzvoda, multiplikativnega učinka in obnovitvenega značaja namreč bistveno bolj učinkoviti kot nepovratna sredstva, ker zahtevajo vložek lastnih sredstev in naporov s strani FP ter prejemnikov sredstev, pa njihova uporaba vodi tudi v večjo finančno disciplino in skupaj z večjimi multiplikativnimi učinki tudi v boljšo alokacijo razvojnih sredstev.

Pri oblikovanju novih FI bo zaradi različnih stopenj sofinanciranja treba posebno pozornost nameniti tržni zanimivosti instrumentov v KRZS, kar je nujen predpogoj za učinkovito zapiranje identificiranih vrzeli. Prav zato bo potreben temeljit premislek o smiselnosti in možnostih za dodajanje nacionalnih sredstev. S tem bi se privlačnost FI v KRZS lahko izrazito povečala, kar bi vodilo v bolj učinkovito obravnavo identificirane vrzeli. Velik potencial v PO 2021–2027 prinaša možnost kombiniranja FI z nepovratnimi sredstvi v okviru ene operacije. Kombiniranje lahko vpliva na večjo privlačnost samih FI, in tudi na njihovo učinkovitost. Ključno za uspešno in učinkovito izvedbo FI pa bo, da se čim prej vzpostavi sistem izvajanja FI 2021–2027. Le tako bo lahko dosežen ustrezen multiplikativni učinek, s tem pa tudi večja uspešnost FI in celotne EKP.

Opozoriti velja tudi na hitro spreminjajoče razmere v gospodarskem okolju, ki se kažejo v visoki stopnji inflacije, napovedanemu dvigu obrestnih mer, povečani srednje in dolgoročni negotovosti glede cen in dobave energentov ter vsesplošni druginji in so posledica tudi in predvsem trenutnih geopolitičnih razmer zaradi vojne v Ukrajini. Čeprav vpliv teh dejavnikov ni vključen v analize znotraj pričujoče študije (te so bile narejene v prvi fazi študije, ki je bila zaključena pred začetkom vojne), je moč napovedati, da bo višanje cene zadolževanja in predvideno večje tveganje vezano na upad gospodarske dejavnosti, negativno vplivalo na povpraševanje po povratnih sredstvih. Istočasno se bo privlačnost FI financiranih iz EKP zaradi njihovih specifik naslavljanja nedelovanja trga lahko povečala. Glede na

omenjene spremembe in na nove napovedane FI, ki se bodo financirali iz programa RePower EU in Novi Evropski Bauhaus, ter tudi dejstva, da bo Slovenija iz evropskega mehanizma za okrevanje zaradi boljših gospodarskih gibanj v 2020-2021 od napovedani prejela skoraj 300 milijonov evrov manj nepovratnih sredstev, bo obstoječo študijo smiselno dopolniti z analizo pomena spreminjajočih se razmer na povpraševanje po FI.

Študija *Predhodna ocena potreb trga in vrzeli financiranja na trgu finančnih instrumentov v PO 2021–2027* obravnava prepoznane vrzeli na trgu financiranja in podaja predlog nove naložbene strategije, končna vrednost sredstev, ki bodo alocirana v FI, število FI ter način njihovega izvajanja in upravljanja pa bodo predmet odločitve Vlade Republike Slovenije.

Reference

1. ARSO, 2022. *Energetska učinkovitost in raba energije v sektorjih rabe končne energije*. Dostopno na: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/energetska-ucinkovitost-raba-energije-v-sektorjih-rabe-koncne-energije#chartsIdTitle>.
2. Banka Slovenije, 2020. *Neposredne naložbe 2020*. Dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/neposredne-nalozbe-2020_slo.pdf.
3. Banka Slovenije, 2021. *Napovedi makroekonomskih gibanj – december 2021*. Dostopno na: <https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/napovedi-makroekonomskih-gibanj-december-2021.pdf>.
4. Banka Slovenije, 2022a. *Gospodarska in finančna gibanja – januar 2022*. Dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gospodarska-in-financna-gibanja-januar_2022.pdf.
5. Banka Slovenije, 2022b. *Pregled makroekonomskih gibanj – marec 2022*. Dostopno na: <https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/pregled-makroekonomskih-gibanj-marec-2022.pdf>.
6. Banka Slovenije, 2022c. *Mesečna informacija o poslovanju bank – januar 2022*. Dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/mesecna-informacija-o-poslovanju-bank-januar_2022.pdf.
7. Crnčec, D., 2020. *Country Profile 2018-2019: Slovenia*. Eco-Innovation Observatory. Dostopno na: https://ec.europa.eu/environment/eoap/sites/default/files/field/field-country-files/eio_country_profile_2018-2019_slovenia.pdf.
8. Eko sklad, 2022a. *Javni pozivi – gospodarstvo*. Dostopno na: <https://ekosklad.si/gospodarstvo/pridobite-spodbudo/objava>.
9. Eko sklad, 2022b. *Javni pozivi – javni sektor*. Dostopno na: <https://ekosklad.si/javni-sektor/pridobite-spodbudo/objava>.
10. Ellen MacArthur Foundation, 2020. *Financing the circular economy – capturing the opportunity*. Dostopno na: <https://emf.thirdlight.com/link/17z1dk7idbty-lrrp3s/@/preview/1?o>.
11. Eurostat, 2022a. *Circular Economy Monitoring Framework*. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework>.
12. Eurostat, 2022b. *Circular material use rate*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_srm030/default/table?lang=en.
13. Eurostat, 2022c. *Research and development expenditure, by sectors of performance*. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tsc00001/default/table?lang=en>.
14. Eurostat, 2022d. *Percentage of the ICT sector in GDP*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_bde15ag/default/table?lang=en.
15. Eurostat, 2022e. *Generation of waste excluding major mineral wastes per GDP unit*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc032/default/table?lang=en.
16. Evropska investicijska banka, 2014. *Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014–2020 programming period*. Dostopno na: https://www.eib.org/attachments/documents/jessica_ex-ante_assessment_methodology_fis_vol2_rdi_en.pdf.
17. Evropska investicijska banka, 2022. *Investment Report 2021/2022: Recovery as a springboard for change*. Dostopno na: https://www.eib.org/attachments/publications/economic_investment_report_2021_2022_en.pdf.
18. Evropska komisija, 2013. *Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=it>.
19. Evropska komisija, 2014. *Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 964/2014 z dne 11. septembra 2014 o pravilih za uporabo Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s standardnimi pogoji za finančne instrumente*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

- content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0964&from=EN.
20. Evropska komisija, 2016. *European Maritime and Fisheries Fund – Estonia*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/system/files/2016-09/op-estonia-fact-sheet_en.pdf.
 21. Evropska komisija, 2018a. *A new strategy for a sustainable Europe*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/research_by_area/documents/new_bi_oconomy_strategy_for_a_sustainable_europe.pdf.
 22. Evropska komisija, 2018b. *Simplification Handbook: 80 simplification measures in cohesion policy 2021–2027*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2018/simplification-handbook-80-simplification-measures-in-cohesion-policy-2021–2027.
 23. Evropska komisija, 2019. *Evropski zeleni dogovor*. COM(2019) 640 final. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.
 24. Evropska komisija, 2020a. *Evropski semester 2020: ocena napredka pri strukturnih reformah, preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultati poglobljenih pregledov v skladu z Uredbo (EU) št. 1176/2011*. SWD(2020) 523 final. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0523&from=EN>.
 25. Evropska komisija, 2020b. *Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo*. COM(2020) 98 final. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098&from=EN>.
 26. Evropska komisija, 2021a. *Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's recovery*. COM(2021) 350 final. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.
 27. Evropska komisija, 2021b. *European Economic Forecast – Autumn 2021 - Slovenia*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2021/autumn/ecfin_forecast_autumn_2021_si_en.pdf.
 28. Evropska komisija, 2021c. *Uredba Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2018/842 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma*. COM(2021) 555 final. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0555&from=EN>.
 29. Evropska komisija, 2021d. *Guidance on State Aid in European Structural and Investment (ESI) Funds Financial instruments in the 2014–2020 programming period*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-05/draft_Risk_Finance_Guidelines_2021_en.pdf.
 30. Evropska komisija, 2021e. *Financial instruments under the European Structural and Investment Funds: Summaries of the data on the progress made in financing and implementing the financial instruments for the programming period 2014–2020 in accordance with Article 46 of Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/fin_inst/pdf/summary_data_fi_1420_2020.pdf?msclki d=bb327e0bbbd511ec95aa0dee9388f646.
 31. Evropska komisija, 2022a. *A European Green Deal: Striving to be the first climate-neutral continent*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
 32. Evropska komisija, 2022b. *Economic forecast for Slovenia – Winter 2022*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-performance-country/slovenia/economic-forecast-slovenia_en.
 33. Evropska komisija, 2022c. *Revision for phase 4 (2021–2030)*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/revision-phase-4-2021–2030_en#:~:text=In%20July%202015%2C%20the%20European%20Commission%20presented%20a,Council%20formally%20supported%20the%20revision%20in%20February%202018.
 34. Evropska komisija, 2022d. *Shaping Europe's digital future*. Dostopno na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en>.
 35. Evropska komisija, 2022e. *Tracking progress in ESI Funds financial instruments*. Evropski strukturni in investicijski skladi. Dostopno na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/dtw6-5akv>.
 36. Evropska komisija, 2022f. *Slovenia in the Digital Economy and Society Index*. Dostopno na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-slovenia?msclki d=49cc6be0d02b11ecbbac72abd494e52f>.
 37. Evropska komisija, 2022g. *Commission Staff Working Document: New European Bauhaus territorial development model (NEB TDM) financial instrumen*. tDostopno na: <https://www.fi->

- compass.eu/sites/default/files/publications/NEB_TDM_financial_instrument.pdf.
38. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2012. *Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0027&from=EN>.
 39. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2013. *O skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=celex%3A32013R1303>.
 40. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2018. *Uredba (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R0842&from=EN>
 41. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2020. *Uredba (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>
 42. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021a. *Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko*. PE/47/2021/INIT. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021R1060>.
 43. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021b. *Uredba (EU) 2021/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. julija 2021 o vzpostavitvi Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter spremembi Uredbe (EU) 2017/1004*. PE/53/2021/INIT. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021R1139>
 44. Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2021c. *Uredba (EU) 2021/241 Evropskega Parlamenta In Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost*. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0241&from=EN>.
 45. Evropski parlament, 2021. *Climate action in Slovenia: Latest state of play*. Dostopno na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698061/EPRS_BRI\(2021\)698061_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698061/EPRS_BRI(2021)698061_EN.pdf).
 46. Evropsko računsko sodišče, 2016. *Implementing the EU budget through financial instruments — lessons to be learnt from the 2007-2013 programme period – Special report*. Dostopno na: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/financial-instruments-19-2016/>.
 47. Fatur, T., Staničič, D., Matkovič, M., Petelin Visočnik, B., Pušnik, M., Krapež, P., 2021. *Analiza finančnih, ekonomskih, pravnih in organizacijskih vidikov podporne sheme za URE in OVE v SMP in industriji*. LIFE IP CARE4CLIMATE. Dostopno na: https://www.care4climate.si/_files/1430/lzrocek_IJS_C64-1.pdf.
 48. fi-compass, 2014. *Manual (Ex-ante assessment guidance, Vol. I – General methodology)*. Dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/publication/manuals/manual-ex-ante-assessment-guidance-vol-i-general-methodology>.
 49. fi-compass, 2019. *Gap analysis for small and medium-sized enterprises financing in the European Union*. Dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/gap-analysis-small-and-medium-sized-enterprises-financing-european-union>.
 50. fi-compass, 2020a. *Stocktaking study on financial instruments by sector: Progress to date, market needs and implications for financial instruments – Executive Summary*. Dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/stocktaking-study-financial-instruments-sector>.
 51. fi-compass, 2020b. *Financial Instrument for Fisheries and Aquaculture 2014–2020, Estonia – Case Study*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EMFF_Case_Study_02%20OCT%2018.pdf.
 52. fi-compass, 2020c. *Residential energy efficiency financial instruments in Lithuania – Case Study*. Dostopno na:

- https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Residential%20energy%20efficiency%20financial%20instruments%20in%20Lithuania_2.pdf.
53. fi-compass, 2020d. *Financial instruments cities with a future for urban development in Portugal – IFRRU 2020 – Case Study*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Financial%20instruments%20for%20urban%20development%20in%20Portugal%20-%20IFRRU%202020_2.pdf.
 54. fi-compass, 2020e. *FOSTER TPE-PME-AGRI, a new generation multi-sector fund of funds, Occitanie, France – Case Study*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/FOSTER%20TPE-PME-AGRI%20a%20new%20generation%20multi-sector%20fund%20of%20funds%2C%20Occitanie%2C%20France_2.pdf.
 55. fi-compass, 2021a. *Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021–2027 programming period*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Combination%20of%20financial%20instruments%20and%20grants_1.pdf.
 56. fi-compass, 2021b. *Fi-compass study on the use of EMFF financial instruments*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/fi-compass_study_on_the_use_of_emff_financial_instruments.pdf.
 57. fi-compass, 2022a. *Financial instruments in your country*. Dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/fisiyc>.
 58. fi-compass, 2022b. *Financial instrument for Fisheries and aquaculture in Estonia*. Powerpoint predstavitev. Dostopno na: <https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Financial%20instrument%20for%20Fisheries%20and%20aquaculture%20in%20Estonia.pdf>.
 59. fi-compass, 2022c. *Model for a financial instrument with a grant component to support energy efficiency: a fi-compass model*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/energy-efficiency-model_0.pdf.
 60. IMD, 2022. *World Digital Competitiveness Ranking*. Dostopno na: <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness/>.
 61. InvestEU, 2005. *Questions and answers document*. Dostopno na: https://europa.eu/investeu/system/files/2021-03/Member%20States%20compartments_Questions%20and%20Answers_March%202021_EN.pdf.
 62. Koprivnikar Šušteršič, M., 2021. *Zasebna potrošnja pred in med epidemijo COVID-19*. UMAR. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Zasebna_potrosnja_MKoprivnikar/Zasebna_potrosnja_pred_in_med_epidemijo_covid-19.pdf.
 63. Križanič, F., Vojinovič, B., Kolšek, V. in Jere, Ž., 2022. *Predlog oblikovanja sklada za urbani razvoj (končno poročilo)*. EIPF: Ljubljana.
 64. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2021. *Slovenska industrijska strategija 2021–2030*. Dostopno na: https://www.gzs.si/Portals/159/vsebine/dogodki-priponke/sis21-30_v1_splet5512977c.pdf.
 65. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije, 2022. *Evidenca socialnih podjetij*. OPSI. Dostopno na: <https://podatki.gov.si/dataset/evidenca-socialnih-podjetij>.
 66. Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2020. *Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt Republike Slovenije*. Dostopno na: https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf.
 67. Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021a. *Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda*. Dostopno na: https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/premog_izhod/strategija_prem_vlada_jan202.pdf.
 68. Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije, 2021b. *Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/sl_ltrs_2020.pdf.
 69. Ministrstvo za izobraževanje, šolstvo in šport Republike Slovenije, 2021. *Znanstveno raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije 2021–2030*.
 70. Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, 2017. *Kažipot prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije*.

- Dostopno na: <http://socialnaekonomija.si/wp-content/uploads/KA%C5%BDIPOT-PREHODA-V-KRO%C5%BDNO-GOSPODARSTVO-SLOVENIJE.pdf>.
71. PwC, 2015. *Ex-ante assessment of Financial Instruments in Slovenia*. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Ex-ante%20of%20FI_Slovenia_20152711_final.pdf.
 72. Regeneris Consulting, 2013. *Wales Ex-ante Evaluation of European Programmes 2014-20 – Financial Instruments*. Wales European Funding Office. Dostopno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/wales-stage2appendix_0.pdf.
 73. Sklad skladov, 2021. *Analiza izvajanja finančnih instrumentov za energetska učinkovitost v okviru operacije FI 2014–2020*.
 74. Sklad skladov, 2022. *Razvojno-spodbujevalni program SID banke financiranja podjetij za naložbene projekte, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo*. Dostopno na: https://www.sid.si/sites/www.sid.si/files/documents/nalozbe3_3._sprememba_razpisni_del_13-1-2022-objava.pdf.
 75. SPIRIT, 2022. *Javni razpis spodbude za raziskovalno razvojne projekte NOO*. Dostopno na: https://www.spiritslovenia.si/resources-new/vsebine/SPIRIT/Razpisi/382/Javni_razpis_NOO.pdf.
 76. SPS, 2022. *Javni pozivi in razpisi*. Dostopno na: <https://podjetniskisklad.si/sl/razpisi>.
 77. SRRS, 2022. *Javni razpisi*. Dostopno na: <https://www.srrs.si/javni-razpisi/>.
 78. SSRS, 2022. *Odprti javni pozivi in razpisi*. Dostopno na: <https://ssrs.si/razpisi/odprti-javni-pozivi-in-razpisi/>.
 79. SURS, 2020. *Investicije v osnovna sredstva, Slovenija, 2020*. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/10019>.
 80. SURS, 2022. *Temeljni agregati sektorja država (aprilsko EDP poročanje), 2018–2021*. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10246>.
 81. SVRK, 2017a. *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf.
 82. SVRK, 2017b. *Strategija pametne specializacije*. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/S4-Slovenska-strategija-pametne-specializacije/Slovenska-strategija-pametne-specializacije.pdf>.
 83. SVRK, 2021a. *Načrt za okrevanje in odpornost*. Dostopno na: https://eu-skladi.si/sl/dokumenti/rrf/01_si-rrp_23-7-2021.pdf.
 84. SVRK, 2021b. *Strategija pametne specializacije (osnutek, 21.12.2021)*. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2022-01-03-objavljen-je-osnutek-prenovljene-in-preimenovane-strategije-pametne-specializacije/>.
 85. SVRK, 2021c. *Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 – Osnutek. November 2021*.
 86. SVRK, 2022a. *Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 – Osnutek. Marec 2022*.
 87. SVRK, 2022b. *Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 – Osnutek. Maj 2022*.
 88. Širec, K., Bradač Hojnik, B., Denac, M. in Močnik, D., 2017. *Slovenska podjetja in krožno gospodarstvo – Slovenski podjetniški observatorij 2017*. Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta: Maribor. Dostopno na: <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/download/312/275/508-1?inline=1>.
 89. Turner, K. R., 2021. *IFRRU 2020 Finalises 300 Urban Rehabilitation Investment Contracts, Having Already Completed 60*. Brainsre.news. Dostopno na: <https://portugal.brainsre.news/en/ifrru-2020-finalises-300-urban-rehabilitation-investment-contracts-having-already-completed-60/>.
 90. UMAR, 2021a. *Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2021*. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2021/JNGG_2021_splet.pdf.
 91. UMAR, 2021b. *Poročilo o produktivnosti 2021*. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/Porocilo_o_produkktivnosti/2021/slovenski/PoP_2021.pdf.
 92. UMAR, 2021c. *Poročilo o razvoju 2021*. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2021/slovenski/POR2021_skupaj.pdf.
 93. UMAR, 2022. *Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2022*. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/napovedi/single/napoved/news/pomladanska-napoved-gospodarskih-gibanj-2022/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=9e825860fb1e2ad250411f622dc2e483.
 94. Vienna Institute for International Economic Studies, 2021. *CESEE Visual Data Explorer*. Wiiw. Dostopno na:

<https://data.wiiw.ac.at/vde.html>.

95. Williamson, O. E., 1979. *Transaction-Cost Economics: The Governance of Contractual Relations*. *Journal of Law and Economics*, 22(2), str. 233–261. Dostopno na:
[https://josephmahoney.web.illinois.edu/BA549_Fall%202010/Session%203/Williamson%20\(1979\).pdf](https://josephmahoney.web.illinois.edu/BA549_Fall%202010/Session%203/Williamson%20(1979).pdf).
96. YourEurope, 2021. Access to finance. Dostopno na: https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/getting-funding/access-finance/search/en/financial-intermediaries?shs_term_node_tid_depth=15

Priloge

Priloga 1: Pregled ciljev politik

Tabela 37: Pregled ciljev politik, skladov ESSR, ESS, KS in ESPRA glede na obseg sredstev v obdobju 2021–2027²⁰⁸

V mio EUR			ESSR	ESS		KS	ESPRA		
CP – krajše	Številka PN	Program EKP 21-27: PN	VZHOD	ZAHOD	VZHOD	ZAHOD	SLO	SLO	Skupna vsota
CP 1 - Pametno	1	Inovacijska družba znanja	461,97	239,93					701,90
	2	Digitalna povezljivost*	62,47	4,2					66,67
CP 1 – Pametno Vsota			524,44	244,13					768,57
CP 2 - Zeleno	3	Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost	353,45	109,69			295,09	12,99	771,22
	4	Trajnostna urbana mobilnost	37,80	17,15					54,95
CP 2 – Zeleno Vsota			391,25	126,84			295,10	12,99	826,17
CP 3 - Povezano	5	Trajnostna (čez)regionalna mobilnost in povezljivost	107,39				405,14		512,53
CP 3 – Povezano Vsota			107,39				405,14		512,53
CP 4 - Družbeno	6	Znanja in spretnosti ter odzivni trg dela	42,80		275,39	86,89			405,08
	7	Dolgotrajna oskrba in zdravje ter socialna vključenost	78,53		137,20	43,25			258,98
	8	Trajnostna turizem in kultura	19,94						19,94
CP 4 – Družbeno Vsota			141,27		412,59	130,14			684,00
CP 5 – bližje državljanom		Trajnostni razvoj lokalnih območij	67,60	17,63				13,90	99,13
CP 5 – Bližje državljanom Vsota			67,60	17,63				13,90	99,13
Skupna vsota			1.231,95	388,6	412,59	130,14	700,24	26,89	2.890,41

²⁰⁸ SVRK, 2022

Tabela 38: Pregled ciljev politik, prednostnih naložb in specifičnih ciljev skupaj z predvideno uporabo FI in relevantnimi obstoječimi strategijami, ki naslavlja v študiji pregledana področja

	Opis cilja/naložbe	Predvideno FI	Relevantna obstoječa strategija, ki naslavlja področje
CP 1	Konkurenčnejša in pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe ter regionalne povezljivosti na področju IKT	DA	
PN 1	Inovacijska družba znanja		
SC 1.1	Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij (predvidena uporaba FI)	DA	
SC 1.2	Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami	DA	
SC 1.3	Razvoj znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo		<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska strategija pametne specializacije (samostojno ali kot del celovitejše strategije)
SC 1.4	Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe	DA	
PN 2	Digitalna povezljivost		
SC 2.1	Izboljšanje digitalne povezljivosti		<ul style="list-style-type: none"> • Načrt razvoja gigabitne infrastrukture (širokopasovna omrežja naslednje generacije)
CP 2	Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki je odporna in prehaja na gospodarstvo z ničelnim ogljičnim odtisom s spodbujanjem čistega in pravičnega energetskega prehoda, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj ter trajnostne mestne mobilnosti		
PN 3	Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost		
SC 3.1	Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov	DA	<ul style="list-style-type: none"> • Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenove stavb do leta 2050
SC 3.2	Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, vključno s trajnostnimi merili, določenimi v navedeni direktivi	DA	<ul style="list-style-type: none"> • NEPN
SC 3.3	Razvoj pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E)		
SC 3.4	Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov	DA	<ul style="list-style-type: none"> • Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, Državna ocena

	Opis cilja/naložbe	Predvideno FI	Relevantna obstoječa strategija, ki naslavlja področje
			tveganj za nesreče, <ul style="list-style-type: none"> • Državna ocena zmožnosti obvladovanja tveganj za nesreče.
SC 3.5	Spodbujanje dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri	DA	<ul style="list-style-type: none"> • Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, • Operativni program oskrbe s pitno vodo.
SC 3.6	Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri	DA	
SC 3.7	Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja	DA	<ul style="list-style-type: none"> • Program upravljanja območij NATURA 2000, • Prednostni okvir ukrepanja za Slovenijo (Prioritised action framework - PAF), • Operativni program za ravnanje z odpadki in preprečevanja odpadkov v RS.
PN 4	Trajnostna urbana mobilnost		
SC 4.1	Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika		
CP 3	Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti		
PN 5	Trajnostna (čez)regionalna mobilnost in povezljivost		<ul style="list-style-type: none"> • Strategija razvoja prometa v RS do leta 2030
SC 5.1	Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega na podnebne spremembe		
SC 5.2	Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo		
CP 4	Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic		
PN 6	Znanja in spretnosti ter odzivni trg dela		
SC 6.1	Izboljšanje dostopa do zaposlitve in aktivacijski ukrepi za vse iskalce zaposlitve, zlasti mlade, predvsem z izvajanjem jamstva za mlade, dolgotrajno brezposelne in prikrajšane skupine na trgu dela ter neaktivne osebe kot tudi s spodbujanjem samozaposlovanja in socialnega gospodarstva		<ul style="list-style-type: none"> • Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja, • Zakon o urejanju trga dela.
SC 6.2	Posodabljanje institucij in služb trga dela za oceno in predvidevanje potreb po veččinah ter zagotavljanje pravočasne in prilagojene pomoči in podpore pri usklajevanju ponudbe in povpraševanja na trgu dela, prehodih in mobilnosti		

	Opis cilja/naložbe	Predvideno FI	Relevantna obstoječa strategija, ki naslavlja področje
SC 6.3	Spodbujanje uravnotežene zastopanosti spolov pri udeležbi na trgu dela, enakih delovnih pogojev ter boljšega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, tudi z dostopom do cenovno ugodnega otroškega varstva in oskrbe za vzdrževane osebe		<ul style="list-style-type: none"> • Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, • Zakon o enakih možnostih žensk in moških.
SC 6.4	Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje		
SC 6.5	Izboljšanje kakovosti, vključenosti, učinkovitosti in relevantnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, vključno s potrjevanjem neformalnega in priložnostnega učenja, da bi podprli pridobivanje ključnih kompetenc, tudi podjetniških in digitalnih veščin, ter s spodbujanjem uvedbe dualnih sistemov usposabljanja in vajeništev		<ul style="list-style-type: none"> • Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva, Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji, • Strategija razvoja višjega strokovnega izobraževanja, • Ostala nacionalna zakonodaja.
SC 6.6	Spodbujanje enakopravnega dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja in usposabljanja ter dokončanja takega izobraževanja in usposabljanja, zlasti za prikrajšane skupine, in sicer od predšolske vzgoje in varstva prek splošnega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja, do terciarne ravni ter izobraževanja in učenja odraslih, vključno z olajševanjem učne mobilnosti za vse in dostopom za invalide		
SC 6.7	Spodbujanje vseživljenjskega učenja, zlasti prožnih možnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo za vse, ob upoštevanju podjetniških in digitalnih veščin, boljše predvidevanje sprememb in zahtev po novih veščinah na podlagi potreb trga dela, olajševanje kariernih prehodov in spodbujanje poklicne mobilnosti		
SC 6.8	Izboljšanje učinkovitosti trgov dela in vključevanja vanje ter dostop do kakovostne zaposlitve z razvojem socialne infrastrukture in spodbujanjem socialnega gospodarstva		
SC 6.9	Doslednejše zagotavljanje enakega dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja z razvojem dostopne infrastrukture, tudi s krepitvijo odpornosti za izobraževanje in usposabljanje na daljavo in prek spleta		
PN 7	Dolgotrajna oskrba in zdravje ter socialna vključenost		
SC 7.1	Pospeševanje dejavnega vključevanja za spodbujanje enakih možnosti, nediskriminacije in aktivne udeležbe ter povečevanje zaposljivosti, zlasti za prikrajšane skupine		
SC 7.2	Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migrantov		

	Opis cilja/naložbe	Predvideno FI	Relevantna obstoječa strategija, ki naslavlja področje
SC 7.3	Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi		<ul style="list-style-type: none"> Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome
SC 7.4	Krepitev enakopravnega in pravočasnega dostopa do kakovostnih, vzdržnih in cenovno ugodnih storitev, vključno s storitvami, ki spodbujajo dostop do stanovanj in storitev oskrbe, usmerjene v posameznika, vključno s storitvami zdravstvene oskrbe; posodabljanje sistemov socialne zaščite, vključno s spodbujanjem dostopa do socialne zaščite, s posebnim poudarkom na otrocih in prikrajšanih skupinah; izboljšanje dostopnosti, tudi za invalide, učinkovitosti in odpornosti sistemov zdravstvene oskrbe in storitev dolgotrajne oskrbe		<ul style="list-style-type: none"> Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva
SC 7.5	Spodbujanje socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki		
SC 7.6	Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, gospodinjstev z nizkimi dohodki ter prikrajšanih skupin, tudi ljudi s posebnimi potrebami, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami		
SC 7.7	Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migrantov, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami		
SC 7.8	Zagotavljanje enakega dostopa do zdravstvenega varstva in krepitev odpornosti zdravstvenih sistemov, vključno z osnovnim zdravstvenim varstvom, ter spodbujanje prehoda z institucionalne oskrbe na oskrbo v družini in skupnosti		<ul style="list-style-type: none"> Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 – Skupaj za družbo zdravja, Zakon o zagotavljanju finančnih sredstev za investicije v zdravstvo, Dodatni strateški oziroma akcijski dokument, ki bo ustrezno kartiral potrebe na področju zdravja in dolgotrajne oskrbe.
PN 8	Trajnostna turizem in kultura		
SC 8.1	Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah		
CP 5	Evropa, ki je bližje državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud		
PN 9	Trajnostni razvoj lokalnih območij		
SC 9.1	Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih		
SC 9.2	Spodbujanjem celostnega in vključujočega socialnega,		

Opis cilja/naložbe	Predvideno FI Relevantna obstoječa strategija, ki naslavlja področje
gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja	

Tabela 39: Pregled prednostnih naložb in specifičnih ciljev sklada ESPRA, ki so relevantni za Slovenijo z vidika izvajanja FI²⁰⁹

Opis cilja/naložbe	Predvidene aktivnosti Slovenije v ESPRA
PN 1 Spodbujanje trajnostnega ribištva in ohranjanje vodnih bioloških virov	
SC 1.1 Krepitev ekonomsko, socialno in okoljsko trajnostnih ribolovnih dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurenčna in energetske bolj učinkovita flota, • Pristanišča, ki zagotavljajo ustrezne delovne in trajnostne pogoje za ribiče, • Spodbujanje kratkih verig za ribiške proizvode.
SC 1.2 Povečanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij CO ₂ z zamenjavo ali posodobitvijo motorjev ribiških plovil	<ul style="list-style-type: none"> • Zamenjava ali posodobitev glavnega ali pomožnega motorja.
SC 1.3 Spodbujanje prilagajanja ribolovnih zmogljivosti ribolovnim možnostim v primerih trajnega prenehanja ribolovne dejavnosti ter prispevanje k primernemu življenjskemu standardu v primerih začasnega prenehanja ribolovnih dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti.
PN 2 Spodbujanje trajnostnih dejavnosti akvakulture ter predelave in trženja ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture	
SC 2.1 Spodbujanje trajnostnih dejavnosti akvakulture	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurenčna in trajnostna akvakultura, • Akvakultura, ki ohranja habitate, • Akvakultura, ki temelji na znanju, in raziskave, • Inovacije v akvakulturi.
SC 2.2 Spodbujanje trženja, kakovosti ter dodane vrednosti ribiških in proizvodov iz akvakulture, pa tudi predelave teh proizvodov	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurenčna, okolju prijazna predelovalna industrija, • Promocija rib, akvakulture, lokalnih sektorjev in proizvodov, • Inovacije v predelavi.
PN 3 Omogočanje rasti trajnostnega modrega gospodarstva ter spodbujanje razvoja ribiških in akvakulturnih skupnosti na obalnih in celinskih območjih	
SC 3.1 Intervencije, ki prispevajo k razvoju ribiških in akvakulturnih skupnosti na obalnih in celinskih območjih	<ul style="list-style-type: none"> • Vključevanje sektorjev modrega gospodarstva v razvoj trajnostnega prehranskega sistema, trženja in dodajanja vrednosti proizvodom iz ribištva in akvakulture; • Prispevanje sektorjev ribištva in akvakulture k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje biotske raznovrstnosti s podporo krožnega gospodarstva ter čiste energije, • Krepitev vitalnosti skupnosti z večanjem družbene vključenosti,

²⁰⁹ Prednostne naložbe in specifični cilji navedeni v tabeli so povzeti glede na OP za izvajanje ESPRA v Republiki Sloveniji za obdobje 2021–2027.

Opis cilja/naložbe	Predvidene aktivnosti Slovenije v ESPRA
	<p data-bbox="760 258 1430 310">privabljanjem žensk in mladih ter ohranjanjem in ustvarjanjem novih delovnih mest na področju ribištva in akvakulture,</p> <ul data-bbox="716 317 1430 579" style="list-style-type: none"><li data-bbox="716 317 1430 369">• Razvoj trajnostnega prehranskega sistema, trženja in dodajanja vrednosti proizvodom iz akvakulture;<li data-bbox="716 375 1430 464">• Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje biotske raznovrstnosti s podporo krožnega gospodarstva ter čiste energije;<li data-bbox="716 470 1430 548">• Krepitev vitalnosti skupnosti z večanjem družbene vključenosti, privabljanjem žensk in mladih ter ohranjanjem in ustvarjanjem novih delovnih mest;<li data-bbox="716 554 1430 579">• Krepitev družbene sprejemljivosti akvakulture.

Priloga 2: Vprašalnik za podjetja

Za naročnika, Službo Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK), družba Deloitte pripravlja predhodno oceno potreb trga in vrzeli financiranja na trgu za izvajanje finančnih instrumentov v PO 2021–2027. Finančni instrumenti, ki se financirajo iz EU skladov, so namenjeni zagotavljanju povratne finančne podpore. Podpora se zagotavlja v obliki posojil, garancij ali kapitalskih naložb in se dodeli pod boljšimi pogoji, kot veljajo na trgu (npr. nižja obrestna mera, moratorij na odplačilo glavnice, dodelitev finančnih sredstev subjektom s slabšim zavarovanjem ipd.). Prijazno vas prosimo, da izpolnite vprašalnik, ki ste ga prejeli. Vaši odgovori bodo pomembno prispevali k razumevanju naložbenih potreb slovenskih podjetij in tako predstavljali pomembno vhodno informacijo za pripravo predlogov iz EU sredstev financiranih finančnih instrumentov/finančnih produktov oz. njihovo kombiniranje z nepovratnimi sredstvi v naslednjih letih. Čas reševanja vprašalnika je ocenjen na največ 15 min. Zahvaljujemo se vam za pomoč.

Splošno

1. Katero dejavnost po SKD opravlja vaše podjetje?

- a) Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo
- b) Rudarstvo
- c) Predelovalne dejavnosti
- d) Oskrba z električno energijo, plinom in paro
- e) Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki; saniranje okolja
- f) Gradbeništvo
- g) Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil
- h) Promet in skladiščenje
- i) Gostinstvo
- j) Informacijske in komunikacijske dejavnosti
- k) Finančne in zavarovalniške dejavnosti
- l) Poslovanje z nepremičninami
- m) Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti
- n) Druge raznovrstne poslovne dejavnosti
- o) Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti
- p) Izobraževanje
- q) Zdravstvo in socialno varstvo
- r) Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti
- s) Druge dejavnosti
- t) Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem; proizvodnja za lastno rabo
- u) Dejavnost eksteritorialnih organizacij in teles

2. Kakšna je pravna oblika vašega podjetja?

- a) s.p.
- b) d.o.o.
- c) d.d.
- d) zadruga
- e) drugo: _____ (prosim navedite)

3. V kateri kohezijski regiji deluje vaše podjetje?

- a) Kohezijska regija vzhodne Slovenije
- b) Kohezijska regija zahodne Slovenije

4. Koliko ljudi je zaposlenih (FTE) v vašem podjetju?

- a) 0
- b) 1 do 9
- c) 10 do 49
- d) 50 do 249
- e) 250 +

5. Koliko prihodkov realizira vaše podjetje?

- a) Do 1 mio EUR.
- b) Od 1 mio EUR do 5 mio EUR
- c) Od 5 mio EUR do 10 mio EUR
- d) Od 10 mio EUR do 40 mio EUR
- e) Nad 40 mio EUR

6. Ali ste socialno podjetje?

- a) Da
- b) Ne

7. Ali imate integriran razvojno raziskovalni oddelek?

- a) Da
- b) Ne

8. Ali delujete na področju pomorstva, ribištva, akvakulture in predelave proizvodov iz ribištva in akvakulture?

- a) Da
- b) Ne

8.1 Na katerem področju delujete?

- a) Pomorstvo
- b) Ribišтво
- c) Akvakultura
- d) Predelava proizvodov iz ribištva in akvakulture

9. Ali so se naslednji kazalniki podjetja v zadnjih 3 letih znižali, ostali nespremenjeni ali povečali?

Kazalnik	Znižanje	Nespremenjeno	Povečanje
Prihodki			
Stroški dela			
Ostali stroški			
Stroški obresti			
Dobiček			

Investicije v osnovna sredstva			
Investicije v obratna sredstva			
Število zaposlenih			
Dolg v % sredstev			

10. Ali so naslednji viri financiranja pomembni za vaše podjetje, torej, ali ste jih uporabljali v letih 2018–2021 oz. ali razmišljate o njihovi uporabi v prihodnosti?

Vir financiranja	Relevantno	Ni relevantno
Dolžniško financiranje (mikroposojilo, posojilo, posojilo z garancijo ipd.)		
Lastniško financiranje (semenski kapital, kapitalski vložki investicijskih skladov, ipd.)		
Nepovratna sredstva		
Kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev		

11. Ali ste zadnjih v treh letih (v obdobju od 2018 do 2021) zaprosili za naslednje vrste financiranja?

Vir financiranja	Zaprosili a nismo prejeli	Zaprosili in nismo prejeli	in Nismo zaradi zavrnitve	zaposili Nismo zaradi možnih lastnih sredstev	Nismo zaradi zadostnih razlogov	zaposili Nismo zaradi drugih razlogov
Dolžniško financiranje						
Lastniško financiranje						

12. Za katere namene ste oz. bi potrebovali povratne oblike podpore v letih 2018–2021 (možnih je več odgovorov)?

- a) Dodatne podpore nismo potrebovali
- b) Financiranje obratnega kapitala
- c) Konsolidacija dolga
- d) Prevzem drugega podjetja
- e) Nakup/najem nepremičnine (zemljišča oz. stavbe)
- f) Nakup/najem strojev oz. opreme
- g) Financiranje novega produkta oz. storitve
- h) Financiranje internacionalizacije podjetja
- i) Financiranje izvoza
- j) Financiranje RRI
- k) Financiranje digitalizacije

- l) Financiranje zelenega prehoda
- m) Pridobitev neopredmetenih sredstev
- f) Drugo: _____ (prosim navedite)

13. Če ste bili zavrženi oz. se zaradi možne zavrnitve niste prijavi, kaj je bil razlog?

- a) Neustrezna finančna situacija podjetja: nizki prihodki
- b) Pomanjkanje kreditne zgodovine
- c) Pomanjkanje zmožnosti zavarovanja
- d) Tveganost investicije
- e) Bančna politika
- f) Smo novoustanovljeno podjetje in na trgu še nismo dovolj časa
- g) Drugo _____ (prosim navedite)

14. Koliko zunanjih finančnih sredstev ocenjujete, da boste potrebovali v naslednjih 3 letih?

Vir financiranja	Do 25.000 EUR	Od 25.000 do 100.000 EUR	Od 100.000 do 250.000 EUR	Od 250.000 do 1 mio EUR	Nad 1 mio EUR	Menimo, da sredstev ne bomo potrebovali
Dolžniško financiranje						
Lastniško financiranje						

15. Kateri instrumenti se vam zdijo relevantni (možnih je več odgovorov)?

- a) Mikroposojila (do 25.000 EUR)
- b) Posojila krita z garancijam
- c) Posojila s subvencijo obrestne mere
- d) Kratkoročna posojila (< 1 leto)
- e) Dolgoročna posojila (> 1 leto)
- f) Lastniško financiranje prek vložkov investicijskih skladov
- g) Lastniško financiranje prek vložkov skladov tveganega kapitala
- h) Lastniško financiranje prek vložkov poslovnih angelov
- i) Lastniško financiranje prek vložkov državnih, regionalnih ali tujih institucij
- j) Lastniško financiranje prek semenskega kapitala
- k) Mezzanin financiranje (navidezno lastniško financiranje kot npr. konvertibilna posojila, podrejena posojila, ...)
- l) Drugo _____ (prosim navedite)

16. Za kakšen namen mislite da boste potrebovali povratne oblike podpore v naslednjih 3 letih?

- a) Financiranje obratnega kapitala
- b) Konsolidacija dolga
- c) Prevzem drugega podjetja
- d) Nakup nepremičnin (zemljišča oz. stavbe)
- e) Najem nepremičnin (zemljišča oz. stavbe)
- f) Nakup strojev oz. opreme
- g) Najem strojev oz. opreme

- h) Financiranje novega produkta oz. storitve
- i) Financiranje internacionalizacije
- j) Financiranje izvozne prodaje
- k) Financiranje RRI
- l) Financiranje digitalizacije
- m) Financiranje zelenega prehoda
- n) Pridobitev neopredmetenih sredstev
- g) Drugo: _____ (prosim navedite)

17. Kakšne so vaše izkušnje s pridobivanjem finančne podpore prek finančnih instrumentov iz EU sredstev (npr. mikroposojila, posojila, garancije, semenskega kapitala...)

- a) Naše podjetje še ni zaprosilo za podporo v obliki finančnega instrumenta
- b) Za podporo v obliki finančnega instrumenta smo že zaprosili (čakamo na odločitve)
- c) Podporo v obliki finančnega instrumenta že prejemamo/smo prejeli
- d) Zaprosili smo za podporo v obliki finančnega instrumenta in smo bili zavrjeni
- e) Ne vemo, kaj so finančni instrumenti

18. Kako močno so naslednji faktorji vplivali na poslovanje vašega podjetja v obdobju 2018–2021?

Vir financiranja	Brez vpliva	Blag vpliv	Srednje močan vpliv	Zelo močan vpliv
Finančno stanje podjetja				
Stroški posojil na trgu				
Drugi pogoji financiranja (ročnosti, zavarovanja, garancije ipd.)				
Pomanjkanje strokovnega znanja vaše ekipe				
Omejena razpoložljivost vlagateljev v lastniški kapital				
Manjša pripravljenost bank kreditirati podjetja				
Korupcija				

RRI sektor

19. Ali vaše podjetje izvaja oz. bo izvajalo investicije v sklopu raziskav, razvoja in inovacij (RRI)?

- a) Da
- b) Ne

19.1 Na katerem področju bi vas zanimalo investicije v RRI (lahko se izbere več odgovorov.) Področja so definirana v skladu s strategijo Pametne specializacije, ki je dostopna na <https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/2021-12-20-osnutek-strategije-pametne-specializacije.docx>

- a) Pametna mesta in skupnosti ter Horizontalna mreža informacijsko-komunikacijskih tehnologij (HOM IKT)

- b) Zdravje – medicina
- c) Pametne stavbe in dom z lesno verigo
- d) Trajnostna predelava hrane
- e) Mreže za prehod v krožno gospodarstvo
- f) Trajnostni turizem
- g) Mobilnost
- h) Tovarne prihodnosti
- i) Materiali kot končni produkti
- j) Drugo _____ (prosim navedite)

19.2 Koliko sredstev nameravate v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu raziskav, razvoja in inovacij (RRI)?

- a) Do 100.000 EUR
- b) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- c) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- d) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- e) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- f) Nad 10 mio EUR

19.3 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu raziskav, razvoja in inovacij (RRI), če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod izjemno ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve, manj zahtevna zavarovanja, moratorij na odplačilo glavnice)?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

19.4 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu raziskav, razvoja in inovacij (RRI), če bi bilo možno za to pridobiti lastniška sredstva?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

19.5 Ali bi vas uporaba povratnih sredstev za investicije v sklopu raziskav, razvoja in inovacij (RRI) bolj pritegnila, če bi bili le-ti kombinirani z nepovratnimi sredstvi?

- a) Niti ne
- b) Verjetno
- c) Zagotovo

19.6 Kakšna oblika kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev bi bila na tem področju za vas najbolj

atraktivna?

- a) Subvencioniranje obrestne mere
- b) Financiranje manjšega dela investicijskih stroškov z nepovratnimi viri
- c) Kombiniranje povratnih sredstev s spodbudo za izvedbo investicije
- d) Drugo _____(prosim navedite)

Zeleni prehod

20. Ali vaše podjetje izvaja oz. bo izvajalo investicije v sklopu zelenega prehoda (npr. spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, proizvodnja energije iz OVE, prehod na krožno gospodarstvo ipd.)?

- a) Da
- b) Ne

20.1 Na katerem področju bi izvajali investicije (lahko se izbere več odgovorov)?

- a) Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov
- b) Proizvodnja energije iz OVE
- c) Prehod na krožno gospodarstvo
- d) Drugo _____(prosim navedite)

20.2 Koliko sredstev nameravate v naslednjih 7 letih nameniti investicijam v sklopu zelenega prehoda?

- a) Do 100.000 EUR
- b) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- c) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- d) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- e) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- f) Nad 10 mio EUR

20.3 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu zelenega prehoda, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod izjemno ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve) hkrati pa ne bi bili omejeni zaradi vaše finančne situacije?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

20.4 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili zelenemu prehodu, če bi bilo možno za to pridobiti lastniška sredstva?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR

- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

20.5 Ali bi vas uporaba finančnih instrumentov za investicije v sklopu zelenega prehoda bolj pritegnila, če bi bili le-ti kombinirani z nepovratnimi sredstvi?

- a) Niti ne
- b) Verjetno
- c) Zagotovo

20.6 Kakšna oblika kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev bi bila na tem področju za vas najbolj atraktivna (npr. Nakup programske in strojne opreme, ki omogoča digitalno poslovanje in proizvodnjo. Digitalna transformacija ključnih proizvodnih in poslovnih procesov: izboljšave izkušnje kupca, učinkovito zbiranje, obdelava in vizualizacija podatkov v podjetju, razvoj procesov in digitalnih rešitev za podporo poslovanja in proizvodnje, vpeljava digitalnih poslovnih modelov in procesov, razvoj digitalnih kadrov in digitalnih delovnih mest, razvoj digitalne kulture, vpeljava kibernetike varnosti, izvedba projektov industrije 4.0.)?

- a) Subvencioniranje obrestne mere
- b) Financiranje manjšega dela investicijskih stroškov z nepovratnimi viri
- c) Kombiniranje povratnih sredstev s spodbudo za izvedbo investicije
- d) Drugo _____ (prosim navedite)

Digitalizacija

21. Ali vaše podjetje izvaja oz. bo izvajalo investicije v digitalizacijo podjetja?

- a) Da
- b) Ne

21.1 Koliko sredstev boste v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije?

- a) Do 100.000 EUR
- b) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- c) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- d) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- e) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- f) Nad 10 mio EUR

21.2 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije, če bi bilo možno dolžniška sredstva pridobiti pod izjemno ugodnimi pogoji (nizka obrestna mera, brez stroškov odobritve), hkrati pa ne bi bili omejeni zaradi vaše finančne situacije?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

21.3 Koliko dodatnih sredstev bi v naslednjih 7 letih namenili investicijam v sklopu digitalizacije, če bi bilo možno za to pridobiti lastniška sredstva?

- a) 0
- b) Do 100.000 EUR
- c) Od 100.000 EUR do 250.000 EUR
- d) Od 250.000 EUR do 1 mio EUR
- e) Od 1 mio EUR do 3 mio EUR
- f) Od 3 mio EUR do 10 mio EUR
- g) Nad 10 mio EUR

21.4 Ali bi vas uporaba finančnih instrumentov za investicije v sklopu digitalizacije bolj pritegnila, če bi bili le-ti kombinirani z nepovratnimi sredstvi?

- a) Niti ne
- b) Verjetno
- c) Zagotovo

21.5 Kakšna oblika kombiniranja povratnih in nepovratnih sredstev bi bila na tem področju za vas najbolj atraktivna?

- a) Subvencioniranje obrestne mere
- b) Financiranje manjšega dela investicijskih stroškov z nepovratnimi viri
- c) Kombiniranje povratnih sredstev s /spodbudo za izvedbo investicije

Drugo _____(prosim navedite)

Priloga 3: Rezultati predhodne ocene smotrnosti uporabe FI po SC

Tabela 40: Rezultati predhodne ocene smotrnosti uporabe FI po SC

Cilji politik (CP)	Prednostna naloga (PN)	Specifični cilj (SC)	Kvantitativna ocena primernosti za uporabo FI	Pridobljeni komentarji posameznih sodelujočih deležnikov
CP 1: Konkurenčnejša in pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe ter regionalne povezljivosti na področju IKT	PN1: Inovacijska družba znanja	SC 1.1: Razvoj in izboljšanje raziskovalne in inovacijske zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij	2,52	<ul style="list-style-type: none"> Dobre izkušnje v prejšnjem obdobju, projekti so se izkazali za dovolj donosne in likvidne, Implementacija ni predvidena predvsem zaradi predvidene omejene količine sredstev, Upravičenci so primarno javne raziskovalne organizacije, za katere veljajo zelo stroga javnofinančna pravila glede zadolževanja, še posebej za potrebe raziskav ali nabav raziskovalne infrastrukture.
		SC 1.2: Krepitev trajnostne rasti in konkurenčnosti MSP ter ustvarjanje delovnih mest v MSP, vključno s produktivnimi naložbami	3,97	<ul style="list-style-type: none"> FI so bili na tem področju že implementirani, FP pa imajo z njimi dobre izkušnje, Dosedanje izkušnje kažejo, da je interes za FI na tem področju tudi s strani končnih prejemnikov zelo velik, Nepovratna sredstva niso močna konkurenca, ni resnih ovir za implementacijo, FP bodo na podlagi preteklih izkušenj zainteresirani za implementacijo takšnih FI, projekti pa so dovolj donosni in likvidni, MSP bodo zaradi s strani strategij na nacionalni ravni (Strategije trajnostne pametne specializacije itd.) in posledično planiranega zelenega in digitalnega prehoda potrebovala veliko finančno podporo za omenjeni prehod oziroma prilagoditev poslovnih procesov.
		SC 1.3: Razvoj znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 1.4: Izkoriščanje prednosti digitalizacije za državljane, podjetja, raziskovalne organizacije in javne organe	3,54	<ul style="list-style-type: none"> MSP zaostajajo za digitalizacijo večjih podjetij ter digitalizacijo MSP v najbolj razvitih državah, Trenutno se ne zdi, da bi poleg nepovratnih sredstev obstajalo dovolj instrumentov, ki bi pokrivali to področje, Ker bi šlo za nov FI, bi lahko nastale nekatere ovire, npr. nejasna opredelitev tega, kaj šteje kot digitalna investicija, Potencial obstaja predvsem zaradi planiranega zelenega in digitalnega prehoda gospodarstva v nacionalnih strategijah.
	PN 2: Pametnejša Evropa s spodbujanjem digitalizacije	SC 2.1: Izboljšanje digitalne povezljivosti	1,96	Uporaba FI na tem področju ni predvidena. Vrzeli obstaja, a jo bodo obravnavali drugimi instrumenti (zlasti nepovratnimi ter komercialnimi viri).

<p>CP 2: Bolj zelena, nizkoogljična Evropa, ki je odporna in prehaja na gospodarstvo z ničelnim ogljičnim odtisom s spodbujanjem čistega in pravičnega energetskega prehoda, zelenih in modrih naložb, krožnega gospodarstva, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter preprečevanja in obvladovanja tveganj ter trajnostne mestne mobilnosti</p>	<p>PN 3: Zelena preobrazba za podnebno nevtralnost</p>	<p>SC 3.1: Spodbujanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov</p>	<p>3,01</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poraba FI na tem področju ni predvidena za ožji javni sektor, predvsem zaradi izkušenj iz preteklega PO, omejene predvidene količine sredstev ter konkurence nepovratnih sredstev, ki se jih brez težav kombinirajo s komercialnimi, • Vrzel sicer obstaja in je razvidna iz strateških dokumentov, a se naslavlja z drugimi viri, • K sedanjim ocenam bi bilo primerno presojati ustreznost podpore FI v segmentih energetskih sanacij stavb lokalnih skupnosti ter večstanovanjskih stavb v okviru tudi potresne sanacije.
		<p>SC 3.2: Spodbujanje energije iz obnovljivih virov v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001, vključno s trajnostnimi merili, določenimi v navedeni direktivi</p>	<p>2,88</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba FI na področju OVE ni predvidena, ker je naslavljanje te vrzeli (ki sicer obstaja) že urejena z drugimi FI (Eko sklad, Borzen ipd.), zato ni »prostora« za FI iz ESIF. Sicer bi bilo to področje za FI primerno, • Potrebna je analiza, kako so dodatni FI komplementarni z drugimi mehanizmi na tem področju.
		<p>SC 3.3: Razvoje pametnih energetskih sistemov, omrežij ter hrambe zunaj vseevropskega energetskega omrežja (TEN-E)</p>	<p>1,00</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba FI na tem področju ni predvidena, saj velika regulacija elektroenergetskega sektorja zaenkrat na tem področju preprečuje večje število tržno zanimivih projektov. Demonstracijski projekti se financirajo predvsem iz nepovratnih sredstev oz. jih izvajajo velike elektroenergetske družbe v državni lasti, • To področje bo zaradi ciljev, ki so opredeljeni v NEPN in Razvojnem načrtu EDP, finančno zelo povečano. Trenutni finančni viri ne zadostijo povečanim investicijskimi potrebam.
		<p>SC 3.4: Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganja nesreč ter odpornosti, ob upoštevanju ekosistemskih pristopov</p>	<p>0,00</p>	<p>Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.</p>
		<p>SC 3.5: Spodbujanje dostopa do vode in trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri</p>	<p>0,00</p>	<p>Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.</p>
		<p>SC 3.6: Spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo, gospodarno z viri</p>	<p>3,35</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba FI na tem področju je predvidena, saj bo država v okviru spodbujanja zelenega prehoda spodbujala podjetja (zlasti MSP) k investicijam v krožno gospodarstvo, kjer trenutno zasebni bančni sektor še ni dovolj prisoten, • Ocenjena ustrezna donosnost in likvidnost projektov, <p>Že glede na do sedaj zbrana podana mnenja komisije v razpravah z EK, se s strani komisije pričakuje predvsem uporaba FI.</p>
		<p>SC 3.7: Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju, in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja</p>	<p>2,72</p>	<p>Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.</p>

	PN 4: Trajnostna urbana mobilnost	SC 4.1: Spodbujanje trajnostne večmodalne mestne mobilnosti v okviru prehoda na gospodarstvo z ničelno stopnjo neto emisij ogljika	1,99	<ul style="list-style-type: none"> • na področju alternativnih polnilnih sistemov obstaja velika vrzel, kar je razvidno iz empiričnih podatkov, • Težaven pravni okvir, • Projekti bi lahko imeli relativno nizko donosnost, kar bi se deloma lahko popravilo z vključitvijo nepovratnih sredstev, • Prihodki bi po drugi strani bili precej stabilni, saj bi bili vezani na večanje deleža vozil na alternativni pogon, • Navadno so vlagatelji mestne občine, večina ukrepov je nedonosna, zato uporaba FI ni smiselna, • Obeta se še večji dotok nepovratnih virov zaradi česar bi bilo oblikovanje FI zelo kompleksno.
CP 3: Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti	PN 5: Bolj povezana Evropa z izboljšanjem mobilnosti in regionalne poveztivosti IKT	SC 5.1: Razvoj pametnega, varnega, trajnostnega in intermodalnega omrežja TEN-T, odpornega na podnebne spremembe	1,54	Uporaba FI na tem področju ni predvidena, saj projekti ne generirajo znatnih prihodkov, zato se financirajo predvsem iz nepovratnih virov financiranja.
		SC 5.2: Razvoj in krepitev trajnostne, pametne in intermodalne nacionalne, regionalne in lokalne mobilnosti, odporne na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo	1,54	Uporaba FI na tem področju ni predvidena, saj projekti ne generirajo znatnih prihodkov, zato se financirajo predvsem iz nepovratnih virov financiranja.
CP 4: Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic	PN 6: Odzivni trg dela; Znanja, kompetence in spretnosti za prilagajanje globalnim spremembam in izboljšanje zaposljivosti	SC 6.1: Izboljšanje dostopa do zaposlitve in aktivacijski ukrepi za vse iskalce zaposlitve, zlasti mlade, predvsem z izvajanjem jamstva za mlade, dolgotrajno brezposelne in prikrajšane skupine na trgu dela ter neaktivne osebe kot tudi s spodbujanjem samozaposlovanja in socialnega gospodarstva	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 6.2: Posodabljanje institucij in služb trga dela za oceno in predvidevanje potreb po veččinah ter zagotavljanje pravočasne in prilagojene pomoči in podpore pri usklajevanju ponudbe in povpraševanja na trgu dela, prehodih in mobilnosti	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 6.3: Spodbujanje uravnotežene zastopanosti spolov pri udeležbi na trgu dela, enakih delovnih pogojev ter boljšega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, tudi z dostopom do cenovno ugodnega otroškega varstva in oskrbe za vzdrževane osebe	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.

	SC 6.4: Spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov na spremembe, aktivnega in zdravega staranja ter zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja, ki obravnava tveganja za zdravje	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
	SC 6.5: Izboljšanje kakovosti, vključenosti, učinkovitosti in relevantnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, vključno s potrjevanjem neformalnega in priložnostnega učenja, da bi podprli pridobivanje ključnih kompetenc, tudi podjetniških in digitalnih veščin, ter s spodbujanjem uvedbe dualnih sistemov usposabljanja in vajeništev	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
	SC 6.6: Spodbujanje enakopravnega dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja in usposabljanja ter dokončanja takega izobraževanja in usposabljanja, zlasti za prikrajšane skupine, in sicer od predšolske vzgoje in varstva prek splošnega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja, do terciarne ravni ter izobraževanja in učenja odraslih, vključno z olajševanjem učne mobilnosti za vse in dostopom za invalide	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
	SC 6.7: Spodbujanje vseživljenjskega učenja, zlasti prožnih možnosti za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo za vse, ob upoštevanju podjetniških in digitalnih veščin, boljše predvidevanje sprememb in zahtev po novih veščinah na podlagi potreb trga dela, olajševanje kariernih prehodov in spodbujanje poklicne mobilnosti	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
	SC 6.8: Izboljšanje učinkovitosti trgov dela in vključevanjem vanje ter dostopom do kakovostne zaposlitve z razvojem socialne infrastrukture in spodbujanjem socialnega gospodarstva	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.

		SC 6.9: Doslednejše zagotavljanje enakega dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja z razvojem dostopne infrastrukture, tudi s krepitvijo odpornosti za izobraževanje in usposabljanje na daljavo in prek spleta	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
PN 7: Dolgotrajna oskrba in zdravje ter socialna vključenost		SC 7.1: Pospeševanje dejavnega vključevanja za spodbujanje enakih možnosti, nediskriminacije in aktivne udeležbe ter povečevanje zaposljivosti, zlasti za prikrajšane skupine	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.2: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migrantov	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.3: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.4: Krepitev enakopravnega in pravočasnega dostopa do kakovostnih, vzdržnih in cenovno ugodnih storitev, vključno s storitvami, ki spodbujajo dostop do stanovanj in storitev oskrbe, usmerjene v posameznika, vključno s storitvami zdravstvene oskrbe; posodabljanje sistemov socialne zaščite, vključno s spodbujanjem dostopa do socialne zaščite, s posebnim poudarkom na otrocih in prikrajšanih skupinah; izboljšanje dostopnosti, tudi za invalide, učinkovitosti in odpornosti sistemov zdravstvene oskrbe in storitev dolgotrajne oskrbe	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.5: Spodbujanje socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.

		SC 7.6: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, gospodinjstev z nizkimi dohodki ter prikrajšanih skupin, tudi ljudi s posebnimi potrebami, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.7: Spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav, tudi migranti, s celostnimi ukrepi, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
		SC 7.8: Zagotavljanje enakega dostopa do zdravstvenega varstva in okrepitvijo odpornosti zdravstvenih sistemov, vključno z osnovnim zdravstvenim varstvom, ter spodbujanjem prehoda z institucionalne oskrbe na oskrbo v družini in skupnosti	0,00	Specifični cilj ne naslavlja projektov, ki generirajo denarne tokove in je zato neprimerna za FI.
	PN 8: Trajnostna turizem in kultura	SC 8.1: Krepitev vloge kulture in trajnostnega turizma pri gospodarskem razvoju, socialni vključenosti in socialnih inovacijah	2,67	<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba FI na tem področju ni predvidena zaradi omejenosti sredstev, • To področje je pokrito v okviru Nacionalnega programa za okrevanje in odpornost, • Za FP bi lahko implementacija takšnih instrumentov predstavljala izziv, saj na tem področju s FI ni veliko izkušenj, • Projekti v tem sektorju sicer generirajo stabilne denarne tokove in bi s tega vidika bili primerni za FI, kot tudi kombinacijo povratnih in nepovratnih sredstev.
CP5: Evropa, ki je bliže državljanom, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud	PN 9: Trajnostni razvoj lokalnih območij	SC 9.1: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti v mestnih območjih	2,73	<ul style="list-style-type: none"> • Vrzel na tem področju je precejšnja, Dobre izkušnje iz OP 2014–2020, • Ekonomski inštitut pravne fakultete za Ministrstvo za okolje in prostor naredilo študijo »Predlog za oblikovanje sklada za urbani razvoj,« ki naslavlja dolgoročno financiranje projektov na področju urbanega razvoja - priporoča FI, • Glavna ovira za večjo uporabo FI poleg konkurence nepovratnih sredstev so omejitve glede zadolževanja občin. Na področju urbanega razvoja so določeni projekti sposobni generirati ustrezen denarni tok, nekateri pa so primeren kandidat za kombiniranje, • Uporaba FI na SC 9.1 je smiselna, vendar bi bilo dobrodošlo, da se poskuša odpraviti težave, ki so bile zaznane v okviru implementacije FI na področju urbanega razvoja v OP 14–20.
		SC 9.2: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja	2,35	<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba FI na SC 9.2 ni primerna, saj se bo v okviru tega SC izvajal izključno lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (CLLD), kjer se , kot do sedaj na primerljivih projektih pričakuje le podpora v obliki nepovratnih sredstev.

Priloga 4: Celovit pregled gospodarskih razmer v Sloveniji

Analiza trenutnega stanja in ocena prihodnjih gibanj ključnih kazalcev gospodarskega stanja v državi sta, še posebej v luči globalne epidemije COVID-19, služili kot podlagi za ocenjevanje potreb trga in določanje vrzeli financiranja na trgu FI v PO 2021–2027²¹⁰. Hitrost in globina okrevanja po gospodarskem šoku, ki je nastal zaradi epidemije, in z njo povezanih strukturnih izzivov svetovnega gospodarstva, med njimi rasti cen energentov in surovin, bosta vplivali na makroekonomsko sliko Slovenije v prihodnjih letih, s tem pa tudi na stanje gospodarskih in javnih subjektov, ki bodo glavni odjemalci FI. Še en razlog za pomen sistematičnega pregleda glavnih trendov gospodarskih kazalcev in politik v letih 2020–2021 za to študijo so dolgoročne strukturne spremembe državnih politik kot posledica spopadanja s posledicami epidemije. Primer tega je dejstvo, da je v zadnjih dveh letih prišlo do velikega povečanja javnih izdatkov, namenjenih investicijam in drugim oblikam pomoči gospodarstvu. Več držav članic je FI namenilo dodatna sredstva, na evropski ravni je bil oblikovan Mehanizem za okrevanje in odpornost. Zaradi teh trendov bodo evropska sredstva dodatno pridobila na obsegu, prepoznavnosti in pomenu, kar lahko vpliva na povpraševanje po FI v novem PO.

Analiza je pripravljena s pomočjo javno dostopnih, in ob pisanju tega poročila najnovejših, sekundarnih virov, kot so uradna poročila domačih in Evropskih institucij, med njimi poročila SURS, BS, UMAR, Eurostat in posameznih služb pod okriljem EK, mednarodnih bonitetnih agencij, ter ostalih relevantnih in verodostojnih virov, ki neposredno naslavljajo gospodarsko stanje v Sloveniji danes in v prihodnje.

Gospodarska rast

Po začetnem šoku ob izbruhu epidemije je slovensko gospodarstvo okrevalo hitreje od povprečja EU in je predkrizno raven BDP doseglo že v 3. četrletju 2021. Epidemija je slovensko gospodarstvo zajela po obdobju štirih let (2016–2019), ko je povprečna medletna realna rast BDP s 3.9% močno presežala povprečje EU-27 v istem obdobju (2.1%). Pričetek epidemije je predvsem zaradi strmega upada mednarodne trgovine in prvega zaprtja države povzročil močan padec BDP v 2. četrletju 2020 z –11%. Zaradi hitrega okrevanja mednarodnih dobavnih verig in državne podpore podjetjem in prebivalstvu v stiski je bil upad BDP v Sloveniji v letu 2020 z –4.2% manjši od pričakovanega. Medtem ko so slovenski izvozni sektorji dosegli predkrizno raven obsega trgovanja že v prvi polovici 2021, se je s sprostitvijo ukrepov za zaježitev epidemije spomladi 2021 in posledično ponovnim zagonom zasebne potrošnje ter investicij gospodarska aktivnost v drugem kvartalu 2021 močno povečala. BDP je medletno narasel za kar 16,3%, v tretjem kvartalu za 5,0%²¹¹, na medletni ravni pa je realni BDP v 2021 po oceni UMAR zrasel za 6.1%. Ključne komponente za hitro okrevanje gospodarstva v 2021 so bile po oceni BS in UMAR predvsem močna fiskalna podpora države, ki je po oceni Fiskalnega sveta RS in UMAR ublažila padec BDP v 2020 za vsaj 3 odstotne točke²¹², rast zasebne potrošnje in živahna javna ter zasebna investicijska dejavnost. V prihodnjih letih bo pomembno vlogo k spodbujanju rasti odigral tudi Mehanizem za okrevanje in odpornost.²¹³

Od pričetka epidemije COVID-19 je bilo s strani Slovenije in EU sprejetih več ukrepov, usmerjenih k hitrejšemu okrevanju gospodarstva. Že v letu 2020 je bila s strani EU državam članicam omogočena večja fleksibilnost pri koriščenju sredstev iz tekočega večletnega finančnega okvirja in pri odobritvi finančnih pomoči podjetjem ter trgu. V sklopu EU so bila zagotovljena tudi dodatna sredstva, ki so bila neposredno namenjena odzivu na negativne vplive epidemije, med drugim tudi s sprejetjem fiskalnega svežnja v vrednosti 540 milijard EUR, od katerega bo Slovenija prejela 2,764 milijard EUR nepovratnih sredstev in posojil.²¹⁴ Vlada RS je v sklopu ukrepov za blaženje posledic krize od marca 2020 do februarja 2022 sprejela deset svežnjev pomoči gospodarstvu in prebivalstvu, katerih neposredna javnofinančna vrednost je od marca 2020 do decembra 2021 po oceni Fiskalnega sveta RS skupaj znašala 4,8 milijarde EUR²¹⁵. V sklopu sprejetih ukrepov je vlada naslavljala predvsem trg dela (npr. z uvedbo temeljnega dohodka za samozaposlene in subvencioniranega čakanja na delo) in podjetja prizadeta zaradi krize in ukrepov za nadzor nad epidemijo (npr. skozi odlog plačila kreditov, izdajo bonov za koriščenje v najbolj prizadetih dejavnostih turizma,

²¹⁰ Analiza je bila pripravljena v začetni fazi izvedbe študije, zato ne odraža trenutnih trendov na trgu, ki so povezani predvsem z zaostreno geopolitično situacijo zaradi vojne v Ukrajini in posledic, ki jih ima ta na gospodarstvo, vsesplošno druginjo in potencialne težave z dobavo energentov.

²¹¹ Banka Slovenije, 2022a

²¹² UMAR, 2020

²¹³ UMAR, 2021

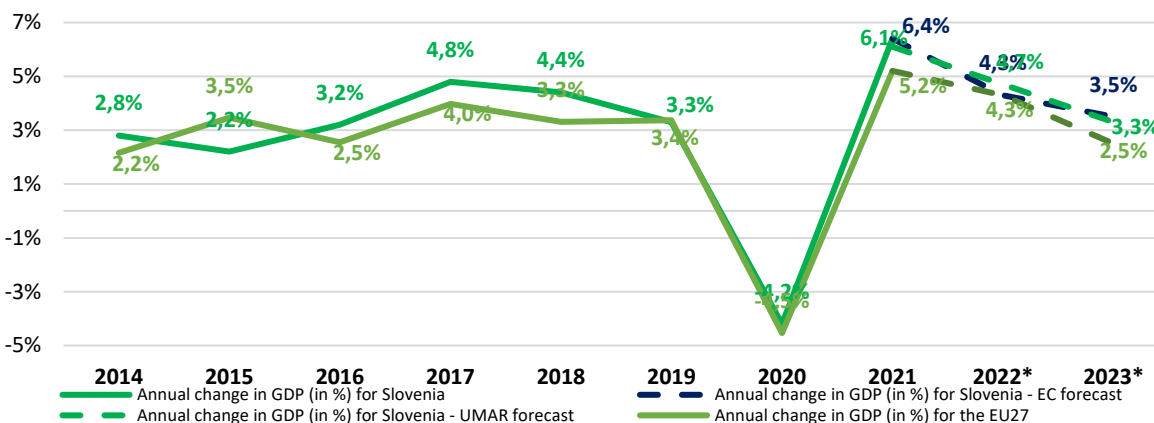
²¹⁴ ibid

²¹⁵ Fiskalni svet Republike Slovenije, 2022

kulture, športa in gostinstva).

Napovedi predvidevajo visoko gospodarsko rast tudi v letih 2022 in 2023. V letu 2022 naj bi se rast BDP, predvsem iz naslova večje potrošnje in investicij, pa tudi nadaljevanja okrevanja storitvenih dejavnosti, gibala med 4 in 5% (4,3% glede na napoved EK in 4,7% glede na napoved UMAR). V letu 2023 naj bi se v primerjavi z letom prej rast BDP še nekoliko upočasnila in ustalila pri nekaj več kot 3% (3,5% glede na napoved EK in 3,3% glede na napoved UMAR). Dejavniki tveganja, ki lahko vplivajo na poslabšanje pričakovane stopnje rasti v prihodnjih letih, so predvsem negotovost pri poteku epidemije COVID-19, rast cen, še posebej energentov in naravnih virov, ter makroekonomski učinki povečane zadolženosti in javnega primanjkljaja.

Letna sprememba rasti BDP v obdobju od 2014 do 2023 (v %)

Vir: SURS, Eurostat, UMAR

Rast cen in inflacija

Slovenija je z letom 2021 vstopila v obdobje višje rasti cen. Letna stopnja inflacije je bila po podatkih SURS skozi obdobje 2014–2019 stabilna in ni presegala 2% na leto. Leta 2020 je zaradi upočasnitve gospodarskih dejavnosti in nižanja cen energentov ob pričetku epidemije prišlo do deflacije v povprečni letni stopnji -0,1%. V letu 2021 se je povprečna letna stopnja inflacije zaradi pospešenega okrevanja po zaprtju družbe in globalnih dejavnikov po oceni BS dvignila na 2%²¹⁶, kar je še zmeraj precej manj od napovedanega povprečja na ravni EU (2,6%)²¹⁷. Razlogi za rast cen so med drugim vezani na višje cene surovin in energentov zaradi večjega povpraševanja kot posledice sproščanja ukrepov za zajezitev epidemije ter motenj v mednarodnih dobavnih verigah²¹⁸. Največji prispevek so k povprečni rasti cen v Sloveniji v 2021 dodale visoke cene energentov. Ob visokem povpraševanju po nafti se poleg goriva dražijo tudi drugi energenti, zlasti toplotna energija.²¹⁹

Višanje cen surovin in energentov ima posledice tudi za blagovno menjavo. Cene za prodajo na domačem in tujem trgu so se v decembru 2021 v primerjavi z letom prej zvišale za 10,6%. Cene proizvodov za široko rabo so bile višje za 3,6%, cene proizvodov za investicije za 8,8%, cene energentov za 9,3% ter cene surovin za 16,1%. V proizvodnji so se cene zvišale v skoraj vseh panogah, najvišja rast 38,8% je bila prisotna v proizvodnji kovin, v proizvodnji koksia in naftnih derivatov so se cene zvišale za 32,3%, v predelavi lesa in izdelkov iz lesa pa za 28,9%.²²⁰

Inflacija naj bi se v prihodnjih letih umirila. Po napovedih BS naj bi se inflacija v letu 2022 znašala 3,2%, visoka rast cen hrane in energentov ter industrijskih proizvodov pa naj bi se pričela umirjati v drugi polovici 2022. V prihodnjih letih naj bi se rast cen ponovno stabilizirala okoli povprečja 2% na letni ravni²²¹, pri čemer je treba poudariti, da so

²¹⁶ Banka Slovenije, 2021

²¹⁷ Evropska komisija, 2021b

²¹⁸ UMAR, 2021

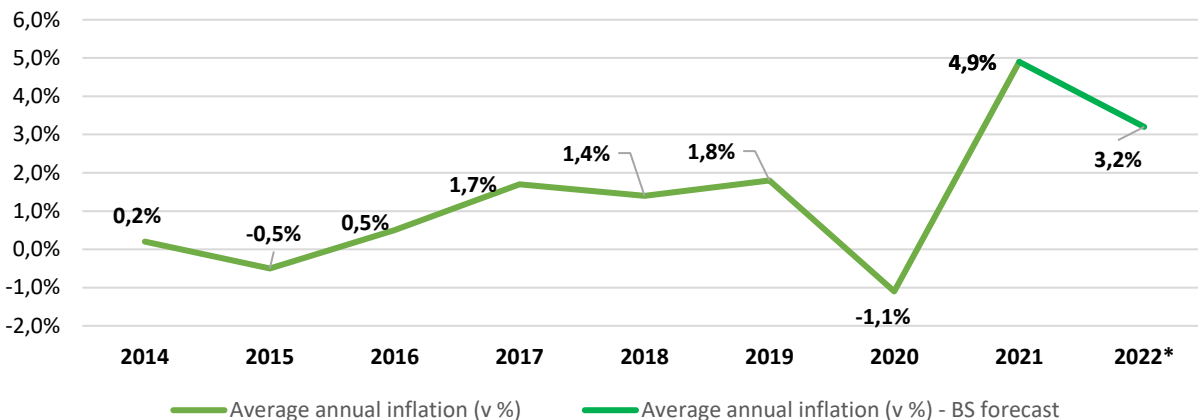
²¹⁹ Banka Slovenije, 2022a

²²⁰ SURS, 2021a

²²¹ Banka Slovenije, 2021

te ocene močno odvisne od eksternih dejavnikov, povezanih s situacijo na globalnih trgih.

Letna stopnja inflacije v Sloveniji v obdobju od 2014 do 2022 (v %)

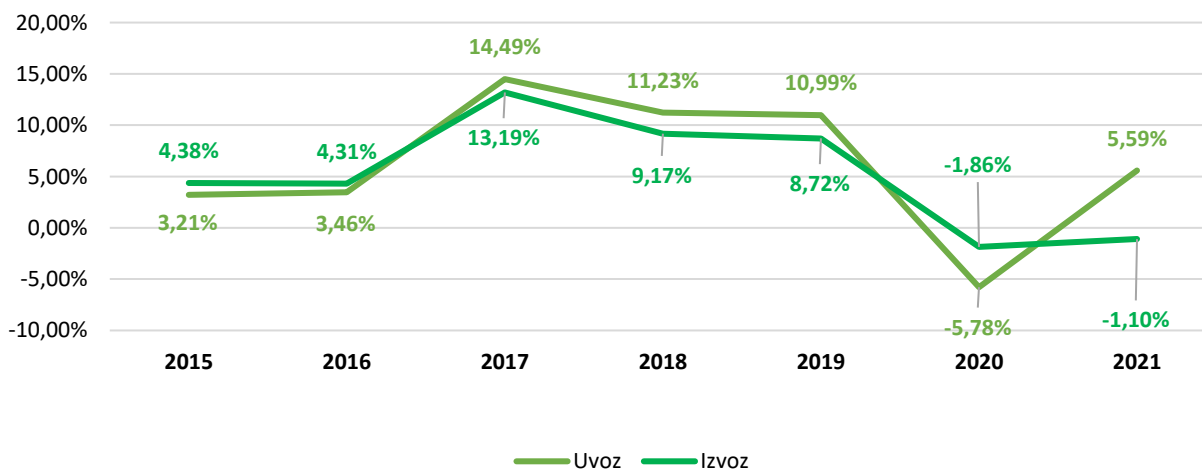

Vir: SURS, Banka Slovenije

Blagovna menjava s tujino

Blagovna menjava je od začetka epidemije okrevala najhitreje med vsemi komponentami BDP. V letu 2020 se je zaradi epidemije COVID-19 blagovna menjava Slovenije znižala tako na strani izvoza (-8.7%) kot tudi uvoza (-9.6%). Rastoče tuje povpraševanje po proizvodih Slovenije in obseg naročil za izvoz sta prispevala k hitremu okrevanju blagovne menjave. V letu 2021 naj bi izvoz povečal za 10,9%, celotna vrednost izvoza blaga in storitev pa naj bi znašala 41,5 milijard EUR. Uvoz naj bi se povečal za 12,9%, celotna vrednot uvoza blaga in storitev naj bi znašala 37,8 milijarde EUR²²². Kljub novemu valu epidemije in rasti cen se je tuje povpraševanje po izdelkih iz predelovalne industrije v zadnjem četrtletju 2021 povečalo, ob tem pa se nadaljuje tudi večanje obsega trgovine v storitvenem sektorju. Uvoz je bil večji kot izvoz. Primanjkljaj v blagovni menjavi s tujino je znašal 1.800 mio EUR, in je bil zabeležen v vseh mesecih razen v januarja, februarja in marca 2021²²³. Rast obsega trgovine nad 8% je predvidena tudi v letu 2022, za tem pa naj bi se rast izvoza in uvoza nekoliko upočasnila. Presežek tekočega računa plačilne bilance je v 2020 znašal 7.6%, visoki presežki (nad 4%) pa naj bi se nadaljevali tudi v prihodnjih letih²²⁴.

Letna rast uvoza in izvoza Slovenije v obdobju od 2015 do 2021 (v %)*

²²² UMAR, 2021

²²³ SURS, 2021b

²²⁴ UMAR, 2021

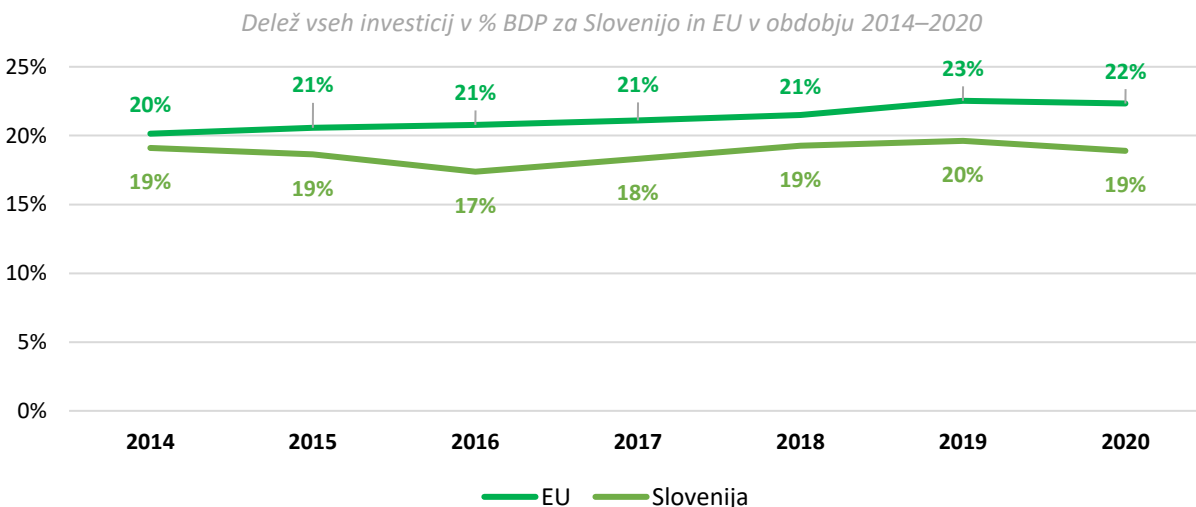
Vir: SURS; *Podatki za leto december 2021 še niso na voljo.

Potrošnja in investicije

Serija obdobji strogih protikoronskih ukrepov je **predvsem zaradi zaprtja nenujnih gospodarskih dejavnosti močno vplivala na upad zasebne potrošnje**, ki pa je v drugem četrtletju 2021 zaradi ponovnega odprtja in realizacije odložene potrošnje močno narasla in bo po oceni EK na medletni ravni v 2021 narasla za 4,6%²²⁵, kar kaže na prilagoditev potrošne dejavnosti novim razmeram. Zaradi padca zasebne potrošnje in ukrepov, vezanih na zaježitev epidemije, se je povečalo varčevanje gospodinjstev, ki je v letu 2020 zraslo za 11,7%²²⁶. Zasebna potrošnja naj bi po pričakovanjih v prihodnjih letih povečala z večjo rastjo in se postopoma leta 2023 vrnila na pred-epidemično raven.

Javna potrošnja se je s stopnjo rasti 4.2% v letu 2020 in 2.4% v letu 2021 precej povečala, predvsem zaradi zelo ohlapne fiskalne politike zaradi spopadanja s epidemijo in zaporednih epidemičnih valov. V prihodnosti naj bi se javna potrošnja stabilizirala in rastle bolj zmerno²²⁷.

Delež **investicij glede na BDP v Sloveniji je bil v obdobju 2014–2020 pod povprečjem EU** (glej graf 4). Zasebne in javne investicije naj bi se v letu 2022 precej povečale, tudi zahvaljujoč večji razpoložljivosti sredstev za investicije prek novega večletnega finančnega okvirja EU za obdobje 2021–2027. Zaradi učinka izrednih EU sredstev (React EU in NOO), namenjenih okrevanju, in konca trenutnega PO pa je pričakovati, da bo investicijska dejavnost ostala živahna tudi v letih 2023–2024. Hitrejša realizacija projektov prek javnih investicij naj bi pozitivno vplivala na rast investicij, vendar je le-ta še vedno pogojena s tveganji, povezanimi s potekom epidemije²²⁸.

Vir: Eurostat

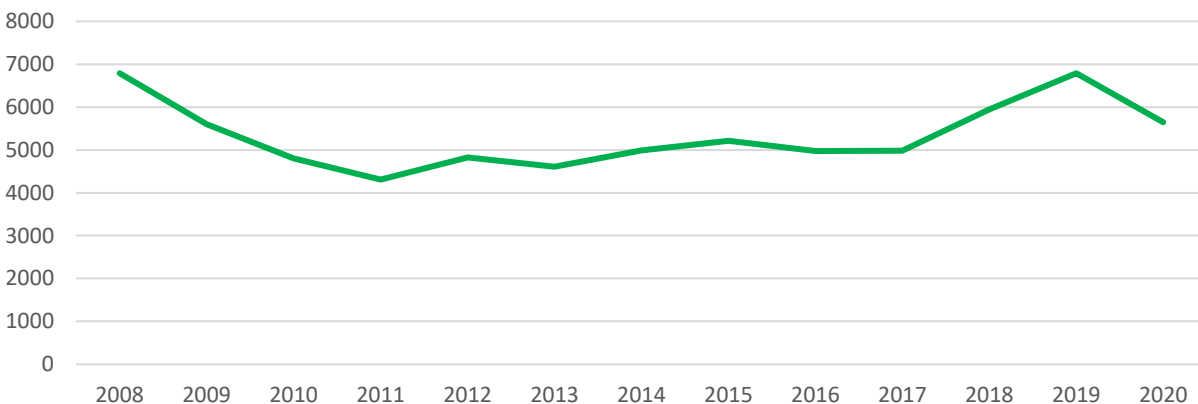
Investicije v osnovna sredstva v mio EUR v Sloveniji v obdobju 2008–2020

²²⁵ Evropska komisija, 2021b

²²⁶ Koprivnikar Šušteršič, 2021

²²⁷ Evropska komisija, 2021c

²²⁸ ibid

Vir: SURS

Slovenska podjetja kljub epidemiji investirajo, predvsem v opredmetena sredstva. Po treh zaporednih letih rasti bruto investicij v osnovna sredstva je vrednost le-teh v letu 2020 v Sloveniji znašala 5,6 milijard EUR, oziroma 16,8% manj kot v letu 2019. Največji delež investicij je bil ponovno ustvarjen v predelovalni industriji (24,2% vseh investicij), vendar je bil ta za razliko od leta 2019 nižji za 13,9%. Podjetja v dejavnosti javne uprave, obrambe in obvezne socialne varnosti so ustvarila za 22% vseh investicij. Upad investicij v osnovna sredstva se je zaradi epidemije COVID-19 najbolj poznal v dejavnosti poslovanja z nepremičninami, v kulturnih in razvedrilnih dejavnostih ter drugih dejavnostih, ki so jih epidemiološki ukrepi bolj prizadeli. Večinski del investicij je bil izveden v opredmetena sredstva: 48% sredstev je bilo vloženi v gradbene objekte ali prostore in 46,6% v stroje in opremo. Neopredmetena sredstva so predstavljala zgolj 5,4% vrednosti investicij v letu 2020.²²⁹ V letu 2021 se je medletna rast investicij v osnovna sredstva močno okrepila, tako državnih (25%), kot zasebnih (10,7%).

Tuje investicije

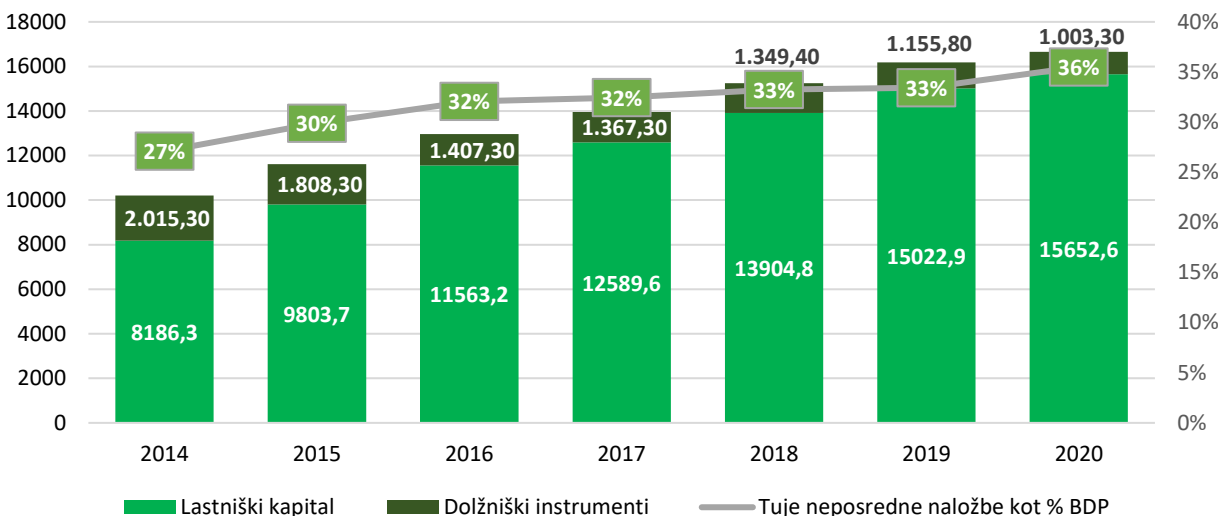
Vrednosti tujih investicij v razmerju do BDP narašča, kar kaže na vse večji pomen tujih vlaganj na gospodarsko stanje v Sloveniji. Kljub temu je delež tujih neposrednih investicij v celotnem BDP manjši kot v nekaterih drugih državah članicah EU iz Vzhodne Evrope, npr. Češke²³⁰. V letu 2020 in 2021 je pri tujih neposrednih naložbah na globalni ravni zaradi epidemije COVID-19 prišlo do stagnacije oziroma manjše rasti, kar se je pokazalo tudi v Sloveniji. Kljub temu je bila vrednost tujih neposrednih naložb v Sloveniji v letu 2020 za 2,4% višja kot leta 2019 in je znašala 16.600 mio EUR (oziroma 36% BDP). Rast tujih investicij je pričakovana v letu 2021 in v prihodnjih letih.²³¹

Pomembnejše države so predvsem Avstrija, Nemčija, Združene države Amerike, Italija in Švica, ki so skupaj ustvarile več kot polovico vrednosti tujih neposrednih naložb v Sloveniji. Glede na strukturo in dejavnosti je največ tujih neposrednih naložb izvedenih v predelovalni dejavnosti (33,5%), v finančnih in zavarovalniških dejavnostih (22,5%), dejavnosti trgovine ter vzdrževanju in popravilu motornih vozil (17,1%)²³².

Največ naložb slovenskih podjetij v letu 2020 je bilo na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Rusiji in Severni Makedoniji. Neposredne naložbe Slovenije v tujini so v letu 2020 znašale 7,0 milijard EUR, ter so se glede na leto prej povečale zgolj za 1,7% oziroma 0,2 milijarde EUR. Največ slovenskih neposrednih naložb je bilo v predelovalni dejavnosti (27%), sledil je finančni in bančni sektor (19%) in dejavnosti trgovine ter vzdrževanju in popravilu motornih vozil (14%).²³³

²²⁹ SURS, 2020²³⁰ wiiw, 2020²³¹ Banka Slovenije, 2020²³² ibid²³³ ibid

Tuje neposredne naložbe v Sloveniji glede na tip financiranja v mio EUR in kot % BDP v obdobju 2014–2020

Vir: Banka Slovenije

Trg dela

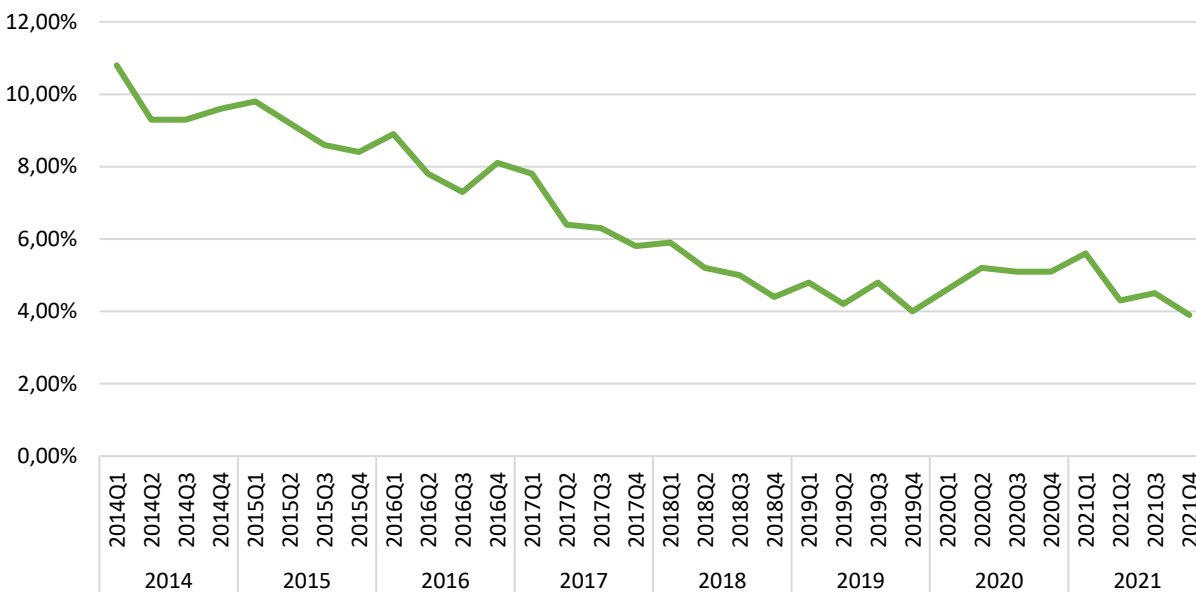
Slovenski trg dela se je skozi epidemijo COVID-19 izkazal za vzdržljivega, predvsem po zaslugi vladnih ukrepov. Konec leta 2019 se je brezposelnost v Sloveniji približevala zgodovinsko nizki stopnji 4,45%. V marcu 2020 se je brezposelnost z uvedbo ukrepov za zajezitev širjenja virusa zvišala za 19,9%. Hiter odziv sprejetja zakonodajnih ukrepov za ohranitev delovnih mest in ublažitev negativnih vplivov epidemije je pripomogel k manjši rasti brezposelnosti glede na padec BDP. Stopnja brezposelnosti se je v 2020 glede na 2019 povečala za 0,5 odstotne točke. Okrevanje trga dela se je s postopnim sproščanjem določenih ukrepov nadaljevalo tudi v letu 2021 z ocenjeno stopnjo brezposelnosti 4,7% in postopnim povečanjem zaposlenosti tudi v storitvenih dejavnostih.²³⁴

Zadnji dostopni podatki kažejo, da se število delovno aktivnih oseb v Sloveniji zvišuje. Novembra 2021 je število delovno aktivnih oseb znašalo 913.400 oziroma 2,7% več kot leto prej. Od delovno aktivnih oseb je bilo 816.400 oziroma 89,4% delovno aktivnih oseb zaposlenih pri pravnih subjektih (rast 2,7% glede na leto prej) in 97.000 oziroma 10,6% delno aktivnih oseb samozaposlenih (rast 2,2% glede na leto prej). Največji delež aktivno zaposlenih je bil z 22,8% v predelovalnih dejavnostih, 12,7% pa v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil. Največja rast števila delovno aktivnih oseb je bila s 0,5% prisotna v dejavnosti izobraževanja, medtem ko se je največji padec 0,3% zgodil v gostinstvu.²³⁵

Trenutno prihaja zaradi povečanega povpraševanja na trgu dela do pomanjkanja razpoložljivega kadra za potrebe določenih panog gospodarstva. Največje pomanjkanje razpoložljivega kadra je prisotno v gradbeništvu, gostinstvu, prometu, skladiščanju ter zdravstvu in socialnem varstvu. Podjetja problem pomanjkanja ustrezne delovne sile delno rešujejo z zaposlovanjem tujih državljanov, prilagajanjem bonitet in kompenzacijami za nova delovna mesta ali v nekaterih primerih celo z zavrnitvijo naročil, ki jih zaradi pomanjkanja delavcev ne morejo izpolniti.²³⁶

²³⁴ UMAR, 2021²³⁵ SURS, 2021c²³⁶ Banka Slovenije, 2022a

Stopnja brezposelnosti v Sloveniji (v %)

VIR: SURS

Javne finance

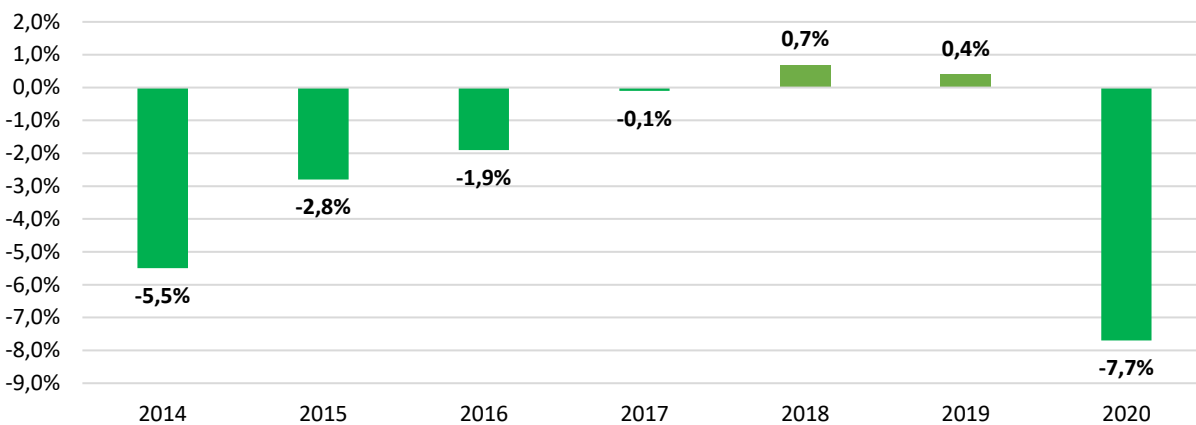
Leto 2020 je po daljšem obdobju uravnoteženih javnih financ zahtevalo visoke izdatke za blažitev ekonomskih in socialnih posledic epidemije COVID-19. Proračunski deficit je zaradi povečanega trošenja na račun zdravstvene krize in različnih ukrepov v letu 2020 znašal 7,7% vrednosti BDP. Visok deficit bo prisoten tudi v letu 2021, vendar v nekoliko manjšem obsegu 6,3% vrednosti BDP. Zaradi pospešenega ekonomskega okrevanja je v letu 2022 pričakovan manjši deficit v obsegu 3,6% vrednosti BDP²³⁷. V letu 2022 se pričakuje odprava še preostalih ukrepov za blažitev epidemije, kar naj bi za dodatnih 2,4% znižalo izdatke državne blagajne, ki pa bodo kljub temu v nominalni vrednostni ostali na višjem nivoju v primerjavi z letom 2020. Ob tem se je v 2020 in 2021 precej povečal tudi strukturni deficit sektorja država, kar lahko privede do makroekonomskih neravnovesij in potrebe po nižanju izdatkov v prihodnjih letih²³⁸.

V letu 2023 naj bi po napovedih še vedno prišlo do proračunskega primanjkljaja, ki pa bo manjši in naj bi znašal 4,4% BDP. Pričakuje se višja rast prihodkov iz davkov in socialnih transferjev zaradi večje zaposljivosti na trgu dela in povečanega domačega povpraševanja. Večji delež izdatkov naj bi še naprej predstavljala sredstva za plače zaposlenih v javnem sektorju, socialni transferji in v manjši meri tudi vmesna potrošnja za investicije. Investicijske napovedi bodo po pričakovanih večje tudi zaradi dostopnosti do virov financiranja iz novega večletnega finančnega okvirja EU.

²³⁷ Banka Slovenije, 2021

²³⁸ Evropska komisija, 2021b

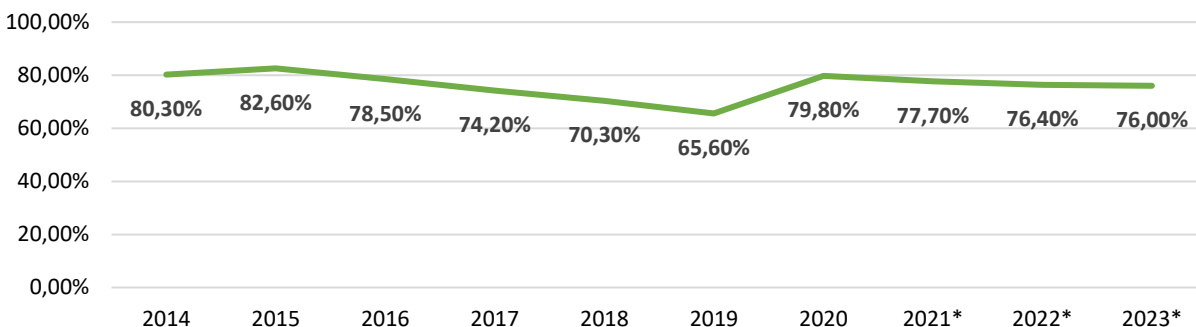
Konsolidirani bruto dolg Slovenije (v % BDP) za obdobje 2014–2020

Vir: SURS

Posledica visokih javnofinančnih primanjkljajev v letih 2020 in 2021 je hitra rast javnega dolga. Ta je v 2020 z 79,8% BDP dosegel najvišjo vrednost po letu 2015. Razmerje dolga in BDP se bo do leta 2023 postopoma znižalo na 76%, predvsem zaradi visoke gospodarske rasti in manjšega proračunskega deficita.²³⁹

Razmerje dolga in BDP za Slovenijo za obdobje 2014 - 2023

Vir: SURS, Jesenska napoved Evropske komisije za leto 2021; *napoved konsolidiranega bruto dolga Slovenije (v % BDP) glede na jesensko napoved 2021 Evropske Komisije

²³⁹ ibid

Kreditne ocene bonitetnih hiš

Spodnja tabela prikazuje bonitetne ocene za Slovenijo:

Država	S&P	Moody's	Fitch
Slovenija	AA-	A3	A
Hrvaška	BBB-	Ba1	BBB
Italija	BBB	Baa3	BBB
Avstrija	AA+	Aa1	AA+
Nemčija	AAA	Aaa	AAA
Srbija	BB+	Ba2	BB+
Črna Gora	B	B1	N/A
Makedonija	BB-	N/A	BB+
Romunija	BBB-	Baa3	BBB-
Bolgarija	BBB	Baa1	BBB
Madžarska	BBB	Baa2	BBB
Poljska	A-	A2	A-

Vir: S&P, Moody's, Fitch Ratings

Bonitetne ocene Slovenije ostajajo visoke kljub krznim razmeram in povečanim makroekonomskim tveganjem. S&P Sloveniji že daljše obdobje potrjuje visoko oceno AA-, nazadnje je bonitetno oceno obdržala tudi zaradi hitrega odziva na blaženje negativnih ekonomskih posledic epidemije COVID-19²⁴⁰. Bonitetna hiša Moody's je Sloveniji spomladi 2021 ponovno potrdila oceno A3. Visoka ocena je podana na podlagi visokega dohodka prebivalstva, dobro razvejane mreže trga za izvoz in izboljšave nekaterih javnofinančnih kazalcev. Večji izzivi Slovenije ostajajo visok javni dolg in dolgotrajna fiskalna vzdržnost zaradi staranja prebivalstva situacija.²⁴¹ Ocena bonitetne hiše Fitch za Slovenijo po zadnji dostopni napovedi iz decembra 2021 je A. Fitch oceno argumentira predvsem z visoko stopnjo indeksa človeškega razvoja (HDI), verodostojnim političnim okoljem, ki je podkrepjen s članstvom v EU in evro območju. Hkrati ima Slovenija glede na dodeljeno oceno A še vedno visok javni dolg, relativno majhno gospodarstvo in počasi napreduje pri izvedbi strukturnih reform za reševanje srednjeročnih fiskalnih težav in izzivov rasti, vezanih na staranje prebivalstva²⁴².

Po dveh letih epidemije so slovenska podjetja in gospodinjstva podpovprečno zadolžena, bančni sektor pa v dobrem finančnem stanju. V drugem četrtletju 2020 je bil delež dolga slovenskih podjetij do BDP približno 80%, kar je precej manj od povprečja evrskega območja (približno 155%). Prav tako so bila precej manj od evrskega povprečja zadolžena slovenska gospodinjstva, ki so zaradi varčevanja v 2020 močno okrepila vsoto bančnih vlog, v 2021 pa se je s sproščanjem povečalo povpraševanje predvsem po dolgoročnih kreditih.²⁴³ Finančne obveznosti bank so se v 2021 povečale največjo raven od leta 2008, predvsem zaradi vlog, okrepila pa se je tudi posojilna dejavnost bank. V 3. četrtletju 2020 se je obseg posojil zvišal za 650 mio EUR, medletno pa se je obseg posojil nebančnemu sektorju zvišal za 4.8%. Finančna izpostavljenost bank do MSP je novembra 2021 znašala 14%, delež nedonosne izpostavljenosti (NPE) MSP pa je znašal 3.9%, kar je manj kot decembra 2019, ko je znašal 5.5%. Delež odloženih posojil MSP kot posledica epidemije je med vsemi odloženimi dolgovi znašal 17.4%, in je skupaj znašal približno 7,1 milijarde EUR. Kakovost celotnega portfelja bank, merjena z NPE (1.3%) je v 2021 ostala nespremenjena, kar kaže na dobro stanje podjetij in pozitiven učinek ukrepov za blaženje posledic epidemije, se je pa delež NPE povečeval v gostinstvu in nekaterih storitvenih panogah. Banke so v 2021 zabeležile visoko stopnjo dobička iz poslovanja, le-ta se je medletno povečal za 6.6%. Do novembra 2021 je donosnost na kapital pred obdavčitvijo znašal 10.5%. Količnik skupne kapitalске ustreznosti je v tretjem četrtletju 2021 znašal 18.5%, količnik likvidnostnega kritja pa je znašal 303%, kar je precej več od regulatorne zahteve (100%). Ob tem so banke zabeležile tudi visoko stopno primarne

²⁴⁰ Ministrstvo za finance Republike Slovenije, 2021

²⁴¹ Moody's, 2022

²⁴² Fitch Ratings, 2021

²⁴³ Banka Slovenije, 2022a

likvidnosti (23% bilančne vsote). Fiksna obrestna mera za podjetja za nove posle do 1 mio EUR je v Sloveniji od januarja 2020 do novembra 2021 padla iz 3.1% na 2.8%, kar je nekoliko več kot v evro območju, kjer se je znižala iz 1.8% na 1.7%.²⁴⁴

Na področju inovacij je v zadnjih letih moč opaziti trend nazadovanja glede na povprečje EU. Slovenija je na evropski lestvici inovativnosti (ang. *European Innovation Scoreboard*) v 2021 zasedla 15. mesto med državami članicami, leta 2019 pa 12. Glavni razlogi za padec je nižanje sredstev namenjenih RRI, nizka inovacijska aktivnost MSP ter prepočasen napredek pri prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo²⁴⁵. Slovenija je v raziskave in razvoj v letu 2019 vlagala 2.05% BDP, kar je blizu evropskega povprečja (2.25%) in v povprečju več kot ostale novopridružene članice EU v Vzhodni in Jugovzhodni Evropi²⁴⁶. V 2021 so bili javni izdatki za podporo RRI v podjetjih nižji od EU povprečja, prav tako je precej slabše od evropskega povprečja razvit trg tveganega kapitala. Trend slabšanje je bil v 2021 prisoten tudi na področju inovacij, kjer so slovenska podjetja pod povprečjem EU pri izdatkih za inovacije na zaposlenega, številu prijavljenih patentov in procesnih inovacijah, nadpovprečno dobra so pa pri produktivnih inovacijah. Vlaganje v raziskave in razvoj delno sovпада tudi z naporji po povečanju digitalizacije gospodarstva. Po indeksu stopnje digitalizacije gospodarstva in družbe sodi Slovenija na 13. mesto med članicami EU in nekoliko nad povprečje EU, pri čemer je najslabše ocenjena komponenta tega indeksa digitalizacija javnih storitev, nadpovprečen deleže slovenskih MSP pa vsaj na osnovni ravni integrira digitalne rešitve v poslovanje²⁴⁷.

Prilagajanje na dolgoročne izzive zelenega prehoda bo vplivalo tudi na makroekonomsko stanje v državi. Cilji Evropskega zelenega dogovora bodo zahtevali transformacijo slovenskega gospodarstva. Le-to je, glede na kazalnike trajnostne rasti, kot sta energetska produktivnost (število enot BDP, proizvedenih na eno enoto porabljene energije) in materialna učinkovitost (BDP v razmerju do količine porabljenih resursov), bolj okoljsko vzdržno od članic EU iz Vzhodne Evrope, a še zmeraj precej slabše od najnaprednejših držav EU. Slovenija je na področju energetske produktivnosti od leta 2017 do 2020 napredovala za 10%, snovna učinkovitost pa je v tem obdobju ostala na približno enaki ravni. V letu 2021 je Slovenija glede na povprečje EU nazadovala pri stopnji uporabe okoljskih tehnologij, ki pove kolikšen delež vseh uporabljenih tehnologij je povezan z okoljem. V Sloveniji je vrednost tega kazalca v 2021 znašala približno 9,5% v EU pa približno 10,5% (za primerjavo, Danska doseže več kot 20%). Pri indeksu zelenih inovacij (ang. *Eco-Innovation Index*) dosega Slovenija 94% evropskega povprečja.²⁴⁸

Stanje strukturnih reform

Ocena stanja sprejetih ali načrtovanih strukturnih reform kot odziv na dolgoročne družbene in gospodarske izzive, ki so po mnenju EK ključni za Slovenijo temelji na stanju pred pričetkom epidemije COVID-19²⁴⁹ in v kratkem poročilu EK iz maja 2020²⁵⁰. Identificirana področja, kjer so pomembne strukturne spremembe bodo relevantna tudi v spremenjenih razmerah, saj bo (ne)ukrepanje na teh področjih imelo posledice tako na javne finance v Sloveniji kot tudi za trg dela oziroma podjetja in druge organizacije, ki so potencialni odjemalci FI. Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)²⁵¹ zajema tudi reforme, ki naslavljajo dolgoročne izzive in potencialna makroekonomska neravnovesja. Pregled priporočil, izvedenih in predlaganih ukrepov ne predstavlja sistemskega pregleda vsakega izmed teh področij, pač pa izpostavlja nekatere najbolj akutne izzive in reforme, ki so pomembne za razumevanje gospodarskega stanja v državi.

Področje fiskalne politike

Davčni ukrepi, ki so bili sprejeti oktobra 2019 so zmanjšali davčno obremenitev dela. Nekateri ukrepi so po ugotovitvah EK koristil predvsem osebam s srednjimi in visokimi dohodki, medtem ko se osebe z nizkimi dohodki ali prejemniki drugega dohodka še naprej soočajo z večjo davčno obremenitvijo dela. V sprejemanju je tudi predlog

²⁴⁴ Banka Slovenije 2022b

²⁴⁵ Evropska komisija, 2022d

²⁴⁶ Eurostat 2022

²⁴⁷ Evropska komisija, 2022d

²⁴⁸ Crnčec, 2020

²⁴⁹ V času pregleda gospodarskih razmer v Sloveniji je bilo javno dostopna ocena napredka v okviru Evropskega semestra, ki je bilo izdano 26. februarja 2020. Ugotovitve in predlogi, so v delu zato, tudi zaradi nastopa epidemije COVID-19, neažurna. Novo poročilo bo objavljeno šele v maju 2022 in tako tudi ne bo del končnega poročila.

²⁵⁰ Evropska komisija, 2020

²⁵¹ SVRK, 2021b

novela zakona o dohodnini, ki naj bi dodatno razbremenil plače. Predlog obdavčitev nepremičnin, ki je bil predviden za sprejetje v letu 2020 je bil umaknjen s strani Vlade. Slovenija je pod povprečjem EU tudi na področju prihodkov iz davka na osnovni kapital in različnih vrst dohodka iz kapitala.

Javnofinančni odhodki Slovenije se v zadnjih letih povečujejo, predvsem na področju, ki so vezani na staranje prebivalstva in povzročajo pritisk na vzdržnost javnih financ Slovenije. Ob tem so se v 2020 in 2021 močno povečali izdatki sektorja država, ki so po mnenju EK sicer v skladu z odzivom večine držav članic, glede na priporočila Fiskalnega sveta RS pa lahko vodi povečanje strukturnih izdatkov države do povečanja tveganj²⁵².

Pokojninski sistem

Pokojninska reforma, sprejeta leta 2012 je doprinesla pozitivne kratkoročne in srednjeročne učinke na vzdržnost in ustreznost pokojnin. Reforma je postopoma povišala zakonsko določeno upokojitveno starost za moške in ženske na 65 let in tudi vpeljala dodatne odbitke za predčasno upokojitev. Po zadnjih napovedih naj bi se odhodki za pokojnine v prihodnosti znatno povečali tudi ker naj bi zgoraj omenjena reforma pripomogla k izboljšanju področja zgolj za obdobje desetih let. Glede na ocene EK naj bi se znesek v % BDP, ki ga Slovenija namenja za pokojnine povišal iz 10,9% v letu 2016 na 14,9% v letu 2070. Sprejeti Zakon o pokojninskem in invalidnem zavarovanju (ZPIZ-2G) novembra 2019, naj bi izboljšal ustreznost bodočih pokojnin. Nova zakonodaja izboljšuje dolgoročni položaj bodočih upokojujencev, hkrati pa v zadostni meri ne naslavlja stanja obstoječih upokojujencev. V okviru NOO je napovedana pokojninska reforma, ki bo naslavljala dolgoročne izzive pokojninskega sistema.

Zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba

Po mnenju EK je epidemija COVID-19 je razkrila strukturne izzive v slovenskem zdravstvu. Delež porabe za zdravstveno varstvo se v Sloveniji povečuje, vendar ostaja pod povprečjem EU. Skoraj polovica zasebne porabe v Sloveniji je financirana iz prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. Poskusi zdravstvenih reform in razširitve virov financiranja zdravstvene oskrbe niso bili uspešni. Leta 2019 je bili s strani Vlade predlagan nov osnutek zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Pričakovati je postopno diverzifikacijo tokov financiranja, na primer nadomestitev sedanjega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja z obveznim pavšalnim prispevkom. Vloga primarnega zdravstva pomaga nižati število hospitalizacij, vendar je število ustreznega zdravniškega kadra še vedno premajhno. Sprejemajo se tudi ukrepi za zmanjšanje čakalnih vrst in boljšo učinkovitost porabe zdravil, ki predstavljajo tretjo največjo kategorijo odhodkov za zdravstveno varstvo v Sloveniji. Potreba po dolgotrajni oskrbi je v porastu, saj je zagotavljanje storitev le-te omejeno. Po dolgotrajnih pripravah je bil jeseni 2021 sprejet Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk).

Zeleni prehod in digitalizacija

Investicije v prehod v zeleno gospodarstvo in digitalizacijo so razumljene kot ključna pot za odpravljanje posledic ekonomske krize skozi strukturne spremembe v gospodarstvu. NOO predvideva več reform na tem področju, med drugim spremembe Zakona o raziskovalno-razvojni in investicijski dejavnosti, Zakona o spodbujanju investicij, ukrepe za debirokratizacijo in spremembe na področju prostorske politike. Za doseganje ciljev NEPN je predvideno sprejetje Zakona o spodbujanju energije iz obnovljivih virov energije in Zakona o oskrbi z električno energijo in dolgoročna podnebna strategija, za prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo pa prenovljena industrijska strategija. Na področju digitalizacije je bila sprejeta strategija za digitalno transformacijo podjetij, pripravlja se Načrt razvoja širokopasovnih omrežij do leta 2025.

²⁵² Fiskalni svet Republike Slovenije, 2022

Priloga 5: Pregled obstoječih programov financiranja

Tabela 41: Pregled povratnih sredstev izbranih institucij, ki so trenutno na voljo (stanje 21.4.2022)

Viri financiranja / posrednik	Naziv povratnega sredstva	Vrsta financiranja	Razpoložljiva sredstva v celotnem obdobju izvajanja (mio EUR)	Predvideni prejemniki	Namen	Datum začetka izvajanja	Stanje / Datum konca izvajanja
Slovenski podjetniški sklad (SPS)							
SPS, EFSI	P1 plus 2022 - Garancije za bančne kredite s subvencijo obrestne mere	Garancija / subvencija	99	MSP	Izboljšanje konkurenčnosti MSP	15.4.2022	15.10.2022
SPS, EFSI	P1 COVID 2022	Garancija / subvencija	11,55	MSP	Izboljšanje konkurenčnosti MSP	8.4.2022	20.10.2022
SID Banka (SID)							
SID, MGRT	Les 1 - Financiranje naložb v gozdno-lesno predelovalno verigo	Posojilo	20 ²⁵³	Samostojni podjetniki, MSP in velika podjetja, zadruga.	Spodbujanje naložbenih projektov gozdno-lesne predelovalne verige	7.9.2018	30.6.2022
SID	Neposredno financiranje podjetij v času izbruha COVID-19 (SDMKV in SDMKV – ZO)	Posojilo	Poslovna skrivnost	MSP in velika podjetja	Kritje nabavne vrednosti opredmetenih ali neopredmetenih sredstev, kritje stroškov dela	2.4.2020	Do porabe sredstev
SID, MGRT	RRI 3 -Financiranje tehnološko-razvojnih projektov	Posojilo	100	Financiranje tehnološko-razvojnih projektov	Spodbujanje podjetij k razvijanju in uvajanju inovacij	22.9.2020	30.6.2022
SID, MGRT	Naložbe 3- Financiranje naložbenih projektov, ki prispevajo k prehodu v krožno gospodarstvo	Posojilo	40 ²⁵⁴	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, zadruga,	Spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo	23.4.2021	30.6.2022
SID, MZI	Promet 1 - Financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov	Posojilo	35	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, zadruga	Financiranje gospodarskih subjektov na področju cestnih prevozov	25.5.2021	30.6.2022
SID, EIF	Program financiranja podjetij vseh velikosti za obratna sredstva in naložbe (OSN) z	Posojilo	Poslovna skrivnost	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, zadruga, javni zavodi	Posojila za obratna sredstva in/ali naložbe	23.7.2021	31.12.2023

²⁵³ Podatek, ki predstavlja pogodbeno dogovorjeni ciljni obseg, je bil posredovan s strani MGRT.

²⁵⁴ Podatek, ki predstavlja pogodbeno dogovorjeni ciljni obseg, je bil posredovan s strani MGRT.

	možnostjo jamstva Panevropskega garancijskega sklada (EGF)						
SID	Javni sektor -1- Program financiranja subjektov javnega sektorja	Posojilo	Poslovna skrivnost	Javni sektor	Financiranje občin in javnega sektorja, katerih javno financiranje ni predmet pravil o državni pomoči; podpora negospodarskim in gospodarskim (pod posebnimi pogoji) dejavnostim	23.12.2021	Do porabe sredstev
SIF, EIF, HBOR, Izbrane finančne institucije (razpis v 2021)	Regionalna platforma za prenos tehnologij (Central Eastern European Technology Transfer - CEETT platform)	Lastniško financiranje	40	Raziskovalne institucije, podjetja	Financiranje raziskovalnih projektov, razvoja tehnologij in intelektualne lastnine s potencialno komercialno vrednostjo za gospodarstvo	V pripravi	Brez podatka
SID, EIF	Slovene Equity Growth Investment Platform (SEGIP)	Lastniško financiranje	2020	MSP	Financiranje rasti, razvoja in internacionalizacije	Brez podatka	Brez podatka
EIB, SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska banka, NKBM, Sberbank	Financiranje MSP in MID-Cap iz vira EIB	Posojilo	Poslovna skrivnost	MSP	Tekoče poslovanje za MSP in MID-Cap podjetja, projekti, vezane na financiranje razvoja okolju prijazne družbe in proizvodnje. regionalnega in družbenega razvoja, okolje, konkurenčnost, RRI.	Brez podatka	Brez podatka
KfW, SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska banka, NKBM, Sberbank	Financiranje MSP in MID-Cap iz vira KfW	Posojilo	Poslovna skrivnost	MSP, podjetja v javni lasti	Tekoče poslovanje za MSP in MID-Cap podjetja, projekti, vezane na financiranje razvoja okolju prijazne družbe in proizvodnje. regionalnega in družbenega razvoja, okolje, konkurenčnost, RRI.	Brez podatka	Brez podatka
SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska	Financiranje razvoja konkurenčnega gospodarstva in internacionalizacije	Posojilo	Poslovna skrivnost	MSP	Projekti, vezane na rast in razvoj MSP, internacionalizacijo poslovanja podjetjih vseh velikosti.	Brez podatka	Brez podatka

banka, Hranilnica Lon, NKBM, Sberbank							
SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska banka, NKBM, Sberbank	Financiranje regionalnega in družbenega razvoja	Posojilo	Poslovna skrivnost	Gospodarske družbe, javne družbe, fizične osebe	Projekti, vezani na telekomunikacijsko, transportno- prometno, športno, kulturno, zdravstveno, turistično in drugo infrastrukturo, stanovanjsko oskrbo na posebnih področjih (npr. za mlade)	Brez podatka	Brez podatka
SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska banka, NKBM, Sberbank	Financiranje razvoja družbe znanja in inovativnega podjetništva	Posojilo	Poslovna skrivnost	Gospodarske družbe, javne družbe, fizične osebe	Projekti, vezane na RRI in nove tehnologije, izobraževanje, izobraževalno infrastrukturo, zaposlovanje oseb specializiranih kvalifikacij in znanj.	Brez podatka	Brez podatka
SID, poslovne banke - Addiko Bank, Gorenjska banka, NKBM, Sberbank	Financiranje razvoja okolju prijazne družbe in proizvodnje	Posojilo	Poslovna skrivnost	Gospodarske družbe, javne družbe, fizične osebe	Projekti, vezani na okoljevarstvo, zlasti varstvo voda, oskrba s pitno vodo, ravnanje z odpadki, zmanjševanje onesnaženosti zraka, OVE, učinkovito rabo energije, okolju prijazno proizvodnjo in proizvode.	Brez podatka	Brez podatka
Eko sklad (ES) ²⁵⁵							
ES	Javni poziv za kreditiranje okoljskih naložb (66PO21)	Posojilo	10	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, fizične osebe	Začetne naložbe v okoljske tehnologije: zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, zmanjšanje onesnaževanja zrak, gospodarjenje z odpadki, varstvo voda in učinkovita raba vode, odvajanje odpadnih vod ali oskrba s pitno vodo in začetne naložbe v okoljske tehnologije	11.12.2020	Brez podatka
ES	Finančne	Posojilo / subvencija	7	Gospodarske	Spodbujanje	17.12.2021	Brez

²⁵⁵ Eko sklad, 2022a; 2022b; dopolnitve s strani Eko-sklada

	spodbude za nove naložbe v učinkovito rabo energije in OVE za gospodarstvo (92FS-PO21)			družbe, samostojni podjetniki, fizične osebe	ukrepov učinkovite rabe energije v stavbah in tehnoloških procesih, ukrepov učinkovite rabe električne energije, rabe odpadne toplote v procesih ter ukrepov za povečanje rabe OVE		podatka
ES	Finančne spodbude gospodarstvu za skoraj ničenergijske stavbe (91FS-SNESPO21)	Posojilo / subvencija	5,7	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, fizične osebe	Nove naložbe v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb na območju RS	31.12.2021	Brez podatka
Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS) ²⁵⁶							
SRRS	Drugi javni razpis za dodeljevanje ugodnih posojil občinam - C1	Posojilo	6,3	Občine	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture	31.12.2021	Zaprto
SRRS	Drugi javni razpis - posojila za investicijske projekte v gospodarstvu sprememba 1	Posojilo	6,7	MSP	Spodbujanje razvoja v gospodarstvu za izboljšanje konkurenčnosti, spodbujanje zaposlitvenih možnosti, varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, spodbujanje naložb v raziskave in razvoj	31.12.2021	Zaprto
SRRS	Javni razpisi - infrastruktura	Posojilo	10	Občine in druge javne institucije	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture.	1.03.2022	31.12.2022
SRRS	Javni razpisi - konkurenčnost, okolje, RRI	Posojilo	13	MSP	Spodbujanje razvoja v gospodarstvu za izboljšanje konkurenčnosti, spodbujanje zaposlitvenih možnosti, varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, spodbujanje naložb v raziskave in razvoj ter digitalizacijo.	1.01.2023	31.12.2023

²⁵⁶ SRRS, 2022; dopolnitve s strani SRRS

SRRS	Javni razpisi - infrastruktura	Posojilo	10	Občine in druge javne institucije	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture	1.01.2023	31.12.2023
SRRS	Javni razpisi - konkurenčnost, okolje, RRI	Posojilo	13	MSP	Spodbujanje razvoja v gospodarstvu za izboljšanje konkurenčnosti, spodbujanje zaposlitvenih možnosti, varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, spodbujanje naložb v raziskave in razvoj ter digitalizacijo.	1.01.2024	31.12.2024
SRRS	Javni razpisi - infrastruktura	Posojilo	10	Občine in druge javne institucije	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture · za izboljšanje oskrbe s inovativnega okolja	1.01.2024	31.12.2024
SRRS	Javni razpisi konkurenčnost, okolje, RRI	Posojilo	13	MSP	Spodbujanje razvoja v gospodarstvu za izboljšanje konkurenčnosti, spodbujanje zaposlitvenih možnosti, varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, spodbujanje naložb v raziskave in razvoj ter digitalizacijo.	1.01.2025	31.12.2025
SRRS	Javni razpisi - infrastruktura	Posojilo	10	Občine in druge javne institucije	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture	1.01.2025	31.12.2025
SRRS	Javni razpisi – konkurenčnost, okolje, RRI	Posojilo	13	MSP	Spodbujanje razvoja v gospodarstvu za izboljšanje konkurenčnosti, spodbujanje zaposlitvenih možnosti, varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, spodbujanje naložb v raziskave	1.01.2026	31.12.2026

					in razvoj ter digitalizacijo.		
SRRS	Javni razpisi - infrastruktura	Posojilo	10	Občine in druge javne institucije	Ugodna posojila z namenom: izboljšanja lokalne in regionalne javne infrastrukture	1.01.2026	31.12.2026
Stanovanjski sklad Republike Slovenije (SSRS) ²⁵⁷							
SSRS	Program sofinanciranja zagotavljanja javnih najemnih stanovanjskih enot v letih 2021 in 2022	Posojilo / soinvestiranje	10		Pridobivanje novih javnih najemnih stanovanjskih enot – novogradnja, rekonstrukcija, nakup	2.07.2021	31.12.2022
SSRS	Program sofinanciranja zagotavljanja stanovanjskih enot za starejše osebe v letih 2021 in 2022	Posojilo / soinvestiranje	2	Lokalne skupnosti, javni nepremičninski skladi, pravne osebe, vpisane v register neprofitnih stanovanjskih organizacij	Pridobivanje novih stanovanjskih enot v domu starejših občanov, oskrbovanem stanovanju in centru dnevnega varstva starejših oseb v vseh lokalnih skupnostih v Sloveniji.	2.07.2021	31.12.2022

Tabela 42: Pregled skladov lastniškega kapitala

Vir sredstev ²⁵⁸	Institucija	Dodatna označba/naziv programa	Leto začetka	Skupna količina sredstev (v mio EUR)	Načini financiranja	Prejemniki	Namen
EIB	Sparkasse	/	2013	30	Posojilo/garancija	MSP	Financiranje MSP
EIB	EIB	EIB Venture Debt	2016	600/leto (za EU)	Posojilo/garancija, lastniški kapital/tvegani kapital	MSP	Financiranje investicij v raziskave in razvoj
COSME	ARX Equity Partners	Arx CEE IV	2016	100	Lastniški kapital/tvegani kapital	Srednje velika podjetja	Investicije v rast, razvoj in inovacije MSP
EIB, InnovFin EFSI	Oxo labs	OXO CEE Angel Fund	2017	50	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EIB, InnovFin EFSI	SKB Banka	/	2018	30 (sredstva EIB)	Posojilo/garancija	MSP	Posojila EIB se lahko uporabijo za financiranje vseh materialnih in nematerialnih naložb
EFSI, EIF	Integral Venture Capital	Evolving Europe Principal Investments I SCSp	2018	150	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast, razvoj in inovacije MSP

²⁵⁷ SSRS, 2022; dopolnitve s strani SSRS²⁵⁸ Your Europe, 2022

EFSI, EIF, EBRD	Euroventures	Euroventures V Technology and Growth Fund Cooperatief U.A.	2018	100	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EIB, InnovFin EFSI	Day One Capital	Day 1 CEE fund	2018	40	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj visokotehnoških MSP
EIF, COSME	Invera Private Equity Fund	Invera Private Equity Fund C.V.	2018	100	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EIB, InnovFin EFSI	Feelsgood Capital	Feelsgood Social Impact Investment Fund I	2019	30	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije, povezane z doseganjem Ciljev trajnostnega razvoja
EIB, InnovFin EFSI	Earlybird Venture Capital	Digital East Fund II	2019	150	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v digitalizacijo
EFSI, EIF	Generali	Generali Growth Equity Fund SIF LLC LP	2020	65	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EIF, COSME	BlackPeak Capital	BlackPeak Southeast Europe Growth Equity Fund SCSp	2020	120	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EIF	UniCredit banka	/	2021	80	Posojilo/garancija	MSP	Financiranje MSP v zgodnji fazi razvoja/financiranje inovacijskih projektov
EFSI, EIF	Oltre Ventures	Oltre III	2021	53	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v podjetja s družbenimi in okoljskimi cilji
EFSI, EIF	Alfi PD	ALFI Private Debt Fund	2021	40	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP
EFSI, EIF	OTB Ventures	OTB Growth Fund I	2021	60	Lastniški kapital/tvegani kapital	Zagonska podjetja, MSP	Investicije v rast in razvoj MSP

Tabela 43: Pregled razpisov SID Banke in SPS za plasiranje FI, financiranih iz EKP v okviru OP 2014–2020

Vir sredstev	FI Sklada skladov, iz katerega se financira razpis	Naziv razpisa za dodelitev sredstev FI/povratnih sredstev končnim uporabnikom	Vrsta financiranja	Skupna višina sredstev (v mio EUR)	Višina EKP sredstev (v mio EUR)	Namen	Predvideni prejemniki	Datum začetka izvajanja razpisa	Status/ Datum konca izvajanja aktualnega razpisa
Slovenski podjetniški sklad (SPS) ²⁵⁹									

²⁵⁹ SPS, 2022; dopolnitve s strani SPS

ESRR, SPS	Mikroposojila	P7 - Mikrokrediti 2019	Posojilo	12	7,5	Omogočiti mikro in malim podjetjem lažji dostop do ugodnih virov financiranja za financiranje tekočega poslovanja, investicijskih vlaganj, razvoja in rasti podjetij.	MSP	28.12.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Mikroposojila	P7 - Mikrokrediti 2019	Posojilo	12	7,5	Omogočiti mikro in malim podjetjem lažji dostop do ugodnih virov financiranja za financiranje tekočega poslovanja, investicijskih vlaganj, razvoja in rasti podjetij.	MSP	5.4.2019	Zaprto
ESRR, SPS	Mikroposojila– COVID-19	P7-2 2020 COVID mikrokrediti 2020, 2021	Posojilo	56,63	35,39	Zagotavljanje ugodnih virov financiranja MSP v KRZS	MSP		Zaprto
ESRR, SPS	Lastniško financiranje	SK75 2021 - Semenski kapital - Konvertibilno posojilo za zagon inovativnih podjetij v višini 75.000 EUR	Lastniški kapital	0,9	0,56	Zagotavljanje kvazi - lastniškega financiranja za inovativna podjetja v semenski fazi, ki težko dostopajo do financiranja komercialnih bank oz. drugih klasičnih oblik financiranja.	MSP	19.2.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Lastniško financiranje	SI - SK 2021- Semenski kapital - So-investiranje z zasebnimi investitorji	Lastniški kapital	1,9	1,12	Zagotavljanje lastniškega financiranja za inovativna podjetja v semenski fazi, ki težko dostopajo do financiranja poslovnih bank oz. drugih klasičnih oblik financiranja.	MSP	19.2.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Mikroposojila COVID-19	P7-3 2021 - COVID Mikrokrediti	Posojilo	2	1,25	Zagotavljanje ugodnih virov financiranja MSP v KRZS	MSP	26.3.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Mikroposojila COVID-19	P7-4 2021 - COVID Mikrokrediti	Posojilo	0,375	0,625	Zagotavljanje ugodnih virov financiranja MSP v KRVS	MSP	15.10.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Mikroposojila	P7 2021 - Mikrokrediti	Posojilo	15	9,38	Kritje stroškov poslovnih procesov/projektov	MSP	31.12.2021	Zaprto
ESRR, SPS	Lastniško financiranje	SI-SK 2022 - So-investiranje z zasebnimi investitorji	Lastniški kapital	4,3	2,84	Zagotavljanje lastniškega financiranja za inovativna podjetja v semenski fazi, ki težko dostopajo do financiranja poslovnih bank oz. drugih klasičnih oblik financiranja.	MSP	28.1.2022	31.12.2023
ESRR, SPS	Lastniško financiranje	SK75 2022 - Konvertibilno posojilo za zagon inovativnih podjetij	Posojilo	1,13	0	Zagotavljanje kvazi - lastniškega financiranja za inovativna podjetja v semenski fazi, ki težko dostopajo do financiranja poslovnih bank oz. drugih klasičnih oblik financiranja.	MSP	25.2.2022	5.10.2022

ESRR, SPS	Mikroposojila	P7 COVID 2022-Kovid krediti	Posojilo	10	0	Zagotavljanje ugodnih virov financiranja MSP	MSP	Maj 2022 (predviden)	V pripravi
SID Banka ²⁶⁰									
ESRR, SID	Posojila za celovito energetske prenovo javnih stavb	Posojila za financiranje projektov celovite energetske prenove javnih stavb za ESCO podjetja iz Sklada skladov (EE)	Posojilo	38,5	25	Spodbujanje celovite energetske prenove javnih stavb, ki so v lasti in uporabi oseb javnega sektorja.	Javni sektor	9.5.2018	31.12.2023
ESRR, SID	RRI posojila	EKP posojila za RRI (RRI)	Posojilo	42	26,25	Spodbujanje podjetij k razvijanju in uvajanju tehnoloških in netehnoloških inovacij.	Gospodarske družbe	3.4.2019	31.12.2023
ESRR, SID	Posojila za urbani razvoj	Posojila za financiranje projektov urbanega razvoja za podjetja (UR) -	Posojilo	7,35	4,59	Financiranje projektov revitalizacije razvrednotenih območij v 11 mestnih občinah	Občine, druge družbe, ki upravljajo s stavbami	4.6.2019	31.12.2023
ESRR, SID	Posojila za RRI-COVID-19	Financiranje naložb v raziskave, razvoj in inovacije (RRI) iz Sklada skladov COVID-19	Posojilo	7,5	4,69	Spodbujanje podjetij k razvijanju in uvajanju tehnoloških in netehnoloških inovacij, vključno s podporo za odpravo posledic zdravstvene krize, ki jo je povzročil izbruh nalezljive bolezni COVID-19.	Gospodarske družbe, samostojni podjetniki, socialna podjetja	22.10.2020	Do porabe sredstev

²⁶⁰ Spletna stran SID Banke, 2022

Priloga 6: Glavni poudarki intervjujev

Tabela 44: Glavni poudarki intervjujev z deležniki

Tema	Poudarki
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Na začetku finančnega obdobja je MGRT oblikoval poseben oddelek za povratna sredstva in v sodelovanju s SVRK, MF, MZI in MOP ustanovil usmerjevalni odbor za FI v skladu z Uredbo o porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v PO 2014–2020 za cilj naložbe za rast in delovna mesta, • Po analizi ugotovljenih vrzeli, so se pričeli pripravljati ključni elementi za programsko podlago, finančni sporazum, postopek izbora izvajalca Sklada skladov in s tem povezana naložbena strategija. • 2017 je bila podpisana pogodba s SID Banko, s katero je prevzela naloge Sklada skladov, • Udeleženci EKP (zlasti MGRT) so izpostavili, da je bil izbor ter usklajevanje z upravljavcem Sklada skladov in MF zahteven proces., • Izkušnje na področju FI se med posameznimi udeleženci EKP močno razlikujejo, saj so bili različno vpeti v izvajanje FI v OP 2014–2020.
Tržne priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> • Omejevanje FI na sektorje ni smiselno, • Najprimernejši prejemniki pa so MSP, saj pravila o državnih pomočeh otežujejo oblikovanje atraktivnih FI za večja podjetja. • Poleg MSP so relevantne ciljne skupine še občine in v povezavi s tem JZP kot način izvajanja projektov. Posebej so bila izpostavljena gospodarska javna infrastruktura ter ESCO podjetja (slabo razvit trg, monopol Petrola, omejena tržna zanimivost projektov, bolj zanimiva komercialna posojila, potreba po kombiniranju energetske sanacije s potresno) • Ciljna skupina so tudi velika podjetja, ki bi bila potencialno zanimiva za financiranje RRI, a bi učinkovit mehanizem financiranja zahteval sodelovanje več ministerstev. • Izpostavljeni so bili še zasebni prejemniki (energetska prenova stavb, izobraževanje), ter socialna podjetja (le 3 do sedaj zaposila za sredstva), • Udeleženci EKP so si enotni, da so najprimernejši FI na področju podpore MSP, zelenega prehoda ter digitalizacije, • Zaradi omejenosti sredstev je implementacija FI na področju RRI v PO 2021–2027 vprašljiva, • Na področju Urbanega razvoja je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) je naročilo študijo »Predlog za oblikovanje Sklada za urbani razvoj,« ki naslavlja možnosti implementacije FI na tem področju, Prepoznana je znatna finančna vrzel pri financiranju projektov urbanega razvoja, hkrati pa so bile zaznane tudi nekatere ovire, kot so: omejitve pri zadolževanju občin, veliko nepovratnih virov financiranja, omejena sredstva namenjena CP5 ipd. Največ potenciala za implementacijo FI na področju Urbanega razvoja udeleženci EKP sicer vidijo na področju izboljšanja varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja, saj imajo nekateri subjekti iz tega področja že nekaj izkušenj. Atraktivni se zdijo tudi FI na področju stanovanjske politike (nepovratna sredstva za to področje so namenjena v okviru Nacionalnega programa za okrevanje in odpornost), • Na področju morskega gospodarskega ribolova obstaja približno 20 potencialnih upravičencev. Predvidena sta dva ukrepa: investicije na krovu plovila in spodbujanje dodane vrednosti proizvodov v okviru kratkih verig. Na področju akvakulture je potencialnih upravičencev nekaj več, ker si na MKGP-ju prizadevajo poleg MSP zajeti tudi tiste, ki imajo prijavljeno akvakulturo kot dopolnilno dejavnost na kmetiji. Na področju predelave je potencialnih upravičencev malo (med 6 in 7) upoštevajoč, da ima Slovenija eno večje podjetje, ki ne more dostopati do nepovratnih sredstev (veliko podjetje naj ne bi izkazalo interesa za FI.), • Po mnenju MZI obstaja hipotetična možnost implementacije FI na področju alternativnih polnilnih sistemov (zlasti električnih polnilnic z veliko močjo). Na tem področju obstaja velika vrzel, kar je razvidno iz empiričnih podatkov, • Za učinkovito vzpostavitev FI je ključno, da struktura izvedbe FI ni preveč zapletena,

	<ul style="list-style-type: none"> • Pomembno je ohraniti sodelovanje med ključnimi deležniki, ki se je razvilo v PO 2014–2020, • Mnenja deležnikov si niso popolnoma enotna glede učinkovite strukture. Prevladuje mnenje, da je smiselno ohraniti sedanjo strukturo, saj je spreminjanje strukture birokratsko zapleten in časovno potraten proces. Na drugi strani so nekateri udeleženci EKP mnenja, da je trenutna struktura preveč zapletena, zaradi prevelikega števila deležnikov, ki so vključeni v procese, kar podaljšuje postopke, ter zaradi finančnega vidika (več deležnikov pomeni več upravljavskih provizij).
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> • Največje tveganje predstavlja zagotovitev sredstev. Predvidene kvote EU sredstev za posamezni FI morajo biti dovolj visoke, da so zanimive za izvajalce (tj. finančne institucije in FP). V PO 2014–2020 je prihajalo do situacij, ko predlagan FI za trg ni bil zanimiv, ker je bila kvota nizka, administrativne zahteve pa visoke, • Tveganje za uspešno implementacijo FI predstavlja tudi delitev tveganja med sodelujočimi deležniki - koliko tveganja kdo prevzame nase, • Na področju urbanega razvoja predstavlja tveganje menjava vodstev občin
Financiranje in dostop do financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Zaradi COVID-19 epidemije se je situacija na trgu precej spremenila, a se je ne more primerjati z gospodarsko krizo 2008/09 (takrat je bila zadolženost gospodarstva velika, kapitalska ustreznost bank pa nizka, trenutno pa je zadolženost gospodarstva zelo nizka, bančni sektor pa je močno kapitaliziran, prav tako je na bančnem trgu opazna velika likvidnost), • Finančne institucije bi se morale spodbuditi, da več sredstev plasirajo v realno gospodarstvo, • Ključno bi bilo s strukturnimi ukrepi spodbuditi poslovne banke, da povečajo svojo aktivnost, saj FI ne morejo naslavljal splošno nizke bančne aktivnosti, pač pa lahko pokrijejo zgolj določene finančne vrzeli, • Slovenska podjetja imajo otežen dostop do lastniških virov financiranja, zato bi morali FI posebej naslavljal to področje financiranja, • Izkoristiti je treba spremembe v PO 2021–2027, ki olajšujejo možnosti za kombiniranje povratnih in nepovratnih virov financiranja. Pri določenih FI se je treba osredotočiti na kombiniranje povratnih sredstev z nepovratnimi sredstvi, npr. tistimi namenjenimi pripravi investicije, • Mestne občine imajo težave s pridobivanjem soglasij MF za zadolževanje.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> • Velika večina udeležencev EKP je poudarila, da veliko oviro predstavlja favoriziranje nepovratnih virov financiranja v primerjavi s povratnimi s strani potencialnih prejemnikov. • Izpostavljena je bila tudi težavnost pridobivanja finančnih sredstev za bolj tvegane subjekte pri FP, čeprav naj bi bili FI namenjeni subjektom, ki zaradi večje stopnje tveganja ne morejo pridobiti financiranja na trgu (premajhna nagnjenost k tveganjem na strani Upravljavca FI). • Pravila o državnih pomočeh ovirajo oblikovanje FI, ki bi učinkovito naslavljali vse tržne vrzeli. • Ovire lahko predstavlja tudi implementacija FI na tistih področjih, kjer država nima izkušenj, saj se lahko soočimo s kadrovskimi omejitvami pri implementaciji novih FI, • Omejen obseg možnega zadolževanja občin hkrati s pomanjkanjem kadrov in nestabilnost glede prihodnjega finančnega okvira (višine sredstev).
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> • V obdobju 2021–2027 naj se zagotovi dovolj sredstev, da bodo FI atraktivni za FP, • Potrebna je kvalitetno izvedena identifikacija tržnih vrzeli, saj bo tako možno oblikovati primerne FI, • Postavitev sistema izvajanja FI mora biti primerna, da omogoča čim bolj učinkovito in pravilno izvajanje (v obdobju 2014–2020 so bile s tem težave), • Kazalniki za spremljanje morajo biti jasno definirani v naprej, njihovo število mora biti omejeno. Prav tako morajo biti jasno zastavljeni cilji, • Udeleženci si niso bili enotni glede najučinkovitejšega načina izvajanja FI. Večina jih podpira obstoječi način, nekateri pa zagovarjajo prehod na enostavnejšo strukturo izvajanja. Izpostavljeno je bilo tudi, da mora Upravljavca FI zasledovati bolj tvegane

- subjekte.
- V primeru implementacije FI na področju Urbanega razvoja je potreben dodaten razmislek, kako produkte v večji meri usmeriti na financiranje zasebnih projektov v javnem interesu.
 - Omogoči naj se lažje oblikovanje zadrug, občine pa naj imajo pravico, da se pod bolj jasnimi pogoji vključijo v zadruge (relevantno npr. za energetske skupnosti). Prilagodita naj se Zakon o financiranju občin in Zakon o zadrugah (težava pri dokazovanju javnega interesa).

Tabela 45: Izkušnje Upravljavca FI v PO 2014–2020

Tema	Poudarki
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<p data-bbox="472 625 1425 678">Upravljanje povratnih kohezijskih sredstev preko strukture Sklada skladov 2014-2021 in Sklada skladov COVID-19</p> <ul style="list-style-type: none"> • SID banka je razvila vse EKP FI Sklada skladov 2014-2020 (Mikroposojila, RRI posojila, Portfeljske garancije za RRI za MSP, Portfeljske garancije za RRI za velika podjetja, Portfeljske garancije za MSP, Posojila za urbani razvoj, Posojila za celovito energetska prenovo stavb javnega sektorja in EKP Lastniško in kvazi lastniško financiranje MSP), dodelila EKP sredstva FP v izvajanje oz. nekatere neposredno izvaja sama ter v okviru določenih rokov črpala vse 3. tranše EKP sredstev na 4 naložbenih področjih (3.1. MSP, 1.2. RRI, 1.4. Energetska učinkovitost, in 6.1. Urbani razvoj). Podobno je kot odziv na COVID-19 vzpostavila in prevzela v upravljanje Sklad skladov COVID-19, v okviru katerega je razvila dva FI (Mikroposojila in RRI posojila) kot ukrepa za gospodarstvo, prizadeto s COVID-19 krizo, na dveh naložbenih področjih, ter izvedla črpanje vseh 4. tranš EKP sredstev. • SID banka je mnenja, da upravljanje povratnih kohezijskih sredstev na različnih naložbenih področjih preko različnih FI omogoča večjo fleksibilnost (likvidnostnega) prerazporejanja EKP sredstev glede na potrebe trga med naložbenimi področji in FI in s tem hitrejšo alokacijo teh sredstev končnim prejemnikom, posledično pa hitrejšo črpanje EU sredstev, v kolikor se upravljanje izvaja preko strukture sklada skladov, kot če bi se upravljalo na vsakem naložbenem področju posebej, ločeno. SID banka ima izkušnje s takšnim aktivnim upravljanjem EKP sredstev preko strukture Sklada skladov 2014-2021 in Sklada skladov COVID-19. <p data-bbox="472 1297 1425 1325">Izkušnje z razvojem in izvajanjem finančnih instrumentov, tudi iz kohezijskih sredstev</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri izvajanju kohezijskih FI 2014-21 je bilo zaznati potrebe končnih prejemnikov in finančnih posrednikov zlasti na: <ul style="list-style-type: none"> - naložbenem področju 3.1. po FI Mikroposojila in Portfeljske garancije za MSP (povpraševanje je pressegalo razpoložljiva EKP sredstva), povpraševanje finančnih posrednikov je bilo zaznati tudi za FI Posojila za MSP, za katerega pa ni bilo predvidenih EKP sredstev, - naložbenem področju 1.2. po FI RRI posojila in Portfeljske garancije za RRI za MSP (pri RRI posojilih je v vmesnih obdobjih do črpanj naslednjih tranš zmanjkalo EKP sredstev za nadaljnje plasiranje), - naložbenem področju 6.1. po FI Posojila za urbani razvoj - za to naložbeno področje je bilo na voljo le 5 mio € EKP sredstev za obdobje 2014-2023 (zaradi nizke kvote razpoložljivih sredstev ni bilo interesa komercialnih FP po izvajanju tega FI, zato je izvajanje prevzela SID banka); do januarja 2021 je ostala samo še petina sredstev. Za smiselnost pokrivanja tega področja s FI bi moralo biti na voljo več sredstev; • Na naložbenem področju 4.1. (Energetska učinkovitost) je na izvajanje FI Posojila za celovito energetska prenovo javnih stavb vplivalo več omejitvenih dejavnikov: financiranje istih projektov z nepovratnimi sredstvi, omejen namen financiranja (le

Tema	Poudarki
	celovite energetske prenove, le javnih stavb), omejen segment javnega sektorja, ki se ga lahko financira (le širši javni sektor ne pa tudi ožji npr. javne stavbe ministrstev, ipd.), vpliv COVID-19 krize na investicijsko aktivnost, idr.
Tržne priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> • Pri odločanju, koliko in katere FI bi se oblikovalo za implementacijo povratnega financiranja iz EKP sredstev, SID banka predlaga da se upošteva višina sredstev, ki bo na voljo za doseganje specifičnih ciljev, prednostih naložb oz. upošteva karakteristike končnih prejemnikov, katerim je FI namenjen (predlagamo, da v kolikor je obseg povratnih EKP sredstev omejen na manjše obsege, da se plasiranja EKP sredstev izvajajo za iste potrebe končnih prejemnikov preko le enega oz. ene vrste in ne več FI), • FI so bili zanimivi za izvajanje za FP v obdobju 2014–2020 le v primeru zadosti velikega obsega EKP sredstev, ki bi bila na voljo v okviru posameznega FI finančnim posrednikom (le-ti so morali namreč še vzpostaviti notranje mehanizme izvajanja FI) in ocene FP glede sposobnosti njihovega pravočasnega plasiranja končnim prejemnikom. Mejna vrednost posameznega FP za pripravljenost izvajanja FI je bila pri FI z večjim obsegom kvote EKP sredstev pri cca. min. 20 mio EUR na FP, pri FI z manjšim obsegom kvote EKP sredstev pa le v primeru enostavnih (nekompleksnih) FI in v obsegu min. cca. 10 mio EUR na posameznega FP; ker se zasebnim FP dodeljuje FI v izvajanje preko javnih razpisov po ZJN in da bi se mobiliziralo na tak način čim več dodatnih zasebnih sredstev, je ključno, da je obseg kvote EKP sredstev, ki se razpiše preko posameznega FI tako velik, da je omogočeno FI izvajati preko več zasebnih FP. FI naj bodo čim bolj enostavni, da se z njimi čim hitreje plasirajo EKP sredstva do končnih prejemnikov in kjer je potrebno za doseganje spodbujevalnega učinka, naj se kombinirajo z nepovratnimi sredstvi; • Tako tržne priložnosti ocenjujejo pri kombiniranju nepovratnih s povratnimi sredstvi v enoviti operaciji v kolikor je to mogoče (kar omogoča optimizacijo dodelitve državne pomoči podjetju ob istem obsegu financiranja), sicer pa v dveh ločenih a povezanih operacijah – nujnost blendinga v obdobju 2021-27 je zlasti na področju, kjer je potrebno spodbuditi zlasti RRI, zeleni prehod in digitalni prehod gospodarstva, pri čemer se bistveno večji učinek doseže pri subvencioniranju upravičenih stroškov investicij in ocenjujemo, da je tudi potreba gospodarstva večja po takšnem blendingu) kot pa pri drugih oblikah subvencioniranja; • Iz izkušenj izvajanja FI s kohezijskimi sredstvi v obdobju upravičenosti 2021-23 ter s tem povezanimi zaznamami potrebami trga (neposredno in preko FP), je SID banka zaznala največ priložnosti (tudi za bodoče FI v kohezijskem obdobju 2021-27) oz. potreb na naložbenem področju krepitve konkurenčnosti gospodarstva oz. MSP (3.1.) – velik interes končnih prejemnikov za financiranje obratnega kapitala (tudi dolgoročno oz. trajnega obratnega kapitala) ter za financiranje investicij (slednje sicer v COVID-19 začasen zastoj), kot tudi za financiranje RRI investicij podjetij vseh velikosti na naložbenem področju 1.2. (RRI)– pri slednjem menimo, da bi bilo za krepitev inovativne aktivnosti podjetij nujno zagotoviti zadosten obseg EKP sredstev iz finančne perspektive 2021-27 za pokrivanje potreb gospodarstva v navedenem obdobju, poleg nadaljevanja izvajanja FI na področju RRI iz obstoječih kohezijskih sredstev; Smiselno bi bilo, da se v obdobju 2021-27 zgolj z nepovratnimi sredstvi financira zlasti faze TRL1-4, vrzeli na ravni TRL 5-9 pa se glede komercializacije prenosa tehnologij v letih 2023-2026 naslavlja preko CEETT platforme v okviru SEGIP programa; • Če se upoštevajo politike in strategije EU v obdobju 2021-27, ki jih zasleduje tudi RS, se bo v tem obdobju spodbujala krepitev konkurenčnosti in produktivnosti podjetij (prehod v Industrijo 4.0., oz. 5.0.), zeleni prehod gospodarstva (OVE, URE ukrepi, krožno) ter digitalna tranzicija gospodarstva - za pripravljenost gospodarstva na zeleni prehod gospodarstva in digitalno tranzicijo SID banka ocenjuje, da bo ta prehod terjal kombiniranje FI povratnega financiranja z nepovratnimi sredstvi; • SID banka ocenjuje, da bo pri lastniškem financiranju slovenskih podjetij v vseh fazah razvoja, s SEGIP programom, upošteva tudi že obstoječo drugo ponudbo (npr. drugih investicijskih skladov, ponudbo iz kohezijskih sredstev 2014-2020), na trgu pokrito povpraševanje oz. tržna vrzel za obdobje 2021- 2025;

Tema	Poudarki
	<ul style="list-style-type: none"> Groba ocena SID banke je, da na trgu ni zadostne ponudbe dolžniškega financiranja start-up podjetij (zlasti v fazah razvoja podjetij, ko je njihovo financiranje bolj tvegano), kar bi lahko napotovalo na tržno vrzel na tem segmentu; Na segmentu mikrofinanciranja podjetij se bodo potrebe trga v obdobju 2021-27 lahko pokrile z nadaljevanjem mikrofinanciranja iz ponovne porabe obstoječih EKP sredstev iz kohezijske perspektive 2014-23 (v prvi porabi je bilo za to namenjeno 120 mio €, ki se lahko uporabijo za ponovno porabo).
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> Pozen začetek izvajanja financiranja potreb trga z EKP sredstvi (in zato kratek čas za plasiranje teh sredstev do končnih prejemnikov na trgu preko FP), kar zmanjšuje hitrost črpanja EKP sredstev iz EU virov, včasih tudi nepripravljenost FP da se vključijo v izvajanje FI (s tem pa v primeru zasebnih FP tudi tveganje manjše mobilizacije zasebnih sredstev za multipliciranje EKP sredstev); Tveganja, ki bi lahko nastala, v kolikor se EKP sredstva za izvajanje FI ne bi upravljala preko strukture Sklada skladov (v tem primeru tveganja kot so: omejena fleksibilnost prerazporejanja EKP sredstev glede na potrebe trga, manj učinkovita alokacija EKP sredstev, tveganje manj učinkovitega črpanja EKP sredstev, tveganja povezana z drobljenjem izvajanja FI in večje administrativne obremenitve (npr. več izvajalcev FI = več različnih ne poenoteni sistemov poročanja, spremljanja, nadzora, zahtevkov za črpanje EKP sredstev, itd.); Tveganja povezana s pre-determinirano FI: bi onemogočale fleksibilnost izvajalca FI oz. upravljavca Sklada skladov, da oblikuje FI glede na potrebe trga, zato karakteristike FI ne bi odražale potreb (spreminjajočega) trga in posledično bi se otežkočilo plasiranje EKP sredstev do končnih prejemnikov, (zlasti če bi spremembe karakteristik FI terjale predhodne postopke in soglasja posredniškega ali upravljalnega organa), kar je predpogoj za uspešno nadaljnje črpanje EU EKP sredstev.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> Kompleksnost RRI projektov, Kasnitev z izvajanjem FI iz EKP sredstev skrajšuje čas v katerem je mogoče izvajati financiranje končnih prejemnikov na trgu (preko FI) oz. plasirati ta sredstva, s tem pa tudi čas v katerem se morajo dosežati določeni kazalci kot pogoj za uspešno črpanje naslednjih tranš EKP sredstev; Pomankanje časa za plasiranje s strani izvajalcev FI in omejitve ter pogojevanje nadaljnega izvajanja FI s strani FP vezane na tranšno financiranje (poslovna in pravna negotovost zasebnih finančnih posrednikov) in preveliko število tranš; Omejena fleksibilnost pri prerazporejanju sredstev med FI ali pri oblikovanju novega FI in opustitvi obstoječega FI ob spremembah potreb na trgu (vezano tudi, ni pa nujno, na postopke/predhodne odobritve posredniškega ali upravljalnega organa); Več FI za isti segment končnih prejemnikov na istem naložbenem področju za iste namene (zadosti en FI); Določene zahteve in omejitve, ki izhajajo iz pravil o državnih pomočeh, ki jih je potrebno upoštevati pri plasiranju EKP sredstev; Občasno spreminjanje že sprejetih in na javnih razpisih objavljenih pravil (npr. upravičeni stroški in spremljanje kazalnikov), kar je zlasti problem za zasebne izvajalce FI (FP), Administrativne ovire in obremenitve z vidika prenašanja po sistemu (npr. poročanje); Občasno daljši ali kompleksni eksterni postopki povezani z odločanjem o prenehanju izvajanja FI, o prerazporeditvi izvajanja FI na upravičenca, ipd. glede na potrebno hitrost intervencije na trgu; Minimalni odstotek črpanja, ki je določen na ravni kohezijske regije za FI, namesto le na ravni države za vsa EKP sredstva; Vprašanje pripravljenosti in usposobljenosti preverjanja »zelenih« kriterijev na strani FP in tudi na ravni končnih prejemnikov (če bo preverjanje preveč kompleksno bodo prejemniki preferirali komercialna »ne-zelena« posojila), Konkuriranje nepovratnih sredstev na istem tržnem segmentu povratnim sredstvom (FI), kar bistveno znižuje na nacionalni ravni multipliciranje EKP sredstev z drugimi sredstvi in

Tema	Poudarki
	<p>znižuje obseg števila in po vrednosti podprtih podjetij oz. projektov;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurriranje ukrepov različnih institucij med seboj (tudi financiranja s povratnimi sredstvi); • Izzivi povezani z blendingom nepovratnih in povratnih sredstev: potrebno je pripraviti IN uskladiti model in postopke blendinga med pristojnimi ministrstvi in izvajalcem FI oz. upravljavcem Sklada skladov za izvedbo takšnega financiranja KP (prenos dobrih praks iz EU); • V kolikor ne bi bilo zagotovljenega v novi kohezijski perspektivi blendinga FI z nepovratnimi sredstvi v obliki subvencioniranja upravičenih stroškov investicij pri zelenem prehodu, digitalnem prehodu in RRI, bo izziv (zlasti pri zelenem prehodu) ali bodo le FI zadostna spodbuda gospodarstva za tovrstne tranzicije (menimo da pri zelenem prehodu gospodarstva ne, pri RRI in digitalni tranziciji pa bi bile potrebe trga po tovrstnih projektih/investicijah nižje brez blendinga); • Pogostost in podvajanja vsebinskega izvajanja nadzorov izvajanja operacije, tematskih revizij, idr. s strani UNP, računskega sodišča, upravljavca Sklada skladov, drugih organov nadzora, pri finančnih posrednikih in končnih prejemnikih (pogostost in podvajanja odvrtačo končne prejemnike in FP k uporabi kohezijskih sredstev).
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> • Prek novih pravil glede povratnih in nepovratnih sredstev je treba doseči več kombinacij, kombiniranje je nujno, kjer za isto področje obstajajo nepovratna sredstva, • Razširitev možnosti kombiniranja financiranja tudi z drugimi viri (npr. Podnebni sklad....). • Instrumenti morajo biti enostavni in imeti hiter učinek, • Povečanje vrednosti posojil, mikroposojila v vrednosti 25.000 EUR so bila za posamezna podjetja premajhna, • Pri oblikovanju FI je treba upoštevati aktualne razmere na trgu ter dolgoročne cilje države, • Nepovratna sredstva naj se v manjši meri razdeljuje, kot <i>de minimis</i> pomoč - ta naj bo rezervirana za FI (temelj za nepovratna sredstva naj bo GBER), • Na ravni EU naj se predlaga višjo omejitev <i>de minimis</i> pomoči (npr. 800.000 EUR). • Sistem je treba poenostaviti in ga ne drobiti na različne izvajalce. • Preprečiti je treba, da se na področju FI spreminjajo vmesni pogoji.

Tabela 46: Ključni poudarki intervjuja s SPS

Tema	Poudarki
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroposojila so se izkazali za izjemno zaželen FI, zaradi njihove enostavnosti, • Sodelovanje s Skladom skladov je podaljševalo postopke in posamezne finančne produkte dodatno zakompliciralo zaradi zahtev upravljavca Sklada skladov (npr. omejitve dejavnosti pri semenskem kapitalu, pogodbeni kazen za predčasno vračilo posojila, omejitve glede višine financiranja ter starosti podjetja, ki izhajajo iz prijavljene sheme državne pomoči itd.) , zato SPS v PO 2021–2027 ne predvideva sodelovanja s Holdinškim skladom, • Ob določenih pogoji bi SPS lahko prevzel vlogo specifičnega sklada in direktno izvajal določene specifične programe, • EU sredstva so izredno pomembna tako za lastniške kot dolžniške FI, saj lahko s pomočjo njih SPS prevzema večja tveganja in podpre podjetja, ki na trgu težje pridobijo sredstva, a imajo velik potencial.
Tržne priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> • Potreb po novih vrstah FI na področju dolžniškega financiranja ni, ker že trenutna raznolikost FI ustvarja veliko zmede pri izbiri FI pri potencialnih prejemnikih, • Podjetjem je treba bolje predstaviti obstoječe FI. Predvsem pa ustvariti enoten kanal informiranja za vsa podjetja, • Treba je spodbujati lastniško financiranje, saj Slovenija trenutno na tem področju zaostaja, oz. je med slabšimi v Evropi. To bi dosegli z investiranjem kapitala v sklade

Tema	Poudarki
	<p>tveganega kapitala (obstajajo že pretekle izkušnje – npr. v letu 2010 so naredili prvo javno zasebno partnerstvo s 6 skladi tveganega kapitala hkrati). Sodelovanje s specializiranimi skladi se je izkazalo, da poenostavi izvajanje tudi na strani SPS, ki je kot inštitucija včasih prepočasen v procesu odločanja. Prav tako je pomembno, da je na trgu več instrumentov lastniškega financiranja, ki imajo različne ročnosti. S tem lahko podjetja precej lažje načrtujejo potrebe po finančnih sredstvih za globalni razvoj za daljše časovno obdobje. Prav tako je treba ohraniti podporo za določene »mehke vsebine«, ko so mentorstva, mednarodne konference (PODIM itd.) in druge,</p> <ul style="list-style-type: none"> • FI bi se morali postopoma specializirati za tiste dejavnosti, kjer ima Slovenija komparativne prednosti in lahko pričakuje večje število potencialnih projektov. A ker stopnja razvoja startup in scaleup ekosistema še ni na takšni ravni, da bi se lahko fokusirali le na posamezne panoge, je zelo pomembno, da se ponudi podpora večjemu številu inovativnih projektov iz različnih področij (panog), ter se posameznih panog ne izključuje (kot npr. fintech, ki ni dovoljen na razpisih semenskega kapitala zaradi zahtev upravljavca Sklada skladov).
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> • Največje tveganje predstavlja vpeljevanje novih FI, ki še niso na trgu, • Na področju lastniškega financiranja obstajajo tveganja glede pridobitve zasebnih virov zaradi manj razvitega trga.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> • Pomembno oviro predstavlja pomanjkanje konkretnih kriterijev za ocenjevanje (razvrščanje) posameznih projektov, npr. na področju zelenega prehoda, • Določeni kriteriji bi morali upoštevati izključno finančno poslovanje. Prav tako morajo biti kriteriji vsebinsko izpopolnjeni (npr. kako ocenjevati zelene/digitalne projekte ipd.), • Oviro predstavljajo tudi izredno restriktivne pogodbe o konvertibilnem financiranju in počasno reševanje konkretnih problemov.
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> • Ključno priporočilo je, da se naredi konsolidacija FI (kjer je to potrebno) ter vzpostavi enoten kanal do podjetij / platformo, ki omogoča pregled možnosti financiranja na enem mestu (zato je treba zelo natančno mapiranje sredstev, ki so na voljo), • Preprečiti je treba, da se na področju FI spreminjajo vmesni pogoji, • Vsebinsko so spodbude v obliki nepovratnih sredstev smiselne, predvsem zagonske za mlada in/ali inovativna podjetja, ter neklasične kreditne linije. • Postopki razdelitve sredstev morajo postati bolj enostavni (tako na krovnem nivoju kot na nivoju javnih razpisov)

Tabela 47: Ključni poudarki intervjujev z izvajalci FI (komercialne finančne institucije – banke in hranilnice)

Tema	Poudarki
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • FP so predstavili izkušnje z mikroposojili, MSP posojili, RRI posojili, ter portfeljskimi garancijami za MSP in RRI. Nekateri so izpostavili tudi izkušnje z produkti Slovenskega podjetniškega sklada, • Razen ene banke, ki je uporabljala precej širok spekter produktov, so se banke večinoma osredotočile na 1-2 produkta, ki sta jim najbolj ustrezala.
Tržne priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> • Vse banke so izrazile željo po sodelovanju v naslednjem PO, preferenčno kot evolucijo trenutnega PO.
Motivacija	<ul style="list-style-type: none"> • Predvsem veliko povpraševanje končnih prejemnikov. Le en FP je izpostavil, da so v zadnjem času MSP zaradi negotovih cen bolj previdni, • Provizija za posredovanje, • Ugoden vir financiranja za nekatere banke, ena velika banka pa je izpostavila, da ima druge cenejše vire, • Prevzemanje tveganja s strani upravljavca omogoča nižje obrestne mere do končnega prejemnika. Portfeljska garancija se šteje kot prvovrstna garancija,

Tema	Poudarki
	<ul style="list-style-type: none"> Možnost sklepanja poslov, ki jih v navadnih okoliščinah ne morejo financirati, Bolj konkurenčne ponudbe strankam. Vendar pa tu nekateri FP že izpostavljajo, da v določenih primerih standardni produkti že zelo dobro konkurirajo.
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> Koncentracija poslov okoli bonitete BB iz različnih razlogov. Omejitve so v notranjih politikah FP in nagnjenost k prevzemanju tveganj (Risk Appetite Framework), pa tudi v cenovni shemi – pri bonitetah A namreč delitev tveganja ne prinese veliko prihranka pri višini obrestnih mer, saj tveganja praktično ni, pri C pa predlagana cenovna tabela upravljalca zahteva prenizke obrestne mere. Izpostavljeni so bili dodatni stroški za izterjavo, ki jih pokrije le izvajalec, V KRZS je več posojilno sposobnih strank kot v KRVS, Z regulatorjem ni bilo večjih zapletov, ker je večino dialoga prevzela SID Banka. Ena banka je izpostavila problem umestitve vira Sklada skladov v bilanco. Druga banka pa je izpostavila, da je eno podjetje pozabilo sporočiti, da je imelo sestrsko podjetje že državno pomoč, Ena banka je izpostavila obremenitev zaradi številnih pregledov in revizij s strani različnih deležnikov, ostale niso izpostavile občutne obremenitve.
Sodelovanje z upravljavcem	<ul style="list-style-type: none"> Večinoma ni bilo pripomb, banke sodelovanje z upravljavcem ocenjujejo bolj pozitivno kot negativno, Izpostavljena je bila IT aplikacija SID za zbiranje poročil. Večinoma je bila pozitivno sprejeta, v enem primeru smo dobili pripombo, da je premalo usmerjena na podporo FP. Upravljavec je bil večinoma predstavljen kot zelo kooperativen, razen, ko so imeli sami zelo stroge roke in kriterije.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> Zapleten sistem javnega naročanja za FP, Pogosto podjetja, ki nimajo dovolj zaposlenih potrebujejo zunanje službe za pomoč pri prijavi, Ogromno zahtevane dokumentacije, tako s strani FP kot končnega prejemnika, pomanjkanje operativne podpore, Zaradi vzpostavitve novega sistema, je bilo v začetku izvajanja več težav. FP-ji večkrat omenjajo spreminjanje pravil, prejemanje nasprotujočih si informacij ter mestoma oteženo komunikacijo. Navajajo tudi težave s sistemom tranšnega financiranja, npr. FP-ji, ki so sredstva počrpali so morali čakati na naslednjo tranšo, pa tudi na tiste FP-je, ki sredstev niso počrpali, Nekateri od finančnih produktov so nezanimivi ali irelevantni za FP-je, npr. RRI za velika podjetja. Tehnične težave s črpanjem, roki, denar je bilo mogoče počrpati le v kratkem časovnem obdobju. Kratka časovna obdobja niso primerna za investicije, saj izvedba investicije zahteva daljši časovni okvir, Kompleksna poročila (tu so bila mnenja deljena, izkazalo se je, da so nekateri FP uspeli hitro in učinkovito zagotoviti IT podporo procesu, drugi pa ne), Kratki roki za črpanje in plasiranje in posledične težave pri izpolnjevanju pogodbenih določil, npr. doseganje določenih kazalnikov uspeha, Konkurenčnost ostalih produktov na trgu, vključno s tistimi, ki jih ponuja SPS, Prav vsi so izpostavili problem obravnave zemljišč – ob financiranju nakupa stavbe, ni bilo mogoče financirati odkupa zemljišča, na katerem stavba stoji, Delitev na KRVS in KRZS pomeni oviro, še toliko bolj geografsko opredeljenim bankam, Pomanjkanje strokovnjakov in kompetenc za ocenjevanje projektov, npr. v IKT sektorju-
Trajnostni razvoj, zeleno, krožno itd.	<ul style="list-style-type: none"> Interes za podporo tovrstnim naložbam obstaja, vendar FP-ji opozarjajo na potencialno preveliko omejevanje pri potrjevanju posojil, ki morajo nasloviti realne potrebe končnih prejemnikov. Omejitve v obliki določenega deleža portfelja, namenjenega določenemu tipu naložbe, so restriktivne, čeprav FP-ji razumejo da so usmeritve vezane na zahteve kohezijske politike, Kot problem so omenjali tudi togost / fleksibilnost kriterijev za zeleno / krožno / RRI... Trenutna fleksibilnost, ob odsotnosti jasne taksonomije, omogoča financiranje. Izražena

Tema	Poudarki
	<p>je bila skrb vezana na večje omejevanje z zelenimi kriteriji v novem PO,</p> <ul style="list-style-type: none"> FP bodo spremljali dogajanje na trgu in konkurenco; za nove produkte se bodo odločili na podlagi preteklih izkušenj, priložnosti, ki jih produkti prinašajo v smislu prepoznavnosti in tudi glede na to, ali jih bo plasirala konkurenca.
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> Poenostavitev dokumentacije in poročanja, Zmanjšanje kompleksnosti produktov, Bolj jasna in preprosta pogodbeno določila, Razmislek o tem, kako preseči problem delitve na KRVS in KRZS, tudi z možnostjo prenašanja kreditnih sredstev med kohezijskima regijama, Več svobode pri plasiranju: narava produkta, tranše, roki, Jasna in logična opredelitev upravičenih investicij, Še boljša aplikativna podpora, usmerjena proti FP, Višja provizija za uspešnosti bi stimulirala pospešeno plasiranje.

Tabela 48: Izkušnje dveh bank, ki nista sodelovali v zadnjem PO

Tema	Poudarki
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> Pri obeh bankah se je izkazalo, da izkušnje s FI in sodelovanjem s SID Banko/SPS imata, Obe banki podrobno spremljata stanje na trgu in sta izrazili pripravljenost k sodelovanju, če se razmere na trgu spremenijo ter morda tudi pristop k programskemu financiranju.
Tržne priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> Po mnenju ene od bank PO ne naslavlja dobro nobene vrzeli na trgu. Poslovne banke so namreč pripravljene financirati enake investicije s svojimi produkti. Tudi glede tveganosti se naslavlja natanko isti nabor strank. Vpliv PO vidijo kot motnjo na trgu, ki znižuje ceno obstoječih kreditov – zlasti v primerih, kjer je za isto investicijo mogoče pridobiti komercialni kredit ali pa kredit, financiran iz EKP.
Motivacija	<ul style="list-style-type: none"> Kar se tiče poceni vira, trenutno ni motivacije, saj je denarja na trgu preveč. Stanje bi se lahko spremenilo, če pride do inflacije in dviga obrestnih mer. Oboje pa je precej povezano – ko so obrestne mere visoke, je za FI prek SID / SPS ogromno zanimanja, ko pa ne, pa je zanimanje bistveno manjše, Delitev tveganja je zanimivo, ampak pogosto ni najbolj učinkovito. Izkaže se, da programsko financiranje na koncu cilja na iste stranke, kot jih imajo poslovne banke, le cena je drugačna. Izkušnje kažejo, da gre stranka k tisti banki, ki lahko ponudi kredit za nižjo ceno prek jamstva SPS za kredite s subvencionirano obrestno mero. Poleg tega so nekatere stranke vesele, samo da dobijo kredit pod sprejemljivimi pogoji in jih znižana cena niti ne zanima toliko – boljše bi bilo, da bi financiranje iz EKP omogočalo predvsem lažje pridobivanje povratnih sredstev, Možnosti finančnih provizij ne poznajo. Vendar ne vidijo resne motivacije, saj je produkt oblikovan na način, da so koristi neposredno za stranko, in ne za banko, ki pa ima iz naslova upoštevanja EKP številne dodatnih obveznosti.
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> Tako SID kot poslovne banke imajo svoje omejujoče politike tveganja, ki zavračajo določene kreditorejmalce, na kar FI, financirani iz EKP ne morejo zares vplivati, zato financiranje po navadi dobijo stranke z dobrimi bonitetnimi ocenami, Banke ocenjujejo, da cena (obrestna mera) ni prilagojena na boniteto stranke, Garancija je dober produkt, a pokriva le cca. 60% posojila, kar zahteva dodatno zavarovanje. Banke sicer razumejo, da zavarovanje ne more biti 100%, saj bi tako banke popolnoma izgubile motivacijo za izterjavo in obvladovanje tveganj.
Sodelovanje z upravljavcem	<ul style="list-style-type: none"> Obe banki sodelujeta SID Banko, a ne prek izvajanja FI iz EKP.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> Izpostavljen je bil predvsem problem obširne dodatne dokumentacije.
Trajnostni razvoj, zeleno, krožno itd.	<ul style="list-style-type: none"> Banke tudi same pripravljajo produkte na tem TP, saj jih v to silijo EU regulative vezane na ESG, področje pa je zanimivo tudi za stranke.

Tema	Poudarki
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> Delavnica s strani SID / SPS, kjer bi skupaj z bankami oblikovali produkte in pogoje, dodatno izobraževanje bank glede EKP, Na splošno izboljšanje komunikacije in informiranja, Fokus na perspektivne stranke, vendar s slabšo bonitetno oceno zaradi rasti ali neustreznega računovodstva. Tu bi lahko oblikovali produkt, ki bi ga podjetja dobila za nižjo ceno le ob doseganju nekaterih finančnih ciljev (prek indikatorjev).

Tabela 49: Glavni poudarki intervjuja s predstavnicami mestnih občin (ZMOS)

Tema	Vprašanja
Izkušnje s finančnimi instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> Usklajevanje s SID Banko pri oblikovanju in izvajanju FI na področju Urbanega razvoja, Splošno so izkušnje s sedanjo institucionalno strukturo pozitivne.
Priložnosti za finančne instrumente za naslednje obdobje	<ul style="list-style-type: none"> Primerna področja: Priložnosti za vključevanje širšega kroga ciljnih skupin končnih prejemnikov (npr. zadruga, stanovanjski skladi, javna podjetja, koncesionarji ipd.), Moratorij na odplačilo kredita se je izkazal kot tisti ključni dejavnik, zaradi katerega so FI zanimivi, Višanje obrestne mere, bo spodbudilo zanimanje za FI (ugodnejša obrestna mera).
Tveganja	<ul style="list-style-type: none"> Spreminjanje prioritet glede projektov zaradi potencialnih menjav odločevalcev na lokalni ravni ipd., Premajhna razpoložljivost finančnih sredstev (zlasti zagotovitev sofinanciranja za projekte v KRZS).
Financiranje in dostop do financiranja	<ul style="list-style-type: none"> Mestne občine imajo težave s pridobivanjem soglasij MF za zadolževanje (dolgotrajni procesi), Nujnost pridobitve soglasja MO glede skladnosti projekta s TUS (Trajnostno urbano strategijo) Kombiniranje sredstev iz različnih skladov in virov bi bil pozitiven korak pri doseganju celovitosti in zagotavljal trajnost projektov.
Ovire	<ul style="list-style-type: none"> Največji obseg možnega zadolževanja občin (10.b člen Zakona o financiranju občin), Dokazovanje javnega interesa za vstopanje občin v zadruga, Nezmožnost zadolževanja koncesionarja v okviru JZP, Zahtevan delež sofinanciranja v KRZS, Nestabilnost glede zaprtja finančne konstrukcije (občine do zadnjega ne vedo koliko sredstev pričakovati, zato ne morejo načrtovati ustrezno zahtevnih projektov), Pomanjkanje kadrov (zlasti tehničnih strokovnjakov).
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> Sprememba 10.b. člena Zakona o financiranju občin na način, ki bo omogočal lažje izkoriščanje FI (tu gre za projekte, ki imajo trdno finančno konstrukcijo ter predvidne prihodke, zato bi morale biti dovoljene izjeme), Instrument naj se razširi na vsa javna podjetja (npr. za javne stanovanjske sklade – trenutno dostopa pod drugimi/slabšimi pogoji), a z nujnim soglasjem MO k projektu, Omogoči naj se oblikovanje zadrug, občine pa naj imajo pravico, da se pod bolj jasnimi pogoji vključijo v zadruga (relevantno npr. za energetske skupnosti). Prilagodita naj se Zakon o financiranju občin in Zakon o zadrugah (težava pri dokazovanju prevladujočega javnega interesa), Za koncesionarja naj obstaja možnost za zadolževanje v okviru FI, Država naj s svojimi vložki v sklad (holdinški ali posebni) zagotovi ustrezno sofinanciranje za KRZS (občine same ne bodo mogle zagotavljati dovolj sofinanciranja – ravno v razvitejših občinah pa naj bi se spodbujala večja uporaba povratnih sredstev v primerjavi z nepovratnimi), Boljša komunikacija z državo v fazi oblikovanja strateških dokumentov.

Tabela 50: Prednosti in pomanjkljivosti možnih načinov upravljanja in izvajanja FI

	Podelitev nalog v izvajanje		Neposredno izvajanje s strani OU
	Holdinški sklad	Posebni skladi	
Prednosti	<p>Specifična znanja na področju FI</p> <p>V okviru ene operacije FI možna FI podpora za več SC</p> <p>Boljša preglednost in transparentnost sistema financiranja prek FI zahvaljujoč centraliziranemu upravljanju</p> <p>Ustvarjanje sinergij</p> <p>Nižji administrativni in obratovalni stroški (ekonomija obsega)</p> <p>Možnost likvidnostnega prerazporejanja dodeljenih sredstev med posameznimi SC v okviru ene FI glede na potrebe trga</p> <p>Poenotena pravila in višja pravna varnost za FP</p> <p>Enotna točka za komuniciranje s končnimi prejemniki</p> <p>Celovit pristop k financiranju projektov in/ali ukrepov z FI v skladu s Partnerskim sporazumom</p> <p>Skladnost z usmeritvami EKP RS v smeri centralizacije funkcij upravljanja (1 organ upravljanja, 1 holdinški sklad)</p>	<p>Specifična znanja na področju</p> <p>Poznavanje področja delovanja / poslovanja končnih prejemnikov</p>	<p>Lažje sledenje uresničevanja programskih ciljev OP</p> <p>Boljša preglednost in transparentnost sistema financiranja prek FI zahvaljujoč centraliziranemu upravljanju</p> <p>Nižji administrativni in obratovalni stroški (ekonomija obsega)</p> <p>Lažja uskladitev kombiniranih operacij z nepovratnimi sredstvi</p> <p>Poenotena pravila in višja pravna varnost za končne prejemnike</p> <p>Celovit pristop k financiranju projektov in/ali ukrepov v skladu s Partnerskim sporazumom</p> <p>Enotna točka za komuniciranje s končnimi prejemniki</p>
Pomanjkljivosti	<p>Višji teoretični prag izplačanih stroškov in provizij upravljanja zaradi izplačila v dveh nivojih (stroški upravljanja in provizije na ravni holdinškega sklada in na ravni FP) v primeru sodelovanja dodatnih FP</p> <p>Zgolj posredna kontrola OU nad izvajanjem naložbene politike</p>	<p>Tveganje ustvarjanja konkurence FI posameznih skladov pri zasledovanju istih ciljev</p> <p>Višji teoretični prag izplačanih stroškov in provizij upravljanja zaradi izplačila v dveh nivojih</p> <p>Razpršenost in tveganje za podvajanje financiranja</p> <p>Ločenost informacijskih sistemov, ki omogočajo izračun obresti, kreditiranje, spremljanje poplačil</p> <p>Oteženo usklajevanje poročanja do Evropske komisije s strani OU</p>	<p>Ni človeških virov za tovrstno izvajanje FI</p> <p>Stroški zunanjih izvajalcev zaradi pomanjkanja strokovnega znanja na področju FI</p> <p>Možna FI sta zgolj posojila in jamstva (sodelovanje prek lastniškega kapitala ni možno)</p> <p>Naložbe prek rezervacij vplivajo na javni dolg države</p> <p>Pomanjkanje izkušenj na področju bančništva ter bančnega in finančnega prava</p> <p>Upravljanje sredstev znotraj konsolidirane bilance države</p>

Vir: Deloitte

Priloga 7: Metodološka pojasnila

Anketni vprašalnik

V nadaljevanju so opisani koraki pri izvajanju anketnega vprašalnika in pojasnila pri ugotavljanju reprezentativnosti zajetega vzorca podjetij.

Anketni vprašalnik je bil zasnovan na podlagi metodoloških pristopov iz Predhodnih analiz tržnih nepopolnosti in vrzeli na trgu iz primerljivih držav članic. Zajel je na osnovi predhodnih ocen izbrana TP MSP, digitalizacije, zelenega prehoda in RRI, pri čemer TP izhajajo iz SC, ki so opisani v poglavju 2. Cilj anketnega vprašalnika je bil pridobiti ključne podatke o podjetjih in nato skozi sistematičen pregled TP pridobiti oceno vrzeli na trgu in tržnih nepopolnosti, zaradi česar so bila vprašanja zastavljena s ciljem razumevanja obstoječih potreb podjetij po financiranju v kontrastu z investicijskimi cilji, ki bi nastali ob predpostavki dostopnih virov financiranja pod ugodnimi pogoji. Celoten vprašalnik je podan v Prilogi 2.

Po končni uskladitvi vprašalnika z MIS, ki je potekala 2.3.2022, je bil le-ta na isti dan objavljen na spletnem portalu 1ka.com Z namenom zagotavljanja zadostne odzivnosti je Deloitte skupaj s člani MIS vprašalnik posredoval po več različnih internih in javno dostopnih adremah, pri razširjanju vprašalnika pa so bili vključeni tudi SVRK, MGRT, SPS, SPIRIT Slovenija, SRIPT, SRIP TOP in Deloitte s svojimi adremami.

Zaradi neodziva podjetij in težav z dostopnostjo adrem nekaterih ključnih institucij zaradi internih pravil in Zakonodaje o varstvu osebnih podatkov (GDPR) je bilo na sestanku z MIS ugotovljeno, da so potrebni dodatni ukrepi, zaradi česar je bilo obdobje izvajanja vprašalnika v dogovoru z naročnikom dvakrat podaljšano, izvajalec pa je sprejel dodatne ukrepe za večanje števila odgovorov. K sodelovanju pri širjenju vprašalnika so bile povabljene dodatne institucije (SPIRIT, SRIP), zakupljena je bila dodatna baza z 22.500 naključno izbranimi naslovi reprezentativnega vzorca, kar je delno pripomoglo k povečanju števila odgovorov. Vabilo k izpolnjevanju vprašalnika je bilo posredovano tudi prejemnikom sredstev na javnem razpisu za »Spodbude za raziskovalno razvojne projekte 2«.

Za namene promocije vprašalnika je bil le-ta objavljen tudi na družbenih omrežjih Deloitte (LinkedIn), SPIRIT Slovenija (Facebook – 5.247 sledilcev, LinkedIn – 5.539 sledilcev), SIO, SPOT točke in tudi v Kohezijskem kotičku.

V celotnem obdobju izvajanja je bil vprašalnik poslan po naslednjih adremah:

- Deloitte interna adrema – 475 prejemnikov,
- SPS adrema – 3355 prejemnikov,
- Kupljena adrema - 22.500 prejemnikov,
- SRIP Turizem – 20 prejemnikov,
- SRIP TOP – 333 prejemnikov,
- Prejemniki RRI spodbud objavljenih na spletni strani MGRT – 325 prejemnikov.

Vprašalnik je bil tako direktno posredovan na vsaj 27.008 naslovov, od katerih ocenjujemo jih je vsaj 25.000 unikatnih. Skladno s tem je bila odzivnost zgolj 1,5%, kar je manj od pričakovane 3-5% odzivnosti pri tovrstnih vprašalnikih.

Vprašalnik se je izvajal do 6.4.2022, ko je bilo, ob predstavitvi rezultatov ankete, podanem mnenju Deloitte, da kljub slabšemu odzivu rezultat odgovorov spletnega vprašalnika predstavlja zadovoljivo stopnjo reprezentativnosti, v dogovoru z naročnikom ugotovljeno, da je iz distribucije anketirancev mogoče sklepati na zadovoljivo stopnjo reprezentativnosti in da struktura in distribucija odgovorov zadostujeta strokovnim potrebam za izvedbo preostalih aktivnosti. Do konca izvajanja vprašalnika, 6.4. je bilo zbranih 391 ustreznih in 273 celovito izpolnjenih vprašalnikov. Osnovna analiza zajetih podjetij je podana v poglavju 5.

Priloga 8: Zapisnik poteka usklajevanja končnega poročila

V skladu s 6.členom pogodbe št. C1541-21M800010 je končnemu poročilu priložen Zapisnik poteka usklajevanja dokumenta.

Verzija končnega poročila (KP)	Datum
KP-1	22.4.2022
Komentarji MIS na KP-1	6.5.2022
KP-2	16.5.2022
Komentarji MIS na KP-2	27.5.2022
KP-3	3.6.2022
Komentarji MIS na KP-3	10.6.2022
KP-4	17.6.2022
Komentarji MIS na KP-4	1.7.2022
KP-5	11.7.2022
Komentarji MIS na KP-5	15.7.2022
KP-6	22.7.2022
Končni komentarji SVRK na KP-6	22.7.2022
KP-7	25.7.2022